

NSVL
ÜLEMKOHTU PRAKTIKA
1944. A.

VIHUD I(VII) — VI(XII)

TOIMETANUD I. T. GOLJAKOV

RK „TEADUSLIK KIRJANDUS“

**NSVL
ÜLEMKOHTU PRAKTIKA
1944. a.**

VIHUD I(VII) — VI(XII)

TOIMETANUD I. T. GOLJAKOV

RK „TEADUSLIK KIRJANDUS“

TARTU, 1946

NSVL ÜLEMKOHTU PRAKTIKA

1944. a.

I (VII) vihk.

NSVL Ülemkohtu Pleenumi juhendavad määrused.

1. Kolhoosi- ja üksiktalundite vara jagamise ja selle eraldamise asjade läbivaatamisest kohtute poolt juhul, kui talundi liige viib Punaarmees või Sõjalaevastikus.

29. juuli 1943. a. määrus nr. 14/M/11/u.

Arvesse võttes kohtupraktikas üleskerkinud küsimust kolhoosi- ja üksiktalundite vara jagamise ja eraldamise asjade läbivaatamise korra kohta kohtutes juhul, kui talundi liige viib Punaarmees või Sõjalaevastikus, määrab NSVL Ülemkohtu Pleenum anda kohtutele järgmine seletus:

1. Neil juhtudel, kui kolhoosi- või üksiktalundi liige on kutsutud või mobiliseeritud Punaarmeesse või Sõjalaevastikku ja talundisse jäänud liikmete vahel tekkis kohtulik vaidlus talundi jagamise pärast, tuleb VNFSV TsPK § 113 ja teiste liiduvabariikide TsPK vastavate paragrahvide ja NSVL Ülemkohtu Pleenumi 30. augusti 1941. a. määruse alusel sääraste vaidluste läbivaatamise menetlus kohtus peatada talundist äraolija viibimise ajaks Punaarmees või Sõjalaevastikus.

Neil juhtudel, kui talundisse jäänud liikmete vahel tekkis kohtulik vaidlus talundi liikmete koosseisust lahkujate osa eraldamise pärast talundi ühisvarast, ei tohi mõne liikme viibimine Punaarmees või Sõjalaevastikus olla aluseks menetluse peatamiseks, ja kohtud peavad niisugused hagid sisuliselt läbi vaatama vastavalt hagiavaldusele.

Sealjuures aga juhul, kui hagiavalduse esitaja pole sõjaväelase naine, võib ühisvarast, millel on tähtsus talundi kui põllumajandusliku üksuse seisukohalt (osa elumajast, kõrvalhoonetest, karjast, seemnest jm.), osa eraldamine toimuda üksnes erandjuhtudel, kui kooselu jätkamine ja ühismajapidamine on täiesti võimatud.

Kui aga talundi ühisvarast osa eraldamise pärast on hagiavalduse esitanud sõjaväelase naine, siis peab kohus arvestama mitte ainult sõjaväelase enese, vaid ka tema perekonna väljaastuvate liikmete (naise, laste) huvisid.

2. Talundi liikmete koosseisust väljaastuvad sõjaväelaste naised võivad nõuda ühisvarast osa eraldamist ainult enesele ja nende juures olevatele lastele. Oma Punaarmees või Sõjalaevastikus viibiva mehe osa eraldamist võib naine nõuda üksnes sõjaväelase sellekohase volituse alusel, mis võib tõestatud olla peale notariaalorganite ka sõjaväeüksuse juhtkonna või haiglate ülemate poolt (NSVL RKN 15. septembri 1942. a. määrus — LMKK 1942, nr. 3, art. 123).

3. Vara eraldamisel talundist lahkuvale talundi liikmele peab kohus tema osa suuruse kindlaks määrama vastavalt väljaastuja osavõtule kas tööga või vahenditega talundi majapidamisest ja ühisvara kogumisest, samuti arvesse võtma varandust, mille liige tõi talundisse sinna astumisel.

4. Vara natuuras väljamõistmine väljaastuvale talundi liikmele peab toimuma niisuguse arvestusega, et ei häviks majapidamine talundis, millest lahkub hageja, ja et talundisse allesjäänud liikmed ei jääks ilma majapidamisele vajalikkudest eluruumidest, kõrvalhoonetest, karjast ja tootmisvahenditest. Juhul, kui on võimatu rahuldada väljaastujat varaga natuuras, tuleb temale välja mõista temale kuuluva varaosa asemel rahaline kompensatsioon.

5. Tekib aga asja läbivaatamisel poolte vahel vaidlus vara kohta, mis isikliku omandi õiguse alusel kuulub Punaarmees või Sõjalaevastikus viibivale talundi liikmele, siis võib kohus niisuguse vara ära võtta isikult, kelle hoiule see oli jäetud sõjaväelase enese poolt, ja selle üle anda hagejale ainult sõjaväelase poolt antud volituse esitamisel hagi esitamiseks. Tuvastatakse aga, et hagejal puudub volitus niisuguse hagi esitamiseks, ja samal ajal ei saa see isik, kelle käes on sõjaväelase vara, vara puutumatust kindlustada, siis peab kohus asjasse kaasa tõmbama külanõukogu esindaja või kolhoosi esindaja ja sellele ülesandeks tegema toimetada sõjaväelase vara üleskirjutamine ja andma vara hoiule külanõukogu või kolhoosi poolt määratud isikule.

2. NSV Liidu Ülemkohtu Pleenumi 30. augusti 1941. a. määruse nr. 38/19/u „Vastutuse kohta riiklikele varumisorganisatsioonidele toornahkade müümise kohustusest kõrvalehoidumise eest“ muutmisest.

29. juuli 1943. a. määrus nr. 14/M/9/u.

Silmas pidades NSVL RKN poolt antud 24. novembri 1942. a. määrust nr. 1882 „Vastutuse kohta kolhoositalundite ja üksikmajapidamiste poolt põllumajandussaaduste riigile kohustusliku müümise mittetäitmise pärast“, määrab NSVL Ülemkohtu Pleenum muuta NSVL Ülemkohtu Pleenumi 30. augusti 1941. a. määrust nr. 38/19/u järgmiselt:

1. Pleenumi kõnesoleva määruse punktile 1 anda järgmine redaktsioon:

„1. Vastutus kõrvalehoidumise eest NSVL Rahvakomissaride Nõukogu 20. aprilli 1940. a. määruse „Abinõudest toornaha varumise parandamiseks“ (LMKK 1940, nr. 10, art. 252) §-des 8, 9 ja 10 ettenähtud toornaha kohustuslikust müügist riiklikele organisatsioonidele määratakse kolhoositalundite, üksikmajapidamiste, tööliste, teenistujate, tööndus- ja kalastusartellide liikmete ning invaliidide artellide liikmete, samuti majapidamiste suhtes, kellel ei lasu liha riigile müümise kohustust, — vastavalt NSVL RKN ültähendatud 24. novembri 1942. a. määruse nr. 1882 §-dele 1 ja 2.“

2. Pleenumi määruse punkt 2, mis kattub NSVL RKN 24. novembri 1942. a. määruse §-ga 2, kustutada.

3. Alla 16 aasta vanuste transpordialaste töötajate poolt toimepandud omavolilise mõjuvate põhjusteta töölt puudumise ja ettevõttest omavolilise lahkumise kvalifitseerimisest.

30. augusti 1943. a. määrus nr. 16/M/12/u.

Kohtupraktikas üleskerkinud küsimuse tõttu, kuidas kvalifitseerida omavolilist mõjuvate põhjusteta töölt puudumist ja omavolilist lahkumist ettevõttest, mille on toime pannud alla 16 aasta vanused transpordialased töötajad, määrab NSVL Ülemkohtu Pleenum anda kohtutele järgmised seletused:

1. Omavolilist mõjuvate põhjusteta töölt puudumist, mille on toime pannud transpordi alal töötavad alla 16 aasta vanused alaealised, tuleb kvalifitseerida NSV Liidu Ülemnõukogu Presiidiumi 26. juuni 1940. a. seadluse § 5 lg. 2 järgi.

2. Ettevõttest omavolilist lahkumist, mille on toime pannud alaealised eespool-tähendatud vanuses, tuleb kvalifitseerida analoogia alusel NSVL Ülemnõukogu Presiidiumi 28. detsembri 1940. a. seadluse järgi „Ametikoolide, raudteekoolide ja vabrikute-tehaste õppekoolide õpilaste vastutuse kohta distsipliini rikkumise ja omavolilise koolist lahkumise eest“.

**4. NSV Liidu ja liiduvabariikide kriminaalseadusandluse põhi-
aluste § 19² kohaldamisest süüdimõistetuile, kes alluvad kutsele
või mobilisatsioonile.**

26. juuli 1943. a. määrus nr. 14/M/8/u.

Oma 22. jaanuari 1942. a. määruse nr. 2/3/u täienduseks määrab NSVL Ülemkohtu Pleenum anda kohtutele järgmine seletus:

Kohus võib edasi lükata õiguste kaotusega mitteseotud vabadusekaotusliku otsuse täitmise sõja ajal, olenemata karistuse tähtajast, isikute suhtes, kes kuuluvad kutsumisele või mobiliseerimisele tegevväkke, ja saata süüdimõistetu tegevväkke NSVL ja liiduvabariikide kriminaalseadusandluse põhi- § 19² (VNFSV KrK § 28 märkus 2 ja teiste liiduvabariikide KrK vastavad paragrahvid) kohaselt.

**5. NSVL Ülemkohtu Pleenumi 8. jaanuari 1942. a. määruse
nr. 1/2/u täiendamisest.**

29. juuli 1943. a. määrus nr. 14/M/10/u.

Vastavalt NSVL Ülemkohtu Pleenumi 8. jaanuari 1942. a. määrusele nr. 1/2/u tuleb menetlus saata sõjaprokuratuuri kaudu sõjatribunali süüaluse teenistuskoha järgi kontrrevolutsiooniliste ja eriti ohtlikkude valitsemiskorra-vastaste ja kõige raske-
mate üldkriminaalse iseloomuga kuritegude (tapmine, röövimine, suured riisumised ja raiskamised) asjades, kus menetlus on lõpetamata isikute suhtes, kes on pärast kuriteo toimepanemist kutsutud Punaarmeele või Sõjalaevastikku.

Mis aga puutub kõigisse muudesse asjadesse tähendatud isikute suhtes, siis peatati neis asjus menetlus Pleenumi juhiste puudumise tõttu seda liiki asjade kohta ja võimaluse puudumise tõttu nende läbivaatamiseks süüaluste viibimise pärast Punaarmees või Sõjalaevastikus.

Seoses eeltooduga määrab NSVL Ülemkohtu Pleenum oma 8. jaanuari 1942. a. eelfähendatud määruse täiendamiseks anda kohtutele järgmine seletus:

Arvesse võttes, et kõik muud, Pleenumi selles määrukses tähendamata asjad ei kuulu kuritegude hulka, mis ilmutaksid erilist kuritahtlikkust, ja et nende asjade läbivaatamine pärast süüaluste tagasisaabumist sõjaväeteenistusest on ilmselt otstarbetu seda enam, et süüalustele juba üksnes laitmatu teenistuse fakti tõttu Punaarmees või Sõjalaevastikus on alust vaadata kui isikuile, kes ei kujuta endast ühiskondlikku ohtu, tuleb kõik seda liiki asjad lõpetada VNFSV KrK § 8 ja teiste liiduvabariikide KrK ja KrPK vastavate paragrahvide alusel.

Asja lõpetamine toimub selle kohtu ettevalmistava istungi määrulega, kelle menetluses on asi, olenemata varem tehtud kohtu alla andmise või menetluse peatamise määrukest, kuna säärased määrused tuleb lugeda tühistatuks NSVL Ülemkohtu Pleenumi käesoleva määrulega.

6. Menetluse lõpetamisest isikute suhtes, kes on tagaselja süüdi mõistetud 26. detsembri 1941. a. ja 26. juuni 1940. a. seadluse järgi, juhul, kui nad kutsutakse Punaarmeesse või Sõjalaevastikku.

23. septembri 1943. a. määrus nr. 18/M/13/u.

Kohtupraktikas kerkis küsimus, kuidas toimida tööliste ja teenistujate ettevõttest ja asutistest omavolilise lahkumise asjades, mis on tagaselja läbi vaadatud, kui isiku otsimisel tuvastatakse, et ta on kutsutud Punaarmeesse või Sõjalaevastikku.

Seoses sellega tegi NSVL Kohtu Rahvakomissar NSVL Kohtu Rahvakomissariaadi põhimääruse § 7 p. „v“ korras NSVL Ülemkohtu Pleenumile ettepaneku anda kohtutele juhendav seletus.

NSVL Ülemkohtu Pleenum määrab anda kohtutele järgmine seletus:

Neil juhtudel, kui on tuvastatud, et ettevõttest ja asutistest omavolilise lahkumise eest tagaselja süüdimõistetud (26. detsembri 1941. a. seadluse järgi ja 26. juuni 1940. a. seadluse § 5 lg. 1 järgi) on pärast kuriteo toimepanemist kutsutud Punaarmeesse või Sõjalaevastikku, kuuluvad otsused sellistes asjades järelevalve korras tühistamisele ja asja menetlus lõpetamisele VNFSV KrK § 8 ja teiste liiduvabariikide KrK ja KrPK vastavate paragrahvide kohaselt.

7. VNFSV KrK § 28 märkuse 2 (ja teiste liiduvabariikide KrK vastavate paragrahvide) kohaldamise korrast isikuile, kes saadud invaliidsuse tõttu on vabastatud tegevväest.

23. septembri 1943. a. määrus nr. 18/M/14/u.

Kohtupraktikas kerkis küsimus VNFSV KrK § 28 märkuse 2 (ja teiste liiduvabariikide KrK vastavate paragrahvide) kohaldamisega süüdimõistetute karistusest vabastamise või selle pehendamise võimaluse kohta süüdimõistetute vabastamise juhul tegevväest sõjaväes oleku ajal saadud invaliidsuse tõttu, kui puudub väejuhatuse vastav taotlus.

Seoses sellega tegi NSVL Kohtu Rahvakomissar NSVL Kohtu Rahvakomissariaadi põhimääruse § 7 p. „v“ korras NSVL Ülemkohtu Pleenumile ettepaneku anda kohtutele selles küsimuses juhendav määrus:

NSVL Ülemkohtu Pleenum määrab anda kohtutele järgmine seletus:

Isikute suhtes, kes on süüdi mõistetud VNFSV KrK § 28 märkuse 2 ja teiste liiduvabariikide KrK vastavate paragrahvide kohaldamisega ja kes on tegevväest vabastatud saadud invaliidsuse tõttu, võib kohus, arvestades Isamaasõja invaliididele varem määratud karistuse rakendamise ebaotstarbekohasust, ka väejuhatuse taotluse puudumisel teha süüdimõistetute enda avalduse põhjal või prokuröri esildusel määruse karistusest täieliku vabastamise või vabadusekaotusliku karistuse asendamise kohta tingimisi karistusega samaks tähtjaks.

Säärase määruse võib teha otsuse teinud kohus või vastav kohus süüdimõistetute elukoha järgi.

8. NSVL Ülemkohtu Pleenumi 15. septembri 1942. a. määruse nr. 15/M/17/u täiendamisest.

11. novembri 1943. a. määrus nr. 21/M/15/u.

Vastavalt NSVL Ülemkohtu Pleenumi 15. septembri 1942. a. määrusele nr. 15/M/17/u tuleb linnades ja maal elavate kodanike kõrvalhoidmist mobilisatsioonist alalisele tööle tootluses ja ehituses nende elukoha järgi või muus kohas neil juhtudel, kui niisugust mobilisatsiooni teostatakse Riigikaitse Komitee või NSVL RKN vastava määruse põhjal, kvalifitseerida analoogia alusel 13. veebruari 1942. a. seadluse järgi.

Olevail andmeil rahvakohtud, määrates sellistes asjades karistuseks paranduslikud tööd, määravad need tööd süüdimõiste-

tute elukoha järgi. Eeltoodut silmas pidades määrab NSVL Ülemkohtu Pleenum täienduseks oma 15. septembri 1942. a. määrusele nr. 15/M/17/u anda kohtutele järgmine seletus:

Arvesse võttes, et karistuse määramine süüdimõistetu elukoha järgi neil juhtudel, kus see on määratud kõrvalehoidmise eest mobilisatsioonist mõnda muusse maak kohta, takistab mobiliseerimise õigeaegset teostamist, ja silmas pidades, et karistuse kandmine paranduslike tööde näol ei või olla asjaoluks, mis vabastaks ajutiselt või üldse mobilisatsioonist, tuleb ültähendatud juhtudel määrata karistuseks paranduslikud tööd mitte süüdimõistetu elukoha, vaid töökoha järgi, kuhu süüdimõistetu oli määratud või pidi määratama mobilisatsiooni korras.

NSVL Ülemkohtu Pleenumi määrused üksikuis asjades.

1. Süstemaatilist ebaseaduslikku toiduainete saamist suures koguses, kuigi tasu eest, nende varjamise teel selle riikliku organi eest, kellele need pidi üle antama, võib kvalifitseerida 7. augusti 1932. a. seaduse järgi.

Pugatšovi jt. asi. Süüdi mõistetud 7. augusti 1932. a. seaduse järgi. NSVL Prokurör on esitanud protesti Pleenumile. 29. juuli 1943. a. määrus.

Otsusega käesolevas asjas ja toimikus leiduvate materjalidega on tuvastatud, et Pugatšov, Karpov, Tatarinov ja Morozov, olles ühes ekspeditsioonis vastutavail ametikohtadel, jätsid ekspeditsiooni kaubandusliku võrgu likvideerimisel 1942. a. toiduainete üleandmisel vastavale asutisele osa produkte ebaseaduslikult ekspeditsiooni lattu, milliseid nad riisusid 1942. a. vältel ja 1943. a. algul nii nende väljaandmise teel reale ekspeditsiooni kaastööliste kui ka isiklikult enestele. Üldse said süüdimõistetud ebaseaduslikult selle aja kestel laost tunduval hulgal jahu, matkakuivikuid, küpsiseid, makaronitooteid jm., millede kogus ulatus sadadesse kilogrammidesse.

Pidades vajalikuks muuta süüdimõistetute tegude kvalifikatsiooni 7. augusti 1932. a. seaduselt VNFSV KrK §-le 109, toonitab NSVL Prokurör oma protestis, et nad said need produktid laost täiesti ametlikult vastavate laotähtede alusel, kusjuures nende hind tasuti. Neid kaalutlusi ei saa pidada veenvaks. Asjas puuduvad andmed, mis tõendaksid, et süüdimõistetud tõesti maksid saadud produktide eest, kuna toimikusse lisatud laotähed ei sisalda andmeid tasumise kohta. Kuid kui asjas olekski tuvas-

tatud, et süüdimõistetud maksid nende produktide eest riigihinna, siis ka sel juhul, arvesse võttes, et produktide ladu eksisteeris seadusliku aluseta ja et süüdimõistetud omastasid tunduval hulgalprodukte, millele neil ei olnud õigust, nende produktide varjamise teel selle riikliku organi eest, kellele need tuli üle anda, tuleb tunnistada, et nende asjaolude juures kohus kvalifitseeris õigesti süüdimõistetute teod, mis väljendusid riigi eest varjatud suure koguse produktide süstemaatilises ebaseaduslikus omakasuks pööramises, 7. augusti 1932. a. seaduse järgi sotsialistliku omandi kuritahtliku riisumisenä.

Eeltoodud põhjustel NSVL Ülemkohtu Pleenum määrab:
NSVL Prokuröri protest käesolevas asjas tagasi lükata.

2. NSV Liidu Ülemkohtu Pleenumi 1. augusti 1942. a. määrust nr. 14/M/10/u võib kohaldada alla 16-aastaste isikute suhtes, kes küll vormiliselt ei ole õpilasteks tootluses, kuid oma ea, seisundi ja lühikese tööloleku aja tõttu sarnanevad õpilastega.

Koptevi asi. 10. juuni 1943. a. määrus.

Tšeljabinski oblasti SiseRK vägede sõjatribunali 10. juuli 1942. a. otsusega mõisteti Nikolai Aleksei p. Koptev, sünd. 1926. a., 5 aastaks kinnipidamisele türmis 26. detsembri 1941. a. seadluse järgi, olles tunnistatud süüdi selles, et tema, töötades luku-sepana tehases nr. 25, lahkus 1. mail 1942. a. omavoliliselt töölt ja deserteeris riigikaitse ettevõttest.

Uurali ringkonna SiseRK vägede sõjatribunali 1. septembri 1942. a. määrusega kvalifitseeriti Koptevi teod ümber VNFSV KrK § 16 alusel 28. detsembri 1940. a. seadluse järgi ja tema karistust vähendati 8-kuusele kinnipidamisele töökoloonias.

NSVL Ülemkohtu Sõjakolleegiumi 16. märtsi 1943. a. määrusega tühistati otsus Koptevi asjas ja asi anti uueks läbivaatamiseks, alates kohtuliku uurimise staadiumist.

Arvesse võttes, et NSVL Ülemkohtu Pleenumi 1. augusti 1942. a. määruse kohaselt vastutavad kuni 16. a. vanused õpilased tootluses omavolilise lahkumise eest ettevõttest, millele on laiendatud 26. detsembri 1941. a. seadluse kehtivus, 28. detsembri 1940. a. seadluse järgi VNFSV KrK § 16 alusel, et antud konkreetset juhul ei saa Koptevit, kuigi ta ei olnud vormiliselt õpilaseks tootluses, käsitada tema vanuse ja lühikese tööloleku aja tõttu isikuna, kes on omandanud täielikult kõik kohustused, mis on seotud tema tööga, ja kes kannab täit vastutust nende kohustuste täitmise eest; et neil tingimustel Koptevi

seisund sarnaneb seisundiga, mis on õpilasel tootluses, — tuleb tunnistada õigeaks Uurali ringkonna SiseRK vägede sõjatribunali määrus, mis sättis Koptevi vastutuse 28. detsembri 1940. a. seadluse järgi VNFSV KrK § 16 alusel.

Silmas pidades eeltoodut NSVL Ülemkohtu Pleenum määrab: NSVL Ülemkohtu Sõjakolleegiumi 16. märtsi 1943. a. määrus Nikolai Aleksei p. Koptevi asjas tühistada, jättes tema suhtes jõusse Uurali ringkonna SiseRK vägede sõjatribunali määruse 1. septembrist 1942. a.

3. Juhtivasse koosseisu kuuluva isiku poolt toimepandud omavolilist lahkumist kestusega mitte üle 2 öö-päeva tuleb kvalifitseerida VNFSV KrK § 193⁷ järgi redaktsioonis, mis kehtis kuni 6. juuli 1940. a. seadluse andmiseni.

Aleksandrovi asi. 16. septembri 1943. a. määrus.

Käesolevas asjas on otsusega ja toimikus leiduvate materjalidega tuvastatud, et Aleksandrov, olles jõe trammi kapteniks, puudus 16.—17. mail 1943. a. 30 tundi omavoliliselt laevalt. Et juhtivasse koosseisu kuuluvate isikute suhtes, kes on vastutusele võetud omavolilise lahkumise eest kestusega mitte üle 2 öö-päeva, tuleb kohaldada VNFSV KrK § 193⁷ redaktsioonis, mis kehtis kuni NSVL Ülemnõukogu Presiidiumi 6. juuli 1940. a. seadluse andmiseni, siis puudub Aleksandrovi käitumises kriminaalkuriteo koosseis ja tema asja oleks tulnud lahendada distsiplinaarkorras.

Silmas pidades eeltoodut NSVL Ülemkohtu Pleenum määrab:

Kama-Vjatka-Belski basseini sõjatribunali 15. juuni 1943. a. otsus ja NSVL Ülemkohtu Veetranspordi Sõjakolleegiumi 30. juuni 1943. a. määrus Ivan Stepani p. Aleksandrovi asjas tühistada ja asja menetlus tema suhtes lõpetada VNFSV KrK § 4 p. 5 alusel, andes selle läbivaatamisele distsiplinaarkorras.

4. Transpordialase töötaja ajutist töölt kõrvaldamist ebakaines olekus tööle ilmunise tõttu ei saa kvalifitseerida omavolilise lahkumisenä.

Tkatševi asi. 23. septembri 1943. a. määrus.

Silla ehitamis-taastamisrongi nr. 4 valvur Tkatšev on tunnistatud kohtuotsusega käesolevas asjas süüdi selles, et ta ilmus 25. aprillil 1943. a. valvekorda 30-minutilise hilinemisega eba-

kaines olekus, mille tagajärjel teda ei lastud tol päeval tööle. Kohus kvalifitseeris Tkatševi käitumise kui omavolilise lahkumise VNFSV KrK § 1937 p. „v“ järgi.

Selle otsuse peale esitas NSVL Prokurör protesti NSVL Ülemkohtu Raudtee Sõjakolleeegiumile. Nimetades Tkatševi käitumise kvalifikatsioonini VNFSV KrK § 1937 p. „v“ järgi ebaõigeks, pidas NSVL Prokurör vajalikuks kvalifitseerida see ümber VNFSV KrK § 19316 p. „g“ järgi ja kohaldades 15. aprilli 1943. a. seadluse § 5, saata Tkatšev karistusroodu.

NSVL Ülemkohtu Raudtee Sõjakolleeegiumi 9. juuli 1943. a. määrusega lükati prokuröri protest tagasi neil motiividel, et Tkatševi käitumist, mis seisnes omavolilises töölt puudumises, kvalifitseeris kohus õigesti VNFSV KrK § 1937 p. „v“ järgi kooskõlas Kohtu Rahvakomissari ja NSVL Prokuröri 21. aprilli 1943. a. käskkirjaga nr. 28—19.

Seoses sellega esitas NSVL Prokurör protesti NSVL Ülemkohtu Pleenumile.

Nii sõjatribunali otsus kui ka Raudtee Sõjakolleeegiumi määrus käesolevas asjas on ebaõiged järgmistel põhjustel:

Üheks § 1937 järgi, sealhulgas ka selle paragrahvi p. „v“ järgi karistatava omavolilise lahkumise peatunnuseks on sõjaväelase ebaseaduslik puudumine sõjaväeosast seaduses tähendatud aja kestel. Kuna raudteetranspordiala töötajad vastutavad teenistuslaste kuritegude eest vastavalt 15. aprilli 1943. a. seadluse §-le 3 võrdselt sõjaväelastega, tuleb tunnistada, et seadust omavolilise lahkumise kohta võib nende suhtes kohaldada juhul, kui nad panid toime sääraseid teenistuslikke kuritegusid, mis oma tunnuste poolest ühtivad seaduses tähendatud tunnustega. Seega on säärase töötajate suhtes VNFSV KrK § 1937 p. „v“ kohaldamise vältimatuks tingimuseks töötaja ebaseaduslik töölt puudumine aja vältel, mis on tähendatud VNFSV KrK § 1937 p. „b“ ja millele viitab selle paragrahvi p. „v“, s. t. rohkem kui üks kord kuni kahe tunnini või kestusega üle kahe tunni, olgugi üks kord. Sõjatribunali otsuses ja Raudtee Sõjakolleeegiumi määruks omaksvõetud käesoleva asja oludest nähtub, et Tkatšev hilines tööle 30 minutit ja seejärel ilmus tööle, kuid teda ei lastud tööle tema ebakaine oleku tõttu. Seepärast, olenemata Tkatševi ebakaines olekus tööle ilmunise eest süüküsimuse lahendamisest, ei saa tema käitumist ühelgi juhul kvalifitseerida VNFSV KrK § 1937 p. „v“ järgi, kuna üks kord 30 min. tööle hilinenud Tkatševi töölt puudumine kestis vähem kui 2 tundi. Hilinemise eest peab aga Tkatšev vastutama VNFSV KrK § 1937 p. „a“ järgi mitte kriminaal-, vaid distsiplinaarkorras.

Käsitades Tkatševi käitumist, mis väljendus tööle hilinemises ja sinna ilmunises ebakaines olekus, omavolilise töölt puudumisena ja kvalifitseerides seda VNFSV KrK § 193⁷ p. „v“ järgi, toetus kolleegium NSVL Kohtu Rahvakomissari ja NSV Liidu Prokuröri 1943. a. 21. aprilli käskkirjale nr. 28—19.

Peale niisuguse väära kvalifikatsiooni tuleb pidada ebaõigeks juba eeltoodud põhjustel ka kolleegiumi tuginemist nimetatud käskkirjale, sest et käskkirja sisust nähtub, et tema laiendab VNFSV KrK § 193⁷ p. „v“ kehtivust mitte kõikidele omavolilistele töölt puudumiste juhtumitele, mis on sätitud 18. jaanuaril 1941. a. NSVL Rahvakomissaride Nõukogu poolt kinnitatud Töö sisekorra tüüp-eeskirjades, milles tööle ilmumine ebakaines olekus on võrreldav omavolilise puudumisega, vaid üksnes säärasele omavolilistele töölt puudumise juhtumitele, mis väljenduvad ebaseaduslikus puudumises töölt aja kestel, mis on tähendatud KrK nimetatud paragrahvis.

Mis puutub küsimusse, kuidas oleks tulnud kvalifitseerida Tkatševi tööle ilmunist ebakaines olekus, siis, arvesse võttes, et ta töötas valvurina, oleks tulnud tema töödistsipliini rikkumist käsitada sisekorra- (vahi-) teenistuse määrustikuliste eeskirjade rikkumisena väeosa öö-päevatoimkonda kuuluva isiku poolt ja kvalifitseerida KrK § 193¹⁶ p. „g“ järgi.

Silmas pidades kõike eeltoodut ja ühtlasi arvesse võttes, et on ilmselt otstarbetu kohaldada käesoleval momendil kriminaalkaristust Tkatševi suhtes, kes kõikide olevate andmete järgi käesolevas asjas ei kujuta endast ühiskondlikku ohtu, NSVL Ülemkohtu Plenum määrab:

Gorki raudtee sõjatribunali 5. mai 1943. a. otsus ja NSVL Ülemkohtu Raudtee Sõjakolleegiumi 9. juuli 1943. a. määrus tühistada Aleksei Ivani p. Tkatševi asjas ja asja menetlus tema suhtes lõpetada VNFSV KrK § 8 alusel.

5. Sõjaväelane, kes küll ei ole oma aukraadilt juhtivasse koosseisu kuuluv isik, kuid täidab teenistuslikult ametialaseid funktsioone, mis on omistatud juhtivasse koosseisu kuuluvale isikule, vastutab kuritarvituste eest teenistusosalal mitte VNFSV KrK § 109, vaid 193¹⁷ järgi.

Litmani asi. 29. juuli 1943. a. määrus.

(Väljavõtte.)

... NSVL Ülemkohtu Sõjakolleegiumi määrusega 18. septembrist 1942. a. kvalifitseeriti ümber Litmani teod 7. augusti

1932. a. seaduselt VNFSV KrK § 109 järgi. See paragrahv on käesoleval juhul ebaõigelt kohaldatud. Toimikus leiduvaist materjalidest ja otsusest nähtub, et Litman, olles sõjaväelane, oli Riigikaitse Rahvakomissariaadi sanitaarlahi 2. jaoskonna ülemaks, s. t. täitis ametialaseid ülesandeid, mis on omistatud juhtivasse koosseisu kuuluvale isikule. Neis tingimustes tuleb tunnistada, et kuigi Litman ei olnud atesteeritud ega omanud sõjaväelist auastet, peab tema kuritegude eest oma ametikohal vastutama mitte KrK üldkuriteo paragrahvi, s. t. KrK § 109, vaid vastava paragrahvi järgi, mis näeb ette juhtivasse koosseisu kuuluvate isikute vastutuse ametialaste kuritegude eest, s. t. VNFSV KrK § 193¹⁷ p. „a“ järgi . . .

6. Teadvalt kuriteolisel teel saadud asjade kasutamist ei saa käsitada kuriteost osavõtuna.

Dolokova jt. asi. 2. septembri 1943. a. määrus.

(Väljavõtte.)

...Dolokova suhtes on asjas tuvastatud, et ta võttis mõningaid esemeid, mida Karkarjutškin ebaseaduslikult koju tõi, ajutiseks kasutamiseks. Kuna Dolokova suhtes pole tuvastatud, et ta oleks osa võtnud riisumisest, ja Karkarjutškini poolt toodud asjade ajutist kasutamist tema poolt ei saa käsitada osavõtuna kuriteost, sest ta ei aidanud kaasa kuriteo toimepanemisele ja ei tegelnud riisutu ega kuriteo jälgede varjamisega, tuleb tunnistada, et Dolokova tegudes puudub üldse kuriteo koosseis . . .

7. VNFSV KrK § 8 võib kohaldada neil juhtumel, kui süüaluse käitumine on kriminaalselt karistatav.

Vassilkovi asi. 12. augusti 1943. a. määrus.

Asjaolude kohaselt on tuvastatud, et Teede Rahvakomissariaadi ehituse nr. 102 tööliste varustamise osakonna abimajandi puusepp Vassilkov läks tööpäeva lõpul 29. mail 1943. a. brigaadir Primaki loal tööliste varustamise osakonna kontoris ja pidi 30. maiks töö alguseks töökohale tagasi tulema; kuid Vassilkov tööle ei ilmunud ja viibis kuni kella 20-ni kodus, seletades, et teda takistanud vihmane ilm. Uurimise käigus kvalifitseeriti Vassilkovi käitumine VNFSV KrK § 193⁷ järgi.

Kaganovitši-nimelise raudtee sõjatribunali ettevalmistava istungi 10. juuni 1943. a. määrusega lõpetati Vassilkovi asi VNFSV KrK § 8 põhjal sel alusel, et kuigi Vassilkov vormiliselt pani toime kuriteo, kuid arvesse võttes, et ta töötas kuni 30. maini kohusetruult, et ta ei olnud varem karistatud ei kohtu poolt ega distsiplinaarselt, võib tema suhtes piirduda distsiplinaarkaristusega.

Vaadatud läbi käesoleva asja Kaganovitši-nimelise raudtee prokuröri eriprotesti põhjal, tühistas NSVL Ülemkohtu Raudtee Sõjakolleegium oma 23. juuli 1943. a. määrusega Kaganovitši-nimelise raudtee sõjatribunali ettevalmistava istungi 10. juuni 1943. a. määruse ja andis asja uueks läbivaatamiseks samale kohtule, alates kohtu alla andmise staadiumist, tähendades, et Vassilkovi käitumisel on kriminaalkuriteo tunnuseid ja et neil tingimustel võib Vassilkovi minevikku arvesse võtta üksnes karistuse määramisel, kuid tema minevik ei saa olla kriminaalvastutust kõrvaldavaks asjaoluks.

Arvesse võttes, et kõigi asjaolude kohaselt Vassilkov, kes on laitmatu minevikuga ja evib oma töö kohta positiivse iseloomustuse, on isik, kes ei ole ühiskonnaohtlik, ja silmas pidades, et KrK § 8 võib kohaldada just neil juhtudel, kui süüaluse käitumine on kriminaalselt karistatav, ja et seepärast ei ole veenvad kolleegiumi motiivid, milledega neil alustel lükati tagasi VNFSV KrK § 8 kohaldamine, NSVL Ülemkohtu Pleenum määrab:

NSVL Ülemkohtu Raudtee Sõjakolleegiumi 23. juuli 1943. a. määrus Timofei Vassili p. Vassilkovi asjas tühistada, jättes tema suhtes jõusse Kaganovitši-nimelise raudtee sõjatribunali 10. juuni 1943. a. määruse.

8. Vara arestimine võib toimuda juurdluse käigus siis, kui on juba saadud andmeid kuriteo kohta, ja mitte eelnevalt — iga võimaliku kuriteo juhtumiks, milles süüdistamiseks esialgu ei ole veel mingit alust.

Tsurikovi asi. 2. septembri 1943. a. määrus.

Moskva linna sõjatribunali 4. septembri 1942. a. otsusega oli teiste hulgas mõistetud VNFSV KrK § 162 p. „d“ järgi 5 aastaks vabadusekaotusele õiguste kaotuseta endine Moskva Transpordi-toidukaubastu toiduainete kioski nr. 17 juhataja Aleksander Ivani p. Tsurikov; ühtlasi otsustati Tsurikovilt läbiotsimisel äravõetud raha ja asjad ära võtta kui sotsialistliku omandi riisumise läbi saadud ja need kanda riigituludesse.

Tsurikov tunnistati süüdi selles, et ta koos Fominiga, kes on samuti süüdi mõistetud käesolevas asjas, riisus maikuu 1942. a. kaks kotti jahu à 25—30 kg ja ühe 13-kg pleknõu taimeõli, missugused ta saatis autos Fominiga oma sugulase Novosselova korterisse, kust need avastati hiljem läbiotsimisel.

Vaadatud käesoleva asja järelevalve korras läbi, märkis NSVL Ülemkohtu Sõjakollegium oma 11. mai 1943. a. määruses, et sõjatribunal tähendas oma otsuses ebaõigelt, et läbiotsimisel leitud raha ja asjad kuuluvad andmisele riigituludesse kui saadud kuriteolisel teel; toimikus leiduvaist materjalidest ei selgu, mil kombel Tsurikov hankis raha ja asjad, mispärast sõjatribunali väide, et need on saadud riisumise tulemusena, põhineb üksnes oletusel. Teiselt poolt tunnistas kollegium, et Tsurikovilt äravõetud raha ja asjade tagasiandmise küsimust ei saa otsustada jaatavalt enne, kui pole selgitatud, mil viisil Tsurikov need väärtused omandas, ja et tema vastu võidakse tõsta tsiviilhagi. Seoses sellega kollegium, jättes otsuse Tsurikovi suhtes jõusse, määras ühtlasi arestida Tsurikovilt äravõetud vara, kustutades otsusest selle vara riigituludesse võtmise ja ühtlasi selgitades selle vara hankimise allikaid.

Sõjakollegiumi määrus Tsurikovilt äravõetud vara arestimise osas kuulub tühistamisele järgmistel põhjustel:

Tähendades oma määruses õigesti, et sõjatribunal määras aluseks Tsurikovilt vara ära võtta, kuna järeldus, et see vara on hangitud kuriteolisest allikast, põhineb üksnes oletusel, asus sõjakollegium omakorda samale tema enese poolt kõrvaleheidetud teele. Tsiviilhagi tagamiseks abinõude tarvitusele võtmine võib kriminaalasjas aset leida vähemalt ühe järgmise tingimuse esinemisel: tsiviilhagi esitamise korral kannatanu poolt; säärase hagi esitamise võimaluse korral teatava (füüsilise või juriidilise) isiku poolt, kes on kindlaks tehtud või keda vähemasti eeldatakse asjas kannatanuna; andmete esinemisel vara hankimise kohta kuriteolisest allikast, mis annab põhjust eeldada veel mitte kindlakstehtud kannatanu olemasolu (VNFSV KrPK § 121, 330). Seega on tsiviilhagi tagamise abinõude tarvitusele võtmiseks vajalik vähemalt, et teatavale isikule on esitatud süüdistus niusuguses kuriteos, mis võis tekitada kellelegi materiaalsel kahju.

Pöördudes käesoleva asja juurde tuleb märkida, et siin ei esine ükski tähendatud tingimustest, sealhulgas ka mitte viimane, minimaalne. Tsurikov ei ole tunnistanud otsusega süüdi temalt äravõetud asjade kuriteolises omandamises, sest et otsus inkrimineerib temale esemete riisumist, millel ei ole ühist nende asjadega, mis otsusega ei ole võetud süüdistusvormelisse.

Nimelt nendel põhjustel tähendas kolleegium õigesti, et nende asjade riigitulusesse võtmine on ebaseaduslik, kuna otsus ise ei tunnistanud Tsurikovi süüdi nende asjade kuriteolises omandamises, ja seepärast tal ei olnud õigust põhjendada nende äravõtmist nende omandamise kuriteolise iseloomuga. Järelikult oli vajalik tsiviilhagi tagamise abinõude tarvitusele võtmiseks ja sellega seoses vara arestimiseks, et pärast otsuse tegemist Tsurikovi suhtes oleks algatatud uus kriminaalasi, milles tema vastu oleks esitatud süüdistus selle vara kuriteolises omandamises. Seni, kuni seda pole tehtud, puudus kolleegiumil õigus teha tsiviilhagi tagamise korras vara arestimise määrust.

Asjaolu, et kolleegium osutas vajadusele selgitada selle vara omandamise allikad, ei õigusta vara arestimise otsust. Kõigepealt on see ettepanek ise äärmiselt uduselt formuleeritud ja ei anna kujutlust kolleegiumi poolt ette pandud protsessuaalsete toimingute iseloomust, rääkimata sellest, et kolleegium jätab nimetamata, kellele tehakse ülesandeks omandamise allikas välja selgitada; „väljaselgitamise“ mõiste ise ei väljenda tema protsessuaalse sisu olemust. Meie seadus võimaldab asjaolude selgitamist uurimise kujul. Seepärast kui kolleegium pidas vajalikuks selgitada Tsurikovi poolt vara omandamise allikad, siis ta oleks pidanud tegema määruse kriminaalasja algatamise ja uurimuse toimetamise kohta ja mitte piirduma mittemidagi ütleva osutamisega väljaselgitamisele, mis on tundmatu meie kriminaalprotsessile.

Ja kuigi kolleegium oleks teinud niisuguse määruse, ka siis see ei oleks võinud olla aluseks arestimisele, kuna viimane võib toimuda üksnes uurimiskäigus, kui on juba saadud andmeid kuriteo kohta, ja mitte eelnevalt — iga võimaliku kuriteo juhtumiks, milles süüdistamiseks esialgu ei ole veel mingit alust.

Eeltoodud põhjustel NSVL Ülemkohtu Pleenum määrab:

NSVL Ülemkohtu Sõjakolleegiumi 11. mai 1943. a. määrus Tsurikovilt äravõetud vara arestimise ja selle vara omandamise allikate väljaselgitamise osas tühistada, jättes kolleegiumi määruse muus osas muutmatult jõusse.

9. Otsust ei saa rajada puudulikult uuritud andmeile.

Sahhaljantsi asi. 16. septembri 1943. a. määrus.

Otsusega käesolevas asjas on Sahhaljants tunnistanud süüdi selles, et tema, olles Bakuu sadamas lukusepaks-transportööriks ja omades oma töö iseloomu tõttu juurdepääsu veostele, mis

säilitati Bakuu sadamas, riisus ööl vastu 15. aprilli 1943. a. sadama piirkonnast 11 kg 300 g datleid ja 13 kg 200 g riisi, viis need sadamast välja ning tabati teel koju valveposti militsionääri Aziz-Mahmed Hadži-Mahmed-oglõ poolt Bakuu sadama hoone juures.

Selle otsuse peale esitas NSVL Ülemkohtu Esimees protesti NSVL Ülemkohtu Veetranspordi Sõjakolleegiumile, taotledes otsuse tühistamist ja asja andmist uueks läbivaatamiseks. Protestis olid toodud ette järgmised motiivid:

Sahhaljants ei tunnistanud ennast süüdi ja seletas, et ta lahkus 19. sadama piirkonnast hommikul kaks tundi enne töö lõppu selleks, et viia remonti elektrivanker, mille ta toimetas 17. sadamasse; väljudes 17. sadamast, nägi ta tee peal kompe ja, vaevalt nende juurde jõudnud, pidas teda kinni militsionäär. See Sahhaljantsi seletus jäi kontrollimata. Muu hulgas, vaatamata Sahhaljantsi avaldusele, ei kuulatud üle 19. sadama väljapääsul valvel seisnud laskurit Verdijani, kes Sahhaljantsi seletuse kohaselt laskis tema takistamatult läbi ja võiks tõendada, et Sahhaljants väljus kompsudeta. Tunnistajad käesolevas asjas ei paljastanud Sahhaljantsi riisumises, nende ütlustel oli oletav iseloom, aga tunnistaja Aziz-Mahmed Hadži-Mahmed-oglõ tunnistas kohtus, et ta ei mäleta, kas Sahhaljants väljus 17. või 19. sadamast.

NSVL Ülemkohtu Veetranspordi Sõjakolleegium lükkas 10. juuli 1943. a. määrusega NSVL Ülemkohtu Esimehe protesti tagasi järgmistel motiividel:

1. Sahhaljants lahkus töölt enne ettenähtud aega, minnes töölt ära hommikul kella 8 asemel kell 5 nelikümmend minutit, aga hommikul kell 6 tabati ta produktidega linnas.

2. Lukusepa-transportööri töökoha tõttu oli tal kokkupuude veostega ja ta pääses vahetult 19. — 20. sadama veoste juurde, mille ladudes oli peale muu ka riisi ja datleid.

3. Valveposti militsionäär Aziz-Mahmed Hadži-Mahmed-oglõ tunnistas, et Sahhaljants tuli 19. — 20. sadamast, kandes kotte riisi ja datlitega. Tema ettepanekul jääda seisma keeldus Sahhaljants seda korraldust täitmast ja teda tuli jõuga toimetada miilitsasse.

4. Sahhaljants muutis oma seletusi koha üle, kus ta omaenese seletuse järgi produktidega tabati.

5. Verdijani ülekuulamine ei või avaldada mõju asja lõpptulemusele isegi mitte sel juhul, kui ta tunnistaks, et ta ei näinud Sahhaljantsi läbivat kontrollväravat produktidega.

Kolleegiumi määrus on ebaõige:

1. Asjaolu, et Sahhaljants lahkus töölt enne määratud aega, ei tõenda iseenesest veel tema süüdistust varguses, isegi kui asjas oleks tuvastatud, et see äraminek toimus ilma küllaldaste põhjusteta.

2. Asjaolu, et Sahhaljantsil oli oma töökoha tõttu otsene kokkupuude veostega, millede hulgas oli ka riisi ja datleid, ei tõenda samuti veel tema süüdiolekut riisumises. Säärane järeldus lähtub täiesti väärast ja põhjendamata eeldusest, et iga isik, kes on kokkupuutes oma töö laadi tõttu ühtede või teiste materiaalsete väärtustega, pakub alati eeldusi tema kahtlustamiseks nende väärtuste riisumises või nende riisumise katses. Samuti oleks tulnud esitatu kõrval kontrollida Sahhaljantsi kui transportööri kokkupuutumuse astet nende veostega ja kas ta võis oma töötingimuste, nende veoste valvamistingimuste jne. tõttu võtta nimetatud hulgalprodukte tähelepanematult.

3. Samuti on kolleegiumi põhjendid mitteveenvad selles osas, mis puutub Sahhaljantsi käitumisse vahipostil oleva militsionääriga ja oma seletuste muutmisse. See osa sisaldab rida momente, mis ei ole asjas küllaldaselt selgitatud. Sahhaljants kinnitab, et militsionäär sattus talle peale nende produktide juures; militsionäär aga kinnitab, et ta nägi Sahhaljantsi neidprodukte kandvat. Teine tunnistaja, Kevorkov, tunnistab samuti, et Sahhaljants kandis neidprodukte. Kuid Kevorkovi ja Sahhaljantsi ütluste mitteühtimine võib olla ainult näiline, kuna Sahhaljants viis militsionääri nõudmisel algul neidprodukte miilitsasse ja hakkas siis vastu vaidlema militsionäärile, kes kutsus enesele appi Kevorkovi; seetõttu nägi Kevorkov Sahhaljantsi juba tol momendil, mil viimane kandisprodukte. Seega jääb mitteühtimine püsima ainult militsionäär Aziz-Mahmed Hadži-Mahmed-oglõ ja Sahhaljantsi seletuste vahel. Pidades esimese seletusi vaieldamatuks ja teise omi usaldust mitteväärivaiks, ei toonud kolleegium ette mingeid motiive, miks ta nimelt sääraselt hindas kumbagi tõendit. Seejuures Aziz-Mahmed Hadži-Mahmed-oglõ ütlused ei pretendeeri täielikule usaldusväärsusele kas või juba seepärast, et ta eeluurimisel kinnitas kategooriliselt, et Sahhaljants tuli 19. sadamast, kuid kohtus tunnistas, et täpselt ei mäleta, kas Sahhaljants tuli 19. või 17. sadamast. Peale eeltoodu tuleb märkida, et kuigi oleks tuvastatud, et Sahhaljants tabati tol momendil, mil ta tõepoolest kandis riisi ja datleid, siis ka neil tingimustel oleks tulnud tõendada, et ta oli need produktid tõesti laost riisunud. Samadel alustel võib esitada ka versiooni, et Sahhaljants tegi katset omastada tema poolt teelt leitudprodukte.

4. Lõpuks, kolleegium on põhjendamatult tagasi lükanud protesti viite Sahhaljantsi taotluse ebaõige tagasilükkamise kohta laskur Verdijani ülekuulamiseks, kes oli valvekorras 19. sadama kontrollväraval. Kolleegium kinnitab, et isegi kui Verdijan ei oleks näinud Sahhaljantsi viivat midagi läbi kontrollväravate, siis see ei vabastaks Sahhaljantsi süüst. See argument on määruses ebaselgelt esitatud. Kui kolleegium tahtis öelda, et Verdijan võis mitte märgata Sahhaljantsi, siis, rääkimata sellest, et on väheusutav, et väraval valvel seisev isik ei märganud, kuidas teine isik viib välja säärased suured esemed nagu 13 kg riisi ja 11 kg datleid, kolleegium ei võtnud arvesse teist võimalikku varianti: kui Verdijan oleks kinnitanud, et ta nägi Sahhaljantsi väravast väljumas kompsudeta, siis see asjaolu oleks otseselt rääkinud süüdistuse versiooni vastu. Seepärast oli Verdijani ülekuulamisel asjas oluline tähtsus.

Lisaks Verdijani ülekuulamisele oli vajalik välja selgitada, kas ei olnud peale kontrollväravate sadamast ka teist väljapääsu ja kas laost produkte välja tuues võis kontrollväravat vältida. Ka see asjaolu on jäänud kontrollimata, samuti nagu kontrollimata jäid ka ladude valve tingimused.

Kõigest eeltoodust järeldub, et nii süüdimõistev otsus kui ka kolleegiumi määrus on tehtud ilma, et oleks selgitatud rida asjaolusid, ja põhinevad üksnes oletustel. Neil asjaoludel tuleb tunnistada, et asi oleks vajanud täiendavat uurimist.

Kuid arvesse võttes, et antud momendil on võimatu uurida kõiki ettetoodud asjaolusid sündmuse ammususe tõttu, ja silmas pidades, et kogutud süütõendid on mitteküllaldased selleks, et tunnistada Sahhaljantsi süüdistus tõendatuks, NSVL Ülemkohtu Pleenum määrab:

Kaspia basseini sõjatribunali 7. mai 1943. a. otsus ja NSVL Ülemkohtu Veetranspordi Sõjakolleegiumi 10. juuli 1943. a. määrus Ruben Mosese p. Sahhaljantsi asjas tühistada ja asja menetlus tema suhtes lõpetada süüdistuse tõendamatusel tõttu.

NSVL Ülemkohtu Tsiviilasjade Kohtukolleegiumi määrused.

1. Kontraktatsioonilepingu sõlmimise momendist tekib kontrakteerival organisatsioonil kontraktatsiooni esemele asjaõigus.

Määrus nr. 36/271 1943. a.

NSVL Ülemkohtu Tsiviilasjade Kohtukolleegium, vaadanud läbi 30. aprilli 1943. a. istungil NSVL Ülemkohtu Esimehe pro-

testi Vinogradovi rajooni rahvakohtu 26. novembri 1942. a. otsusele ja Moskva oblastikohtu 10. detsembri 1942. a. määrusele Kaganovitši-nimelise kolhoosi hagi P. V. Tektova vastu vasika väljamõistmise pärast, tegi kindlaks, et kontraktatsioonilepingu kohaselt kohustus Tektova kasvatama vasika neljakuuseks ja selle üle andma Kaganovitši-nimelisele kolhoosile, ja kolhoos oli kohustatud vasika eest tasuma rahas, olenevalt vasika toitumusest, ja lisaks sellele arvestama Tektovale 20 tööpäeva ja andma temale 160 kg heinu ning 100 kg põhku. Et Tektova määratud tähtjaks kontrakteeritud vasikat üle ei andnud, esitas rajooni prokurör Tektova vastu hagi temalt vasika äravõtmise ja selle üleandmise pärast kolhoosile.

Moskva oblasti Vinogradovi rajooni rahvakohus 26. novembril 1942. a. tuvastas, et Tektova oli müünud kontrakteeritud vasika Suslinale, ja otsustas vasika Suslinalt välja mõista Kaganovitši-nimelise kolhoosi kasuks ja Tektovalt välja mõista 3 rubla riigilõivu riigitulusesse. Moskva oblastikohus tühistas 10. detsembril 1942. a. rahvakohtu otsuse ja andis asja rahvakohtule tagasi uueks läbivaatamiseks.

Rahvakohtu otsus ja Moskva oblastikohtu määrus kuuluvad tühistamisele järgmistel põhjustel:

On ebaõige oblastikohtu seisukoht, et kontraktatsiooni kohaselt vasika mitteüleandmine toob Tektovale kaasa üksnes kolhoosile kontrakteeritud vasika mitteüleandmisega tekitatud kahju tasumise kohustuse. Kontraktatsioonilepingu sõlmimise momendist tekkis kolhoosil kontraktatsiooni esemele asjaõigus (TsK § 66) ja seetõttu annab kontraktandi keeldumine kontrakteeritud produktsiooni üleandmisest kolhoosile õiguse mitte üksnes sisse nõuda temale lepingu mittetäitmisega tekitatud kahju, vaid ka õiguse nõuda kontrakteeritud toodangu üleandmist natuuras. Et kontraktatsioonilepingu sõlmimise päevast alates kuulus omandiõigus kontrakteeritud vasika peale kolhoosile, siis ei saanud Tektova vasikaga talitada oma äranägemise järgi ja tema tehing Suslinaga vasika võõrandamise kohta ei ole kolhoosile siduv ning ei võta viimaselt õigust hageda oma vara võõrast ebaseaduslikust valdusest TsK § 59 korras.

Oblastikohtu motiivid, et Suslinat tuleb pidada heausklikuks omandajaks, kelle õigus ostetud vasikale on TsK § 60 alusel eesõigustatud omaniku õiguse ees, ei ole rajatud asjaoludele.

Käesolevas asjas peab Suslinat kaasa tõmbama mitte kolmanda isikuna, vaid kostjana, sest et isik, kes faktiliselt valdab vasikat, peab vastutama vahenditult kolhoosi hagi vasika kolhoosile üleandmise pärast.

Asja uuesti läbivaatamisel peab kohus kontrollima Tektova seletust, et vasika müük tema poolt oli tingitud kolhoosi enese käitumisest, kes keeldus kokkulepitud tähtajal temalt vasikat vastu võtmast. Osutub see Tektova seletus tõendatuks, siis peab kohus määrama vastutuse lepingu rikkumise eest TsK § 146 järgi.

TsPK § 36 p. „a“ järgi kuulub haginõue Tektovalt vasika äravõtmise pärast rahalisele hindamisele ja vastavalt hagi hinna tuleb arvutada riigilõiv käesolevas asjas. Kuid käesoleval juhul piirdus kohus üksnes 3 rbl. suuruse riigilõivu väljamõistmisega kostjalt nagu mittevaralise iseloomuga hagi.

Seepärast Tsiviilasjade Kohtukolleegium määras:

Kõik otsused ja määrused käesolevas asjas tühistada ja asi anda uueks läbivaatamiseks samale kohtule teises koosseisus.

2. Pank vastutab varaliselt oma töötajate ebaõige tegevuse eest, kui panga töötajate ebaõige tegevuse ja kliendi kahjude vahel on kausaalne seos.

Määrus nr. 36/235 — 1943. a. Kazahhi Vabariikliku Hobuste Varumise Kontori („Zagotkon“) hagi Riigipanga Džambuli osakonna vastu 23 750 rbl. väljamõistmise pärast.

Kazahhi Vabariiklik Hobuste Varumise Kontor esitas Riigipanga Džambuli osakonna vastu hagi 23 750 rbl. väljamõistmise pärast, mille Riigipanga Lugovo osakond oli välja andnud kontori endisele inspektorile Tsatsinile.

Džambuli oblastikohtu otsusega rahuldati kontori hagi täies ulatuses. Samaaegselt tegi oblastikohus määruse panga töötajate Nikulini ja Anikina kriminaalvastutusele võtmiseks KrK § 111 järgi ülalmärgitud summa ebaseadusliku väljaandmise pärast Tsatsinile. Kazahhi NSV Ülemkohtu Kohtukolleegium jättis 8. juuli 1942. a. määrusega nii otsuse kui ka määruse kui õiged jõusse.

NSVL Ülemkohtu Esimehe protesti põhjal tunnistas NSVL Ülemkohtu Tsiviilasjade Kohtukolleegium 20. aprilli 1943. a. istungil oblastikohtu otsuse ja Kazahhi NSV Ülemkohtu määruse tühistamisele kuuluvaks järgmistel põhjustel:

1) Džambuli oblastikohtu otsuses ei ole näidatud otsuse tegemise aega. Järelikult otsusel ei ole seaduslikku jõudu TsPK § 176 lit. „a“ rikkumise tõttu.

2) Otsus on ebaõige ka sisuliselt. Käesolevas asjas ei tekita vaidlust ja hageja ei eita seda asjaolu, et tema arvel seisnud

23 750 rbl. sai ja omastas tema endine inkassaator-varuja Tsatsin, kes Töökoodeksi § 83¹ lit. „a“ järgi kannab kriminaalvastutuse kõrval ka materiaalselt vastutust hageja ees. Mis aga puutub Tsatsinile haigetava summa väljaandnud panga osakonnasse, siis võis panka antud asjas vastutavaks teha üksnes sel juhul, kui oleks tuvastatud, et raha väljaandmine oli toimunud selle arve kohta kehtivate panga eeskirjade ja selle arve avamise kohta panga ja kontori vahelise kokkuleppe säärase rikkumisega, mis oleks aidanud kaasa Tsatsinile raha riisumises. Kuid kohus pole panga tegevuses sääraseid rikkumisi tuvastanud.

Toimikus leiduvaist materjalidest nähtub, et kontor pöördus 27. novembri 1941. a. vahekirjaga nr. 0—28 Riigipanga Džambuli oblastikontori poole taotlusega avada talle Riigipanga Lugovo osakonnas laenuarve esindaja nimele volikirja alusel arveldamiseks hobuste varumise alal. Pank rahuldas kontori taotluse; seoses sellega andis kontor 29. aprillil 1941. a. oma inkassaatorile-varujale Tsatsinile volituse tähtajaga kuni 30. juunini, milline andis talle õiguse toimetada Riigipanga Lugovo osakonnas kõiki operatsioone, nende hulgas kasutada krediiti, avada ja sulgeda arveldusarveid, vastu võtta raha, samuti sõlmida lepinguid ja tehinguid hobuste ostmise, müümise ja transportimise kohta vastavalt nende varumise ja üleandmise plaanidele.

Džambuli oblastikohtu otsuses on öeldud, et vastavalt NSVL Riigipanga juhendi nr. 177 „NSVL Põllutöö Rahvakomissariaadi tõuloomade varumise kontorite Riigipanga poolt krediteerimise korrast“ punktile 8, milline juhend on antud 1939. a. maikuus ja laiendatud NSVL Riigipanga 20. augusti 1940. a. korraldusega nr. 5840 Üleliidulise Hobuste Varumise Kontori süsteemile, ei olnud Riigipanga Lugovo osakonnal õigust seda raha välja anda Tsatsini avaldusel, seda enam veel seepärast, et Tsatsini poolt hobuste ostmise kohta esitatud dokumendid ei olnud kellegi poolt kinnitatud, ja seoses sellega avaldati Riigipanga Džambuli kontori 14. mai 1941. a. käskkirjas nr. 143 noomitus Riigipanga Lugovo osakonna töötajale, kes maksid Tsatsinile raha ebaõigelt välja. Selle vastu vaidleb Riigipank küllaldaselt põhjendatult, et kuna NSVL Riigipanga üalnimetatud juhendi nr. 177 p. 8 täpse mõtte kohaselt võib Hobuste Varumise Kontori poolt kolhoosidelt, kolhoosnikelt ja üksiktalunikelt ostetud loomade eest arveldamine toimuda müüjate soovi kohaselt ka puhtas rahas, milleks peab Hobuste Varumise Kontori volinik saama enne raha laenuarvelt, mis on selleks otstarbeks avatud Riigipanga vastavas osakonnas, kusjuures ei ole kindlaks määratud laenuarvetelt raha saamise viis — kas sularahas või avalduse põhjal

—, siis Tsatsinile tema avalduse peale ja tema poolt esitatud volituse alusel raha väljaandnud Riigipanga Lugovo osakonna töötajate käitumises ei või näha pangaeeskirjade ja teenistus-alaste juhendite rikkumist, millega ühenduses Riigipanga Kazahhi Vabariikliku Kontori kirjaga tühistati Riigipanga Lugovo osakonna töötajatele distsiplinaarkaristuse määramise käskkiri kui ebaõige. Eeltoodud kaalutlustel ja silmas pidades, et Riigipanga Lugovo osakonna poolt 23 750 rubla riigi raha väljaandmise faktil Tsatsinile, keda hageja oli volitanud erivolitusega vastu võtma pangast rahasummasid, ei ole midagi ühist Tsatsini kuriteoga, mis väljendus Riigipangast saadud raha ja muu hagejale kuuluva raha omastamises, tuleb kohtuotsus Riigipangalt 23 750 rbl. väljamõistmise kohta tunnistada alusetuks.

3) Samuti on ebaõige Kazahhi NSV Ülemkohtu Kohtukolleegiumi juhatus käesoleva asja läbivaatamise vajaduse kohta TsK § 407-a alusel. TsK § 407-a näeb ette asutise vastutuse ametisikute ametialaste tegude või minetuste eest neil juhtudel, kui vara oli asutisele üle antud kahjukannataja poolt või tema kasuks. Sel TsK paragrahvil ei ole midagi ühist käesoleva asjaga, mis on tekkinud Riigipanga ja Hobuste Varumise Kontori vahelise krediidi suhtest. Vastavalt NSVL Riigipanga üldnimetatud juhendile nr. 177 ja NSVL Riigipanga 20. augusti 1940. a. korraldusele nr. 584 R toimub Üleliidulise Hobuste Varumise Kontori krediteerimine kontraktatsiooniks laenude väljaandmise teel kontraktandiga sõlmitud lepingute alusel, kusjuures juhendis endas on ette nähtud arve avamise ja selle kasutamise kord. Järelikult oleks asi tulnud lahendada mitte TsK § 407-a järgi, vaid NSVL Riigipanga nimetatud juhendi nr. 177 ja sellise laenu väljaandmise kohta panga ja hageja vahel sõlmitud lepingu alusel.

Seepärast Kohtukolleegium määras:

Kõik kohtuotsused asjas tühistada ja see anda uueks läbivaatamiseks samale kohtule teises koosseisus prokuröri osavõtul.

3. Üldist viidet sõjaolukorrale ei või kohus võtta aluseks vabastamiseks vastutusest kohustuste järgi.

Määrus nr. 36/95 — 1943. a. Termezi Riikliku Laevanduse hagi Kurgan-Tjubini puuvillatehase nr. 7 vastu 235 819 rubla 50 kop. sissenõudmise pärast.

Stalinabadi oblastikohtu kohtukolleegium lükkas 16. märtsi 1942. a. otsusega tagasi Termezi Riikliku Laevanduse hagi Kurgan-Tjubini puuvillatehase nr. 7 vastu 235 819 rubla 50 kop.

trahvi sissenõudmise pärast 1941. a. oktoobri-detsembrikuuks kinnitatud veoplaani kohaselt puuvilla ja puuvillaseemne veose mitteandmise pärast. Tadžiki NSV Ülemkohtu Kohtukollegium jättis 25. aprilli 1942. a. määrusega otsuse jõusse.

NSVL Ülemkohtu Esimehe protesti põhjal leidis NSVL Ülemkohtu Tsiivilasjade Kohtukollegium 1. aprilli 1943. a. istungil, et oblastikohtu otsus ja Tadžiki NSV Ülemkohtu määrus kuuluvad tühistamisele järgmistel põhjustel:

Keeldudes hagi rahuldamast toetus kohus sellele, et plaani mittetäitmine ei olnud tingitud kostja süüst, vaid sõjaolukorrast, ja nimelt sellest, et Kurgan-Tjubini puuvillatehas tootis säärast liiki puuvillaheiet, mis saadeti oblastitesse ja rajoonidesse, millest osa oli hõivatud vaenlase poolt, ja seepärast lõpetati Teede Rahvakomissariaadi korraldusega nr. 3052/DD selle heidesordi saatmine ning alates 22. aprillist 1941. a. seisavad selle tehase heided Termezi linnas. Stalinabadi oblastikohtu kohtukollegium toetus samuti sellele, et sõjaolukorra tõttu rakendati veerev koosseis sõjaväe ja sõjaväeveoste transpordiks ja Termezi, Stalinabadi ning Regari linnast heide laadimiseks kehtestati konventsioon. Seoses sellega ja toetudes TsK §-le 118 tunnistas oblasti kohtu kohtukollegium hagi rahuldamisele mittekuuluvaks.

Toodud kaalutlusi ei saa tunnistada õigeaks. Kõigepealt kohus juhindus vääralt TsK §-st 118, sest et veeteetranspordi organite ja tema klientuuri vastastikuse vastutuse küsimus veoste riikliku transpordi plaani mittetäitmise alal sätitakse eri määrustikuga, mis on Töö ja Kaitse Nõukogu poolt määrusega 3. juulist 1934. a. kinnitatud. Peale selle, käesolevas asjas nõutakse trahvi plaanikohaste veoste mitteandmise pärast Alam-Pjandži sadamasse ja seepärast ei selgita kohtu viide konventsioonile, mis keelas puuvillaheide saatmise Termezi, Stalinabadi ja Regari jaama kaudu, mispärast kostjal oli võimatu täita veetranspordi plaani Alam-Pjandži sadama kaudu. Toetumine konventsioonile on põhjendamatu ka seepärast, et vastavalt nimetatud Töö ja Kaitse Nõukogu 3. juuli 1934. a. määruse §-le 8 vajab üle 5 päeva kestusega veose vastuvõtmise keeld NSVL RKN nõusolekut, mille kohta aga toimikus puuduvad tõendid. Samuti ei saa arvesse võtta üldist viidet veereva koosseisu rakendamisele võtmise kohta sõjaväeliste ametkondade vajaduste jaoks, sest et toimikus leiduvaist materjalidest ega kohtuotsusest ei nähtu, mil määral raudtee veereva koosseisu puudumine takistas kostjat täitmast veetranspordi plaani, kas kostja esitas hagi trahvinõudmise pärast raudteetranspordi organite vastu veoste plaani mittetäitmise pärast ja kas kohus

selle hagi tagasi lükkas sõjaolukorrast olenevaid motiividel. Lõpuks, kuigi hagi oli esitatud trahvi nõudmiseks mitte üksnes puuvillaheide, vaid ka puuvillaseemnete veoks mitteesitamise pärast, siis kohus, kuigi lükkas tagasi hagi trahvinõudmise pärast seemnete eest, ei toonud siiski oma otsuse selle osa põhjendamiseks ette mingeid argumente.

Seepärast Kohtukolleegium määras:

Kõik kohtuotsused käesolevas asjas tühistada ja asi anda uueks läbivaatamiseks samale kohtule teises koosseisus prokuröri osavõtul.

4. Avastanud asjas kogutud tõendite mittetäielikkuse, peab teise astme kohus kohtuotsuse tühistama ja asja andma uueks läbivaatamiseks.

Määrus nr. 36/75 — 1943. a. D. A. Manukova hagi A. M. Manukovi vastu 20 000 rbl. sissenõudmise pärast.

Ordžonikidze rajooni rahvakohtu 2. okt. 1941. a. otsusega mõisteti kostjalt A. M. Manukovilt hageja D. A. Manukova kasuks välja 20 000 rubla hagejale kuulunud esemete hinnana, missugused esemed kostja oli ära viinud.

Gruusia NSV Ülemkohtu Tsiviilasjade Kohtukolleegium tühistas 28. novembri 1941. a. määrusega rahvakohtu otsuse käesolevas asjas ja lükkas D. A. Manukova hagi tagasi haginõude tõendamatusel pärast.

NSVL Ülemkohtu Esimehe protesti põhjal leidis NSVL Ülemkohtu Tsiviilasjade Kohtukolleegium 1. aprilli 1943. a. istungil, et rahvakohtu otsus ja Gruusia NSVL Ülemkohtu määrus kuuluvad tühistamisele järgmistel põhjustel:

Gruusia NSV TsPK § 279 alusel on teise astme kohus õigustatud: a) tühistama esimese astme kohtu otsuse kas täielikult või osaliselt, andes asja kohtule uueks läbivaatamiseks; b) lõpetamata asja menetluse, kui hagejal ei ole hagemisõigust või kui vaidlus ei allu kohtule; v) otsustamata asja sisuliselt, andmata seda uueks läbivaatamiseks, juhtudel, kui asja faktiline külg on küllalt selge, kui on vaja muuta ainult otsuse motiveeringut või kui asja teiskordsel läbivaatamisel esimeses astmes on rikutud juhiseid, mis on antud teise astme kohtus esimese otsuse tühistamisel tema poolt.

Seda teise astme kohtule kohuslikku juhust on rikkunud Gruusia NSV Ülemkohtu Tsiviilasjade Kohtukolleegium käesoleva asja läbivaatamisel, kes poolte vaidluse otsustas sisuliselt ümber,

ilma et rahvakohus oleks asja faktilisi olusid küllaldaselt selgitanud, mida Gruusia NSV Ülemkohus ise oli konstateerinud määrusega käesolevas asjas.

Leidnud, et asja kohta kogutud tõendid pole täielikud, oli teise astme kohus sunnitud tühistama kohtuotsuse ja asja andma uueks läbivaatamiseks. Hageja volinik taotles kohtuistungil rea tunnistajate väljakutsumist ja ülekuulamist ning kostja kohustamist esitama vaidluse all olevate asjade omandamise kohta tõendeid. Kuid kohus lükkas tagasi taotluse hagejapoolsete tunnistajate väljakutsumise ja ülekuulamise kohta ning rahuldaski selle taotluse üksnes kostja poole kohustamise osas esitama tõendeid asjade kuuluvuse kohta. Vaatamata säärase määruse tegemisele tõendite esitamise kohta ei täitnud rahvakohus seda määrust, sest et kostja ei esitanud kohtule vaieldavate esemete kuuluvuse kohta mingeid tõendeid.

Seepärast Gruusia NSV Ülemkohus otsustas ilma seadusliku aluseta poolte vaidluse sisuliselt ümber ja võttis hagejalt tegelikult õiguse kohtulikule kaitsele.

Eeltoodu tõttu Kohtukollegium määras:

Tühistada käesolevas asjas kõik kohtuotsused ja asi anda uueks läbivaatamiseks samale kohtule teises koosseisus.

5. Jõustunud kohtuotsuse tühistamine liiduvabariigi Ülemkohtu poolt, kui kohtuotsus pole ettenähtud korras protestitud, on Kohtukorralduse seaduse § 16 jäme rikkumine.

Määrus nr. 36/257 — 1943. a. Z. H. Megrelidze hagi Georgadze vastu vara pärast.

Gruusia NSV Majakovski rajooni 1. jaoskonna rahvakohus rahuldaski 26. veebruaril 1942. a. Z. H. Megrelidze hagi Georgadze (surnud mehe vanemad) vastu pärimisõiguse tunnustamise pärast tema surnud mehe poolele majale. Gruusia NSV Ülemkohtu Kohtukollegium muutis 30. märtsil 1942. a. rahvakohtu otsuse ning tunnustas Megrelidze õigust poolele majale, mis oli mehega kooselu ajal ehitatud, tunnistades teise poole maja vaibevaraks pärijate puudumise tõttu; ühtlasi tühistas ta sama määrusega Vani rajooni rahvakohtu 24. veebruari 1941. a. otsuse, millega Georgadzed olid tunnistatud nende surnud poja ülalpeetavaks.

NSVL Ülemkohtu Esimehe protesti põhjal tunnistas NSVL Ülemkohtu Tsiviilasjade Kohtukollegium oma 20. aprilli 1943. a. istungil, et nimetatud otsused ja määrused kuuluvad tühistamisele

järgmistel põhjustel: nagu nähtub toimikus olevaist materjali-dest, lahutas mees kostjaga abielu, mida tõendab perekonna-seisuameti tunnistus (toim. leht 5). Järelikult tunnustas kohus aluseta, rikkudes TsK § 418, hageja pärimisõigust surnule kuulu-nud poolele majale.

Vaadanud läbi käesoleva asja, rikkus Gruusia NSV Ülem-kohtu Kohtukolleegium jämedalt Kohtukorralduse seaduse § 16 ja Gruusia NSV TsPK § 256. Seadusejõusse astunud kohtuotsust võib Kohtukorralduse seaduse § 16 kohaselt Kohtukolleegium läbi vaadata üksnes NSVL Ülemkohtu Esimehe, NSVL Proku-röri või Gruusia NSV Ülemkohtu Esimehe või Gruusia NSV prokuröri protesti põhjal. Seega tuleb Kohtukolleegiumi poolt Vani rajooni rahvakohtu protestimata otsuse tühistamine tun-nistada ebaseaduslikuks. Ka sisuliselt on ebaõige Gruusia NSV Ülemkohtu Kohtukolleegiumi määrus, millega tühistati Vani rajooni rahvakohtu 24. veebruari 1941. a. otsus, mis tunnistas Georgadzed (vanemad) nende surnud poja ülalpeetavaiks, sest et TsPK §-s 258 loetletud, kohtu poolt tuvastatavate juriidilist tähtsust omavate faktide kõrval märgib § 258 punkt „g“, et kohus tuvastab fakte ka teiste juriidilist tähtsust omavate asja-olude kohta, kui nende tuvastamiseks ei näe seadus ette teist korda. Ülalpidamise fakti tuvastamiseks pole ette nähtud teist korda. Järelikult lõpetas Kohtukolleegium asja ebaõigelt mitte-allumise tõttu. Seepärast NSVL Ülemkohtu Kohtukolleegium määras: rahvakohtu 26. veebruari 1942. a. otsus tühistada täie-likult, kuid Gruusia Ülemkohtu määrus Megrelidzele õiguse tunnustamise osas poolele majale jätta jõusse; Ülemkohtu mää-rus vara vaibevaraks tunnistamise osas tühistada ja asi anda selles osas uueks läbivaatamiseks samale kohtule teises koossei-sus.

6. Laste põlvnemise fakti ja nende vanuse tuvastamise asja eba-õige lahendamine.

Määrus nr. 36/73 — 1943. a. M. E. Šiškina hagiis temale 7 lapse kuuluvuse fakti ja nende vanuse tuvastamise pärast.

M. E. Šiškina pöördus rahvakohtu poole avaldusega, milles palus tunnistada ennast 7 lapse emaks ja tuvastada nende vanus.

Aktjubinski oblasti Novorossiiski rajooni rahvakohus rahul-das täielikult Šiškina haginõuded 15. mai 1942. a. määrusega.

Kazahhi NSV Ülemkohus lükkas 9. septembril 1942. a. tagasi Kazahhi NSV prokuröri protesti rahvakohtu nimetatud määruse tühistamise pärast.

NSVL Prokuröri protesti põhjal leidis NSVL Ülemkohtu Tsiviilasjade Kohtukolleegium 1. aprilli 1943. a. istungil, et rahvakohtu 15. mai 1942. a. määrus ja Kazahhi NSV Ülemkohtu 9. septembri 1942. a. määrus kuuluvad tühistamisele järgmistel põhjustel:

Lapse antud emast põlvnemise fakti ja seejuures viimase lapse vanuse tuvastamise asjad lahendatakse kohtutes NSVL RKN poolt 2. mail 1937. a. kinnitatud NSVL Tervishoiu RK juhendi alusel (LSKK nr. 35, art. 145).

Vastavalt NSVL KohtuRK 1937. a. juhendeile nr. 71 ja nr. 101 võetakse säärast liiki hagid kohtute poolt läbivaatamisele ainult sel juhul, kui avaldaja on pöördunud ametliku sünnidokumendi saamiseks vastava organi poole, kus lapse sünd oli registreeritud, ja on saanud sellelt äraütleva vastuse, või kui last pole üldse registreeritud. Nagu nähtub toimikus leiduvaist materjalidest, ei ole hageja esitanud niisuguseid tõendeid, ka pole kohus kinni pidanud KohtuRK tähendatud juhendeis esitatud nõuetest lapse vanuse kontrollimise korra kohta, sest et selles küsimuses puudub toimikus arsti arvamus.

Et M. E. Šiškina hagi on esitatud seoses tema poolt algatatud taotlusega temale lasterikaste emade toetuse väljaandmise kohta, siis peab kohus asja uuesti läbivaatamisel asjasse kaasa tõmbama ka rajooni täitevkomitee.

Seepärast Kohtukolleegium määras:

Kõik kohtuotsused käesolevas asjas tühistada ja asi anda uueks läbivaatamiseks samale kohtule teises koosseisus.

7. Tsiviilprotsessi reeglite jämedad rikkumised, mis toovad enesega kaasa kohtuotsuse tühistamise.

§ 1. Määrus nr. 36/985 — 1943. a. Kahhi Loomade Varumise Kõntrori (Zagotskot) hagi Halilovi jt. vastu 6235 rbl. 63 kop. sissenõudmise pärast mittekohaletoiemetatud karja väärtuse heastamiseks.

Kahhi Loomade Varumise Kontor (Zagotskot) esitas karja saatjate Manaf Halilovi jt., kokku 8 isiku vastu 6235 rbl. 63 kop. sissenõudmise pärast hagi mittekohaletoiemetatud karja väärtuse ja samuti karja kaalu kaotusest tingitud kahju heastamiseks.

Azerbaidžani NSV Kahhi rajooni rahvakohus määras 30. detsembri 1941. a. otsusega: „Puuduva lehma väärtus sisse nõuda kostjalt, tekkinud kahjud aga kanda varumiskontori juhataja arvele.“

Azerbaidžani NSV Ülemkohtu Tsiviilasjade Kohtukolleegium jättis 25. septembri 1942. a. määrusega rahvakohtu otsuse jõusse.

NSVL Prokuröri protesti põhjal tühistas NSVL Ülemkohtu Tsiviilasjade Kohtukollegium 9. jaanuari 1943. a. istungil otsuse ja määruse käesolevas asjas järgmistel põhjustel:

1) Kohtuotsuse resolutiivosas ei ole märgitud sissenõudmisele kuuluvate summade suurust ja kellelt isiklikult tuleb väljamõistetud summad sisse nõuda. Seetõttu tuleb kohtuotsus tema mittekonkreetsuse pärast tunnistada mittekooskõlaliseks Azerbaidžani NSV TsPK § 176 sätetega.

Kohtuotsus on ebaõige kahjude kandmise osas varumiskontori juhataja arvele, kuna viimane polnud kostjana asjasse tõmmatud.

2) Kohtuotsuses ei ole märgitud, missuguste asjas leiduvate tõendite alusel kohus järeldas, et karja kaalu kaotus tekkis selle tagajärjel, et varumiskontor ei kindlustanud karja loomasöödaga; toimikus leiduvais materjalides ei ole niisuguseid tõendeid ja seepärast tuleb kohtuotsus selles osas tunnistada põhjendamatuks.

3) Rikkudes TsPK § 176, pole kohtuotsus samuti märkinud, missugustest materiaaloiguse normidest juhindus kohus käesoleva vaidluse lahendamisel. Asja uuesti läbivaatamisel peab kohus arvesse võtma, et tööliste ja teenistujate varalise vastutuse küsimus kahjude eest, mis on nende poolt tekitatud palkajale, tuleb lahendada kooskõlas NSVL KTK ja RKN 12. juuni 1929. a. määrusega (LSKK 1929, nr. 42, art. 367).

4) Azerbaidžani NSV Ülemkohtu Tsiviilasjade Kohtukollegiumi määrus selles asjas sisaldab üksnes viite sellele, et otsus on rajatud toimikus leiduvatele materjalidele. Kuid määrmuses ei ole märgitud, millega on tõendatud kohtuotsuse põhjendatus, ja ei ole toodud hageja kaebuse tagasilükkamise motiive.

Seepärast Kohtukollegium määras:

Rahvakohtu otsus ja Azerbaidžani NSV Ülemkohtu Tsiviilasjade Kohtukollegiumi määrus tühistada ja asi anda uueks läbivaatamiseks samale kohtule prokuröri osavõtul.

§ 2. Määrus nr. 36/1162 — 1943. a. Hatšaturova hagi Airapetova vastu asjade väljamõistmise pärast.

Aršaluis Hatšaturova esitas hagi Anna Airapetova vastu puuduolevate asjade või nende väärtuse tagastamise pärast, missugused asjad oli hageja seoses oma mehe juurde sõiduga jättnud kostja kätte hoiule.

Bakuu linna Stalini rajooni 1. jsk. rahvakohus rahuldab 30. jaanuaril 1942. a. Hatšaturova hagi.

Azerbaidžani NSV Ülemkohus 28. veebruari 1942. a. määrusega tühistas rahvakohtu otsuse ja lükkas Hatšaturova hagi tagasi.

NSVL Ülemkohtu Esimehe protesti põhjal leidis NSVL Ülemkohtu Tsiiviilasjade Kohtukolleegium 13. jaanuari 1943. a. istungil, et rahvakohtu otsus ja Azerbaidžani NSV Ülemkohtu määrus kuuluvad tühistamisele järgmistel põhjustel:

1. Rahvakohus on teinud otsuse, kontrollimata kõiki asjaolusid.

Toimikus leiduvaist materjalidest nähtub, et 30. jaanuaril 1942. a. ilmusid kohtuistungile mõlemad pooled ja tunnistajad, kuid kohus küsitles ainult hagejat ja kostjat, jättes tunnistajad üle kuulamata, millega rikkus Azerbaidžani NSV TsPK § 110.

2. Selle asemel et tühistada rahvakohtu otsus, mis oli tehtud asjaolusid kontrollimata, ja asi anda uueks läbivaatamiseks, otsustas Azerbaidžani NSV Ülemkohus asja sisuliselt, millega rikkus Azerbaidžani NSV TsPK § 246.

Seepärast Tsiiviilasjade Kohtukolleegium määras:

Rahvakohtu otsus ja Azerbaidžani NSV Ülemkohtu määrus tühistada ja asi anda uueks läbivaatamiseks samale kohtule.

§ 3. Määrus nr. 37/239 — 1943. a. J. D. Strižalovi hagi E. J. Oskina vastu mitmesuguste asjade või nende väärtuse nõudmises 6250 rubla suuruses summas.

Tškalovi linna Kirovi rajooni 2. jsk. rahvakohus rahuldas 13. septembril 1942. a. J. D. Strižalovi hagi E. J. Oskina vastu tema sõjas langenud poja asjade, mis poja poolt olid antud Oskina kätte hoiule, väljamõistmise pärast 6250 rubla väärtuses.

Tškalovi oblastikohtu tsiiviilasjade kohtukolleegium tühistas 9. oktoobril 1942. a. rahvakohtu otsuse ja lõpetas asja menetluse hagejal hagiõiguse puudumise tõttu.

NSVL Ülemkohtu Esimehe protesti põhjal tunnistas NSVL Ülemkohtu Tsiiviilasjade Kohtukolleegium 20. aprilli 1943. a. istungil, et rahvakohtu otsus ja oblastikohtu määrus kuuluvad tühistamisele järgmistel põhjustel:

1) Hageja järelevalve-kaebusest ja kostja kassatsioonikaebusest nähtub, et asja on arutatud kostja puudumisel, kuid tema seletused on kantud kohtuistungil protokollil. Juba ainuüksi selle asjaolu pärast, kohtuprotsessi pidamise algeliste reeglite jämeda moonutamise tagajärjel oleks otsus kuulunud tühistamisele, kuid lõpetades asja, ei pööranud kohtukolleegium mingit tähelepanu sellele jämedale rikkumisele.

2) Kõigepealt oleks kohus pidanud selgitama, kas hageja kuulub TsK §-s 418 ettenähtud pärimisele kutsutavate isikute hulka. Seda põhiküsimust selgitamata ei oleks kohus võinud rahuldada hageja haginõudeid. TsK § 416 kohaselt on pärimine lubatud seaduse järgi ja testamendi alusel. Seaduse järgi ja testamendi alusel pärimisele kutsutavate isikute ring, mis on ette nähtud TsK § 418, on piiratud otsejoones alanejatega (lapsed, lapselapsed ja lapselapse-lapsed), lapsendatutega (ühes nende alanejatega) ja surnud isiku üheselanud abikaasaga, samuti ka töövõimetute ja varata isikutega, kes olid tegelikult surnu täielikul ülalpidamisel vähemalt ühe aasta kestel enne viimase surma. Järelikult oleks kohus pidanud selgitama, kas hageja oli vähemalt ühe aasta kestel oma poja täielikul ülalpidamisel, sest et ainult sel juhul on temal õigus pärida poja vara pärast viimase surma. Kohus aga ei selgitanud seda küsimust ja tegi otsuse mitteläbiuuritud asjas, millega rikkus TsPK § 5 ja 118.

3) Hageja järelevalve-kaebusele on lisatud Tškalovi oblasti Jekaterinovski rajooni Grigorjevi külanõukogu õiend, milles on tähendatud, et hageja oli viimasel ajal oma langenud poja ülalpidamisel.

Asja uuesti läbivaatamisel peab kohus kontrollima seda asjaolu ja asja lahendama vastavalt TsK § 416 ja 418.

Seepärast NSVL Ülemkohtu Tsiviilasjade Kohtukollegium määras:

Rahvakohtu otsus ja oblastikohtu määrus tühistada ja asi anda uueks otsustamiseks samale kohtule teises koosseisus.

8. Kohtuistungi protokoll on üks tähtsamaid kohtulikke dokumente, mille alusel kõrgema astme kohus teostab kontrolli alama astme kohtu otsuse seaduslikkuse ja põhjendatuse üle.

Määrus nr. 36/247 — 1943. a. A. J. Merkulovi hagi kolhoosi „Komsomolets“ vastu.

Merkulov esitas hagi kolhoosi „Komsomolets“ vastu rukki ja põhu nõudmise pärast 3. veebruaril 1942. a. sõlmitud lepingu järgi kahe traktoristi tema korteris elamise eest.

Tuula oblasti Plavski rajooni rahvakohus määras 5. juuni 1942. a. otsusega kolhoosilt „Komsomolets“ sisse nõuda A. J. Merkulovi kasuks 1 tsentner rukist tasumise tähtajaga 1942. a. uuest lõikusest.

NSVL Ülemkohtu Esimehe protesti põhjal leidis NSVL

Ülemkohtu Tsiviilasjade Kohtukollegium 20. aprilli 1943. a. istungil, et otsus kuulub tühistamisele järgmistel põhjustel:

Iga kohtuistung ja iga üksiku kohtutoimetuse kohta, mis teostatakse väljaspool istungit, koostatakse protokoll.

Kohtuistungi protokollis tähendatakse istungi või toimingu koht ja aeg, kohtu koosseis, ilmunud pooled, asjaosaliste seletuste ja avalduste sisu, asjaosaliste eripalved, vastuväited nendele, kohtu määrused ja esitatud tõendid, kusjuures protokollid koostatakse kohtuistungi ajal ja kirjutatakse alla eesistuja ja sekretäri poolt.

Nagu nähtub käesolevas toimikus leiduvast materjalist, ei koostatud kohtu poolt kohtuistungi protokoll, millega rikuti VNFSV TsPK § 109—111 sätteid, mille tõttu ei saa ka teha järeldusi kohtuotsuse õigsuse kohta.

Seepärast Kohtukollegium määras:

Rahvakohtu otsus tühistada ja asi anda uueks otsustamiseks samale kohtule teises koosseisus.

9. Menetluse ebaõige peatamine maksuvõlgade sissenõudmise asjas.

Määrus nr. 36/116 — 1943. a. Pavlovi rajooni rahandusosakonna hagi J. K. Krivohitini vastu vara äravõtmise pärast põllumajandusmaksu maksuvõla katteks.

Tškalovi oblasti Pavlovi rajooni rahvakohus, vaadanud läbi Pavlovi rajooni rahandusosakonna hagi J. K. Krivohitini vastu tema vara äravõtmise pärast põllumajandusmaksu maksuvõla katteks, peatas asja menetluse 22. detsembri 1941. a. määrusega kuni Krivohitini tagasitulekuni Punaarmee.

NSVL Ülemkohtu Esimehe protesti põhjal leidis NSVL Ülemkohtu Tsiviilasjade Kohtukollegium 11. märtsi 1943. a. istungil, et rahvakohtu määrus kuulub tühistamisele järgmistel põhjustel:

VNFSV TsPK § 113 korras kuuluvad peatamisele nende maksuvõlgade sissenõudmise menetlused, kus maksud lasuvad isiklikult kodanikul, kes on kutsutud tegevväkke või Sõjalaevastikku.

On aga sissenõudmisel maksuvõlad maksude, määralise kindlustusmaksu või kohustuslike andamite alal, mis lasuvad majapidamisel, siis kuulub asja menetlus peatamisele NSVL Ülemkohtu Pleenumi 27. juuli 1942. a. määruse nr. 13/M/9/u kohaselt ainult sel juhul, kui peale tegevväkke kutsumist ei jäänud majapidamisse teisi tööväimeid ja kui ainukesteks tööväime-

listeks majapidamises on sõjaväeteenistusse kutsutu naine või tema ema alla seitsme aasta vanuste lastega.

Käesoleval juhul peatas kohus menetluse, ilma et oleks kaalunud J. K. Krivohitini asemel teise, majapidamise eesotsas seisva isiku asjasse tõmbamise küsimust.

Eeltoodud alustel NSVL Ülemkohtu Tsiviilasjade Kohtukolleegium määras:

Rahvakohtu 22. detsembri 1941. a. otsus tühistada ja asi anda uueks läbivaatamiseks samale kohtule.

10. Tsiviilasjas menetluse ebaseaduslik lõpetamine kohtu poolt.

§ 1. Määrus nr. 36/49 — 1943. a. Z. Nikuradze hagi I. Nikuradze vastu vara eraldamise pärast.

Vaadanud läbi Z. Nikuradze hagi I. Nikuradze vastu vara eraldamise pärast, määras Tshakajevi rajooni l. jsk. rahvakohus 19.—20. märtsi 1942. a. otsusega rahuldada Z. Nikuradze hagi.

Gruusia NSV Ülemkohtu Tsiviilasjade Kohtukolleegium tühistas 20. aprilli 1942. a. määrusega rahvakohtu otsuse ja lõpetas asja menetluse sel põhjusel, et vaidlus oli lahendatud vahekohtuga.

NSVL Ülemkohtu Esimehe protesti põhjal leidis NSVL Ülemkohtu Tsiviilasjade Kohtukolleegium 22. veebruari 1943. a. istungil, et rahvakohtu otsus ja Gruusia NSV Ülemkohtu määrus kuuluvad tühistamisele järgmistel põhjustel:

Käesolevas asjas on hagiobjektiks Z. Nikuradze nõudmine oma äia I. Nikuradze vastu temale ja tema lapsele kuuluva osa eraldamise kohta talundi ühisvarast. Säärased vaidlused kuuluvad Gruusia NSV TsPK § 203 p. „g“ kohaselt lahendamisele kohtu korras. Rahvakohtu 19. märtsi 1942. a. määrus tühistas õigesti vahekohtu otsuse, kuna asi kuulus lahendamisele rahvakohtus.

Tühistades rahvakohtu otsuse, lõpetas ülemkohus asja menetluse ilma küllaldase aluseta, selle asemel et asi anda uueks läbivaatamiseks, silmas pidades asjaolude ebaselget esitamist otsuses ja otsuse ebakonkreetsust, mille tagajärjel säärase otsuse täitmine tekitab raskusi ja tõlgitsemise vajadust.

Kohtuistungil protokoll on koostatud niivõrd hooletult, et seda on võimatu lugeda, ja seepärast ei saa teha järeldusi kohtuotsuse õigsuse kohta.

Kohus ei põhistanud millegagi oma otsust hageja lapse vara-osa eraldamise küsimuses, kuigi hagejal olid seaduslikud alused nõuda ühisvarast osa eraldamist ka lapsele. Pealegi ei olnud

mitte kogu vara nimekirja võetud. Teadmata on, miks ei olnud võetud nimekirja Ivan Nikuradze töökoda, kuna üldreeglina kuulub talundi vara kõigile liikmeile.

Seepärast NSVL Ülemkohtu Tsiviilasjade Kohtukolleegium määras:

Kõik otsused ja määrused asjas tühistada ja asi anda uueks läbivaatamiseks samale kohtule teises koosseisus prokuröri osavõtul.

§ 2. Määrus nr. 36/1160 — 1943. a. Akbazauovi hagi M. Eldesbajevi vastu hobuse tagasiandmise pärast.

Kžõl-Orda oblasti Karmaktši rajooni rahvakohus, vaadanud läbi Akbazauovi hagi M. Eldesbajevi vastu hobuse või selle väärtuse tagastamise pärast, otsustas kostjalt hageja kasuks välja mõista hobuse või selle väärtuse — 1500 rbl.

Kžõl-Orda oblastikohus tühistas 30. juunil 1941. a. rahvakohtu otsuse ja lõpetas asja menetluse.

NSVL Ülemkohtu Esimehe protesti põhjal leidis NSVL Ülemkohtu Tsiviilasjade Kohtukolleegium 13. jaanuari 1943. a. istungil, et rahvakohtu otsus ja oblastikohtu määrus kuuluvad tühistamisele järgmistel põhjustel:

1) Oblastikohtu määrus asja menetluse lõpetamise kohta hagi tõendamatause motiividel on ebaõige. Kui kohus jõudis niisugusele järeldusele, siis ta oleks võinud hagi tagasi lükata, aga mitte asja menetlust lõpetada, kuna seadus ei näe ette asja menetluse lõpetamist hagi tõendamatause pärast.

2) Ka ei või jätta jõesse rahvakohtu otsust kostjalt hobuse või selle väärtuse — 1500 rbl. — sissenõudmise kohta hageja kasuks, kuna kohus pole üksikasjaliselt selgitanud kõiki asjaolusid, eriti mitte kontrollinud, millal ja missugustel tingimustel müüdi hobune hagejale, miks hageja tõendas rajooni maaosakonnas, et hobune ei kuulu temale, vaid Eldesbajevile, miks hobune ei olnud külanõukogus registreeritud hageja nimele jne.

Seepärast NSVL Ülemkohtu Tsiviilasjade Kohtukolleegium määras:

Rahvakohtu otsus ja oblastikohtu määrus tühistada ja asi anda uueks läbivaatamiseks samale kohtule.

§ 3. Määrus nr. 36/69 — 1943. a. Naftavarustuse Peavalitsuse (Glavneftsnab) Kuibõševi transport-ekspeditsioonikontori hagi Kesk-Volga Riikliku Jõelaevanduse Valitsuse vastu.

Kuibõševi oblastikohtu kohtukolleegium lõpetas 29. juuli 1942. a. määrusega asja menetluse Naftavarustuse Peavalitsuse

Kuibõševi transport-ekspeditsioonikontori hakis Kesk-Volga Jõe-laevanduse Valitsuse vastu 36 215 rbl. nõudmise pärast rikutud veose eest.

NSVL Ülemkohtu Esimehe protesti põhjal leidis NSVL Ülemkohtu Tsiiviilasjade Kohtukolleegium 1. aprilli 1943. a. istungil, et oblastikohtu määrus kuulub tühistamisele järgmistel põhjustel:

1. Määruse põhistena on ette toodud, et hageja ei esitanud kohtule veokirja ega arveid, mis oleksid tõendanud veose väärtust ja veohinna tasumist hageja poolt.

2. Eeltoodud kaalutlused ei ole aluseks käesoleva asja läbivaatamise lõpetamiseks, kuna need ei põhine seadusel, ja pealegi ei olnud veos, otsustades toimekus olevate materjalide järgi, toimetatud sihtkohta ja seepärast ei saadud sellega kaasnevat veokirja nr. 34 594 saajale üle anda. Et veost (elektrotehnilisi seadmeid) ei transporditud hankelepingu täitmiseks ja seepärast ei tasutud selle eest esitatud arve järgi, vaid seda veeti ühest ettevõttest teise ametkondlikus korras, siis on käesoleval juhul samuti aluseta nõudmine esitada arve ja kohus oleks pidanud väärtuse hüvituse tuvastamiseks juhinduma teistest andmetest. Asja uuel läbivaatamisel peab kohus välja nõudma hagejalt veokirja kviitungi ja kostjalt algveokirja.

Seepärast Kohtukolleegium määras:

Rahvakohtu määrus tühistada ja menetlus anda esitatud hagi sisuliseks läbivaatamiseks samale kohtule.

§ 4. Määrus nr. 36/350 — 1943. a. J. F. Feodorovi hagi A. N. Feodorova vastu talundi vara jaotamise pärast.

Tuula oblasti Kaluga rajooni 1. jsk. rahvakohus, vaadanud läbi 27. augustil 1942. a. J. F. Feodorovi hagi A. N. Feodorova vastu osa vara väljaandmise pärast, määras: „Lõpetada asja menetlus J. F. Feodorovi hagi talundi jagamise pärast A. N. Feodorova vastu, kohustades pooli muretsema volituse tegevvaes olevailt perekonnaliikmeilt.“

NSVL Ülemkohtu Esimehe protesti põhjal tunnistas NSVL Ülemkohtu Tsiiviilasjade Kohtukolleegium 27. mai 1943. a. istungil, et rahvakohtu määrus kuulub tühistamisele järgmistel põhjustel:

1. Toimekus leiduvaist materjalidest nähtub, et J. F. Feodorov minia A. N. Feodorova esitas külakohtule hagi osa vara eraldamise pärast kooselu võimatuse tõttu. Külakohus rahuldas 9. augustil 1942. a. selle hagi.

Külakohtu otsuse peale kaebas Feodorov rahvakohtusse, pidades seda otsust ebaõigeks, kuna tema minia ei elanud üldse

tema talundis ja poeg viibib frondil, kelle osavõtuta ei saa teostada jagamist.

2. Asja arutamisel rikkus rahvakohus rida protsessuaalseadusi. Esiteks märkis ta oma määruse kirjeldavas osas, et asja menetlus kuulub peatamisele, kuid resolutiivosas lõpetas asja menetluse. Teiseks kohustas ta pooli esitama sõjaväes viibivalt pojalt volituse, kuigi seda volitust ei ole vaja, kuna asja menetlus on lõpetatud.

3. Kui Feodorova tõepoolest ei saa talundis elada koos Feodoroviga, siis on ta õigustatud nõudma varast oma ja laste osa eraldamist, mitte aga sõjaväes viibiva mehe osa, mida saab eraldada ühistalundist üksnes viimase kirjalikul nõusolekul ja eri volitusel.

Feodorova varaosa eraldamise asja otsustamisel peab kohus kontrollima nii hagi alust kui ka selle suurust.

Seepärast NSVL Ülemkohtu Tsiviilasjade Kohtukolleegium määras:

Rahvakohtu otsus tühistada ja asi saata uueks sisuliseks läbi vaatamiseks samale kohtule.

11. Pooltevaheline vaidlus selle üle, kes peab maksma riigimaksu, ei allu kohtuorganeile.

Määrus nr. 36/349 — 1943. a. A. M. Anohhini hagi uskiikkude koguduse vastu 36 236 rbl. sissenõudmise pärast.

Kaluuga linna 1. jsk. rahvakohus otsustas 16. märtsil 1942. a. A. M. Anohhini hagi Georgi kiriku uskiikkude koguduse vastu 36 236 rbl. sissenõudmise pärast tagasi lükata.

NSVL Ülemkohtu Esimehe protesti põhjal leidis NSVL Ülemkohtu Tsiviilasjade Kohtukolleegium 27. mai 1943. a. istungil, et rahvakohtu otsus kuulub tühistamisele järgmistel põhjustel:

1. Toimikus leiduvaist materjalidest nähtub, et Kaluuga linna Georgi kiriku vajulik Anohhin algatas rahvakohtus hagi Georgi kiriku uskiikkude koguduse vastu 36 236 rbl. sissenõudmise pärast, missugust summat temalt nõuavad rahandusorganid maksu näol. Oma hagi põhjendas Anohhin kaalutlustega, et tema töötab kirikus kindla kuupalga alusel ja et kõik tulud tema teenistusest lähevad koguduse kassasse, kes peab maksma ka maksud.

2. Vastavalt VKTK ja VNFSV RKN 3. aprilli 1929. a. määrusele usuühingute kohta (VSKK 1929, nr. 35, art. 353) ei oma usuühingud juriidilise isiku õigusi ja seetõttu tähendas rahvakohus ebaõigesti, et kostjaks on Georgi kiriku kogudus ja mitte üksi-

kud füüsilised isikud — kiriku koguduse täitevorganite liikmed, kelle vastu Anohhin oligi esitanud hagi.

3. Ebaõigesti on hagi otsustatud ka sisuliselt. Kuna poolte vahel tekkis vaidlus maksumaksmise pärast, ei allu see vaidlus kohtuorganeile ja seda võivad lahendada üksnes rahandusorganid administratiivkorras.

Seepärast NSVL Ülemkohtu Tsiviilasjade Kohtukolleegium määras:

Rahvakohtu otsus tühistada ja asja menetlus lõpetada tema mittealluvuse pärast kohtuorganeile.

12. Vaidluse puudumisel toimetab pärimisõiguse tõendamist mitte kohus, vaid notar.

Määrus nr. 453 — 1943. a. N. A. Kantsõreva hagi tema tunnistamise pärast oma surnud mehe S. N. Kantsõrevi pärijaks.

Gorki oblasti Kalinini rajooni 2. jsk. rahvakohus otsustas 18. novembril 1942. a. tunnistada N. A. Kantsõreva tema surnud mehe S. N. Kantsõrevi seaduslikuks pärijaks.

Rahvakohtu otsus kuulub tühistamisele järgmistel põhjustel:

NSVL Ülemkohtu Esimehe protesti põhjal leidis NSVL Ülemkohtu Tsiviilasjade Kohtukolleegium 21. mai 1943. a. istungil, et rahvakohtu otsus kuulub tühistamisele järgmistel põhjustel:

Toimikus olevaist materjalidest nähtub, et hageja N. A. Kantsõreva oli surnud S. N. Kantsõreviga registreeritud abielus, mehe surma järel jäi tema ülalpidamisele 3 last, teisi pärandusele pretendeerivaid pärijaid ei ole.

Niisugustel asjaoludel ei olnud Kantsõreval alust pöörduda kohtu poole palvega „pärimisõigustesse kinnitamise“ pärast, sest et TsK § 428 järgi lahendab kohus pärandusasju ainult vaidluse korral. Mis puutub aga vaidlusteta pärimisjuhtudesse, siis TsK § 419 kohaselt pärivad seaduse järgi ainult isikud, kes on ette nähtud TsK §-s 418, ja selleks ei ole üldse nõutav, et kohus eriliselt kinnitaks tunnustamist pärimisõigustesse. Neil juhtudel pöördub huvitatud isik TsK § 435 kohaselt vahetult notariaalkontori poole ja viimane annab välja pärimisõigust tõendava tunnistuse, juhindudes VNFSV Riikliku Notariaadi määrustiku §-dest 50—54.

Seepärast NSVL Ülemkohtu Tsiviilasjade Kohtukolleegium määras:

Rahvakohtu otsus tühistada ja asja menetlus lõpetada.

13. Kolhoosnikule tööpäevade arvestamine kuulub põllumajandusliku artelli juhatuse ja liikmete üldkoosoleku pädevusse ja kaebused kolhoosi poolt tööpäevade ebaõige arvestamise üle ei kuulu kohtus läbivaatamisele.

Määrus nr. 36/301 — 1943. a. N. F. Barabanova hagi kolhoosi „Zarja sotsializma“ vastu 237 tööpäeva eest produktide sissenõudmise pärast.

Barabanova esitas 1942. a. oktoobris hagi kolhoosi „Zarja sotsializma“ vastu produktide sissenõudmise pärast tööpäevade arvel, mida tema mees on välja töötanud. Jaroslavi oblasti Kostroma rajooni 2. jsk. rahvakohus otsustas välja mõista Barabanova kasuks kolhoosilt „Zarja sotsializma“ produktid 39 tööpäeva eest.

Jaroslavi oblastikohus jättis 21. novembril 1942. a. rahva-kohtu otsuse jõusse.

NSVL Ülemkohtu Tsiviilasjade Kohtukolleegium, vaadanud läbi 13. mai 1943. a. istungil NSVL Ülemkohtu Esimehe protesti, leidis, et rahvakohtu otsus ja oblastikohtu määrus kuuluvad tühistamisele järgmistel põhjustel:

1. Vastavalt NSVL Ülemkohtu 14. augusti 1942. a. määrusele „Kohtupraktikast kolhoosi-tsiiviilasjades“ kuuluvad kolhoosnike hagiavaldused tööpäevade tasude pärast kohtuorganite läbivaatamisele üksnes sel juhul, kui kolhoosi juhatus keeldub välja maksmast kolhoosnikule arvestatud tööpäevade eestprodukte ja raha, vaatamata põllumajandusliku artelli üldkoosoleku otsusele kolhoosi aastatulude jaotuse kohta. Vaidlused aga, mis on seoses väljatöötatud normide tuvastamisega, tehtud töö hindamisega tööpäevadeks ja tööpäeva eest maksmisele kuuluvate produktide ja raha hulga määramisega, lahendab põllumajandusliku artelli põhikirja järgi põllumajandusliku artelli liikmete üldkoosolek ja need ei või olla kohtuliku arutluse aineks.

Toimikus olevaist materjalidest nähtub, et Barabanova vaidleb kolhoosis vastuvõetud otsuse vastu, millega arvestati tema mehele 40 tööpäeva töö eest revisjonikomisjoni esimehena, leides, et tema mehele oleks tulnud arvestada mitte 40 päeva, vaid 79 tööpäeva. Kuna Barabanovale arvestatavate tööpäevade hulga määramine kuulub kolhoosi juhatuse ja üldkoosoleku pädevusse, siis ei kuulunud Barabanova poolt algatatud vaidlus kohtulikule läbivaatamisele ja kohus ei oleks tohtinud hagi oma menetlusse võtta.

Mõistes Barabanovale 39 tööpäeva eestprodukte, rajas rahvakohus oma otsuse hagi õigeksvõtmisele kostja poolt. Tööpöolest avaldas kolhoosi esindaja kod. Kuritsõna kohtus,

et tema võtab õigeks Barabanova nõudmise temale produktide väljaandmise pärast 79 tööpäeva eest. Kuid rikkudes TsPK § 18 ei pööranud kohus tähelepanu sellele, et Kuritsõna poolt esitatud volikiri ei andnud talle õigust hagi kolhoosi nimel õigeksvõtmiseks, ja kohus ei oleks tohtinud rajada oma otsust Kuritsõna säärasele avaldusele.

Seepärast NSVL Ülemkohtu Tsiviilasjade Kohtukolleegium määras:

Kõik otsused ja määrused käesolevas asjas tühistada ja asi anda uueks läbivaatamiseks samale kohtule teises koosseisus.

14. NSVL RKN 16. veebruari 1942. a. määruse tõttu kaotavad idasse evakueeritud tehaste tööliste ja teenistujate perekonnaliikmed õiguse nende poolt varem kasutatud elamispinna.

Määrus nr. 855 — 1943. a. M. K. Belova hagi tehase nr. 192 jt. vastu.

Mehest, naisest ja 2 lapsest koosnev Belovite perekond elas Moskvast tehase nr. 192 majas; Belova mees töötas tehases nr. 251. Seoses sõjaolukorraga evakueeriti Belovi naine koos lastega 1941. a. juulis Moskvast. 1941. a. novembrikuus evakueeriti itta koos tehasega nr. 251 ka Belova mees, kes ka praegu eluneb tehase asukohas. 1942. a. lõpul esitas kodanik Belova rahvakohtule hagi selle elamispinna vabastamise pärast, mis varem kuulus tema perekonnale.

Moskva linna Kalinini rajooni 1. jsk. rahvakohtu 9. märtsi 1943. a. otsusega määrati: Suhhomlinova, kes elab Belovite elamispiinal, välja tõsta ja anda see elamispiin Belovale ja tema lastele. Nimetatud otsuse jättis Moskva linnakohus 27. märtsi 1943. a. määrusega jõusse, täiendades seda sellega, et tehase nr. 192, kes paigutas elama vaidluse all olevale pinnale Suhhomlinova, on kohustatud viimasele andma teise elamispinna.

NSVL Prokuröri protesti põhjal tunnistas Kohtukolleegium kõik kohtuotsused ebaõigeks järgmistel põhjustel:

NSVL RKN 16. veebruari 1942. a. määrus näeb ette idasse evakueeritud tehaste tööliste ja teenistujate elamispinna kasutamise korra ja märgib ära vahendid, mis loovad elamistingimused evakueerituile koos perekondadega uues kohas. Nimetatud asjaolu annab aluse kinnitada, et idasse evakueeritud tehaste tööliste ja teenistujate perekonnaliikmed kaotavad õiguse pinnale, mida nad varem kasutasid, kuigi see pole seaduses otseselt väljendatud.

Käesolevas asjas seovad kõik kohtuinstantsid hageja õiguse elamispinna Moskvast küsimusega tema iseseisva ärasõidu

kohta Moskvast ja tema lahus elamise kohta mehest, mida tuleb pidada ebaõigeks, silmas pidades järgmist:

Sõjaaja tingimuste tõttu ja isiklikkudel kaalutlustel võis Belova elada lahus. Ülalnimetatud NSVL RKN määrusest ei tulene, kuna selles pole otseselt tähendatud, et perekonnaliikmed omavad õigust elamispinnale, et säärastel juhtudel nad säilitavad õiguse nende poolt varem kasutatud pinnale. Belova suhtes on selline seisukoht seda ebaõigem, et ta on hagi esitanud oma mehe Belovi nimel viimase volituse alusel, Belova ise aga koos lastega on Moskvasse tagasi pöördunud ilma vastava loata ja on ajutiselt sisse kirjutatud.

Ei saa arvesse võtta ka Belova hilisemat avaldust, et mees on katkestanud temaga perekondlikud vahekorrad, sest et ka neis tingimustes on Beloval õigus saada elamispinda alaliseks elamiseks Belovi elukoha järgi NSVL RKN 16. veebruari 1942. a. määruse kohaselt.

Eeltoodu tõttu NSVL Ülemkohtu Tsiviilasjade Kohtukollegium 17. septembri 1943. a. istungil määras:

Kõik kohtuotsused käesolevas asjas tühistada ja asi anda uueks läbivaatamiseks Moskva linnakohtu esimesse astmesse prokuröri osavõtul.

15. Metsarikkumiste asjades peab kohus tuvastama, kas saab ebaseaduslikult omandatud metsa tagasi anda metsamajandile, ja, olenevalt saadud andmeist, tegema otsuse metsa väärtuse sissenõudmise kohta metsarikkujalt või määruse metsa üleandmise kohta metsamajandile.

Määrus nr. 726 — 1943. a. rajooni metsamajandi hagis J. M. Antonovi vastu.

Tuula oblasti Plavski rajooni 1. jsk. rahvakohus määras 6. aprilli 1942. a. otsusega sisse nõuda kodanik Ivan Mihhaili p. Antonovilt 20 rbl. 25 kop. tema poolt toimepandud metsarikkumise eest ja riigituludeks 3 rbl. riigilõivu.

Leides rahvakohtu otsuse ebaõige olevat, esitas NSVL Ülemkohtu Esimees protesti.

NSVL Ülemkohtu Tsiviilasjade Kohtukollegium tunnistas protesti rahuldamisele kuuluvaks järgmistel põhjustel:

1. Asi on läbi vaadatud poolte osavõtuta, kusjuures puuduvad andmed pooltele kohtuistungil kohta kohtukutse kätteandmise üle. Seega on kohus rikkunud VNFSV TsPK § 69 ja 93.

2. Otsuse tegemisel on rikutud NSVL RKN poolt 22. detsembril 1939. a. kinnitatud (LMKK 1940, nr. 2) NSVL riikliku ja

kohaliku tähtsusega metsades metsarikkujate vastutusele võtmise korra juhendit.

Nimetatud juhendi kohaselt arutatakse metsarikkumise asju 11. aprilli 1937. a. seaduse kohaselt neil juhtudel, kui need ei too kaasa kriminaalvastutust (VNFSV KrK § 85). Tuvastanud metsarikkumise fakti, teeb kohus otsuse metsarikkujale rahatrahvi pealepanemise kohta, metsamajandi haginõudmiste rahuldamise kohta metsarikkumisega tekitatud kahjude tasumise pärast, vara üleskirjutamise kohta väljamõistetud summade katteks ja vara äravõtmise kohta, kui väljamõistetud summad pole kümnepäevase tähtaja jooksul pärast otsuse tegemist tasutud. Rahatrahv tuleb sisse nõuda riigitulusesse.

Käesolevas asjas mõistis kohus ebaõigelt välja metsamajandi kasuks 20 rbl. 25 kop. kui rahatrahvi, mis on peale pandud enne kohut; metsamajandile tekitatud kahju tasumise osas asja ei arutatud, metsarikkuja vara üleskirjutamise ja selle äravõtmise kohta kohus otsust ei teinud.

Ebaõige on kohtuotsuses ka osutus riigilõivu sissenõudmise kohta; 11. aprilli 1937. a. seaduse § 3 kohaselt oleks võidud sisse nõuda üksnes kohtukulud 3—10 rbl. suuruses summas.

3. 22. detsembri 1939. a. juhendi § 3 kohaselt peab riiklik metsakaitse kinni metsarikkuja poolt ebaseaduslikult hangitud materjali, võtab selle hoiule või annab selle hoiule teistele isikutele või ka metsarikkujale, kui materjal on avastatud tema juures.

Antonovi poolt toimepandud metsarikkumise aktis on märgitud, et metsamaterjal ei ole ära võetud. Kohus oleks pidanud selgitama, kas ebaseaduslikult hangitud metsamaterjal on hoiul metsarikkuja käes või on ta tema poolt ära kulutatud, ja olenevalt sellest tegema otsuse kulutatud metsamaterjali hinna tasumise kohta või määruse asja metsamajandile üleandmise kohta.

Eeltoodu tõttu Tsiviilasjade Kohtukolleegium 25. juuli 1943. a. istungil määras:

Rahvakohtu otsus tühistada ja asi anda uueks läbivaatamiseks.

16. Seadusjõustunud kriminaalkohtuotsus on kuriteo tuvastamise küsimuses kohuslik tsiviilkohtule, kes arutab selle kuriteo tsiviiltagajärgi.

Määrus nr. 832 — 1943. a. S. M. Babkini hagis teedeosakonna vastu.

S. M. Babkin esitas hagi Solnetšnogorski rajooni nõukogu teedeosakonna vastu hobuse tagasisaamise pärast, kelle ta andis teedeosakonnale rajooninõukogu korraldusel 1942. a. märtsis.

Solnetšnogorski rajooni 1. jsk. rahvakohus otsustas 14. oktoobril 1942. a. kohustada teedeosakonda Babkinile hobust tagasi andma. Moskva oblastikohus tühistas 10. novembril 1942. a. rahvakohtu otsuse ja andis asja uueks läbivaatamiseks.

Asja teiskordsel läbivaatamisel 29. jaanuaril 1943. a. lükkas sama rahvakohus Babkini haginõudmise tagasi. Moskva oblasti kohtu tsiviilasjade kohtukolleegium jättis oma 11. veebruari 1943. a. määrusega rahvakohtu otsuse jõusse.

NSVL Ülemkohtu Esimehe protesti põhjal leidis Kohtukooleegium, et 29. jaanuari 1943. a. otsus ja 11. veebruari 1943. a. määrus kuuluvad tühistamisele järgmistel põhjustel:

Ajal, mil Babkini tsiviilhagi teedeosakonna vastu hobuse tagasinõudmise pärast oli kohtus läbivaatamisel, algatati Babkini vastu kriminaalasi sõjasaagiks olevate hobuste omastamise pärast, kelle hulgas oli ka rajooninõukogu korraldusel teedeosakonnale antud hobune, ja hobuste passide võltsimises. Silmas pidades, et kriminaalasja läbivaatamise tulemustel oli oluline tähtsus Babkini ja teedeosakonna vahelise, hobuse pärast algatatud tsiviilvaidluse lahendamise kohta, oleks kohus pidanud TsPK § 113 p. „d“ alusel tsiviilasja menetluse kuni kriminaalasja otsustamiseni peatama.

29. jaanuari 1943. a. otsusega tsiviilasjas tunnistas kohus, et vaidluse all oleva hobuse on Babkin omandanud ebaseaduslikult ja et seepärast ei saa Babkin, kes ei ole hobuse omanik, seda nõuda teedeosakonnalt. Kuid vahepeal tunnistati rahvakohtu 23. veebruari 1943. a. otsusega Babkini süüdistus sõjasaagiks olevate hobuste omastamises ja hobuste passide võltsimises tõendamatuks ja ta mõisteti KrK § 169 lg. 2 ja § 170 järgi õigeks. Seega on ühe ja sama sündmuse puhul tehtud tsiviil- ja kriminaalkohtuotsuse vahel vastuolu.

KrPK § 13 kohaselt on seadusjõustunud kriminaalkohtuotsusel küsimuses, kas kuritegu on tuvastatud, kohuslik tähendus tsiviilkohtule; seepärast ei või rahvakohtu 29. jaanuari 1943. a. otsus jõusse jääda, kuna ta on vastuolus 23. veebruari 1943. a. kohtuotsusega.

Eeltoodud alustel NSVL Ülemkohtu Tsiviilasjade Kohtukolleegium 9. septembri 1943. a. istungil määras:

Solnetšnogorski rajooni 1. jsk. rahvakohtu 29. jaanuari 1943. a. otsus ja Moskva oblastikohtu 11. veebruari 1943. a. määrus tühistada ja asi anda uueks läbivaatamiseks samale kohtule teises koosseisus prokuröri osavõtul.

NSVL ÜLEMKOHTU PRAKTIKA

1944. a.

II (VIII) vihik.

NSVL Ülemkohtu Pleenumi määrused.

1. Omavolilist lahkumist transpordiala ettevõttest, mis on toime pandud isiku poolt, kes lahkumise momendil oli alla 16 aastat vana, tuleb kvalifitseerida 28. detsembri 1940. a. seadluse järgi, kuigi selle isiku kuriteoline seisund kestis ka peale nimetatud vanusepiiri saavutamist.

Biritševski asi. 15. novembri 1943. a. määrus.

Põhja basseini sõjatribunali 29. oktoobri 1942. a. otsusega mõisteti 26. detsembri 1941. a. seadluse alusel 5 aastaks kinnipidamisele türmis, VNFSV KrK § 28 märkuse 2 korras aga lähetamisele laevaremonditehase „Limenda“ direktori käsutusse kasutamiseks tootluses nimetatud tehase endine laevapuuusepp Anatoli Stepani p. Biritševski, sünd. 22. juulil 1926, kes tunnistas süüdi selles, et ta lahkus 11. juulil 1942. a. omavoliliselt töölt.

Saadetud kohtuotsuse täitmise korras tehasesse, Biritševski sinna ei ilmunud, vaid sõitis koju, kus ta kinni peeti. Seoses sellega määras sama sõjatribunal 9. novembril 1942. a. VNFSV KrPK § 461 korras tühistada kohtuotsuse täitmise edasilükkamine ja kohtuotsus pöörata täitmisele.

NSVL Prokuröri protesti põhjal, kes leidis vajaliku olevat määrus tühistada ja Biritševski tegevus kui isiku käitumine, kes kuriteo toimepanemise momendiks polnud saanud 16-aastaseks, kvalifitseerida 28. detsembri 1940. a. seadluse järgi, vaatas NSVL Ülemkohtu Veetranspordi Sõjakolleegium asja järelevalve korras läbi. Kolleegium lükkas prokuröri protesti Biritševski tegude kvalifitseerimise kohta 28. detsembri 1940. a. seadluse järgi tagasi neil alustel, et deserteerimine ettevõttest on vältav kuritegu, ja seepärast ei oleks võidud käesolevas asjas kohaldada 28. detsembri 1940. a. seadlust, sest kuigi Biritševski omavoli-

line lahkumine oli toime pandud enne tema 16-aastaseks saamist, vältas tema kuriteoline seisund ka pärast 22. juulit 1942. a., mil ta sai 16-aastaseks. Toetudes NSVL Ülemkohtu 1. augusti 1942. a. määrusele, märkis Kolleegium sellele lisaks, et 28. detsembri 1940. a. seadlust oleks võidud rakendada üksnes õpilase suhtes tootluses, kelleks Biritševski aga ei olnud. Pidades ühtlasi ebaõigeks sõjatribunali poolt KrPK § 461 korras KrK § 28 märkuse 2 kohaldamise tühistamist ja leides, et Biritševski mitteilumumist töökohta tuleb käsitada teiskordse deserteerimisena, mis kuulub kohtu korras iseseisvalt läbivaatamisele, määras Kolleegium tühistada sõjatribunali 9. novembri 1942. a. määrus ja asi anda kohtulikule läbivaatamisele 26. detsembri 1941. a. seadluse tunnustel. Põhja basseini sõjatribunali 26. veebruaril 1943. a. otsusega mõisteti Biritševski teiskordse deserteerimise eest 26. detsembri 1941. a. seadluse järgi 6 aastaks kinnipidamisele türmis, lugedes sellega kaetuks 29. oktoobril 1942. a. mõistetud karistuse.

Õige on Kolleegiumi määrus Biritševski suhtes 28. detsembri 1940. a. seadluse mittekohaldamise osas neil motiividel, et Biritševski ei olnud õpilane tootluses, sest et selle määruse tegemise momendil kehtis NSVL Ülemkohtu Pleenumi 1. augusti 1942. a. määrus, mille kohaselt seda seadlust võis kohaldada ainuüksi õpilaste kohta tootluses. Mis aga puutub selle seadluse mittekohaldamise kaalutlustesse neil motiividel, et kuritegu oli vältava iseloomuga, siis, kuigi need kaalutlused on vormiliselt õiged, kuid arvestades, et 26. detsembri 1941. a. seadlus on eriseadus, oleks alusetu selle ulatust laiendada üksnes vormilistel kaalutlustel suhete kohta, mis tekkisid perioodil, mil süüalune ei saanud olla oma vanuse tõttu selle seadluse järgi vastutuse subjektiks, kuigi tema kuriteoline seisund kestis peale seda perioodi. Võttes ühtlasi arvesse, et vastavalt NSVL Ülemkohtu Pleenumi 30. augusti 1943. a. määrusele karistatakse alla 16 aasta vanuste alaealiste transpordiala töötajate omavolilist töölt lahkumist transpordiettevõttest 28. detsembri 1940. a. seadluse järgi olenemata sellest, kas nad on õpilasteks tootluses, on põhjust 29. oktoobri 1942. a. otsuse uuesti läbivaatamiseks ja kvalifikatsiooni muutmiseks selle seadluse järgi. Teisest küljest, arvesse võttes, et asjaolude kohaselt ei ole Biritševski edasine vahi all pidamine tingitud vajadusest, seda enam, et teiskordsel deserteerimisel Biritševski ületas ainult veidi vanuse piiri, mis põhjustas tema teo kvalifitseerimise 28. detsembri 1940. a. seadluse järgi, on otstarbekas kohaldada teises otsuses tema kohta VNFSV KrK § 51.

Silmas pidades kõike eeltoodut NSVL Ülemkohtu Pleenum määrab:

Tühistada Veetranspordi Sõjakolleegiumi 26. jaanuari 1943. a. määrus prokuröri protesti tagasilükkamise osas, millega taotleti Anatoli Stepani p. Biritševski käitumise kvalifikatsiooni muutmist 28. detsembri 1940. a. seadluse järgi, kvalifitseerida ümber tema teod Põhja basseini sõjatribunali 29. oktoobri 1942. a. otsuse järgi 28. detsembri 1940. a. seadlusele, määrata karistuseks 6 kuud kinnipidamist töökoloonias, vähendada 26. veebruari 1943. a. otsusega määratud karistus üheaastasele vabadusekaotusele, lugedes käesoleva määrusega määratud karistuse kaetuks 29. oktoobri 1942. a. otsuse järgi määratud karistusega ja arvesse võttes vahi all oldud aega.

2. Omavolilist lahkumist sõjatööstus-ettevõttest tuleb kvalifitseerida 26. detsembri 1941. a. seadluse järgi ka neil juhtudel, kui isik on mobiliseeritud määramata ajaks tööle antud ettevõttesse.

Nagumanovi asi. 16. detsembri 1943. a. määrus.

Kohtuotsusega käesolevas asjas tunnistati Nagumanov, sünd. 1926. a., süüdi selles, et tema, olles mobiliseeritud Agrõzi rajooni täitevkomitee poolt 16. märtsil 1943. a. sõja ajaks raudteetranspordiala töödele ja saadetud Agrõzi jaama 5. veduri-jaoskonna küttelao tööliseks, deserteeris 24. märtsil 1943. a. ja läks oma kolhoosi, kus töötas tallimehena ja kus ta ka 23. augustil 1943. a. kinni peeti.

Kohtujärelevalve korras tehtud määrusega kvalifitseeris NSVL Ülemkohtu Raudtee Sõjakolleegium Nagumanovi teod ümber VNFSV KrK §-le 59⁶ neil motiividel, et Nagumanov oli tööle mobiliseeritud Agrõzi rajooni täitevkomitee otsusel ja et Nagumanov pani oma teo toime enne 15. aprilli 1943. a. seaduse andmist, millega raudteetranspordis kehtestati sõjaseisukord.

Kolleegium eitas õigesti Nagumanovi tegudes KrK § 193⁷ p. „g“ koosseisu. Et deserteerimine on vältav kuritegu, seepärast, kuna Nagumanovi kuriteoline seisund jätkus peale 15. aprilli 1943. a. seadluse andmist, allub süüalune vormiliselt sellele seadlusele deserteerimise eest; kuid arvesse võttes, et see seadlus on seadusandlik eriakt, oleks ebaõige ainult vormilistel kaalutlustel laiendada seda suhetele, mis tekkisid enne selle seadluse andmist. Kuid samuti on ebaõige kvalifitseerida Nagumanovi käitumist VNFSV KrK § 59⁶ järgi. Kohaldades seda parag-

rahvi, märkis Kolleegium, et Nagumanov oli mobiliseeritud Agrõzi rajooni täitevkomitee poolt. Et KrK § 59⁶ näeb ette keeldumist või kõrvalehoidmist koormatise täitmisest, tuleb jõuda järeldusele, et Kolleegium käsitleb Nagumanovi kuritegu töökoormatise kõrvalhoidmisena. Kuid vastavalt NSVL RKN 10. augusti 1942. a. määrusele nr. 1353 võib kodanikke mobiliseerida töökoormatise korras ainult selles määruuses tähendatud tingimustel teatavaks kindlaksmääratud ajaks, mis ei tohi ületada mõnda kuud. Just neil juhtudel tuleb omavolilist lahkumist kvalifitseerida kooskõlas NSVL Ülemkohtu Pleenumi 24. detsembri 1942. a. määrusega KrK § 59⁶ järgi. Käesoleval juhtumil ei esine ühtki nimetatud tingimust. Asjas olevaist materjalidest nähtub, et Nagumanov mobiliseeriti vastavalt NSVL RKN 20. jaanuari 1943. a. määrusele tööle transpordi alal kogu sõja ajaks. Kuna Nagumanov astus tööle mobilisatsioonikorras määramatuks ajaks NSVL RKN erimääruse kohaselt, oleks tulnud kõrvalehoidmist sellest mobilisatsioonist antud juhul kvalifitseerida NSVL Ülemkohtu Pleenumi 15. septembri 1942. a. määruse nr. 15/M/17/u põhjal analoogia alusel 13. veebruaril 1942. a. seadluse järgi. Mis aga puutub Nagumanovi käitumisse, mis ei seisnenud mitte mobilisatsioonist kõrvalehoidmises, kuna ta mobilisatsiooni põhjal ilmus õigeaegselt tööle ja mõne aja ka töötas, vaid omavolilises lahkumises, siis, kuna ta astus tööle määramata ajaks ja sõltumatult põhjustest, mis tingisid tema tööle astumise, peab ta vastutama omavolilise lahkumise eest ühtmoodi teiste alatiste töölisega. Seepärast tuli Nagumanovi käitumist enne 15. aprilli 1943. a. seadluse andmist kvalifitseerida 26. detsembri 1941. a. seadluse järgi, mille kohaselt arvatakse kogu sõja ajaks mobiliseerituks nende ettevõtete töölised ja teenistujad, milliste ettevõtete kohta on laiendatud selle seadluse kehtivus, s. t. nende tööliste ja teenistujate suhtes kehtivad samad tingimused nagu Nagumanovigi suhtes, kes vastavalt NSVL RKN eriahtile oli mobiliseeritud kogu sõja ajaks.

Silmas pidades eeltoodut NSVL Ülemkohtu Pleenum määrab:

NSVL Ülemkohtu Raudtee Sõjakolleegiumi 30. novembri 1943. a. määrus Mularuki Ahtamšanovi p. Nagumanovi asjas tühistada; tema teod kvalifitseerida ümber 26. detsembri 1941. a. seadluse järgi, ja arvesse võttes tema iga, karistuse esmakordsust ning asjaolu, et tema isa on frondil, määrata talle karistuseks 5 aastat kinnipidamist türmis tingimisi üheaastase katseajaga.

3. VNFSV KrK §-s 59^{3v} ettenähtud kuriteo subjektideks võivad olla üksnes transpordiala töötajad.

Brjuhhanovi asi. 16. detsembri 1943. a. määrus.

Käesolevas asjas olevate materjalidega on tuvastatud, et tehase varustamise grupi endine ülem Brjuhhanov sõitis 30. juulil 1943. a. Tuušinast Ivanovo linna lähetusse, saades oma käsutusse auto, mida juhtis autojuht Smirnov. Ilma et neil oleks selleks olnud õigust, võtsid Brjuhhanov ja Smirnov 2. augustil 1943. a. teel peale ligi 30 reisijat, võttes neilt sõidu eest tasu raha ja viina näol. Olles ebakaines olekus sõitis Smirnov järsul teekäänakul üle 70—80-km tunnikiirusega, mille tagajärjel tekkis raske liiklusõnnetus.

Brjuhhanovi teod on kohtu poolt ebaõigesti kvalifitseeritud VNFSV KrK § 59^{3v} järgi, kuna temal ei ole midagi ühist masina juhtimisega ja selle paragrahvi järgi võib kvalifitseerida töödistsipliini rikkumisi üksnes transpordi alal töötajate suhtes. Brjuhhanovi tegusid, mis väljendusid selles, et ta, kuritarvitades oma teenistuslikku seisundit, võttis reisijaid edasitoimetamiseks tasu eest peale, milleks tal polnud õigust, tuleb käsitada ametialase kuriteona ja kvalifitseerida VNFSV KrK § 109 järgi.

Silmas pidades eeltoodut NSVL Ülemkohtu Pleenum määrab:

Grigori Andrei p. Brjuhhanovi teod kvalifitseerida KrK § 109 järgi ja määrata talle karistuseks 10 aastat vabadusekaotust paranduslike tööde laagris ilma õiguste kaotuseta ja vara konfiskeerimiseta; VNFSV KrK § 28 märkuse 2 kohaselt Brjuhhanovi suhtes kohtuotsuse täitmine edasi lükata kuni sõjategevuse lõpuni ja saata ta tegevväkke.

4. Metallmüntide hoidmist ei saa käsitada kriminaalkorras karistatava kuriteona, kui puuduvad andmed, et münt oli ebaseaduslikkude tehingute esemeks.

M. a s i. 11. novembri 1943. a. määrus.

Mari ANSV Ülemkohtu 27. augusti 1942. a. otsusega mõisteti M. VNFSV KrK § 59¹² järgi vabadusekaotusele üheks aastaks kuueks kuuks ilma õiguste kaotuseta süüdistuses, et ta kogus süstemaatiliselt 10—15—20 kop. väärtusega väikesi hõbemünte, missuguseid tema juures leiti 168 rbl. 70 kop. summas. M. seletas, et see summa kogunes tal viiskude ja värtnate müügist, sest et ostjad ei maksnud mitte ainult paberist kreidipiletitega, vaid ka hõbedaga.

VNFSV Ülemkohtu Kriminaalasjade Kohtukolleegium tühistas 1. oktoobri 1942. a. määrusega nimetatud otsuse ja VNFSV KrPK § 4 p. 5 alusel lõpetas asja menetluse M. tegudes kuriteo koosseisu puudumise tõttu.

NSVL Prokuröri poolt esitatud protesti põhjal tühistas NSVL Ülemkohtu Kriminaalasjade Kohtukolleegium 18. novembri 1942. a. määrusega VNFSV Ülemkohtu määruse neil motiividel, et M. süü VNFSV KrK § 59¹² järgi on tuvastatud, ja andis asja uueks läbivaatamiseks VNFSV Ülemkohtu Kriminaalasjade Kohtukolleegiumi teisele koosseisule, kelle 4. detsembri 1942. a. määrusega jäeti süüdimõistev otsus jõusse, kusjuures otsusega määratud karistus asendati tingimisi süüdimõistmisega samaks tähtjaks.

Süüdimõistev otsus M. kohta on käesolevas asjas tehtud aluseta.

NSVL KTK ja RKN 7. jaanuari 1937. a. määruse kohaselt on NSVL Riigipangal ainuõigus tehingute sõlmimiseks kullas, hõbedas ja plaatinas ning plaatinagruppi kuuluvate metallide kohta — müntides ja kangides, samuti välisvaluuta, välisvaluutas väljaantud maksedokumentide ja välisfondi väärtuste kohta. Lähtudes sellest kuuluvad valuutaoperatsioonid rikkunud isikud kriminaalvastutusele VNFSV KrK § 59¹² järgi. Seega on revolutsioonieelsete kuld-, plaatina- ja hõbemüntide ülesostmine ja edasimüümine, kulla, hõbeda ja plaatina (nii kangides kui ka töötlemata olekus) ning välismaiste kuld-, hõbe- ja plaatinamüntide ülesostmine ja müümine, samuti ka igasugused tehingud välisvaluutaga, mis on toime pandud rikastumise sihil, kriminaalselt karistatav kuritegu, mis on ette nähtud VNFSV KrK §-s 59¹². Kuid ei või käsitada kriminaalkorras karistatava kuriteona kuld- ja hõbemüntide, pealegi veel nõukogude peene vahetusraha hoidmist, kui puuduvad andmed, et münt oli ebaseaduslike tehingute esemeks.

VNFSV Ülemkohus, vaadates 1. oktoobril 1942. a. läbi M. asja ja mitte leides valuutaoperatsioonide rikkumisega seotud konkreetseid tegusid, lõpetas õigesti asja menetluse, kuid ta oleks pidanud esile tooma motiivid, mis kõrvaldavad M. kriminaalvastutuse. Need aga puuduvad VNFSV Ülemkohtu määruhes, missugune asjaolu moodustabki selle puudulikkuse.

Kuid VNFSV Ülemkohtu eeltähen datud määruse ja VNFSV Ülemkohtu Kriminaalasjade Kohtukolleegiumi teiskordse määruse tühistanud NSVL Ülemkohtu Kriminaalasjade Kohtukolleegiumi määrus on ülalesitatud põhjustel ebaõige.

Silmas pidades eeltoodut NSVL Ülemkohtu Pleenum määras:

Tühistada M. süüdistuse asjas NSVL Ülemkohtu Kohtukolleegeiumi 18. novembri 1942. a. määrus ja VNFSV Ülemkohtu Kriminaalasjade Kohtukolleegeiumi 4. detsembri 1942. a. määrus, jättes M. suhtes jõusse VNFSV Ülemkohtu Kriminaalasjade Kohtukolleegeiumi 1. oktoobri 1942. a. määruse, millega tühistati M. asjas Mari ANSV Ülemkohtu otsus 27. augustist 1942. a. ja lõpetati asja menetlus VNFSV KrPK § 4 p. 5 alusel M. tegudes kuriteo koosseisu puudumise tõttu.

5. Majapidamise tarbeks määratud omatehtud noa valmistamine ja hoidmine ei anna alust VNFSV KrK § 182 lg. 4 kohaldamiseks, kuigi valmistatud nuga oma tüübilt oli sarnane soome pussiga.

Gudkovi asi. 21. oktoobri 1943. a. määrus.

Kohtuotsusega käesolevas asjas on Gudkov, sünd. 1927. a., tunnistatud süüdi selles, et ta koos teistega riisus 1942. a. oktoobrikuus kellegi evakueeritu korterist vara. Peale selle inkrimineeritakse temale seda, et ta ilma loata hoidis omatehtud soome pussi.

Gudkovi süüdistamine VNFSV KrK § 182 lg. 4 järgi on aluseta. Asjas olevaist materjalidest nähtub, et Gudkov on töönduskooli õpilane ja meisterdas ise endale soome pussi tüüpi noa, mida ta hoidis kodus ja mida kodused tarvitasid majapidamise tarbeks. Niisugustel asjaoludel ei ole majapidamise tarbeks omatehtud noa valmistamine ja selle hoidmine aluseks Gudkovi süüdi tunnistamiseks KrK § 182 lg. 4 järgi, kuigi omavalmistatud nuga oli tüübilt sarnane soome pussiga.

Mis aga puutub Gudkovi süüdistusse VNFSV KrK § 162 p. „g“ järgi, siis on see asjas tõendatud. Kuid arvesse võttes, et kuriteo initsiaatoriks oli keegi Spitsõn, kelle kohta asi on eraldatud seoses tema vahi all olemisega ühes teises asjas, ja et Gudkov tegutses kihutamise tagajärjel Spitsõni poolt ning et ta varem ei ole karistatud, ei ole tema vahi all pidamine vajalik, seda enam, et kaebusele juurdelisatud töönduskooli dokumendid nähtub, et Gudkov käitus koolis hästi.

Silmas pidades eeltoodut NSVL Ülemkohtu Pleenum määrab:

Kustutada Vladimir Nikita p. Gudkovi tegevuse kvalifikatsioonist VNFSV KrK § 182 lg. 4 ja lõpetada selles osas asja menetlus VNFSV KrPK § 4 p. 5 alusel; VNFSV KrK § 162

p. „g“ järgi mõistetud karistus — 2 aastat vabadusekaotust — määrata tingimisi üheaastase katseajaga ja käesolevas asjas Gudkov vahi alt vabastada.

6. Kaebealune ei kanna materiaalist vastutust solidaarselt teiste kaebealustega, kui tema tegevus või tegevusetus ei olnud kausaalses seoses materiaalist kahju põhjustanud kuriteolise tagajärjega.

Kritšmari asi. 21. oktoobri 1943. a. määrus.

Otsusega käesolevas asjas on süüdi mõistetud rida Stalini-nimelise tehase tööliste varustamise osakonna kaupluse nr. 2 töötajaid süüdistuses leiva riisumises ja selle ebaseaduslikus saamises, mille tagajärjel nimetatud kaupluses tekkis 3429 kg leiva puudujääk, turuhinna alusel 342 900 rbl. väärtuses. Kritšmar tunnistati süüdi selles, et ta, olles ajutiselt lähetatud Stalini-nimelise tehase tööliste varustamise osakonda, kuritarvitas 1942. a. septembrikuu jooksul oma teenistuslikku seisundit seega, et võttis endale kauplusest nr. 2 ebaseaduslikult ilma kaartideta 90 kg leiba.

Pidades kõiki süüdimõistetuid vastutavaks leiva puudujäägi eest kaupluses nr. 2, rahuldas liinikohus tsiviilhagi ja otsustas kõigilt süüdimõistetuilt, nende hulgas ka Kritšmarilt, solidaarselt välja mõista 342 900 rbl.

Asjas olevaist materjalidest nähtub, et Kritšmar töötas tööliste varustamise osakonnas ajutiselt 1942. a. septembris, kuid leiva puudujääk äris ilmnes ajavahemikul alates 1. oktoobrist 1942. a. Kuna kohuse ei ole tuvastanud kuritarvitusi, mis Kritšmar oleks toime pannud koos teiste süüalustega ajavahemikul, mille kestel ilmnes leiva puudujääk, siis ei saa tema kanda materiaalist vastutust selle puudujäägi eest solidaarselt teiste süüalustega ja temalt võib sisse nõuda üksnes tema poolt ebaseaduslikult saadud leiva hind turuhinna alusel 9000-rbl. summas.

Silmas pidades eeltoodut ja arvesse võttes, et Kritšmari vahi all pidamine ei ole otstarbekohane, arvestades tema eakust, karistatuse esmakordsust, samuti ka asjaolu, et üks poegadesi on tegevvaes, teine aga töötab insenerina riigikaitsetehases, NSVL Ülemkohtu Plenum määrab:

Kustutada Alam-Irtõši basseini liinikohtu 14. märtsi 1943. a. otsusest Isaak Timofei p. Kritšmari solidaarne vastutus 342 900 rbl. suuruses hagi ja nõuda talt sisse ebaseaduslikult

saadud leiva eest 9000 rbl.; Kritšmarile kohtu poolt määratud karistus — 3 aastat vabadusekaotust — lugeda määratuks VNFSV KrK § 53 korras tingimisi üheaastase katseajaga.

7. VNFSV TsK § 60 ei pea silmas üksnes omaniku käest vara kaotamineku juhtusid selle sõna otseses mõttes või omanikult vara riisumise juhtusid, vaid ka juhtusid, kus vara läks omaniku valdusest ära vastu tema tahtmist hooletuse, juhuse või vältimatu jõu tagajärjel.

S. hagi A. vastu. 7. oktoobri 1943. a. määrus.

Frondi lähenemisel Orjoli oblasti Nikolski rajoonile evakueerisid sõjaväeosad 1942. a. augustikuus tagalasse nende kodanike karja, kes olid jäänud rindelähedasse vööndisse. Ses korras võttis väeosa nr. 582 ära kolhoosnik S. lehma.

1942. a. septembris avastas S. oma lehma kodanik A. juures, kes elas 10 km kaugusel külast, kus elas S. Selgus, et A. lehm oli sattunud karjamaal miiniväljale ja oli hukkunud. Hukkunud lehma liha võttis väeosa nr. 582 A-lt endale, andes vastutasuks A-le selle lehma, mille väeosa tagalasse evakueerimiseks S-lt ära võttis.

S. hagi A. vastu lehma äravõtmise pärast otsustas Orjoli oblasti Livenesski rajooni rahvakohus 22. sept. 1942. a. S. hagi A. vastu tagasi lükata.

Selle otsuse tühistas Orjoli oblastikohus 6. oktoobril 1942. a. ja andis asja tagasi uueks läbivaatamiseks.

Asja uuesti läbivaatamisel otsustas sama rahvakohus 2. detsembril 1942. a. A-lt lehma ära võtta ja selle tagasi anda S-le.

Orjoli oblastikohus jättis selle otsuse 22. detsembril 1942. a. jõusse.

NSVL Prokuröri protesti põhjal tühistas NSVL Ülemkohtu Tsiviilasjade Kohtukolleegium 30. aprillil 1943. a. kõik ses asjas tehtud kohtuotsused ja -määrused ja andis asja uueks läbivaatamiseks prokuröri osavõtul.

NSVL Ülemkohtu Kohtukolleegiumi määrus on ebaõige.

Rahvakohtu otsuse tühistamise põhistuseks viitab Kohtukolleegium VNFSV TsK §-le 60, mille järgi S. võiks nõuda A-lt lehma äravõtmist üksnes sel juhul, kui see lehm oleks temalt riisutud või tema käest kaotsi läinud. Kuna antud juhul S. ei olnud lehma kaotanud ja see ei olnud temalt riisutud, vaid oli isiklikult tema poolt antud tagalasse evakueerimiseks, siis puu-

dus Kohtukolleegiumi arvates kohtul alus S. haginõude rahuldamiseks.

Neid kaalutlusi ei saa tunnistada õigeks. VNFSV TsK § 60 ei pea silmas üksnes omaniku käest vara kaotsimineku juhtusid selle sõna otseses mõttes või omanikult vara riisumise juhtusid, vaid ka juhtusid, kus vara läks omaniku valdusest ära vastu tema tahtmist hooletuse, juhuse või vältimatu jõu tagajärjel.

Käesoleva asja oludest nähtub, et S. andis sõjaväeosale lehma tagalasse evakueerimiseks sõjaolukorra tagajärjel, kuna vaenlane ähvardas tungida sellesse rajooni, s. t. asjaoludel, mis ei sõltunud S-st ja mida tema ei saanud kõrvaldada.

Nende tingimuste juures on Livenski rajooni rahvakohtu 2. dets. 1942. a. otsus lehma A-lt äravõtmise ja selle üleandmise kohta S-le kooskõlas TsK §-ga 60.

Seepärast NSVL Ülemkohtu Pleenum määrab:

Käesolevas asjas NSVL Ülemkohtu Tsiiviilasjade Kohtukolleegiumi 30. aprilli 1943. a. määrustühistada ja jätta jõusse Livenski rajooni rahvakohtu 2. detsembri 1942. a. otsus ning Orjoli oblastikohtu 28. detsembri 1942. a. määrus.

NSVL Ülemkohtu Kriminaalasjade Kohtukolleegiumi määrused.

1. 7. augusti 1932. a. seaduses ettenähtud asjades ei ole esmakordne karistatus ja riisutu tagastamine asjaolud, mis mõjustavad kuriteo kvalifikatsiooni.

Tšuškovi ja Olhovi asi. Süüdi mõistetud Nenetski ringkonnakohtu poolt 7. augusti 1932. a. seaduse järgi. VNFSV Ülemkohtu poolt ümber kvalifitseeritud VNFSV KrK § 162 punktile „d“. 29. mai 1943. a. määrus.

Käesolevas asjas tunnistati kohtualused süüdi selles, et nad eelneval kokkuleppel panid kahel korral valevõtmete abil toime ühiskondliku omandi riisumise. Esimest korda panid nad riisumise toime 16. novembril 1942. a. „Gastronomi“ ärist, riisudes toiduaineid 738 rbl. väärtuses, teine kord — 23. novembril 1942. a. — kauplusest nr. 6, kust riisusid toiduaineid ja tööstuskaupu 9362 rbl. väärtuses.

VNFSV Ülemkohus kvalifitseeris süüdimõistetute kuriteo ümber VNFSV KrK § 162 punktile „d“, motiveerides seda sellega, et kumbki ei ole varem karistatud, et riisutu hulk ei

anna alust 7. augusti 1932. a. seaduse kohaldamiseks ja et suurem osa riisutust on ära võetud ja kuuluvuse järgi tagastatud.

VNFSV Ülemkohtu määrus kuulub tühistamisele järgmistel põhjustel:

Kõigist selle määruse motiivides tähendatud asjaoludest on riisutud vara kogus ainus asjaolu, mis oleks käesolevas asjas võinud mõjustada kuriteo kvalifikatsiooni; mis aga puutub esmakordsesse karistatusesse ja riisutud vara tagastamisesse, siis riisumise asjades ei nimeta seadus kuskil, et need asjaolud mõjustavad kuriteo kvalifikatsiooni, seda enam, et riisutu tagastati olenematult kurjategijate soovist ja asjaoludel, mis nendest ei sõltunud.

Seega tuleb tunnistada, et kuriteo ümberkvalifitseerimisel viitas VNFSV Ülemkohus aluseta ülalnimetatud asjaoludele; neil asjaoludel võis tähtsus olla üksnes karistuse tähtaja määramisel. Mis aga puutub riisutu kogusesse, siis ei põhjenda VNFSV Ülemkohus määrmuses millegagi, miks ta peab riisutu kogust mitte eriliselt suureks; toidu- ja tööstuskaupade riisumist riiklikes hindades üle 10 000-rbl. summas ei saa pidada väikese ulatusega riisumiseks, kui sealjuures arvestada sõjaaja tingimusi ja asjaolu, et riisumine on toime pandud paikkonnas kauges põhjas, kuhu kaupade toimetamine on raskendatud. Ülaltoodu kõrval ei lükanud VNFSV Ülemkohus millegagi ümber otsuse motiive, mis tegid kohtule vajalikuks 7. augusti 1932. a. seaduse kohaldamise: suures koguses korduv riisumine, mis on toime pandud eelneval kokkuleppel kahe isiku poolt tehniliste vahendite kasutamisega. Seega tuleb tunnistada, et mitte ükski VNFSV Ülemkohtu poolt ettetoodud motiividest ei õigustanud kuriteo kvalifikatsiooni muutmist. Karistuse määramisel VNFSV Ülemkohus võis aga, lähtudes asja spetsiifilisest oludest ja eriti arvesse võttes süüdimõistetute vanust, erandlikult asetada küsimuse VNFSV KrK § 51 kohaldamise kohta käesolevas asjas.

Ringkonnakohus kohaldas süüdimõistetuile vääralt valimisõiguste äravõtmise, mida nad otsuse tegemise momendil kui mittetäisealised ei omanudki.

Eeltoodud alustel Kriminaalasjade Kohtukolleegium määras:

VNFSV Ülemkohtu määrus tühistada ja asi Tšuškovi ja Olhovi süüdistuses saata uueks läbivaatamiseks VNFSV Ülemkohtu samale Kolleegiumile, kuid teises koosseisus, süüdimõistetute kassatsioonikaebuste läbivaatamiseks.

2. Omastamine eeldab süüalusele tema teenistusliku seisundi tõttu usaldatud raha või muu vara ebaseaduslikku enda omandiks muutmist; neil juhtudel aga, kui vara ei olnud usaldatud süüalusele, vaid ta oli selle omandanud ebaseaduslikult oma teenistusliku seisundi kuriteolise ärakasutamisega, samuti ka neil juhtudel, kui usaldatud vara ei olnud tarvitatud süüaluse kasuks, vaid see oli tema poolt ära kulutatud mitteettenähtud otstarbeks, tuleb sääraseid tegusid kvalifitseerida teenistusliku seisundi kuritarvitustena.

Tšerkezjani asi. Süüdi mõistetud Kirovakani 2. jsk. rahvakohtu poolt Armeenia NSV KrK § 135 (teenistusliku seisundi kuritarvitus) ja § 142 (omastamine) järgi. 4. septembri 1943. a. määrus.

„Gornjaki“ artelli pearaamatupidaja Tšerkezjan tunnistati süüdi oma teenistusliku seisundi kuritarvituses, nimelt selles, et: a) ta sai asutiselt 1500 rbl. hilinevad bilansi ažuuri viimise eest, missugust bilanssi ei võtnud bilansikomisjon vastu selle kõlbmatuse tõttu; b) sai ebaseaduslikult 200 rbl. lisatasu oma põhipalgale plaanija ameti eest kohakaasluse alusel ajal, mil ta mingeid plaanimistöid ei täitnud; c) sai asutiselt ebaseaduslikult 930 rbl. elamu-kommunaalkuludeks, esitamata mingeid faktilisi arveid; d) sai artellilt kaks paari saapaid, millede väärtus oli 208 rbl., andis need liidu raamatupidajale ja finants-sektori juhatajale, kuid saabaste eest neilt saadud raha kasutas isiklikeks vajadusteks, põhjendades seda sellega, et artell võlgneb talle; e) sai artelli kassast 3000 rbl. raamatupidamisele kartooteigi hankimiseks, kuid kulutas saadud summa mitteettenähtud otstarbeks. Oma tegudega tekitas Tšerkezjan riigile kahju 6895 rbl. ulatuses.

Rahvakohtu otsus ja Armeenia NSV Ülemkohtu määrus kuuluvad Tšerkezjani suhtes muutmisele järgmistel põhjustel:

Tšerkezjani süüdimõistmine Armeenia NSV KrK § 142 lg. 2 järgi on ebaõige, sest et tema poolt toimepandud kuritegelikud teod, mis väljendusid oma teenistusliku seisundi kuritarvituses, vastavad täielikult Armeenia NSV KrK § 135 tunnustele. Seepärast kuulub rahvakohtu otsus selles osas tühistamisele. Mis puutub Tšerkezjani süüdistusse Armeenia NSV KrK § 135 järgi, siis on see asjas leiduvate materjalidega tõendatud; kuid arvesse võttes kõiki asjaolusid, süüdimõistetu isikut, tema mittekarakteristatust, on kohtu poolt Tšerkezjanile KrK § 135 järgi valitud karistus — seitse aastat vabadusekaotust — liiga karm.

Eeltoodud põhjustel NSVL Ülemkohtu Kriminaalasjade Kohtukolleegium määras:

Kirovakani 2. jsk. rahvakohtu otsus ja Armeenia NSV Ülemkohtu määrus Armeenia NSV KrK § 142 lg. 2 järgi tühistada ja asja menetlus selles osas Tšerkežjani suhtes kriminaalkorras lõpetada.

Rahvakohtu otsus Armeenia NSV KrK § 135 järgi muuta, kohtu poolt Tšerkežjanile määratud karistust vähendada, määrates temale karistuseks 2 aastat vabadusekaotust ilma õiguste äravõtmiseta.

3. Azerbaidžani NSV KrK § 151 (ametialane raiskamine) järgi võib kuriteo subjektiks olla mitte üksnes ametiisik, vaid ka iga teine isik, kes omastab temale usaldatud riikliku või ühiskondliku asutise või ettevõtte vara.

Danilina ja Turutova asi. 28. juuli
1943. a. määrus.

Bakuu linna 1. jsk. rahvakohtu otsusega mõisteti söökla naiskokad Danilina ja Turutova Azerbaidžani KrK § 212 (võõra vara omastamine) järgi: Turutova üheks aastaks vabadusekaotusele tingimisi ja Danilina üheks aastaks ja kuueks kuuks vabadusekaotusele. Süüdimõistetud tunnistati süüdi selles, et nad omastasid koogikeste küpsetamiseks väljaantud taimevõist 2,8 kg. Azerbaidžani NSV Ülemkohus tühistas otsuse ja andis asja uueks uurimiseks Azerbaidžani NSV KrK § 143 (teenistuliku seisundi kuritarvitus) tunnustel, mille järgi nad seejärel antigi ettevalmistava istungi määrusega kohtu alla.

NSVL Ülemkohtu Kriminaalasjade Kohtukolleegium tegi asjas järgmise määruse:

Süüaluste kohta Azerbaidžani NSV KrK § 143 kohaldamine on ebaõige, sest et, töötades ettevõttes kokkadena, nad ei täitnud mingeid haldus- või operatiiv-korraldavaid funktsioone, ei olnud ametiisikud ja seepärast ei saanud nad olla Azerbaidžani NSV KrK §-s 143 ettenähtud kuriteo subjektiks. Ühtlasi kvalifitseeris kohus ebaõigelt süüaluste teod Azerbaidžani NSV KrK § 212 järgi, sest et, omastanud neile usaldatud riikliku ettevõtte vara, nad oleksid pidanud kandma vastutust Azerbaidžani KrK § 151 järgi, mis näeb ette kuriteo subjektina mitte ainult ametiisikut, vaid ka iga teist isikut, kes on omastanud temale usaldatud riigi või ühiskondliku ettevõtte vara. Azerbaidžani NSV KrK § 212 käsitab vara omastamist, mis kuulub eraisikule. Niisuguste andmete korral oleks asi tulnud anda täiendavale uurimisele mitte Azerbaidžani NSV

KrK § 143, vaid § 151 tunnustel. Kuid arvesse võttes, et käesoleval ajal asja uuesti läbivaatamine üksnes kvalifikatsiooni muutmise motiivil on ebaotstarbekohane, ja arvesse võttes, et lähtudes kuriteo suurusest ja kahjulike tagajärgede puudumisest (oli anti tagasi), ei ole vajalik vabadusekaotuse tegelik kohaldamine mitte üksnes Turutova, vaid ka Danilina suhtes, kelle ülalpidamisel on väike laps, Kriminaalasjade Kohtukollegium määrab:

Azerbaidžani NSV Ülemkohtu määrus ja kõik järgnenud kohtuotsused Danilina ja Turutova kohta tühistada, jättes jõesse nende kohta Bakuu linna Oktoobrirajooni 1. jsk. rahvakohtu otsuse, lugedes kohtu poolt Danilinale määratud karistuse tingimisi määratuks üheaastase katseajaga.

4. Ametiisiku poolt oma teenistuskohuste mittetäitmine kuriteolise hooletuse tagajärjel tuleb kvalifitseerida mitte teenistusliku seisundi kuritarvituseks, vaid lohakuseks.

Koporski asi. Süüdi mõistetud Lõuna-Kazahstani oblasti Kzõl-Kumi rajooni rahvakohtu poolt VNFSV KrK § 109 järgi. 20. oktoobri 1943. a. määrus.

Koporski on süüdi mõistetud selle eest, et tema, töötades Kzõl-Kumi puuvillapunkti juhatajana ja saanud teate, et Narõmi jõgi on tõusnud üle kallaste ja on tekkinud hädaoht, et vesi viib puuvillakotid ära, ei võtnud õigeaegselt tarvitusele mingeid abinõusid, mille tagajärjel vesi viis ära 67 kotti puuvilla. Koporski süü on asjas leiduvate materjalidega tuvasutatud. Kohus kvalifitseeris ebaõigelt Koporski käitumise VNFSV KrK § 109 järgi. Koporski süü seisneb selles, et ta suhtus kuriteoliselt lohakalt oma teenistuskohustesse, mille tagajärjel tekitati riigile kahju. Koporski kuritegu, nagu see on kirjeldatud otsuses ja järgneb faktilistest asjaoludest, oleks tulnud kvalifitseerida VNFSV KrK § 111 järgi.

Eeltoodud põhjustel NSVL Ülemkohtu Kriminaalasjade Kohtukollegium määras:

Rahvakohtu otsus ja Lõuna-Kazahstani oblastikohtu määrus Koporski suhtes muuta, tema käitumine ümber kvalifitseerida VNFSV KrK §-lt 109 §-le 111 ja temale määrata karistuseks üks aasta vabadusekaotust, arvesse võttes kantud karistusaega.

5. VNFSV KrK § 128-v eeldab käitumist, milles sisalduvad süüaluse isikliku huvi elemendid.

Grigorjevi asi. Süüdi mõistetud Moskva linna Frunze rajooni 2. jsk. rahvakohtu poolt VNFSV KrK § 111 ja 128-v järgi. 19. mai 1943. a. määrus.

Instituudi majandusjuhataja Grigorjev tunnistati süüdi selles, et tema, saades baasist pähkleid, kirjutas oma lohakuse tõttu faktuurile alla 67 kg saamise kohta, kuigi ta tegelikult sai vaid 57 kg, millega tekitas instituudile 600 rbl. suuruse kahju turuhindade alusel. Grigorjevi kuritegu kvalifitseeriti selles osas VNFSV KrK § 111 järgi. Peale selle tunnistati Grigorjev süüdi VNFSV KrK § 128-v järgi selles, et ta tegi instituudi einelaua juhatajale korralduse müüa 3500 mandariini à 2 rbl. tükk riikliku hinna 40 kop. asemel, mille eest nad olid ostetud.

Grigorjev end KrK § 128-v järgi süüdi ei tunnistanud ja seletas, et tehes korralduse müüa mandariinid kõrgendatud hinnaga, tema ei juhindunud omakasu kaalutlustest, vaid ta tahtis sel teel katta eeldatavat kahju, mis võis tekkida osa mandariinide riknemisest. Ja tõepoolest nähtub ka asjast, et Grigorjev ei omastanud hinnavahet, vaid kogu mandariinide müügist saadud summa oli vastava korra kohaselt arvestatud. Sellele vaatamata, et kohus need asjaolud õigeaks võttis, asus ta oma otsuses seisukohale, et need ei vabasta Grigorjevit vastutusest.

Käesolevas asjas on vääralt kohaldatud VNFSV KrK § 128-v. Selle paragrahvi sisust nähtub, et ta käsitab ja karistab hinna kõrgendamist, valekaalumist ja teisi seal tähendatud tegusid tarvitajalt varastamisena ja Nõukogude riigi petmisena. Sellest järeldub, et VNFSV KrK § 128-v järgi kvalifitseerimiseks on vajalik, et selles paragrahvis nimetatud tegudega kaasneks tingimata tunnus, mis väljendub süüaluse kasuaines huvis, s. t. kõrgendatud hindade või muude VNFSV KrK §-s 128-v ettenähtud tegude tagajärjel tekkinud rahasummade või muu vara vahe ebaseaduslikus omakasuks pööramises või selle katsetes. Nende tunnuste puudumisel langeb ära üks põhielementidest, mis moodustavad käesoleva kuriteo koosseisu, nimelt tarvitajalt varastamine, ja neid tegusid endid ei saa kvalifitseerida VNFSV KrK § 128-v järgi, kuigi need objektiivselt väljendusid hinna kõrgendamises.

Kuna asjas on tuvastatud Grigorjevil kasuaine huvi puudumine, ei saa tema hinna kõrgendamises väljenduvald tegusid

kvalifitseerida VNFSV KrK § 128-v järgi, ja kuna need teod seisnesid teenistusliku seisundi ebaseaduslikus ärakasutamises mandariinne ostnud üksikute isikute huvide kahjuks, tuleb neid vaadelda teenistusliku seisundi kuritarvituseks. Et aga käesoleval juhul teenistusliku seisundi kuritarvitus ühtlasi puudusid raskendavad asjaolud, mis on tähendatud VNFSV KrK §-s 109, s. t. süstemaatilisus, kasuahnus või muu isiklik huvi ja rasked tagajärjed või nende saabumise võimalus, tuleb asi kvalifitseerida VNFSV KrK § 112 lg. 2 järgi. Just nendel motiividel, s. t. raskendavate tunnuste puudumise motiividel, tuleb kohtu poolt VNFSV KrK § 111 järgi kvalifitseeritud Grigorjevi kuritegu kvalifitseerida VNFSV KrK § 112 lg. 2 järgi.

Eeltoodud põhjustel Kriminaalasjade Kohtukolleegium määras:

Muuta rahvakohtu otsus ja linnakohtu määrus, Grigorjevi kuritegu VNFSV KrK §-delt 111 ja 128-v ümber kvalifitseerida VNFSV KrK § 112 lg. 2 järgi, määrates talle selle paragrahvi järgi karistuseks üks kuu paranduslikke töid töökoha järgi ühes 15% tema töötasust kinnipidamisega.

6. Riikliku kaubastu müüja süüdistamine kõrgema hinna võtmises eeldab tegusid, mis on seoses tarvitajalt varastamisega; tarvitajale kõrgendatud hinnaga selle kauba teadvalt müümist, millele tarvitajal ei olnud õigust, tuleb müüja suhtes kvalifitseerida teenistusliku seisundi kuritarvituseks.

Muradjani asi. Süüdi mõistetud Erevani linna Spandarjani rajooni 3. jsk. rahvakohtu otsusega Armeenia NSV KrK § 130-v (valekaalumine, -mõõtmine ja hinnakõrgendamine) järgi. 16. oktoobri 1943. a. määrus.

(Väljavõtte.)

Muradjan on süüdi mõistetud selle eest, et tema, töötades Armeenia kaubastu kaupluses nr. 21 müüjana, pettis kaaluga kahte ostjat 130 ja 110 grammiga ja peale selle müütas normileiba kõrgendatud hinnaga — 15 rbl. kg. Asjas leiduvate materjalidega ei ole tuvastatud Muradjani süü tarvitajatele valekaalumises. Muradjani süü seisneb selles, et ta müüs mõnedele isikutele ilma kaartideta kõrgendatud hinnaga leiba. Neid Muradjani tegusid tuleb hinnata teenistusliku seisundi kuritarvituseks ja kvalifitseerida Armeenia NSV KrK § 135 järgi.

7. Spekulatsioon eeldab sääraseid tegusid, kus ülesostmine toimub süüaluse vahenditega ja esineb tahtlus järgnevaks edasimüümiseks rikastumise sihil.

Kaljužnovi asi. 26. mai 1943. a. määrus.

Saraatovi oblasti Arkadaki rajooni 1. jsk. rahvakohtu otsusega, mille Saraatovi oblastikohus jättis jõusse, mõisteti Kaljužnov süüdi VNFSV KrK § 107 järgi. Ta tunnistati süüdi selles, et tema, sooritades mitu sõitu ametiasjus ja ilma ametialase vajaduseta Moskvasse, omandas sealt manufaktuuri ja teisi laiatarbeesemeid, mida ta ise ja oma naise Tsibizova kaudu müütas spekulatiivsete hindadega, kusjuures erandjuhtudel sai ostuks raha nendelt isikutelt, kellele hiljem müütas ostetud kaupa.

Kaljužnov ennast süüdi ei tunnistanud, vaid seletas, et ta ostis mõned korrad oma tuttavate palvel ja nende raha eest Moskvast kaupa, mille ta neile üle andis ilma igasuguse vaheltkasuta.

NSVL Ülemkohtu Esimees esitas asjas protesti NSVL Ülemkohtu Kriminaalasjade Kohtukolleegiumile. Protestis oli tähen-
datud järgmist:

1. Järeldus, et Kaljužnov müütas kaupa Tsibizova kaudu, põhineb oletustel. Tsibizova ei olnud Kaljužnovi naine, vaid ta elas temaga ajutiselt koos. Tsibizovat käesolevas asjas üle ei ole kuulatud. Üsikutud tunnistajad seletasid, et nad ostsid Tsibizovalt manufaktuuri, kusjuures nende tunnistajate sõnade järgi Tsibizova viitas sellele, et see manufaktuur kuulub Kaljužnovile. Kaljužnov ei eita, et ta on andnud temaga kooselavale Tsibizovale teatava hulga manufaktuuri, kuid seletab ühtlasi, et ta ei ole temale andnud mingit korraldust manufaktuuri müümiseks.

Seega põhineb kohtu järeldus selles osas kolmandate isikute ütlustel, kes osutavad asjas mitteülekulutatud isikule. Säärastel tingimustel ei või pidada süüdistust selles osas tõendatuks.

2. Asjas on tuvastatud, et rea isikute palvel ja nende rahaga on Kaljužnov ostnud nendele mõningas koguses manufaktuuri ja teisi laiatarbeesemeid. Nende asjaolude alusel kvalifitseeris kohus Kaljužnovi teod spekulatsioonina, lähtudes sellest, et kohtu arvates tema sai kauba eest rohkem, kui ta ise maksis. Kui need faktid oleksidki asjas tuvastatud, siis ka sel juhul Kaljužnovi tegudes ei ole VNFSV KrK § 107 tunnuseid. Spekulatsioon eeldab süüaluse sääraseid tegusid, kus ülesost toimub tema isiklike vahenditega ja esineb tahtlus järgnevaks edasimüümiseks rikastumise sihil. Seega neil puhkudel tulevase

ostja vahendid ülesostmisel ei figureeri ja see ostja ise üldreeglinas ei ole spekulandile kauba ülesostmisel veel teada. Neil juhtudel aga, kui ost toimub teise isiku palvel ja selle vahenditega, ei sisalda ostmine ja järgnev ostetu teisele isikule üleandmine spekulatsiooni koosseisu. Kui seejuures ostja tegelikult maksis kaubast vähem, kui ta teiselt isikult sai, ja ülejäägi omastas, varjates seda asjaolu viimase eest, siis võib asetada küsimuse mitte spekulatsiooni, vaid pettuse kohta kasusaamise sihil, s. t. kelmuse kohta, mis on kvalifitseeritav VNFSV KrK § 169 lg. 1 järgi.

Kuid antud asjas tuleb pettust Kaljužnovi poolt pidada tõendamatuks. See järeldus on rajatud kahele rajooni tarbijateühistu õiendile. Esimese õiendi järgi, millele on lisatud kaks riideproovi, on selle riide hind madalam tollest hinnast, millega tunnistaja Terini seletuse järgi tema selle riide sai Kaljužnovilt, kes selle ostis Terini palvel. Toimikus ei leidu mingit protokollit Terinilt nende esemete asja juurde võtmise kohta, millega on jämedalt rikutud VNFSV KrPK § 183; õiendi ja riideproovi kõrvutamisel Terini ütlustega selgub, et tema sai oma ütluse kohaselt sinise satääni, õiend aga on antud pruuni satääni kohta; sama värvi on ka õiendile juurdelisatud proov. Säärastel tingimustel ei saa ei õiendit ega ka proove pidada täisväärtuslikeks tõenditeks, kuna ei ole kindlust, et õiend käib just selle riide kohta, mille oli hankinud Kaljužnov.

Teises õiendis on toodud üldjoontes üksikute riiete hinnad; ka need ei saa olla tõendiks, kuna pole tuvastatud, et need hinnad vastavad kaupade sortimendile, millised hankis Kaljužnov.

Järeldus selle kohta, et Kaljužnov nende operatsioonidega taotles rikastumise sihte, on kaudselt ka sellega ümber lükatud, et rea tunnistajate ütluste kohaselt andis Kaljužnov Moskvast tagasi tulles mõnele osa saadud rahast tagasi ja tõi neile vähema summa eest kaupa, seletades, et ta ei suutnud nende soovi täiel määral täita.

Eeltoodud kaalutlustel Kolleegium, nõustudes protestiga, määras: esimese astme kohtu otsus ja Saraatovi oblastikohtu määrus tühistada ning asja menetlus lõpetada.

8. Mobilisatsiooni korras tööle asunud isikute omavolilise töölt lahkumise asjades tuleb välja selgitada mobilisatsiooni alused ja tingimused, mis mõjustavad kuriteo kvalifikatsiooni.

Godjajeva, Nikitina ja Bjelokopõtova asi. Süüdi mõistetud Pavlodari oblasti kohtu poolt 26. detsembril 1941. a. seadluse järgi. 14. juuli 1943. a. määrus.

Godjajeva, Nikitina ja Bjelokopõtova on tunnistanud süüdi selles, et nad, olles mobiliseeritud Karakanda oblasti sõjaväelise ehituse nr. 369 juurde tööle, deserteerisid tootlusest, kuid peeti kinni teel oma elukohta. Oblastikohtu otsust ja Kazahhi NSV Ülemkohtu määrust ei või jõusse jätta järgmistel põhjustel. Asjas ei ole välja selgitatud, missugusel alusel süüdimõistetud mobiliseeriti Pavlodari oblasti Beskaratai rajooninõukogu poolt. Kui mobilisatsioon oli toimunud 13. veebruari 1942. a. seadluse korras, siis olid nad üldse ebaõigelt mobiliseeritud, sest et nimetatud seadlus kehtib üksnes linna-, aga mitte maaelanike suhtes, ja säärastel asjaoludel -kuulub menetlus lõpetamisele. Kui aga süüdimõistetud olid mobiliseeritud NSVL RKN või Riikliku Kaitsekomitee mingi eriakti alusel, siis oleks toimik pidanud sisaldama vastava viite mobilisatsiooni seadusepärasuse kontrollimiseks. Kandis see mobilisatsioon aga ajutist iseloomu ja oli teostatud töökohustuse täitmisele rakendamise korras, siis oleks pidanud toimikusse olema lisatud alus säärase mobilisatsiooni teostamiseks. Seesugusel korral tuleb omavolilist töölt lahkumist kvalifitseerida mitte 26. detsembri 1941. a. seadluse järgi, vaid NSVL Ülemkohtu Pleenumi 24. detsembri 1942. a. määruse kohaselt VNFSV KrK § 59⁶ järgi. Süüdimõistetud seletasid, et deserteerimisele tõukas neid asjaolu, et nemad, arvestades mobilisatsiooni ajutist iseloomu, ei võtnud kaasa jalanõusid ja et selles asjas ehituse administratsiooni poole pöördumine ei andnud mingeid tagajärgi. Seda asjaolu ei ole käesolevas asjas uuritud, kuigi sellel on oluline tähtsus süüdimõistetute süü suuruse selgitamiseks. Ettetoodud põhjustel ja leides Godjajeva, Nikitina ja Bjelokopõtova süü asjas mitte küllalt selgitatud olevat, Kriminaalasjade Kohtukolleegium määrab:

Pavlodari oblastikohtu otsus ja Kazahhi NSV Ülemkohtu määrus Godjajeva, Nikitina ja Bjelokopõtova suhtes tühistada ja asi nende suhtes anda uueks läbivaatamiseks, alates eeluurimisstaadiumist.

9. Seaduslik töölt vallandamine asjaoludel, mis ei sõltu süüalusest, ei kohusta teda vabastamist põhjustanud asjaolude möödumisel uuesti samale tööle astuma.

Arutjunjani asi. Süüdi mõistetud Armeenias NSV Allaverdi rajooni rahvakohtu poolt 26. juuni 1940. a. seadluse järgi. 23. juuni 1943. a. määrus.

Arutjunjan on süüdi mõistetud selle eest, et tema, töötades keskkooli direktorina, ei ilmunud ilma mõjuvate põhjusteta

tööle 5. kuni 15. jaanuarini 1943. a., millega rikkus 26. juuni 1940. a. seadlust.

Otsus kuulub tühistamisele ja asja menetlus lõpetamisele järgmistel põhjustel: toimikus leiduvaist materjalidest nähtub, et Arutjunjan vabastati seoses tema kutsumisega Punaarmeele 19. detsembril 1942. a. koolitööst ja et tema andis asjaajamise üle oma asetäitjale. Seetõttu pärast tema vabastamist sõjaväest võis Arutjunjan, olles vabastatud teenistusest koolis, astuda mujale tööle ja tema mitteilumust endisele tööle koolis on kohus ebaõigelt hinnanud kui ilma mõjuvate põhjusteta töölt puudumist.

Seoses eeltooduga NSVL Ülemkohtu Kriminaalasjade Kohtukolleegium määras:

Rahvakohtu otsus ja Armeenia NSV Ülemkohtu määrus Arutjunjani suhtes tühistada ja asja menetlus lõpetada kriminaalkuriteo koosseisu puudumise tõttu.

10. Vabriku-tehasekooli astumine on asjaolu, mis kohustab administratsiooni sisseastujat töölt vabastama.

Ljubõhhi asi. Süüdi mõistetud Põhja-Kazahstani oblastikohtu poolt 26. detsembri 1941. a. seadluse alusel. 4. augusti 1943. a. määrus.

Tehases nr. 641 freesijana töötanud Ljubõhh tunnistati süüdi omavolilises töölt lahkumises.

Ennast mitte süüdi tunnistades seletas Ljubõhh, et tema siirdus õppima vabriku-tehasekooli, millest ta teatas tehase nr. 641 direktorile. Seda seletust kinnitab tehase nr. 641 tööjaoskonna nr. 2 ülema raport.

NSVL Ülemnõukogu Presiidiumi 26. juuni 1940. a. määruse § 4 p. „b“ kohaselt on ettevõtte direktoril või asutise ülemal õigus ja kohustus lubada töölise või teenistuja töölt lahkumist, kui tööline või teenistuja peab töö lõpetama seoses tema vastuvõtmisega kõrgemasse või keskmisse eriõppeasutisse. Seoses Ljubõhhi siirdumisega õpinguile vabriku-tehasekooli oli tehase nr. 641 administratsioon kohustatud teda töölt vabastama.

Eeltoodud põhjustel Kriminaalasjade Kohtukolleegium määras:

Põhja-Kazahstani oblastikohtu otsus ja Kazahhi NSV Ülemkohtu määrus tühistada ja Ljubõhhi süüdistusasjas menetlus VNFSV KrK § 4 p. 5 alusel lõpetada.

11. VNFSV KrK § 59⁶ eeldab tahtlikult toimepandud tegusid; kohtumenetluse keelesse puutuvate süüaluse õiguste rikkumine on süüaluse kaitsõiguse oluline rikkumine.

Nurgalijevi asi. Süüdi mõistetud Akmo-
linski oblasti Stepnjaki linna 1. jsk. rahvakohtu
poolt VNFSV KrK § 59⁶ järgi. 27. oktoobri 1943. a.
määrus.

Nurgalijev on kohtuotsusega süüdi tunnistatud selles, et tema, töötades veovoormehehena oma hobusel, hoidis kuritahtlikult kõrvale tulu-, sõja- ja kultuurimaksu maksmisest, mille tagajärjel moodustus 760 rbl. suurune maksuvõlg.

Otsus kuulub tühistamisele ja asja menetlus lõpetamisele järgmistel põhjustel:

Toimikus leiduvaist materjalidest nähtub, et Nurgalijev kuulati eeluurimisel üle tõlgi kaudu. Tõlgi kutsumine tõendab, et Nurgalijev ei valda vene keelt, milles eeluurimine toimus. Neil juhtudel tuleb Kohtukorralduse seaduse § 7 ja VNFSV KrPK § 22 kohaselt süüdistuskokkuvõtte süüalusele kätte anda tema emakeelses tõlkes, ja kohtuistungist, mis samuti toimus vene keeles, pidi osa võtma tõlk. Neid seaduse nõudeid ei ole täidetud. Seaduse säärase rikkumise korral, mis puudutab süüaluse kaitsõigust, ei või otsus jääda jõusse.

Mis puutub Nurgalijevi vastu esitatud süüdistusse maksude maksmisest kõrvalehoidmise kohta, siis tuleb seda tunnistada mitteküllaldaselt põhjendatuks. Nurgalijev toetus sellele, et tema ei tasunud makse õigeaegselt seepärast, et haigla ei tasunud talle teenitud raha. Peale selle seletas Nurgalijev, et tema töötanud enne seda varustusosakonnas, kus temalt maksuvõlgade katteks kinni peeti teatavad summad. Nurgalijev avaldas, et kui maksundusorganid saatsid temale teadaande, võeti need summad arvesse ja osa maksuvõlga maksis tema ise. Tunnistajatena ülekuulatud rahandusorganite töötajad kinnitasid, et Nurgalijev, lubades katta maksuvõla, toetus haiglast raha mittedaamisele. Kohus lükkas ilma põhjuseta tagasi Nurgalijevi kaitsja taotluse kontrollida süüaluse viidet temale teenitud töötasu väljamaksmise viivitusele. On aga need seletused õiged ja Nurgalijevi töö haiglale oli tema ainus tuluallikas, siis ei ole alust järeldamiseks, et ta hoidis maksude maksmisest kõrvale.

Eeltoodu põhjal ja arvesse võttes, et Nurgalijev tasus oma maksuvõla pärast käesoleva asja algatamist ja et neis tingimus-

tes on asja uuesti läbivaatamine otstarbetu, Kriminaalasjade Kohtukollegium määras:

Stepnjaki linna 1. jsk. rahvakohtu otsus ja Akmolinski oblastikohtu määrus Nurgalijevi suhtes tühistada ja asja menetlus kriminaalkorras lõpetada.

12. Ühe ja sama isiku süüdistusasjad võidakse ühendada ühte menetlusse üksnes sel juhul, kui inkrimineeritavad kuriteod on üheliigilised või seotud omavahel ühtsa sihiga.

Pervušini asi. 28. juuli 1943. a. määrus.

Süüdistuskokkuvõtte järgi esitati Pervušinile süüdistus selles, et tema, elades 1919. aastal Novosibirski oblasti Vengerovo külas, astus ühendusse valgekaartlaste karistussalgaga ja reetis neile rea punaseid partisane ning teisi aktiivseid nõukogude võimu tegelasi; see süüdistus oli kvalifitseeritud VNFSV KrK § 58¹³ järgi. Peale selle inkrimineeriti Pervušinile veel seda, et tema, töötades Ida-Kazahstani oblastis Irtõši vasevalamistehase kapitaalehitus-osakonna kümnikuna ja tööliste varustamise osakonna majandusjuhatajana, riisus 2 kasti klaasi ja 3 kasti naelu. Selles osas oli süüdistus kvalifitseeritud 7. augusti 1932. a. seaduse järgi.

Käesolevas asjas toimetasid juurdlust Ida-Kazahstani oblasti uurimisorganid, kes selle ka lõpule viisid ja koostasid süüdistuskokkuvõtte. Uurimistoimingud Pervušini süüdistuse osas KrK § 58¹³ järgi väljendusid selles, et Novosibirski oblasti uurimisorganid kuulasid erinõude korras üle rea tunnistajaid, kes olid pärit ja elasid Vengerovo külas ja kellede ülekuulamisprotokollid lisati toimikusse.

Pervušin ei tunnistanud end üheski temale esitatud süüdistusepunktis süüdi ja taotles enda vastastamist nende tunnistajatega, kes tõendasid tema süüd KrK §-s 58¹³ ettenähtud kuriteos, kuid see tema taotlus lükati tagasi.

Ida-Kazahstani oblastikohtu ettevalmistava istungi määrusega anti Pervušin kohtu alla üksnes 7. augusti 1932. a. seaduse järgi; mis aga puutub süüdistusse KrK § 58¹³ järgi, siis seda määruses üldse ei mainitud. Kazahhi NSV Ülemkohtu määrusega tühistati oblastikohtu määrus ja asi tagastati prokurörile. Asja teiskordsel läbivaatamisel Ida-Kazahstani oblastikohtu ettevalmistaval istungil anti Pervušin kohtu alla VNFSV KrK § 58¹³ ja 7. augusti 1932. a. seaduse järgi.

Kuid asi jäi läbi vaatamata, kuna tunnistajate väljakutsumine Novosibirski oblastist oli raskendatud. Ühenduses selle asjaoluga pöördus Kazahhi NSV Ülemkohtu esimees esildisega NSVL Ülemkohtu Esimehe poole anda asi läbivaatamiseks Novosibirski oblastikohtule.

NSVL Ülemkohtu Esimehe protesti põhjal tegi NSVL Ülemkohtu Kriminaalasjade Kohtukolleegium asja kohta järgmise määruse.

Kõik kohtu määrused käesolevas asjas kuuluvad tühistamisele järgmistel põhjustel:

Pervušini kahe süüdistuse — VNFSV KrK 58¹³ ja 7. augusti 1932. a. seaduse järgi — ühendamine ühte menetlusse toimus VNFSV KrPK § 117 jämeda rikkumisega, sest et Pervušinile inkrimineeritavad kuriteod ei ole üheliigilised ega ole omavahel seotud ühtsa sihiga. Seaduse säärase rikkumise tagajärjel kujunes olukord, kus asja ei saa arutada ühes kohtus, kuna Pervušini poolt süü mitteomaksvõtmise tõttu peab asja arutama tunnistajate väljakutsumisega, kellest süüdistusse VNFSV KrK § 58¹³ järgi puutuv osa eluneb Novosibirski oblastis ja süüdistusse 7. augusti 1932. a. seaduse järgi puutuv osa eluneb Kazahhi NSV-s. Pervušini süüdistust VNFSV KrK § 58¹³ järgi ei saa pidada tõendatuks, kuna ei olnud rahuldatud süüaluse seaduslik taotlus tema vastastamise kohta tunnistajatega.

Eeltoodu alusel Kriminaalasjade Kohtukolleegium määrab:

Ida-Kazahstani oblastikohtu ettevalmistava istungi 8. jaanuari 1943. a. määrus ja kõik järgnenud määrused Pervušini asjas tühistada ja toimik tagastada Kazahhi NSV prokuröridele toimikust kõigi nende materjalide eraldamiseks, mis puutuvad Pervušini süüdistusse VNFSV KrK § 58¹³ järgi, ja nende saatmiseks Novosibirski oblasti prokuröri korraldusse selle süüdistuse kohta iseseisva eeluurimise toimetamiseks peale seda, kui kohus on läbi vaadanud Pervušini süüdistuse klaasi ja naelte riisumises.

13. On lubamatu jätta kohtusse kutsumata kohtualust, kes kehalise defekti tõttu on võimetu andma kohtule seletusi, motiividel, et puudub tõlk.

Ossipovi asi. 14. juuli 1943. a. määrus.

Smolenski oblasti Kozelski rajooni rahvakohtu otsusega mõisteti 26. juuni 1940. a. seadluse § 5 lg. 2 järgi kolmeks kuuks paranduslikele töödele töökoha järgi ühes 15% töötasust mahaarvamisega klaasivabriku tööline Ossipov, kurtumm, selle

eest, et ta ilma mõjuvate põhjusteta hilines tööle 30 min. VNFSV Ülemkohus tühistas otsuse ja andis asja uueks läbi vaatamiseks põhjusel, et kohus ei kutsunud kohtusse kaebealust ega tõlki. NSVL Ülemkohtu Kriminaalasjade Kohtukolleegium tegi selles asjas järgmise määruse:

Nagu nähtub kohtuotsusest ja rahvakohtuniku järgnenud kirjast, ei ole kaebealust kohtusse kutsutud tema füüsilise defekti pärast, tõlki aga, kes mõistnuks kurtummade märke, rajoonis ei leidunud. Seda enam on VNFSV Ülemkohtu määrus õige, et on lubamatu teha süüdimõistvat otsust isiku kohta, kel ei ole võimalust anda kohtus seletusi enese kaitseks.

Kuid arvesse võttes, et sündmuse momendist on möödunud palju aega, ja et asja uuesti läbivaatamine selle vähese tähtsuse ja kahjulikkude tagajärgede puudumise tõttu on ilmselt otstarbetu, Kriminaalasjade Kohtukolleegium määrab:

Kozelski rajooni rahvakohtu otsus ja VNFSV Ülemkohtu määrus Ossipovi suhtes tühistada ja asja menetlus lõpetada, kohaldades VNFSV KrK § 6 märkust. NSVL KohtuRK, SiseRK ja Prokuröri 5. detsembri 1936. a. ringkirja nr. 109 korras sissenõutud summad süüdimõistetule tagastada.

14. Asitõendeid ei või anda kannatanule kahju hüvituseks, kui kannatanu ei olnud nende asitõendite seaduslik valdaja.

Uhhanovi asi. 29. septembri 1943. a. määrus.

Taldomi rajooninõukogu juures Riikliku Plaanikomisjoni Statistika Keskvalitsuse inspektorina töötanud Uhhanov tunnistati süüdi selles, et tema, kuritarvitades oma teenistuslikku seisundit, raiskas 1943. a. jaanuaris ja veebruaris 3105 rub. 24 kop., aitas kaasa Kotšetkoval, Pivinal ja Petroval fiktiivselt Statistika Keskvalitsuse lähetusse saadetavate töötajatena Moskvasse sõiduks sõidulubade saamisel; tegelikult kasutas sõiduluba Petrova üksi, kes selle eest Uhhanovile tasus toiduainetega.

Uhhanov esitas oblasti keskusse elanikonna karja arvelevõtmise järelkontrollimise kohta fiktiivandmeid, missugust kontrolli ta tegelikult ei teostanud, vaid kirjutas andmetele alla väljamõeldud arvestajate nimed; olles kohaliku tsiviil-õhukaitse staabi vastutav korrapidaja, riisus ta 7. detsembril 1942. a. 10 komplekti naistekostüüme, 2 paari suuski ja kolmes sanitaarkarbis olevad arstimid.

Kohtuotsus kuulub muutmisele järgmistel põhjustel:

Raisatud summa 3105 rbl. 24 kop. on kohtu poolt kindlaks määratud ilma küllaldase aluseta. Selle summa määramisel lähtus kohus revisjoni poolt väljaselgitatud puudujäägi summast. Uhhanov tunnistas ennast süüdi veidi üle 1000 rbl. raiskamises, kinnitades, et ta on teinud rea kulutusi, mis pole dokumentidega vormistatud. See Uhhanovi seletus leiab osaliselt kinnitust toimikus leiduva õiendiga, et septembris ja oktoobris on välja makstud sõidurahasid 640 rbl. ulatuses, mille kohta puudub aruanne. See summa on võetud raisatud summa hulka aluseta. Samuti ei ole ümber lükatud Uhhanovi seletust selle kohta, et ta andis Golubkovile 210 rbl., missugune raha-andmine pole allkirjaga vormistatud Golubkovi mineku tõttu Puna-armeesse. Kõigil neil kaalutlustel on süüdistuskokkuvõte puudujäägi summast õigesti välja jätnud 1260 rbl. 42 kop. ja puudujäägi summa määranud 2175 rbl. 24 kop. summa suuruses. Kuid ka seda summat ei saa tunnistada õigeks, kuna raisatud summa hulka on aluseta arvatud 500 rbl., mille Uhhanov sai oblasti organisatsiooni loal toitevahendite muretsmiseks. Seega tuleb raisatuks pidada 1675 rbl. 24 kop. suurst summat.

Samuti inkrimineeritakse Uhhanovile alusetult 10 komplekti varustise, 2 paari suuskade ja arstimate vargust. Uhhanov tunnistas enese süüdi kahe vormipluusi riisumises ja ühtlasi seletas, et tema võttis ajutiseks tarvitamiseks ühe paari suuski, mis temalt varastati. Toimik ei sisalda mingeid otseseid tõendeid Uhhanovile süüks arvatud varguse kohta peale Uhhanovi enese osalise õigeksvõtmise. Riisumise pealtnägijaid ei ole. Toimik sisaldab Rõtškova seletuse selle kohta, et tema nägi Uhhanovi naist viivat müütamiseks mitte üksnes kaht vormipluusi, vaid ka kaht seelikut, mida tema aga ära ei müünud. Neile seletustele ei saa aga nende vasturääkivuse tõttu rajada süüdistust. Vastastamisel seletas Rõtškova, et tunnistaja Lepina olevat näinud Uhhanovil seelikust ümbertehtud pükse. Lepina aga eitab seda asjaolu.

Kohtu järeldus Uhhanovi poolt toimepandud varguse kohta kohtuotsuses märgitud hulgal põhineb oletusel. Toimikust nähtub, et peale Uhhanovi olid staabis korrapidajaiks ka teised isikud, kes võisid nimetatud esemed riisuda. Seetõttu tuleb tõendatuks pidada kahe vormipluusi vargust Uhhanovi poolt ja tema materiaalsest vastutust ühe paari suuskade eest.

Süüdistuse muud punktid on täiel määral tõendatud toimikus leiduvate materjalidega. Sõltumata Uhhanovi poolt varastatud

esemete hulgast ja nomenklatuurist määras kohus nende esemete eest sissenõudmisele kuuluva hinna ebaõigelt keskmiste turuhindade järgi. Riikliku Kaitsekomitee 2. jaanuari 1943. a. määruse kohaselt kuulub varastatud esemete väärtus sissenõudmisele kommertshinna viiekordses suuruses, kui varastatud esemed on tööstuskaubad.

Kohus lahendab asitõendite küsimuse ebaõigelt, kasutades neid asitõendeid tekitatud kahju heastamiseks. Otsuses on see osa sõnastatud äärmiselt ebaselgesti. Käesolevas asjas on kaks kannatanut (oblasti statistikavalitsus ja kohalik tsiviil-õhukaitse staap), aga otsus ei näita, kelle kahju kuulub asitõendite arvel heastamisele.

VNFSV KrK § 69 ja 331 kohaselt kuuluvad asitõendid tagasiandmisele naturaalselt nende seaduslikele valdajaile. Õeldust selgub, et asitõendeid ei saa üldse kasutada kahju heastamiseks.

Ühtlasi tuleb tunnistada, et kohus tunnistab Uhhanovilt kviitungi nr. 26 järgi äravõetud asjad ekslikult asitõenditeks. Need esemed — kroomnahast saapad ja karusnahkne jakk — pole mingis seoses süüdimõistetud poolt toimepandud kuriteoga ja seetõttu ei saa neid käsitada asitõendina VNFSV KrPK § 66 mõttes.

Silmas pidades eeltoodut Kriminaalasjade Kohtukolleegium määras:

Kustutada kohtuotsusest 1430 rbl., mis on kohtu poolt loetud raisatuks, ja vastavalt sellele vähendada statistikavalitsuse tsiviilhagi järgi Uhhanovilt sissenõutav summa 1675 rbl. 24 kópikale.

Kustutada kohtuotsusest Uhhanovi süüdistus kohaliku tsiviil-õhukaitse staabist asjade varastamise kohta otsuses märgitud hulgal, tunnistades teda süüdi kahe vormipluusi varguses; kvalifitseerida tema teod ümber VNFSV KrK § 162 punktilt „d“ § 162 punktile „g“. Kviitung nr. 26 järgi äravõetud asjadest anda tagasi kohaliku tsiviil-õhukaitse staabile kaks vormipluusi, ülejäänud asjad tagastada Uhhanovile; kustutada kohtuotsusest Uhhanovilt kohaliku tsiviil-õhukaitse staabi kasuks määratud 5700 rbl. sissenõudmine.

NSVL Ülemkohtu Tsiviilasjade Kohtukolleegiumi määrused.

1. NSVL Ülemkohtu Pleenumi 29. jaanuari 1942. a. määruse nr. 3/7/u „Protsessuaalsetest rikkumistest NSVL Raudtee määrustiku ja Siseveetee transpordi määrustiku alusel läbivaa-datavate asjade alal” punkt 22 laieneb asjadele, mis vaadatakse läbi raudtee-veetee otse-segaühenduses veoste transpordist tulenevate hagide põhjal.

Määrus nr. 742 — 1943. a. Taga-Kaukaasia Raudtee Valitsuse hagi Bakuu Merekaubanduse Sadama Valitsuse (Bakmortorgport) vastu.

Taga-Kaukaasia Raudtee Valitsus esitas Bakuu Merekaubanduse Sadama Valitsuse (Bakmortorgport) vastu hagi 1 204 306 rbl. trahvi sissenõudmiseks viivituse eest vagunite tühjendamisel, laadimiseks antud vagunite laadimisest keeldumise, vagunite mittepuhastamise eest ja real teistel alustel, millega kaasneb vastutus rahatrahvi näol.

Azerbaidžani NSV Ülemkohtu Kohtukolleegium oma otsusega 31. detsembrist 1942. a. mõistis välja 707 029 rbl. ja ülejäänud osas lükkas hagi tagasi.

NSVL ülemkohtu Esimehe protesti põhjal kuulub asi uuesti läbivaatamisele järgmistel põhjustel:

Bakuu Merekaubanduse Sadama Valitsus nõustub maksuma trahvi viivituse eest nende vagunite tühjendamisel, milles olid rahvamajanduslikud veosed, kuid ta vaidleb trahvi vastu viivituse eest nende vagunite tühjendamisel, milles olid evakueeritavate tehaste ja vabrikute veosed, millega sadam oli 1941. a. lõpul ja 1942. a. algul üle koormatud. Kostja väiteil on tõsine alus. Raudtee-veetee otse-segaühenduse kaudu veoste transportimise eeskirjade p. 30 (LMKK 1941, nr. 5, art. 96) kohaselt karistatakse üle määratud tähtaja vagunite maha- ja pealelaadimisel kinnipidamise eest rahatrahviga. Kuid rahatrahvi sissenõudmine ei või toimuda peale- ja mahalaadimistöode viivituse põhjustest sõltumata. Kui vedude riiklik plaan ei näinud ette sadamasse evakueeritavate veoste massilist saabumist ja neid ei arvestatud sadama plaanipärasest tööst ning sadam ei olnud oma tehniliste seadmete tõttu ette valmistatud läbi laskma säärasel hulgal veoseid ja kui seega viivitus vagunite tühjendamisel tekkis asjaolude tõttu, mida sadam ei saanud vältida, siis ei olnud kohtul alust trahvi sissenõudmiseks nende vagunite seismise eest, milledeks olid evakueeritavad veosed.

Kohus ei võtnud arvesse NSVL Ülemkohtu Pleenumi 29. jaanuari 1942. a. määruse p. 22 juhist, mille kohaselt kohus, kui kostja viitab sõjast esilekutsutud asjaoludele kui teda vastutusest vabastavatele tingimustele, peab kontrollima neid asjaolusid ja asja lahendamisel neid arvesse võtma. Seepärast, kui asja uuesti läbivaatamisel tuvastatakse, et viivitus vagunite mahalaadimisel sadamas tekkis sõjast tingitud asjaolude tõttu, tuleb asi lahendada NSVL Ülemkohtu Pleenumi ülalnimetatud määruse punkti 22 kohaselt. Kui aga selle küsimuse läbivaatamisel sõjaolukorrast tingitud asjaolud langevad tõendite hulgast välja, siis peab kohus lahendama küsimuse, missuguses ulatuses sadam oli suuteline veoste massilisel saabumisel neid läbi laskma määratud väljalaadimise tähtaegadel ja kas seda ei takistanud asjaolud, mida sadam ei saanud vältida, kuigi need asjaolud ei olnud otseselt seotud sõjaga.

Rahuldades hagi, läks kohus mööda neist küsimustest, millel on oluline tähtsus asja õigeks lahendamiseks, ning põhistas oma otsuse viitega kohtuekspertiisi arvamusele, mille kaalutlused võisid evida tähtsust üksnes trahvisumma suuruse, mitte aga nõudeõiguse enda suhtes.

Eeltoodud põhjustel NSVL Tsiiviilasjade Kohtukolleegium 15. juuli 1943. a. istungil määras:

Azerbaidžani NSV Ülemkohtu otsus tühistada ja asi anda uueks läbivaatamiseks samale Ülemkohtule esimese astme kohtuna.

2. Trahvi sissenõudmine ei vabasta maksuvõlgnikku põllumajandussaaduste kohustuslike andamite täitmisest riigile natuuras või nende turuhinna maksmisest.

Määrus nr. 779 — 1943. a. Varumise RK rajoonivolniku hagi Minajevi vastu.

Altai krai Kalmani rajooni rahvakohus, läbi vaadanud 10. aprillil 1943. a. Varumise RK rajoonivolniku avalduse põhjal Minajevi poolt kohuslike andamite — liha — 56 kg, piima — 173 l, lambanahkade — 3 tk., seanahkade — 2 tk., kartulite — 25 kg, villa — 505 gr, lambapiimast juustu (brõnza) — 1 kg, munade — 200 tk. — mittetäitmise asja, otsustas trahvida maksuvõlgnikku andmata jäänud saaduste turuhinna alusel 15 120 rbl. suuruse summaga, märkides kohtuotsuses, et pärast otsuse täitmist tuleb maksuvõlg lugeda kustutatuks.

NSVL Ülemkohtu Esimehe protesti põhjal tunnistas Kohtukolleegium otsuse ebaõigeks järgmistel põhjustel:

1. NSVL RKN 24. novembri 1942. a. määruse § 1 p. 7 põhjal kuulub, sõltumata maksuvõlgnikule rahatrahvi määramisest, tähtajaks andmata jäänud andamite osa kohtuotsuse põhjal sissenõudmisele natuuras, välja arvatud teravili, liha, kartulid ja õlikultuuride seemned, mis nõutakse sisse vastuvaidlemata korras Varumise RK organite poolt. Järelikult oleks kohus pidanud tegema otsuse samuti piima, lambanahkade, seanahkade, villa, lambapiimast juustu ja munade sissenõudmise kohta.

2. Trahvi sissenõudmine ei vabasta maksuvõlgnikku kohustuslike andamite täitmisest. Need tuleb täita natuuras või andmata produktide turuhinna järgi rahas, kui Varumise RK organite poolt tuvastatakse, et maksuvõlga on võimatu sisse nõuda natuuras (NSVL RKN tähendatud määruse § 1, p. 4).

3. Asi on rahvakohtus läbi vaadatud kostja äraolekul, millega on rikutud TsPK § 98, kusjuures puuduvad andmed kostjale kohtukutse kätteandmise kohta.

Kohus peab möödunud aja eest võlgnevuse sissenõudmise asjade lahendamisel juhinduma NSVL KohtuRK 17. mai 1943. a. juhendist nr. D-23.

Eeltoodu alusel NSVL Ülemkohtu Tsiviilasjade Kohtukolleegium 31. juuli 1943. a. istungil määras:

Rahvakohtu otsus tühistada ja asi anda uueks läbivaatamiseks samale kohtule teises koosseisus.

NSVL ÜLEMKOHTU PRAKTIKA

1944. a.

III (IX) vihk.

NSVL Ülemkohtu Pleenumi määrused.

(a) Kriminaalasjades.

1. Riisuja palvel ja huvides teadvalt varastatu realiseerimist tuleb kvalifitseerida riisumisele kaasaaitamisena.

Ugarovi asi. Süüdi mõistetud VNFSV KrK §-de 107 ja 164 lg. 2 järgi. 6. jaanuari 1944. a. määrus.

Kohtuotsusega käesolevas asjas on Ugarov süüdi tunnistatud selles, et ta ostis käesolevas asjas 7. augusti 1932. a. seaduse alusel süüdimõistetud Ptuškinilt 128 meetrit riidet, teades, et Ptuškin oli selle hankinud riisumise teel, ning müütas selle riide turul kõrgendatud hinnaga.

Ugarovi suhtes ei vasta otsus asjaoludele, milledest nähtub, et Ugarovi kuritegu ei seisnenud mitte varastatud riide teadvalt ostmises ja selle edasimüümises kõrgendatud hinnaga, vaid Ptuškini palvel tema poolt riisutud riide realiseerimises. Need asjaolud leiavad kinnitamist peale Ugarovi seletuste ka kohtulikul uurimisel Ptuškini enese poolt antud seletustega, milledest nähtub, et tema andis riide Ugarovile müümiseks ja määras kindlaks isegi selle müügihinna.

Niisugustel asjaoludel tuleb tunnistada, et Ugarovi tegevus oli aluseta kvalifitseeritud VNFSV KrK § 164 järgi, mis näeb ette teadvalt varastatu ostmist, kuna Ugarovi kuritegu ei väljendunud mitte teadvalt varastatu ostmises, vaid Ptuškini poolt riisutud riide realiseerimises. Samuti on Ugarovi tegevus ebaõigesti kvalifitseeritud VNFSV KrK § 107 järgi, kuna tema tegudes puuduvad selles paragrahvis ettenähtud kuriteo — spekulatsiooni põhিতunnused: ülesostmine, mida Ugarovi tegudes ei esinenud, ja rikastumise siht, kuna riide müümisega seotud vahetu operatsioon ei andnud Ugarovile kasu.

Ptuškini poolt teadvalt riisutud riide realiseerimises väljenduvaid Ugarovi tegusid tuleb käsitada kaasaaitamisena Ptuškinile kuriteo sooritamisel. Arvesse võttes aga, et Ugarovi osavõtt kuriteost ei haara mitte Ptuškini kogu kuriteoliste tegude kogumit, vaid seisneb ainult ühest selle episoodist osavõtus ja väljendub ainult Ptuškini poolt riisutud väärtuste ühe osa realiseerimises, siis peab tunnistama, et Ugarovi teod tuleb kvalifitseerida mitte 7. augusti 1932. a. seaduse järgi VNFSV KrK § 17 kaudu, vaid sama KrK §-de 17 ja 162 p. „d“ järgi.

Silmas pidades eeltoodut, NSVL Ülemkohtu Pleenum määras:

Feodor Fadejevi p. Ugarovi teod ümber kvalifitseerida VNFSV KrK §-lt 107 ja § 164 lõikelt 2 sama KrK §-de 17, 162 p. „d“ peale, jättes tema suhtes muutmata NSVL Ülemkohtu Sõjakollegiumi 13. juuli 1943. a. määrusega määratud karistuse.

2. Omastamise sihil riikliku vara äravõtmist isiku valdusest, kes selle vara riisus, tuleb kvalifitseerida riikliku vara riisumisenä.

Zigangirovi jt. asi. 10. veebruari 1944. a. määrus.

Tatari ANSV SiseRK vägede sõjatribunali 15. oktoobri 1943. a. otsusega mõisteti 7. augusti 1932. a. seaduse järgi süüdi Zigangirov, Zaripov ja Garipov.

Need isikud tunnistati süüdi selles, et nad 20. juuli ööl vastu 21. juulit 1943. a. Zigangirovi algatusel ja omavahelisel kokkuleppel riisusid V. I. Lenini nimelisest tehasest, kus nad töötasid laadijatena ja mille territooriumile neil oli pääs, kahes plekk-kannus üle 100 liitri tehasele kuuluvat piiritust, mille neile viis koju veovoorimees 2 liitri sama piirituse eest. Veovoorimehe oli hankinud Zigangirov. Zigangirovi korterisse viidud piirituse jaotasid nad omavahel nii, et ühe kannu (täis) piiritust jättis Zigangirov enesele, teise kannu (poolik) said endale Garipov ja Zaripov, kes selle jagasid omavahel pooleks. Oma osast jõudis Zaripov ära müüa 3 liitrit à 550 rbl. ja ühe liitri vastu vahetada 4 naela võid. Zaripov peeti piirituse müütamisel 22. juulil kinni ja kogu riisutud piiritus, välja arvatud kuus liitrit sellest, saadi kätte, ning tagastati tehasele.

Puuduva kuue liitri piirituse väärtuse turuhinna alusel 6000 rbl. suuruses üldsummas mõistis kohus süüdimõistetuile võrdseis osades tehase kasuks välja.

Süüdimõistetute poolt edasikaevatud otsuse muutis NSVL Ülemkohtu Sõjakolleegium 12. novembri 1943. a. määrusega järgmiselt: süüdimõistetute tegevus kvalifitseeriti ümber VNFSV KrK §-de 16 ja 162 p. „g“ järgi ja vastavalt sellele määrati karistuseks Zigangirovile 1 aasta ja 6 kuud vabadusekaotust selle ärakandmisega üldkinnipidamis-kohtades ilma õiguste kaotuseta, Zaripovile ja Garipovile kummalegi 1 aasta paranduslikke töid ühes 15% mahaarvamisega kummagi töötasust; vara konfiskeerimine kustutati otsusest.

Kolleegiumi määrus on ebaõige.

Kolleegium leiab, et toimikus leiduvate materjalidega on tuvastatud, et süüdimõistetud panid piirituse riisumise toime järgmistel asjaoludel. Töötades laadijatena, märkasid nad töö juures, et tehase territooriumilt väljasõitnud vedurilt ronisid maha kaks neile tundmatut isikut ja peitsid midagi söehunnikusse. Nad kaevasad kolmekesi peidetud eseme välja ja see osutus plekk-kannuks piiritusega. Selle piirituse nad jaotasid omavahel ja osaliselt realiseerisid turul. Nagu määrukses tähendatakse, on need asjaolud tuvastatud süüdimõistetute poolt kohtus antud seletustega, mis pole asjas millegagi ümber lükatud.

Asja säärase faktilise külje puhul tuleb kõigepealt märkida, et kohtuotsuse oluliseks puuduseks on see, et selles ei ole näidatud, missuguses olustikus panid süüdimõistetud toime piirituse riisumise. Mööda minnes kohtualuste seletustest, kes kinnitasid nii eeluurimisel kui ka kohtuistungil seda versiooni, mis on esitatud Sõjakolleegiumi määrukses (ainult selle vahega, et kaebealused kinnitasid, et nad kaevasad välja ja viisid ära mitte ühe, vaid kaks plekk-kannu piiritusega, kusjuures üks oli täis ja teine poolik), piirdus kohus osutamisega nende poolt piirituse riisumise toimepanemisele tehases, mille territooriumile neil oli pääs. See lünk kohtuotsuses oli asja äärmiselt mitterahuldava uurimise tagajärg; uurimisel mitte üksnes ei kontrollitud süüaluste seletusi, vaid ei püütudki selgitada olustikku, milles toimus piirituse riisumine. Samuti ei tuvastanud uurimine, kas süüalustel oli pääs tehasesse endasse või mitte. Kohtuistungil protokoll sisaldab kohtualuse Zaripovi seletuse, kes prokuröri küsimusele vastas, et neil oli vaba pääs tehasesse. Sealjuures aga rahvauurija poolt tunnistajana ülekuulatud tehase 16. osakonna kümnik Tšemizov seletas, et ühelgi süüalusel ei olnud pääsu tehase territooriumile ja et nad töötasid maha- ja pealelaadimistöödel väljaspool tehase territooriumi. Toimikusse lisatud kaebealuste isiklikkude dokumentide

hulgas leiduvad Zaripovile ja Zigangirovile äravõetud passide asemele antud õiendid, milledes on tähendatud, et need on antud läbipääsuks õiendis nimetatud punktides, ning peale selle Zigangirovile väljaantud pääseluba 1. käitsisse ühekuise kehtivusega — 4. juulist kuni 4. augustini 1943. a. Missugustest tehase punktides ja osakondadest on nendes dokumentides juttu, kas raudteeharu territoorium, kus toimusid peale- ja mahalaadimistööd, kuulub tehase kaitsevööndisse või mitte — kõike seda ei ole asjas selgitatud. Uurimisorganid piirdusid nimetatud peale- ja mahalaadimistööde kümniku Tšemizovi ülekuulamisega, kes ei teadnud midagi olulist tunnistada piirituse riisumise kohta, millest ta sai teada alles pärast käesoleva asja algatamist. Toimikus leiduvad materjalid ei sisalda jälgi mingisugustest teistest uurimistoimingutest, mis on ette võetud selle kuriteo asjaolude väljaselgitamiseks.

Neis tingimustes, võttes arvesse, et asja saatmine uueks uurimiseks sündmusest tunduva aja möödumise tõttu ei võiks anda positiivseid tulemusi, oli Sõjakolleegiumil küllalt alust kohtuotsuse eelmärgitud puuduse kõrvaldamiseks omaks võtta süüaluste poolt esitatud versioon, vastavalt VNFSV KrPK §-le 58, mis annab kohtule õiguse käsitada tõendina ka süüaluste isiklikke seletusi. Kuid seejuures tegi kohus vea süüdimõistetute tegude kvalifitseerimise osas.

Kohtumääruse viitest VNFSV KrK §-le 16 tuleb järeldada, et Kohtukolleegium leidis, et süüdimõistetute teod ei ole kriminaalseaduses otseselt ette nähtud ja et neid võib kvalifitseerida üksnes analoogia alusel kõige sarnasema kuriteoga, et järelikult süüdimõistetud ei pannud toime vargust, vaid panid toime sellega sarnase kuriteo. See on väär. Süüdimõistetute käitumises on kõik varguse kui võõra vara salajase riisumise tunnused: nad tegutsesid salaja ja, nagu nad ise üles tunnistasid, võtsid piirituse selle omastamise sihiga. Seega seisneb kogu küsimus varguse kolmanda tunnuse esinemises, ja nimelt vara võõrast valdusest äravõtmises. Kui asuda seisukohale, et piiritus oli juba võetud tehase, tema omaniku valdusest nende isikute poolt, kes selle viisid vedurile ja peitsid sütesse väljapoole tehase territooriumi, siis võtsid süüdimõistetud siiski selle piirituse võõrast valdusest, kuid antud juhul mitte tehase, vaid nende isikute valdusest, kes selle tehast riisusid. Järelikult ka sel juhul nad panid toime varguse. Et neil aga ei võinud teadmata olla ja, nagu nad ise tunnistasid, nad tegelikult teadsidki, et see piiritus kuulub tehasele, siis on nende poolt toimepandud vargus riikliku vara vargus.

Seega on vajalik tunnistada, et antud juhul on kuriteo kvalifitseerimine toimunud ilma küllaldase põhjusega analoogia alusel.

Kolleegium kohaldas ka vääralt VNFSV KrK § 162 p. „g“. Võib nõustuda sellega, et antud asjaoludel on kohus aluseta rakendanud 7. augusti 1932. a. seadust, seda enam, et kogu piiritus, välja arvatud tähtsusega osa, on tehasele tagastatud. Kuid ei saa nõustuda VNFSV KrK § 162 p. „g“ kohaldamisega, sest et üle 100 liitri piirituse riisumine on oma ulatuselt riikliku vara riisumine suures koguses ja kui niisugune on otsest ette nähtud VNFSV KrK § 162 punktis „d“.

Silmas pidades, et süüdimõistetute tegude ebaõige kvalifikatsioon on käesoleval juhul seotud nende tegudele mittevastavate kergete karistuste määramisega, tuleb NSVL Ülemkohtu Sõjakolleegiumi määrus tühistada ja asi anda temale kassatsiooni korras uueks läbivaatamiseks.

Peale selle tuleb tunnistada ebaõigeks kohtu lahendus puuduva kuue liitri piirituse väärtuse tasumise korra küsimuses. Nimetatud kuus liitrit moodustuvad tundmatule veovoorimehele antud kahest liitrist ja neljast liitrist sellest nõust, mille Zaripov ettevaatamatult oli puruks löönud, mitte aga sellest piiritusest, mille ta ära müüs ja vahetas või vastu, kuna see piiritus võeti ostjalt ära. Puuduva piirituse väärtuse väljamõistmisel määras kohus süüdimõistetute vastutuse osades, kuna nad aga VNFSV TsK § 408 jõul peavad kandma solidaarset vastutust kui isikud, kes ühiselt tekitasid kahju.

Silmas pidades eeltoodut NSVL Ülemkohtu Pleenum määrab:

NSVL Ülemkohtu Sõjakolleegiumi 12. novembri 1943. a. määrus käesolevas asjas tühistada ja asi anda Kohtukorralduse seaduse § 15 korras uueks läbivaatamiseks samasse kolleegiumisse teises koosseisus.

3. Mõjuvate põhjusteta tööle mitteilmumist üldpuhkepäeval, mis on ettevõtte direktori poolt kuulutatud tööpäevaks, tuleb käsitada kriminaalselt karistatava kuriteona.

Mussijenko asi. 10. veebruari 1944. a. määrus.

Krasnojarski linna Stalini rajooni 1. jsk. rahvakohtu otsusega mõisteti Krasnojarski portselanitehase puusepp Mussijenko NSVL Ülemnõukogu Presiidiumi 26. juuni 1940. a. seadluse § 5 lg. 2 järgi kuueks kuuks paranduslikele töödele palgast

25% kinnipidamisega, kusjuures teda süüdistati selles, et ta puudus ilma mõjuvate põhjusteta töölt.

See kohtuotsus jäeti Krasnojarski kraikohtu määrusega jõusse.

Nagu nähtub toimikus leiduvaist materjalidest, valmistus Krasnojarski portselanitehas, kus Mussijenko töötas puusepana mehhaanikatöökojas, Riikliku Kaitsekomitee ülesandel toodangu tähtaegsele ärasaatmisele, mille tõttu oli edasilükkamatult vajalik taara valmistamine, samuti oli tungiv vajadus teiste puusepatööde järele. Ühenduses sellega tegi tehase direktor peamehhaanikule korralduse määrata mehhaanikajaoskonna puuseppade ja tööliste üldpuhkepäev tööpäevaks. See käsk oli teiste hulgas ka Mussijenkole õigeaegselt teatavaks tehtud, kes aga tööle ei ilmunud, seletades kohtulikul uurimisel oma mitteilumist väsimusega.

Vaadates läbi käesolevat asja, tunnistas rahvakohus Mussijenko 26. juuni 1940. a. seadluse § 5 lg. 2 järgi süüdi omavoliiselt töölt puudumises.

Selle otsuse peale ja selle otsuse jõusse jätnud Krasnojarski kraikohtu määruse peale esitas NSVL Prokurör protesti NSVL Ülemkohtu Kriminaalasjade Kohtukolleegiumile motiividel, et tehase direktor kuulutas ebaseaduslikult ja vastuolus kehtiva seadusandlusega puhkepäeva tööpäevaks; seoses protestiga tõsteti küsimus Mussijenko asjas kohtuotsuste tühistamise ja asja lõpetamise kohta kuriteo koosseisu puudumise tõttu.

NSVL Prokuröri protestis ettetoodud motiividel tühistati NSVL Ülemkohtu Kriminaalasjade Kohtukolleegiumi 2. oktoobri 1943. a. määrusega Mussijenko asjas rahvakohtu otsus ja kraikohtu määrus VNFSV K^rPK § 4 p. 5 alusel tema käitumises kuriteo koosseisu puudumise tõttu.

Kolleegiumi määrus kuulub tühistamisele järgmistel põhjustel:

Ei saa asuda seisukohale, et tehase direktoril ei ole õigust tootluse huvides puhkepäeva asendada tööpäevaga. Säärane sise- mine töökorra operatiivne muutmine, eriti sõjaaja tingimustes, mil reas ettevõtteis on kehtestatud katkestamatu tootmisprotsess, on ettevõtte juhataja lahutamatu õigus, mida teostatakse üksikute tööjaoskondade tootlikkuse tõstmiseks või mahajäänud osakondade järelenihutamiseks kogu tootluse tasemele.

Ettevõtte direktori käsku või korraldust üldpuhkepäeva muutmise kohta üksikutes osakondades või töötajate kategooriate suhtes, ilma et oleks tähendatud, et see hiljem asendatakse teise puhkepäevaga, ei saa tunnistada õigeaks, kuid säärase

tähtenduse puudumine ei ole veel aluseks ettevõtte juhataja käsu mittetäitmiseks, kelle korraldused tootluses kuuluvad kohustuslikult täitmisele. Ettevõtte töötajail ja teenistujail ei ole õigust omavoliliselt teostada oma tõelist või oletatavat õigust juhataja käsu vastaselt tööle ilmunise või mitteilmumise kohta. Juhataja tegevuse peale võib kaevata kindlaksmääratud korras, kuid kuni juhataja korralduste tühistamiseni kuuluvad need kohustuslikult täitmisele.

Kõigil eeltoodud põhjustel tuleb tunnistada ebaõigeaks motiivid, millele on rajatud Kolleegiumi määrus Mussijenko asjas menetluse lõpetamise kohta süüaluse käitumises kuriteo koosseisu puudumise tõttu.

Kuid arvesse võttes Mussijenko poolt toimepandud kuriteo ammusust ja et kõikide asjaolude järgi ta ei ole käesoleval hetkel ühiskonnaohtlik, NSVL Ülemkohtu Pleenum määrab:

Tühistada NSVL Ülemkohtu Kriminaalasjade Kohtukolleegiumi 2. oktoobri 1943. a. määrus, samuti Krasnojarski linna Stalini rajooni 2. jsk. rahvakohtu otsus ja Krasnojarski kraikohtu määrus Polikarp Andrei p. Mussijenko asjas ja menetlus tema suhtes VNFSV KrK § 8 alusel lõpetada.

4. Kriminaalseadust, mis piirab isikute ringi, kelle kohta ta kehtib, ei saa kohaldada analoogia alusel isikute kohta, kes ei ole seaduses otseselt tähtendatud.

Tsõbina asi. 6. jaanuari 1944. a. määrus.

(Väljavõte.)

...ühtlasi kvalifitseeris Kolleegium alusetult Tsõbina teod VNFSV KrK § 16 ja 121 järgi, silmas pidades tema poolt avaldamisele mittekuluvate andmete avaldamist. Paragrahv 121 näeb ette temas tähtendatud tegude toimepanemist ametiisiku poolt; et seega seadus ise piirab isikute ringi, kelle kohta ta kehtib, siis on ebaõige laiendada analoogia alusel selle ulatust isikute kohta, kes pole seaduses otseselt tähtendatud. Teiselt poolt pole asjas andmeid, mis tõendaksid, et alaealine Tsõbina oli informeeritud tema poolt avaldatud andmete salajasusest; neis tingimustes ei saa käsitada Tsõbina käitumist ka selles osas kriminaalselt karistatava teona.

5. Konfiskeerimisele võib kuuluda üksnes see süüdimõistetu vara, mis kuulub täielikult temale.

Jelissejevi asi. 3. veebruari 1944. a. määrus.

Ülem-Amuuri Jõelaevanduse sõjatribunali 2. aprilli 1943. a. otsusega mõisteti Ivan Ossipi p. Jelissejev VNFSV KrK § 58¹⁰ lg. 2 järgi kaheksaks aastaks vabadusekaotusele ühes õiguste kaotamisega kolmeks aastaks ja Blagoveštšenski linnas asuva nelja maja konfiskeerimisega: nendest Lenini tänaval nr. 27 kaks maja ja samal tänaval nr. 31 kaks maja koos kõigi kõrvalehitistega.

Määrates Jelissejeville lisakaristusena vara konfiskeerimise, rikkus kohus VNFSV KrK § 40, kuna toimikus olevaist materjalidest ja järelevalve korras esitatud kaebustest nähtub, et konfiskeeritud neli maja ei ole süüdimõistetu ainuomand. Nr. 27 all leiduvad kaks maja, mis jäid järele süüdimõistetu esimesest naisest pärast viimase surma, kuuluvad võrdsetes osades süüdimõistetule ja tema lastele — poeg Borisile, kes viibib Puna-armees, ja tütar Zojale. Kaks teist maja, mis asuvad samal Lenini tänaval nr. 31 all, kuuluvad võrdsetes osades süüdimõistetule ja ta teisele naisele Nadežda Stepani t. Jelissejevale.

Silmas pidades eeltoodut NSVL Ülemkohtu Pleenum määras:

Käesolevas asjas Ülem-Amuuri Jõelaevanduse sõjatribunali otsuse muutmiseks kustutada kohtuotsuse järgi konfiskeerimisele kuuluvast varast Lenini tänaval nr. 27 all olevaist majadest üks maja koos kõrvalehitistega kui süüdimõistetu lastele kuuluv vara ja samal tänaval nr. 31 all olevatest majadest üks koos kõrvalehitistega kui Nadežda Stepani t. Jelissejevale kuuluv vara.

6. Sünnimuse juhuslikkuse versiooni ei saa ühendada tahtliku või ettevaatamatu süü tagajärjel saabunud sünnimuse versiooniga.

Hatšatrjani asi. Süüdi mõistetud Mägi-Karabahhi autonoomse oblasti Mortakerti rajooni 2. jsk. rahvakohtu poolt Azerbaidžani NSV KrK § 174 järgi (tahtlik tapmine). NSVL Ülemkohtu Kriminaalasjade Kohtukolleegiumi määrusega ümber kvalifitseeritud sama KrK § 176 (ettevaatamatu tapmine) järgi. 3. veebruari 1944. a. määrus.

Hatšatrjan on süüdi tunnistanud selles, et ta kell 3 öösel külanõukogu ruumis tahtlikult tappis lasuga jahipüssist Lussik Avakjani.

Tapmine toimus järgmistel asjaoludel. Koos 2 isikuga olid Hatšatrjan ja Avakjan määratud öisesse valvekorda Mortakerti rajooni Sevsulai asula külanõukogu ruumidesse. Et üks neljast valvurist hilines, siis läks teine temale järele ja valvekorda jäid Avakjan ja Hatšatrjan, kellest viimane oli relvastatud lahingpadrunitega ja laetud jahipüssiga. Asudes hilinenud seltsimehele järele minema, hoiatas valvur Hatšatrjani, et ei ole lubatud jätta püssi lahingpadruneid. Varsti peale tema lahkumist kostis lask, mis surmas silmapilkselt Avakjani.

Asja kohta alustatud uurimisel Hatšatrjan alguses end süüdi ei tunnistanud, vaid kinnitas, et Avakjani tapsid neid rünnanud tundmatud isikud; hiljem Hatšatrjan loobus sellest versioonist ja seletas, et tema surmas Avakjani juhusliku lasuga.

Rahvakohus tunnistas Hatšatrjani süüdi tahtlikus tapmises, kuid seejuures ta ei selgitanud tapmise motiive ja jättis üldse kohtuotsuse põhistamata; oblastikohus jättis otsuse jõusse, märkides oma määruses süütoendina Hatšatrjani vastu hoiatuse, mis talle tehti lahingpadrunite püssi jätmise kohta.

Lisaks otsuse täielikule põhjendamatusel selgub veel, et otsuse kontrollimine on võimatu ka kohtuliku uurimise materjalide najal, kuna kohtuistungi protokoll on koostatud niivõrd kirjaoskamatult ja hooletult, et on võimatu lugeda ja aru saada, mis sinna on kirjutatud; nendest vähestest ridadest, millest õnnestus jagu saada, nähtub, et süüdimõistetud Hatšatrjan palus tunnistajaid üle kuulata ja et see tema taotlus jäi läbi kaalumata ja lahendamata.

Seoses eeltoodud asjaoludega esitas NSVL Ülemkohtu Esi- mees protesti NSVL Ülemkohtu Kriminaalasjade Kohtukollee- giumile, taotledes asja kohta tehtud otsuse tühistamist ja asja andmist uueks läbivaatamiseks, alates kohtuliku uurimise staa- diumist.

Kohtukolleegium oma 18. detsembri 1943. a. määrusega ei nõustunud protestiga, vaid tunnistas võimalikuks Hatšatrjani süüdluse küsimuse lahendamise lihtsustatud korras, kvalifitseeri- des tema teod Azerbaidžani NSV KrK § 176 järgi ja vähendades tema karistust. Kolleegium esitas oma määruse põhistuseks järg- mised motiivid: millegagi pole ümber lükatud Hatšatrjani sele- tus, et Avakjani tapmine toimus juhuslikult: ühe valvuri hoiatus, et on lubamatu jätta püssi lahingpadruneid, ei või olla vaielda- matuks tõendiks Hatšatrjani süü kohta tahtlikus tapmises.

Kolleegiumi määrus on ebaõige.

Hatšatrjani seletus lasu juhuslikkuse kohta ei ole asjas ümber lükatud, kuid säärane väide ise, mida ei kinnita ükski teine

tõend, ei saa olla vaieldamatuks tõendiks, seda enam, et Hatšatrjan on asjast huvitatud isik. Pealegi esineb antud juhul Kolleegiumi määruses vastuolu, sest et, tunnistades usaldusväärseks Hatšatrjani versiooni lasu juhuslikkuse kohta, Kolleegium pidas siiski vajalikuks tunnistada Hatšatrjan süüdi ettevaatamatus tapmises, vaatamata sellele, et järeldus juhuse kohta kõrvaldab Hatšatrjani suhtes mitte üksnes tahtliku, vaid ka ettevaatamatu süü.

Kolleegium tähendas õigesti, et valvuri hoiatus lahingpadrunite kohta ei saa iseenesest olla asjaolu, mis vastuvaidlematult tõendab Hatšatrjani süüd tahtlikus tapmises; kuid otsustades asja ilma kohtuliku uurimiseta võttis Kohtukolleegium ise eneselt võimaluse saada teisi süütoendeid.

Sõltumata oma motiveeringust lahendas Kohtukolleegium Hatšatrjani süü küsimuse tõenäolisuse tunnuste järgi; niisugune juhusliku tapmise tõenäolisus ei ole võimatu, kuid ta ei ole ainus võimalus, sest et tapmine võis toimuda niihästi tahtlikult kui ka ettevaatamatult; kõikide nende asjaolude uurimine ja kontrollimine kuulus kohtuliku uurimise ülesannete hulka, kuid kas neid asjaolusid uuriti või mitte, on võimatu kontrollida kohtuistungi protokollis eespool-nimetatud omaduste tõttu.

Silmas pidades kõike eeltoodut NSVL Ülemkohtu Pleenum määrab:

Mägi-Karabahhi autonoomse oblasti Mortakerti rajooni 2. jsk. rahvakohtu otsus, Mägi-Karabahhi autonoomse oblasti oblastikohtu määrus ja NSVL Ülemkohtu Kriminaalasjade Kohtukolleegiumi määrus Hatšatrjani asjas tühistada ning asi anda uueks läbivaatamiseks, alates kohtuliku uurimise staadiumist, samale kohtule teises koosseisus.

7. Otsuse tegemisel on kohus kohustatud arvestama kõiki asjaolusid nende kogumis ja mitte lubama formaalset suhtumist süükiisimuse lahendamisel.

§ 1. K. a. s. i. 3. veebruari 1944. a. määrus.

Uurali sõjaringkonna sõjatribunali 4. novembri 1943. a. otsusega mõisteti õigeaks K., kes oli kohtu alla antud VNFSV KrK § 58¹⁰ lg. 2 järgi süüdistuses selles, et ta väljendus süsteematiliselt nõukogudevastaselt.

Selle otsuse peale esitas Uurali sõjaringkonna prokurör kassatsiooni korras protesti NSVL Ülemkohtu Sõjakolleegiumile,

kes oma 14. detsembri 1943. a. määrusega lükkas protesti tagasi ja jättis õigeksmõistva otsuse jõusse.

Antud asjas esitas NSVL Prokurör NSVL Ülemkohtu Pleenumile protesti, taotledes sõjatribunali otsuse ja Sõjakolleegiumi määruse tühistamist ja asja andmist uueks läbivaatamiseks, alates kohtuliku uurimise staadiumist.

Kaalunud NSVL Prokuröri protesti, NSVL Ülemkohtu Pleenum leiab, et protest ei kuulu rahuldamisele järgmistel põhjustel:

1. Protest sisaldab seesmise vastuolu. Ühelt poolt sisaldab see väite, et toimikus leiduvate materjalidega on vaieldamatult tuvastatud K. süstemaatilise nõukogudevastase agitatsiooni faktid; teiselt poolt, pannes ette tühistada asja kohta tehtud õigeksmõistev otsus, mille jättis jõusse Sõjakolleegiumi määrus, tähendab NSVL Prokurör oma protestis, et otsus käesolevas asjas on rajatud mitteküllaldaselt kontrollitud ja täpsustatud andmetele.

2. Toimikus leiduvaist materjalidest nähtub, et K. süüdistus, kes kohtus ennast süüdi ei tunnistanud, põhineb rea tunnistajate seletustel. Nende seletuste hindamisel on vajalik arvestada, et need tunnistajad, kes on kohtus üle kuulatud, muutsid osaliselt oma eeluurimisel antud seletusi, omistamata seejuures K-le süüks pandud väljendustele üldistavat iseloomu, vaid sidudes need peamiselt tolle sõjaväeosaga, kus K. teenis, mistõttu neil väljendustel puudub laimu iseloom. Sõltumata esitatust on vajalik silmas pidada VNFSV KrPK § 319 nõuet, mis kohustab kohut teostama tõendite hindamist kõigi asjaolude alusel nende kogumis. Rakendades seda seaduse nõuet K. asjas, on vajalik märkida, et K. süü küsimuse lahendamist ei saa rajada ainuüksi tunnistajate ütlustele, kes omistavad temale ühtesid või teisi väljendusi, vaid et antud juhul on ühtlasi vajalik lähtuda nii K. isiku kui ka tingimuste ja olukorra hindamisest, milles need väljendused aset leidsid. Arvestades just neid asjaolusid on võimalik õigesti lahendada üksikute tunnistajate ütluste tõelavastavuse küsimust ja samuti küsimust, missugune oli K. väljenduste tõeline iseloom ja mõte, sõltumata sellest, missugused olid need väljendused oma väliselt vormilt.

Toimikus leiduvaist materjalidest nähtub, et K. teenis alates 1917. a. vahetpidamata ja laitmatult algul Punakaardis ja seejärel Punaarmee ning oma aktiivse osavõtu eest kodusõjast oli mõistetud Koltšaki vägede väljakohtu poolt tähtajatule sunnitööle. Olles ÜK(b)P liikmeks 23-a. staažiga, ei ole K. avaldanud ennast varem millegagi negatiivsest küljest, mis kompromiteeriks teda kui ausat ja oma kodumaale andunud kodanikku.

Neis tingimustes tuleb tunnistada tõele vastavaks K. seletus, et tunnistajad tõlgitsesid vääralt tema väljenduste tõelist sisu, mis käivad NSVL Konstitutsiooni hindamisega seoses oleva süüdistuseosa kohta. Mis puutub teistesse K-le inkrimineeritavatesse väljendustesse, mis oma vormilt tihti olid jämedad ja eba-väärikad ning sisaldasid poliitiliselt ebaõigeid formuleeringuid, siis nähtub kõikidest asjaoludest, arvestades K. isiksust, et need väljendused ei olnud mitte esile kutsutud nõukogude võimu vastasest meelestusest, mis on vältimatuks tingimuseks selleks, et neid hinnata kontrrevolutsiooniliste väljendustena, vaid, ümberpöörduvalt, kõikidest toimiku andmetest nähtub, et kõik tema väljendused olid suunatud sõjaväelise distsipliini tugevdamisele; niisugune järeldus tuleneb eriti ka ühe süüdistuse tunnistaja Bepalovi seletustest, kes tunnistas, et K. oli distsipliini suhtes nõudlik.

Leides eeltoodud põhjustel, et K. süüdistus nõukogudevastases agitatsioonis ei ole kooskõlas kõigi asjaoludega nende kogumis, et ei ole vajadust asja andmiseks uueks kohtulikuks läbivaatamiseks, kuna kohus, tehes õigeksmõistva otsuse, mille Sõjakollegium jättis jõusse, toimis täpselt kooskõlas VNFSV KrPK §-ga 319, NSVL Ülemkohtu Plenum määrab:

NSVL Prokuröri protest käesolevas asjas tagasi lükata.

§ 2. §. a. i. Süüdi mõistetud VNFSV KrK § 193² p. „g“ järgi.
3. veebruari 1944. a. määrus.

Kohtuotsusega käesolevas asjas on Kama Jõelaevanduse peadispetšer Š. süüdi tunnistatud selles, et ta ei täitnud 7. novembril 1943. a. laevanduse ülema kohustetäitja G. korraldust selle kohta, et Š. ei lahuks töölt.

Š. seletustest, mida kinnitavad toimikus leiduvad materjalid, nähtub, et G. tegi talle tõepoolest suulise korralduse, et Š. kui laevanduse peadispetšer jääks valvesse öösel vastu 8. novembrit 1943. a., kuid et vastutavateks korrapidajateks olid määratud juba teised isikud valvekorra graafiku alusel, mille oli kinnitanud laevanduse ülem, siis Š. ei omistanud G. suulisele korraldusele tõsist tähtsust ja ei alistunud sellele. NSVL Jõelaevanduse RK kirjast ja NSVL Ülemkohtu Esimehele esitatud dokumentidest nähtub, et tõepoolest olid öövalvesse öösel vastu 8. novembrit 1943. a. laevanduse ja eksploatatsiooniteenistuse alal määratud vastutavate korrapidajatena S. ning B. ja Š. lisakorrapidajaks määramine ei olnud tingitud mingist vajadusest.

Kohtuotsuses on tähendatud alusetult, et Š. süü suureneb veel selle läbi, et tal lasus vastutus laeva „Bolševik“ väljasaatmise

eest, kuna laevanduse ülema poolt antud tõendist nähtub, et hiline mine auriku väljasaatmisel ei toimunud mitte Š. süü läbi, vaid oli tingitud Molotovi sadama töötajate viivitusest lossimis-töödel.

Š. süü küsimuse lahendamisel on vajalik arvesse võtta, et nagu nähtub NSVL Jõelaevanduse RK kirjast, Š-d iseloomustatakse eranditult positiivsest küljest, ta töötab laitmatult veetranspordis alates 1931. a. ja et ta, olles NSVL Teaduste Akadeemia vanem teaduslik kaastööline, võtab osa mitmete veetranspordi seisukohalt tähtsate raamatute trükivalmis seadmisest.

Kõigi asjaolude kogum annab aluse järeldada, et Š. kriminaalvastutusele võtmine ei olnud tingitud vajadusest ja et ülema käsu vormiline rikkumine oleks võinud kaasa tuua üksnes distsiplinaarse iseloomuga vahendite rakendamise.

Silmas pidades kõike eeltoodut NSVL Ülemkohtu Pleenum määrab:

Kama-Vjatka-Belski basseini sõjatribunali 22. novembri 1943. a. otsus ja NSVL Ülemkohtu Veetranspordi Sõjakolleegiumi 21. detsembri 1943. a. määrus Š. asjas tühistada ja asja menetlus VNFSV KrPK § 4 p. 5 alusel tema suhtes lõpetada tema käitumises kriminaalkuriteo koosseisu puudumise tõttu.

8. Eksperti arvamus tuleb esitada motiveeritud kujul, milles on põhjendatud selle lõppjäreldused; eksperti järeldused ei tohi puudutada asjaolusid, mis kuuluvad üksnes uurimisorganite pädevusse.

Stupini jt. asi. Süüdi mõistetud Alam-Irtõši basseini liinikohtu poolt: Stupin 7. augusti 1932. a. seaduse ja VNFSV KrK § 59¹² järgi, Šadrin ja Vorobjev VNFSV KrK § 109 järgi, Rener VNFSV KrK § 111 järgi. 3. veebruari 1944. a. määrus.

Kohtuotsusega käesolevas asjas on Alam-Irtõši Jõelaevanduse lao nr. 1 endine juhataja Stupin süüdi tunnistatud selles, et tema, kasutades lao materiaalsete väärtuste liikumise üle arvestuse lohakilolekut ja kontrolli puudumist Laevanduse Varustamise Kontori raamatupidamise poolt, riisus süstemaatiliselt laos leiduvaid väärtusi. Nimelt inkrimineeritakse Stupinile, et ta 1942. a. maikuus ei andnud varustamiskontori ekspediitorile Injakinile üle ühte kasti seepi kaaluga 30 kg. Seep jaotati Stupini ja lao nr. 4 laohoidjate Vorobjevi ja Šadrini vahel, kes samuti on käesolevas asjas süüdi mõistetud. Stupini kuriteoliste tegude tõendina märgitakse asjaolu, et läbiotsimisel tema korteris avastati 589 meetrit riiet, 147 rulli mitmesugust niiti, 11 laudlina,

5 kg musta värvi, 24 meetrit elektritraati, 12 tükki tualettseepi ja 4671 rbl. raha. Peale selle tunnistati Stupin süüdi selles, et ta hoidis kodus 71 rbl. hõbedas.

Peale ülnimetatud 30 kg seebi varguse on Vorobjev ja Šadrin tunnistanud süüdi ka selles, et nad 1942. a. navigatsiooniperioodil petsid kliente süstemaatiliselt kaaluga seebi väljaandmisel ja et laost väljaantavad standardsed seebitükid, millele oli kaaluna märgitud 500 grammi, kaalusid tegelikult üksnes 400 grammi, kusjuures Šadrin ja Vorobjev omastasid kaaluvahe ja kuriteo jälgede varjamise sihil hävitasid lao nr. 4 sisearvestuse kartoteegi.

1942. a. novembris toimepandud revideerimine avastas laos nr. 1 5750 rbl. ja laos nr. 4 2697 rbl. suuruse puudujäägi.

Laevanduse Varustamise Kontori materjalide grupi raamatupidaja Renner tunnistati süüdi selles, et ta suhtus kuriteoliselt lohakalt lao materiaalse väärtuste arvestamisesse, millega olid loodud soodsad tingimused riisumiste toimepanemiseks laost.

Kohtuotsus käesolevas asjas on tehtud kohtus mitteküllaldaselt uuritud ja kontrollitud asjaolude alusel, millega on rikutud VNFSV KrPK § 111 ja 319.

Stupini süüdistus on rajatud revisjoniaktile, millega oli tuvastatud 5750 rbl. suurune puudujääk laos, ning Stupini korteri ültähendatud läbiotsimise tulemustele.

Kuid asjast nähtub, et niihästi raamatupidamise revisjoni kui ka sellele järgnenud raamatupidamise ekspertiisi teostati Stupini juuresolekuta, kusjuures ekspertiisi ei toimetatud algdokumentide alusel. Ekspert Petrov võttis endale eksperdile mitteomased uurija ülesanded, tehes järeldusi Šadrini süü kohta tarbijatele valekaalumises ja toetudes sealjuures mitte raamatupidamise dokumentidele, vaid toimikus leiduvail seletustele; samasuguseid järeldusi tegi ekspert ka Stupini kohta. Toimikust nähtub, et Stupinil avastati väärtuste 5750 rbl. suuruse puudujäägi kõrval ühtlasi ka kaupade ülejääk 7729-rbl. summas. Analüüsimate üldse materjale teeb ekspert kategoorilise motiveerimata järelduse, et on võimatu katta puudujääki ülejääkide arvel materjalide erinevuse tõttu; nii ekspert kui ka raamatupidajarevident Mitina tuvastasid materiaalse väärtuste mitterahuldava arvestamise laos alates 1939. a.; Stupin aga töötas laos ainult alates 1941. a. teisest poolest.

Põhjendades oma järeldusi selle kohta, et Stupin tegeles laost väärtuste riisumisega, viitab ekspert Stupini korteris toimepandud läbiotsimise tulemustele. Olenemata sellest, et säärane argument ei ole ühendatav eksperdi funktsioonidega, see järeld-

dus ise, et läbiotsimisel avastatud tööstuskaubad pärinevad laost, ei järeldu toimikus leiduvaist andmeist, milledest nähtub, et Stupini juures avastatud kaupade osas laos puudujääki ei olnud. Vaieldes raamatupidamise revisjoni järelduste vastu, seletas Stupin, et laos võib esineda üksnes vähese tähtsusega puudujääk nende kaupade arvel, mis tema välja andis laevanduse ülema asetäitja Kravtsovi sedelite järgi, kes omalt poolt kinnitas Stupini seletusi. Kravtsovi vastu lõpetati menetlus põhjendusega, et tema võttis kaupa laevanduse ülema loal. Vaatamata sellele, et ekspertiis algdokumente ei kasutanud, nagu see nähtub kaebealuse Reneri ja tunnistaja Russakovi seletustest, kohus ei kontrollinud ekspertiisi arvamust, rajas sellele oma süüdimõistva otsuse ning lükkas alusetult tagasi kaitsja taotluse saata asi täiendavaks uurimiseks Stupini juuresolekul.

Järeldus, et Stupini juures avastatud kaubad ja raha on muretsed kuriteolisel teel, on rajatud mitteküllaldaselt uuritud andmetele ja eriti pole kontrollitud selles küsimuses Stupini seletusi ja tema naise ütlusi selle kohta, et riide on nad muretsenud paljude aastate jooksul ja et nende tütar, kes töötas Põhjas, on samuti soetanud riidet ja hoidis oma asju vanemate majas.

Toimikust nähtub, et Stupiniga koos töötanud tunnistajad Galanina ja Timofejev, kes eeluurimisel paljastasid Stupinit laos riisumise toimepanijana, osutasid õmblustöökoja juhatajale Leštšinskile kui riisumise osalisele; Stupini riisumise kohta andis seletusi ka tunnistaja Matvejev. Seejuures aga lõpetati hiljem Leštšinski suhtes asja menetlus tema tegudes kuriteo koosseisu puudumise tõttu. Seega ei ärata selles osas usaldust Galanina ja Timofejevi ütlused, kellest viimane pealegi muutis kohtus järsult oma seletusi. Seoses ühe kasti seebi puudumisega ei ole kontrollitud Stupini seletust selle kohta, et see seep saadeti ekslikult lattu nr. 4 ja võeti seal arvele.

Lõpuks on vajalik märkida, et Stupini suhtes on alusetult kohaldatud VNFSV KrK § 59¹², sest et hõbemüntide hoidmist ei saa käsitada kriminaalselt karistatava teona, kui puuduvad andmed, et need olid ebaseaduslike tehingute objektiks.

Mis puutub Vorobjevisse ja Šadrinisse, siis nende suhtes on otsus tehtud mitteküllaldaselt uuritud andmete alusel. Nende vastu kriminaaljälituse algatamise ajendiks oli laohoidja avaldus, et Vorobjev tegeleb laost seebi ja petrooleumi riisumisega. Vorobjev ei tunnistanud ennast süüdi, aga Šadrin, kes eeluurimisel küll seletas, et tema ja Vorobjev petsid ostjaid kaaluga, omastades ülejäägid, loobus kohtus nendest seletustest; ühtlasi tunnistas Šadrin, et kartoteegi hävitamine oli tingitud sellest,

et see oli valesti koostatud. Kõiki neid asjaolusid ei ole küllaldaselt kontrollitud, seda enam, et ekspertiisi järeldused sisaldavad nende süüaluste suhtes samu defekte kui Stupinigi kohta käivad järeldused.

Samuti tuleb tunnistada, et järeldus raamatupidaja Reneri lohaka suhtumise kohta oma kohustustesse põhjeneb jällegi mitteküllaldaselt kontrollitud andmetel ja eriti ei ole kontrollitud ega täpsustatud toimikus leiduvaid andmeid selle kohta, et Renner suhtus hästi oma töösse, kuid koosseisus ettenähtud kartoteegikorraldaja puudumise tõttu ei olnud Renner suuteline üksi tegema kogu tööd täies ulatuses (tunnistaja Russakova seletused).

Silmas pidades kõike eeltoodut NSVL Ülemkohtu Pleenum määrab:

Alam-Irtõši basseini liinikohtu 4. veebruari 1943. a. otsus ja NSVL Ülemkohtu Veetranspordi Sõjakolleegiumi 8. aprilli 1943. a. määrus Jakov Feodori p. Stupini, Sergei Aleksandri p. Šadrini, Ivan Mihhaili p. Vorobjevi ja Klavdia Jevstignei t. Renneri asjas tühistada ja asi nende kohta anda uueks läbivaatamiseks, alates eeluurimisstaadiumist, kohustades uurimisorganeid toime panema hoolikat kohtulikku raamatupidamise ekspertiisi Stupini, Vorobjevi ja Šadrini juuresolekul.

9. Asja tagastamine uueks uurimiseks võib aset leida üksnes sel juhul, kui on selgitamata asjaolud, millel on oluline tähtsus otsuse tegemisel.

Baranova asi. 3. veebruari 1944. a. määrus.

(Väljavõtte.)

Kohtuotsusega käesolevas asjas mõisteti vahialune Baranova, keda on korduvalt karistatud, sealhulgas ka nõukogudevastase agitatsiooni eest, süüdi VNFSV KrK § 58¹⁰ lg. 2 ja § 58¹⁴ järgi.

Vaadanud käesoleva asja läbi järelevalve korras NSVL Prokuröri protesti põhjal, tühistas NSVL Ülemkohtu Kriminaalasjade Kohtukolleegium oma 30. detsembri 1943. a. määrusega kohtuotsuse ja andis asja uueks läbivaatamiseks, alates eeluurimisstaadiumist, neil motiividel, et asjas ei ole arvesse võetud Baranova eelkaristatuse andmeid, et vastavate kohtu- ja uurimisdokumentide ankeetosades andmed eelkaristatuse kohta ei ühti täielikult nii ajas kui ka kuritegude osas, millede eest Baranova on süüdi mõistetud; samuti tähendas Kolleegium, et Baranova

karistatus ei ole tõendatud dokumentidega ja et asjas puudub leht nr. 3, mis registri järgi sisaldab kohtuotsuse väljavõtte.

Kolleegiumi määrus kuulub tühistamisele järgmistel põhjustel:

Kahtlemata on nii uurimisorganid kui ka kohus Baranova eelkaristatuse faktide loendamisel toiminud äärmiselt hooletult, kuid käesolevas asjas need asjaolud ei ole aluseks asja andmiseks uuele uurimisele ja võisid üksnes põhjuseks olla asetleidnud lohakuse kohta erimääruse tegemiseks. Eelkaristatuse faktid ei võinud mõjutada Baranovale inkrimineeritavate tegude kvalifikatsiooni, sest et ei VNFSV KrK § 58¹⁰ lg. 2 ega ka sama KrK § 58¹⁴ kohaldamine ei nõua tingimatult eelkaristatust analoogilise kuriteo eest või nende kuritegude korduvat toimepanemist. Seetõttu ei saanud Kolleegiumi poolt uurimiseks esitatud andmed mõjutada Baranova tegude kvalifikatsiooni ja ei võinud aluseks olla temale esitatud ja ka Kolleegiumi poolt mitte vastuvaieldud süüdistuse tõendatuse tuvastamisel. Neid andmeid võis arvesse võtta üksnes karistuse määra küsimuse lahendamisel. Kuid käesolevas konkreetses asjas ei nõudnud nende andmete täpsustamine asja andmist uurimisele, sest et, kuigi erinedes üksikutes detailides, nad ühtisid kõik KrK § 58¹⁰ järgi korduvas eelkaristatuses, mille võttis omaks ka süüalune ise. Äärmisel juhul, kui Kolleegium leidis tingimata vajaliku olevat saada täpsed andmed Baranova eelkaristatuse kohta, võis ta nõutada laagrist süüdimõistetud isikliku toimiku ning Kohtukorralduse seaduse § 15 põhjal arvestada seda uut materjali määruse tegemisel, ilma kohtuotsust tühistamata ja asja täiendavaks uurimiseks tagastamata.

10. Kaebealuse ülestunnistus ei ole tema süü vaieldamatuks tõendiks. Kõrgema instantsi kohtul puudub õigus tuvastada oma määrukses kaebealuse süü uusi fakte, mis on kohtuotsuses tähen- damata, ilma et ta annaks asja uueks läbivaatamiseks.

Anatško asi. Süüdi mõistetud Musta mere basseini sõjatribunali poolt VNFSV KrK § 109 järgi. 3. veebruari 1944. a. määrus.

Kohtuotsusega käesolevas asjas on Tuapse sadama tööliste varustamise osakonna endine ülem Anatško süüdi tunnistatud selles, et tema, kuritarvitades oma teenistuslikku seisundit, 1943. a. veebruarist kuni aprillini sahkerdas maha normitud toiduaineid, mis olid saadud sõjaväejuhtkonnalt meeskonna ja sadamatööliste toitlustamise paremustamiseks, andes need produktid selleks mitteõigustatud isikuile ja samuti asutistele, kellel

ei olnud ühist sõjasadamaga. Kohtuotsuses on konkreetselt määratud, et selle ajavahemiku vältel Anatško sahkerdas sel viisil maha riisi — 7,9 kg, juustu — 4 kg, konserve — 8 karpi, suhkrut — 2 kg, heeringaid — 17,5 kg, taimeõli — 3,4 kg, ham-saad — 3 kg, makarone — 4 kg, soola — 2 kg, hirssi — 1 kg ja džeemi — 1 kg. Nende produktide väärtuse, mis riiklikes hindades on 329 rbl., otsustas kohus süüdimõistetult välja mõista turuhinna alusel 3960 rbl. suuruses summas sõjasadama kasuks. Peale selle inkrimineeriti Anatškole, et ta müüs ebaseaduslikult sularaha eest 200 kg otri Tuapse rajooni tarbijate kooperatiivile ja 100 kg otri kolhoosile „Krasnõi Šapsug“.

Selle otsuse peale esitas NSVL Ülemkohtu Esimees NSVL Ülemkohtu Veetranspordi Sõjakolleegiumile protesti, taotledes otsuse tühistamist ja asja menetluse lõpetamist Anatško tegudes kuriteo koosseisu puudumise tõttu.

Protestis oli tähendatud, et Anatško tegude hindamisel on vajalik arvesse võtta seda pingsat rindeolukorda, milles Tuapse linn oli sel ajavahemikul, mil toimusid inkrimineeritavad teod. Toimikust nähtub, et sõjakomissariaadile, linna kaubastule, trüki-kojale (tööliste varustamise osakonna jaoks töötavate tööliste toitlustamiseks) ja samuti mõnedele haiguse tõttu äärmist puudust kannatavatele kaastöölistele ja muudele isikutele oliprodukte välja antud äärmiselt tähtsusetul määral. Seoses sellega tähendati protestis, et rindelähedasest olukorrast esilekutsutud raske toitlustamisseisundi tingimustes tähtsusetu abi osutamisel tööliste varustamise osakonna poolt üksikutele organisatsioonidele ja isikutele, missugune abistamine oma tähtsusetuse tõttu ei riivanud tööliste varustamise osakonna teenindamisel olevate kontingentide seisundit, oli teatav alus ja Anatško kriminaalvastutusele võtmine nende tema tegude eest on seletatav üksnes üliformaalse suhtumisega sellesse küsimusse. Edasi märgiti protestis, et säärasest vaatepunktist tuleb käsitada ka odra väljaandmist, seda enam, et rajooni tarbijate kooperatiivile odra andmine toimus teatavas mõttes vastastikkuse alusel, sest et enne seda andis rajooni tarbijate kooperatiiv laenuna tööliste varustamise osakonnale 250 kg jahu ajal, mil viimane kannatas teravat puudust. Lõpuks märgiti protestis, et peale eeltoodu on vajalik arvestada ka seda, et Anatško töötab meretranspordis alates 1930. a., ei ole ennast millegagi kompromiteerinud, vaid teda on korduvalt autasustatud.

NSVL Ülemkohtu Esimehe protest lükati Veetranspordi Sõjakolleegiumi 14. detsembri 1943. a. määrusega tagasi motiividel, et Anatško süü on tuvastatud toimikus leiduvate

dokumentidega ja teiste materjalidega. Kolleegium tähendas, et protestis ettetoodud väiteist osa lükkab oma seletusega ümber Anatško ise, kes ütles kohtus: „Tõendan, et produktide väljaandmine tööliste varustamise osakonna kauplusest minu sedelite järgi ja ilma kaartideta leidis aset ka varem, kuid need sedelid pole säilinud, kuna nad hävitati kuu lõpul ja produktid kanti väljaminekusse. Ma mõistan hästi, et toiduainete ebaseadusliku andmisega sedelite alusel ma võtsin need produktid töölistelt ja meeskonnalt, millega halvendasin nende toitlustamist. Kolhoosile „Krasnõi Šapsug” andsin ma 100 kg otri seepärast, et kolhoos eraldas tööliste varustamise osakonnale 4 ha maad külvipinnaks.”

Kolleegiumi määrus on ebaõige:

1. Kolleegium ise tähendas oma määru-ses ettetoodud põhjendid lükkab Anatško oma ütlustega ümber ainult osaliselt. Kuna määrus ei sisalda mingeid teisi motiive protestis ettetoodud väidete vastu, siis tuleb tunnistada, et Kolleegium leidis võimaliku olevat protesti tagasi lükata, ainult osaliselt ümber lükates selles ettetoodud väited. Kuid lükates protesti tagasi, oli Kolleegium kohustatud esitama vastavad põhjendid, mis tema arvates lükkasid protesti argumendid ümber mitte osaliselt, vaid täielikult.

2. Esitades Anatško seletused tema süü tõendina, lähtus Kolleegium seisukohast, et kohtualuse süüditunnistamine on tema süü vaieldamatuks tõendiks. See seisukoht on ebaõige. Vastavalt VNFSV KrPK §-le 58 on süüaluse isiklikud seletused üheks tõendite liigiks, mis kuuluvad kohtu hindamisele kõigi asjaolude taustal nende kogumis (VNFSV KrPK § 319). Et seadus ei pea kaebeluse süü ülestunnistust tema süü vaieldamatuks tõendiks, tuleneb täiesti selgelt VNFSV KrPK § 282 sisust, mis toonitab, et kui kohtualune nõustub süüdistuskokkuvõttes esitatud asjaoludega, võib kohus, toimetamata edaspidist kohtulikku uurimist, üle minna poolte vaidluste ärakuulamisele, kuid mitte mingil tingimusel kohtuotsuse ja seejuures veel süüdimõistva otsuse tegemisele.

Kahtlemata on kohtualuse süü ülestunnistamisel suur tähtsus teatavate kohtualusele inkrimineeritavate faktide tõendatuse tuvastamisel, kuid sellest ei järgne siiski, et süüdistuse õigeks-võtmisega (või eitamisega) on ette otsustatud nende faktide hindamine kohtu poolt süüditunnistamise alusena.

Seepärast, olenemata Anatško ülestunnistusest ja tema poolt edaspidiselt nendele faktidele antud hinnangust, pidi kohus omalt

poolt hindama Anatško poolt õigeksvõetud fakte kõikide asjaolude taustal nende kogumis. Sellest järeldub, et, kuna NSVL Ülemkohtu Esimehe protestis olid esitatud argumendid mitte nende faktide vastu, millede vastu ei vaieldud, vaid nende faktide hinnangute vastu kohtu poolt, Kolleegium võttis aluseta Anatško seletusi tema süü tõendina.

3. Anatško seletustest, mis on ette toodud Kolleegiumi poolt, nähtub, et Anatško andis sedeleid välja ka varem. Kohtuotsuses on täpselt fikseeritud produktide hulk, millede ebaseaduslikku väljaandmist inkrimineeritakse Anatškole. Ette tuues Anatško nimetatud seletusi, kriipsutab Kolleegium sellega alla, et Anatško tegelikult jagas suuremal arvul toiduaineid kui on tähendatud otsuses. Seega Kolleegium läks kaugemale otsuse piiridest Anatško süü astme määramisel, omistades temale otsuses mitte-tähendatud toiduainete väljaandmise fakte. VNFSV KrPK § 23 p. 9 ja § 334 kohaselt lahendatakse kohtualuse süü ja seda tõendavate asjaolude küsimus esimeses kohtuastmes ja fikseeritakse kohtuotsuses. Kõrgema astme kohus ei ole selles osas õigustatud oma otsuses ületama esimese kohtuastme otsuse piire ja, kui ta arvab, et otsus on ühed või teised kaebealuse süüd raskendavad asjaolud tähele panemata jätnud, ei ole tal õigust iseseisvalt fikseerida nende uute asjaolude alusel kaebealuse süüd, vaid ta võib üksnes seaduses ettenähtud juhtumel tühistada otsuse ja anda asja uueks arutamiseks. Seepärast ei olnud Kolleegiumil ka käesoleval juhul õigust, jättes otsuse jõusse, Anatško süü tõendamiseks opereerida kohtuotsuses mainimata faktidega.

Kuid ka sisuliselt ei või need asjaolud mõjutada Anatško süü astme küsimust. Toimikus olevaist materjalidest nähtub, et fondid tööliste ja meeskonna toitlustamise paremustamiseks anti kasutada sõjaväejuhatuse poolt alates jaanuarist. Otsuses on tähendatud toiduainete hulk, mis on Anatško poolt välja jagatud veebruarist kuni aprillini. Seega võib juttu olla teatavast kogusest, mille Anatško jagas välja jaanuaris. See kogus ei peegeldu toimikus leiduvais materjalides, kuid pole mingit alust eeldada, et selle kogus ületas veebruarist aprillini väljaantud toiduainete hulga. Nagu nähtub kohtuotsusest, moodustavad kõik need kogused kokkuvõetult niivõrd tähtsusetu kvantumi, et seda ei saa tõsiselt arvestada asjaoluna, mis mõjus halvendavalt kogu sadama tööliste ja meeskonna toitlustamisele, kellele need fondid olid määratud.

Nagu õigesti oli tähendatud NSVL Ülemkohtu Esimehe protestis, tuleb Anatško käitumise hindamisel arvestada Tuapse linna pingsat rindeolukorda, mis õigustab üksikute puudustkannata-

vate organisatsioonide ja isikute abistamist vähetähtsal määral; sellest seisukohast vaadatuna ei ole alust näha kuriteo koosseisuka teravilja väljaandmise faktis rajooni tarbijate kooperatiivile ja kolhoosile, kes omakorda abistasid tööliste varustamise osakonda momendil, mil sellel oli terav puudus.

Arvesse võttes kõiki neid asjaolusid, peab tunnistama, et kuigi vormiliselt Anatško tegevus sisaldab VNFSV KrK §-s 109 ettenähtud kuriteo koosseisu, ei saa tema käitumist tunnistada kuriteoliseks selle ilmselt vähesel tähtsuse ja kahjulikkude tagajärgede puudumise tõttu ja asi kuulub Anatško suhtes lõpetamisele VNFSV KrK § 6 märkuse alusel.

Silmas pidades eeltoodut NSVL Ülemkohtu Plenum määrab:

Musta mere basseini sõjatribunali 4. juuni 1943. a. otsus ja NSVL Ülemkohtu Veetranspordi Sõjakolleeegiumi 14. detsembri 1943. a. määrus Ivan Ivani p. Anatško asjas tühistada ja tema suhtes asja menetlus lõpetada VNFSV KrK § 4 punkti 5 alusel tema käitumises kuriteo koosseisu puudumise tõttu.

(b) Tsiivilasjades.

11. Töötajate hagide alusel töölepingute lõpetamise asjade läbi vaatamise korrast.

Kossõrevi hagi asjas Irkutski kombinaadi „Vostsibolov“ vastu.
6. jaanuari 1944. a. määrus.

Kossõrev pöördus kohtusse hagiga Irkutski kombinaadi „Vostsibolov“ vastu, paludes kohut kohustada kombinaadi administratsiooni teda vabastama raamatupidaja-revidendi ametist seetõttu, et tema astus kombinaadi teenistusse ajutiselt neljaks kuuks ja et see tähtaeg on möödunud.

Irkutski linna Kirovi rajooni 3. jsk. rahvakohtu 31. jaanuari 1942. a. otsusega lükati Kossõrevi hagi tagasi. Irkutski oblasti kohtu 12. veebruari 1942. a. määrus jättis selle otsuse jõusse.

Vaadatud käesoleva asja järelevalve korras läbi 15. detsembril 1942. a., leidis NSVL Ülemkohtu Tsiivilasjade Kohtukolleeegium, et NSVL Ülemnõukogu Presiidiumi 26. juuni 1940. a. määruse kohaselt annab ettevõtte direktor või asutise juhataja loa töölistele ja teenistujale lahkuda antud ettevõttest või asutisest. Seepärast toimub töölepingu lõpetamine tööliste ja teenistujate avaldusel mitte kohtu, vaid administratiivkorras. Seetõttu

Kolleegium määras tühistada rahvakohtu otsus ja oblastikohtu määrus ning asja menetlus lõpetada.

Kuigi Kolleegium õigesti lõpetas käesoleva asja, on tema tähendus, et tööliste ja teenistujate palvel töölepingute lõpetamine tööandjatega lahendatakse administratiivkorras, säärasel üldisel kujul ebaõige ja ei vasta NSVL Ülemnõukogu Presiidiumi 26. juuni 1940. a. seadlusele, mille § 4 kohaselt on ettevõtte direktor ja asutise juhataja õigustatud ja kohustatud andma loa töölistele või teenistujale ettevõttest või asutisest lahkumiseks, kui mees- või naistööline või teenistuja vastavalt Arstliku Tööekspertiisi Komisjoni otsusele ei suuda täita endist tööd haiguse või invaliidisuse tõttu ja administratsioon ei saa talle anda teist sobivat tööd samas ettevõttes või asutises, või kui pensionär, kellele on määratud vanaduspension, soovib töölt lahkuda ja samuti, kui mees- või naistööline või teenistuja peab töö lõpetama seoses tema astumisega kõrgemasse või keskmisse eriopeasutisse.

Seetõttu NSVL Ülemkohtu Pleenum määrab:

Kolleegiumi määrusest käesolevas asjas kustutada põhjend, et tööliste ja teenistujate avaldusel töölepingu lõpetamine otsustatakse mitte kohtu, vaid administratiivkorras.

Seletada kohtutele, et neil juhtudel, kui tööliste või teenistuja lahkumise loa saamine ettevõttest või asutisest oleneb ettevõtte või asutise juhataja suvast (NSVL Ülemnõukogu Presiidiumi 26. juuni 1940. a. seadluse § 3 lg. 2), ei ole töötajal õigust nõuda töölepingu lõpetamist kohtu korras, vaid ta võib kaevata administratsiooni keeldumise peale alluvuse korras kõrgemale instantsile.

Kui aga ettevõtte või asutise juhataja on kohustatud andma töötajale loa ettevõttest või asutisest lahkumiseks (26. juuni 1940. a. seadluse § 4 ja valitsuse erimäärused), kuid juhataja keeldub selle kohustuse täitmisest, siis on töötajal NSVL, liidu- ja autonoomsete vabariikide kohtukorralduse seaduse § 2 p. „b“ ja § 21 p. „b“ kohaselt õigus nõuda töölepingu lõpetamist kohtu korras vastava hagi esitamise teel. Hagi rahuldamisel teeb kohus otsuse, mis kohustab ettevõtte või asutise juhatajat vabastama hagejat tööst mitte hiljem sellest tähtajast, mis määratakse kohtu poolt olenevalt asja konkreetsetest oludest.

12. Materiaalse täisvastutuse kohaldamiseks tööliste ja teenistujate suhtes töölepingu järgi on vajalik vastutava isiku kriminaalsüü, mis on tuvastatud pädevate organite poolt.

Sovhoostehase „Aromat-maslo“ hagi Panitši vastu.
3. veebruari 1944. a. määrus.

Arveametnik Kotšenin riisus 6. septembril 1937. a. sovhoostehase „Aromat-maslo“ vanem-raamatupidajalt Panitšilt tšeki 3600-rbl. summale, mille järgi Kotšenin sai sama aasta 9. septembril Riigipangast nimetatud summa. Kotšenin jäi leidmata, mille tõttu teda ei saadud kriminaalvastutusele võtta.

Enam kui kahe aasta möödudes esitas sovhoos 26. novembril 1939. a. Panitši vastu hagi 2400-rbl. summas sovhoosile tšeki riisumisega tekitatud kahju tasumise pärast; 1200 rbl. oli kinni peetud Panitši palgast. Stalinabadi linna Raudtee rajooni 6. jsk. rahvakohtu 4. jaanuari 1940. a. otsusega rahuldati hagi, kuid see otsus tühistati Tadžiki NSV Ülemkohtu 9. juuni 1940. a. määrusega ja asi anti uueks läbivaatamiseks. Stalinabadi sama rajooni 1. jsk. rahvakohtu 4. septembri 1941. a. otsusega rahuldati sovhoosi hagi; Stalinabadi oblastikohtu 23. septembri 1941. a. määrusega jäeti see otsus jõusse ja Tadžiki NSV prokuröri protest lükati Tadžiki NSV Ülemkohtu 31. detsembri 1942. a. määrusega tagasi. Käesolevas asjas esitas NSVL Prokurör NSVL Ülemkohtu Tsviilasjade Kohtukolleegiumile protesti, kes selle 14. juuni 1943. a. määrusega tagasi lükkas.

Kõik lahendid käesolevas asjas on ebaõiged.

Kehtiv tööseadusandlus, Töökoodeksi § 83 ja 83-1, samuti NSVL KTK ja RKN 12. juuni 1929. a. määrus näevad üldreeglina ette tööliste ja teenistujate piiratud materiaalse vastutuse töölepingute järgi ja ainult erandina on lubatud täis- ja isegi mitmekordne vastutus (Riikliku Kaitsekomitee 22. jaanuari 1943. a. määrus). Materiaalne täisvastutus on lubatud vastavalt Töökoodeksi §-le 83-1 ja NSVL KTK ja RKN 12. juuni 1929. a. määruse §-le 2 üksnes rangelt piiratud juhtudel; eriti aga vastutavad töölised ja teenistujad nimetatud seaduse § 2 punkti „a“ järgi täies ulatuses nende poolt tekitatud kahju eest neil juhtudel, „kui kahju on tekitatud töötajate käitumisega, mis sisaldab kriminaalkorras jälitatavate tegude tunnuseid“.

NSVL Ülemkohtu Tsviilasjade Kohtukolleegiumi arvates ei ole tähendatud normi kohaldamine seotud töötaja kriminaalvastutusele võtmisega ja selle rakendamine võib toimuda neil juhtudel, kui tsviilhagi läbivaatamisel kohus tuvastab töötaja käitumises kriminaalkuriteo tunnuste esinemist. Niisugune järeldus on ebaõige.

Nagu nähtub NSVL KTK ja RKN 12. juuni 1929. a. määruse § 1 ja 2 kõrvutamisest, samuti Töökoodeksi § 83 ja 83-1 kõrvutamisest, on töötaja süü olemasolu temale materiaalse vastutuse pealepanemiseks tingimata nõutav kõigil juhtumel. Kuid piiratud materiaalse vastutuse kohaldamiseks on nõutav üksnes tsiviilsüü, s. t. töötaja säärase tegude esinemine, mis sisaldavad küll seaduse või sisekorra määruste rikkumist, ei sisalda aga kriminaalkuriteo koosseisu; materiaalse täisvastutuse kohaldamiseks on aga vajalik töötaja kriminaalselt jälitatavate tegude olemasolu. Kas töötaja käitumine sisaldab kriminaalkorras jälitatavate tegude tunnuseid — selle hindamiseks on vajalik uurimis- või kohtuorganite taatus. Sealjuures ei ole töötaja kohta materiaalse täisvastutuse kohaldamiseks mitte iga kord vajalik tema võtmine kriminaalvastutusele. Uurimis- või kohtuorganid, konstateerides kriminaalkorras jälitatavate tegude tunnuste esinemist, võivad teha määruse asja lõpetamise või asja mittealgatamise kohta selle vähesel tähtsuse või muude tunnuste tõttu. Kuid kohtu- või juurdlusorganid peavad tingimata võtma seisukoha selles küsimuses. Teissugusel tõlgendamisel kaob piir NSVL KTK ja RKN 12. juuni 1929. a. määruse § 1 ja 2 vahel ning luuakse avarad võimalused materiaalse täisvastutuse kohaldamiseks seal, kus selleks puuduvad küllaldased alused.

Käesolevas asjas tuleb tunnistada, et kuna ei uurimis- ega ka kohtuorganid ei ole tuvastanud Panitši käitumises kriminaalkuriteo olemasolu ja isegi ei võtnud sel juhul oma seisukoha, siis Panitši kohta saab kohaldada üksnes piiratud materiaalse vastutust.

Silmas pidades eeltoodut ja arvesse võttes, et Panitši vallandamisel oli temalt juba kinni peetud 1200 rbl., mis katab ülejäägiga summa, mis temal tuleks tasuda Töökoodeksi § 83 alusel, NSVL Ülemkohtu Pleenum määrab:

Kõik kohtulahendid käesolevas asjas tühistada ja soovhoostehase „Aromat-maslo“ hagi Panitši vastu 2400 rbl. nõudmises tagasi lükata.

13. Kohus peab vaidluse õiguse üle lahendama täpses kooskõlas seadusega ja õiguse rikkumise juhul kindlustama rikutud õiguse ennistamise.

Kopilevitši hagi Korjavitšikovi ja rajooni elamutevalitsuse vastu väljatõstmise pärast. 6. jaanuari 1944. a. määrus.

T. L. Kopilevitši hagi M. S. Korjavitšikovi ja rajooni elamutevalitsuse vastu väljatõstmise pärast otsustas Moskva Krasno-

gvardeiski rajooni 2. jsk. rahvakohus 24. septembril 1943. a. Kopilevitši hagi tagasi lükata.

Moskva linnakohtu 8. oktoobri 1943. a. määrusega jäeti rahvakohtu otsus jõusse.

Toimikust nähtub, et vaidluse all olevas korteris elas hageja oma õe S. L. Kopilevitšiga. 2. aug. 1941. a. evakueerus hageja koos õega Raudtee rajooni evakueerimispunkti kaudu ja andis toad aktiga majavalitsusele hoiule. 1941. a. septembris sõitis hageja Moskvasse ja viibis siin kuni 16. okt. 1941. a., mil evakueerus uuesti Stalinabadi.

Kuni 1941. a. septembrikuuni tasus Kopilevitš korteriüüri otseselt majavalitsusele, kuid Moskvast lahkumise järel kandis Kopilevitš üüriraha üle panga kaudu Stalinabadist — 6. jaanuaril 1942. a. — 60 rbl., 24. märtsil 1942. a. — 50 rbl., 9. juulil 1942. a. — 50 rbl., 14. septembril 1942. a. — 100 rbl., 30. novembril 1942. a. — 50 rbl., 21. jaanuaril 1943. a. — 100 rbl. ja 10. mail 1943. a. — 200 rbl.

1943. a. augustis hageja reevakueerus Moskvasse, kuid oma korterisse ta asuda ei saanud, sest et korterisse oli kolinud 1942. a. novembris Korjavitšikov, kes korterile oli saanud orderi rajooni elamutevalitsuselt. Seoses sellega Kopilevitš esitaski hagi Korjavitšikovi ja rajooni elamutevalitsuse vastu temale korteri tagasiandmise ja sellest Korjavitšikovi väljatõstmise pärast.

Kohus lükkas Kopilevitši hagi tagasi motiividel, et sõites teiskordselt Moskvast ära 1941. a. septembris, Kopilevitš ei vormistanud oma ärasõitu ja et ta tasus korteriüüri üle 3-kuise viivitusega.

Leides need motiivid mitte vastavat asjaoludele, esitas NSVL Ülemkohtu Esimees protesti rahvakohtu otsuse ja linnakohtu määruse peale NSVL Ülemkohtu Tsiviilasjade Kohtukolleegiumile järgmistel põhjustel:

1. Korteri vastutavaks üürnikuks on S. Kopilevitš, kes Moskvast ärasõidu momendist, 1941. a. augustist alates oli kogu aeg evakuatsioonis ja Moskvasse ei sõitnud. Tema suhtes tuleb lugeda ärasõit evakueerimise korras vormistatuks ja käesolevas asjas hageja Kopilevitši ajutine tulek Moskvasse 1941. a. septembris ei või Kopilevitšilt võtta neid õigusi, mis temale kuuluvad kui evakueeritud üürnikule, ja eriti tema õigust elamispinna säilitamisele evakuatsioonis olemise ajal ja õigust maksta korteri eest mitte üle 50% varem võetud üürist. Seepärast ei ole antud juhul alust, olenemata sellest, kas T. Kopilevitš vormistas oma ärasõidu Moskvast 1941. a. septembris või mitte, rakendada põhiüürniku suhtes 17. oktoobri 1937. a. seaduse § 34.

2. Vastuolus toimikus leiduvate materjalidega on ka kohtu järeldus maksete viivituses oleku kohta üle kolme kuu. Selle järelduse tegemisel lähtus kohus majavalitsuse poolt arvestatud korteriüürist 100% ulatuses sellest üürist, mida võeti hagejalt enne evakueerumist. Kuid NSVL RKN 14. septembri 1941. a. korralduse kohaselt tuleb evakueeritud üürnikelt võtta korteriüüri kuni 1942. a. juulini ulatuses, mis ei ületa 50% varem makstud üürist. Kohaldades seda eeskirja selgub, et 1942. a. augustis, mil Moskva linna täitevkomitee otsustas Kopilevitši kui korteriüüri mittetasunud isiku korteri välja anda, ei olnud hagejad korteriüüri tasumisega mitte viivituses, vaid vastupidi, seda oli üle makstud.

Vaadanud läbi käesoleva asja 18. detsembril 1943. a. ja nõustudes NSVL Ülemkohtu Esimehe protestiga ainult küsimuses, et puudub Kopilevitši poolt korteriüüri tasumata jätmine, tunnistas NSVL Ülemkohtu Tsiviillasjade Kohtukolleegium, et elamispinna vabastamise hagi lahendamisel kohtus tuleb silmas pidada järgmisi asjaolusid:

1. Hageja õel S. L. Kopilevitšil kui elamispinna vastutaval üürnikul puudub veel sissesõiduluba Moskvasse ja seetõttu tuleb praegu jätta lahtiseks küsimus tema õiguse kohta elamispinnale.

2. Tähendatud asjaolude esinemisel tuleb tunnistada, et hageja võib pretendeerida elamispinna saamisele üksnes isiklikult enesele ühe isiku jaoks.

3. Et vaidluse all olev elamispind on 20,9 ruutmeetrit suur ja koosneb kahest toast ning seal elab alates 1942. a. oktoobrist Korjavitšikov 4-liikmelise perekonnaga rajooni elamutevalitsuse orderi alusel, siis Kohtukolleegium leiab, et isegi kui hagejal on õigus osale pinnale oma endises korteris, peab rajooni elamutevalitsus muretsema selle pinna T. L. Kopilevitšile teisalt. Eeltoodu tõttu Kohtukolleegium määras: kõik kohtulahendid asjas tühistada ja asi anda uueks läbivaatamiseks Moskva linnakohtusse esimese astme kohtuna prokuröri osavõtul.

Kolleegiumi määrus on ebaõige järgmistel põhjustel:

Kuigi T. Kopilevitš algul esitas hagi ainult oma nimel, avaldas ta juba 24. septembri 1943. a. kohtuistungil, et ta toetab korteri tagasiandmise hagi ka oma õe S. Kopilevitši nimel, mille tõenduseks ta esitas kohtule õe volituse käesoleva asja ajamiseks. Seega tuleb TsPK § 12 järgi pidada käesolevas asjas hagejaks mitte üksnes T. Kopilevitšit, vaid ka S. Kopilevitšit, ja kohtuotsus peab sisaldama vastuse hagi sisu kohta mõlema hageja suhtes. Tehes kohtule ettepaneku jätta asja uuesti läbi-

vaatamisel lahtiseks S. Kopilevitši õiguse küsimus elamispinnale, võtab Kolleegium tarvitusele seaduses mitte ettenähtud tsiviil-asjade lahendamise viisi hagi läbivaatamata jätmise kujul, mis on praktiliselt samaväärne hagejale õigusemõistmisest keeldumise-ga.

Kolleegiumi tähendus, et S. Kopilevitš on evakueeritud ja ei oma veel sissesõiduluba Moskvasse, ei õigusta mingil määral Kolleegiumi ettepanekut jätta S. Kopilevitši hagi läbi vaatamata. Seadus ei võta evakueerituilt kohtulikku kaitset nende elamispinna õigusele ja kohus ei tohi keelata neile seda kaitset ainult seepärast, et evakueeritu ei viibi sõjaolukorrast tingituna oma alatises elukohas. Seetõttu ka neil juhtudel, kui nõudmise rikutud elamispinna-õiguste ennistamise kohta on esitanud isik, kes ei ole tagasi pöördunud evakuatsioonist, peab kohus asja sisuliselt läbi vaatama ja otsustama poolte elamispinna õiguse küsimuse. Juhul, kui evakueeritu haginõuded on põhjendatud, võib tema faktiline mitteelamine evakuatsiooni tagajärjel vaidluse all ole-val pinnal olla ainult aluseks kostjale VNFSV TsPK § 182 ja teiste liiduvabariikide TsPK vastavate paragrahvide korras väl-jatõstmise edasilükkamiseks kuni hageja tagasipöördumiseni evakuatsioonist.

Tunnustades T. Kopilevitši õigust ühele toale tema poolt varem kasutatud korteris, teeb Kolleegium samaaegselt ette-paneku jätta see tuba Korjavitšikovidele ja Kopilevitšile anda elamutevalitsuse arvelt elamispind teisel. Rääkimata juba sää-rase motiivi ilmest vastuolulisusest, kuna ühel ja samal ajal ei saa hageja õigust tunnustada ja seda temalt kaostada, võttis Kolleegium endale kohtule mitteomased funktsioonid, lahenda-des sääraselt elamuvaidluse. Kohtu ülesanne on kindlustada nõukogude seaduste täpne ja kõrvalekaldumatu täitmine (Koh-tukorralduse seaduse § 2), s. t. lahendada vaidlus õiguse kohta ja selle rikkumise korral rikutud õigus ennistada. Küsimuse la-hendamine aga, kellele ja kuhu anda elamispind, on elamute orga-nite asi.

Kui Kolleegium leidis, et Korjavitšikov asub ebaõigelt Kopi-levitšite pinnal ja see toimus mitte Korjavitšikovide süü tõttu, vaid elamutevalitsuse poolt orderi ebaõige väljaandmise tagajär-jel, siis oleks Kolleegium pidanud ennistama Kopilevitši rikutud õiguse ja andma juhatuse, et kohus peab asetama elamute orga-nitele kohustuse anda Korjavitšikovile teine ruum, määrates üht-lasi tähtaja, mille jooksul see peab olema väljatõstetavale an-tud.

Eeltoodud põhjustel NSVL Ülemkohtu Pleenum määrab:

NSVL Ülemkohtu Tsiviilasjade Kohtukolleegiumi 18. detsembri 1943. a. määrus, Moskva linnakohtu 8. oktoobri 1943. a. määrus ja Moskva Krasnogvardeiski rajooni 2. jsk. rahvakohtu 24. septembri 1943. a. otsus käesolevas asjas tühistada ja asi anda uueks otsustamiseks Moskva linnakohtusse esimese astme kohtuna.

NSVL Ülemkohtu Kriminaalasjade Kohtukolleegiumi määrused.

1. VNFSV KrK § 59⁶ eeldab tahtlikult toimepandud tegusid.

Sljuzko asi. Süüdi mõistetud Akmolinski oblasti Stepnjaki linna 1. jsk. rahvakohtu otsusega VNFSV KrK § 59⁶ järgi. 13. novembri 1943. a. määrus.

Sljuzko on süüdi tunnistanud kõrvalehoidmises hobuste suhtes sõjalise koormatise täitmisest, mis väljendus selles, et ta ei toonud temale kuuluvat hobust väljakuulutatud ülevaatusele.

Rahvakohtu otsus ja Akmolinski oblastikohtu määrus Sljuzko suhtes kuuluvad tühistamisele ja asi lõpetamisele järgmistel põhjustel:

Asjas puuduvad andmed, mis kinnitaksid, et Sljuzko, kes tema poolt esitatud dokumentide järgi töötas kolhoosis „Ukraini Pahhar” viljakoristamisel, oli teadlik Danilovka alevis toimuvast hobuste ülevaatusest.

Asjas tunnistajatena ülekuulatud asulanõukogu töötajate Grištšenko ja Baimukanovi seletustest ei saa seda järeldada. Nad seletasid, et kohtasid kodus mitte Sljuzkot, vaid tema naist. Kui aga Baimukanov kohtas Sljuzkot turul ja tegi talle ettepaneku viia oma hobune asulanõukogusse, siis süüdimõistetud Sljuzko käskis oma naisel hobuse sinna viia, mida naine ka tegi.

Sääraste andmete olemasolul pole alust arvata, et Sljuzko hoidis kõrvale oma hobuse ülevaatusel viimisest. Seepärast Sljuzko süüdistus VNFSV KrK § 59⁶ järgi on alusetu.

Silmas pidades eeltoodut NSVL Ülemkohtu Kriminaalasjade Kohtukolleegium määras:

Akmolinski oblasti Stepnjaki linna 1. jsk. rahvakohtu otsus tühistada ja asi menetlus Sljuzko suhtes kriminaalkorras lõpetada temale esitatud süüdistuse tõendamatusel pärast.

2. VNFSV KrK § 95 eeldab tahtlikult toimepandud tegusid. Asja lõpetamine süüdistuse tõendamatuks pärast ei saa olla süüdistavate seletuste valelikkuse vaieldamatuks tõendiks isiku suhtes, kelle asi lõpetati.

Šelutko asi. Süüdi mõistetud Leningradi linnakohtu poolt VNFSV KrK § 95 lg. 2 järgi. 17. novembri 1943. a. määrus.

Šelutko on süüdi tunnistanud selles, et ta pärast lahutamist oma mehest A. A. Šelutkost 1929. a. esitas isiklike vaenulike suhete pinnal oma endise mehe kohta avalduse viimase sidemete kohta rahvavaenlastega, mille tagajärjel A. A. Šelutko areteeriti, süüdi mõisteti ja hiljem, pärast tema kohta otsuse tühistamist ja asja uueks uurimiseks andmist, menetlus tema kohta lõpetati; sel viisil viibis A. A. Šelutko vahi all alates 1937. a. 8. juunist kuni 1939. a. 20. veebruarini.

VNFSV Ülemkohus põhjendas otsuse tühistamist ja asja uueks läbivaatamiseks saatmist Šelutkole kohtu poolt määratud karistuse pehmusega. Ühenduses sõjaolukorraga ei ole asja senini läbi vaadatud. Leningradi sõjatribunali 4. oktoobri 1942. a. määrusega saadeti asi läbivaatamiseks Samarkandi linna, kuhu olevate andmete järgi oli evakueeritud tehas, kus töötas N. Šelutko. Selgus aga, et viimast seal ei olnud, ja N. Šelutko asukoht on senini teadmata.

Kohtuotsus ja VNFSV Ülemkohtu määrus kuuluvad tühistamisele järgmistel põhjustel:

Asjas on tuvastatud, et A. A. Šelutko oli tööpoolest lähedases ühenduses isikutega, keda hiljem paljastati rahvavaenlastena.

A. A. Šelutko suhtes asja lõpetamine ei olnud motiveeritud mitte tema käitumises kuriteo koosseisu puudumisega, vaid tema vastu süütõendite puudulikkusega. Seejuures ei ole A. A. Šelutko asjas tõendamatuks jäänud Šelutko lähedaste suhete fakt hiljem represseeritud isikutega, vaid tema kontrrevolutsiooniline ühendus nende isikutega. Niisuguste andmete olemasolul ei ole alust väitmiseks, et N. L. Šelutko esitas teadlikult valeandmeid, sest et esiteks, kuigi süütõendite puudulikkus A. Šelutko süüdistamiseks oli aluseks tema kohta asja menetluse lõpetamiseks, siis ei saa see teiselt poolt olla N. L. Šelutko süü vaieldamatuks tõendiks, kuna tema mehe asi pole lõpetatud tema tegudes kuriteo koosseisu puudumise pärast, ja teiseks, kuigi see asjaolu olekski tuvastatud, siis asjas ei ole tõendatud, et N. L. Šelutko ei võinud heausklikult eksida nende suhete iseloomus.

Seepärast tuleb tunnistada, et N. L. Šelutko suhtes ei ole tõendatud tahtluse olemasolu, KrK § 95 aga eeldab tahtlikult ja mitte ettevaatamatult toimepandud tegusid.

Pidades eeltoodud motiividel N. L. Šelutko süüdistust mitte-tõendatuks, Kriminaalasjade Kohtukolleegium määras:

Leningradi linnakohtu 13. juuni 1941. a. otsus ja VNFSV Ülemkohtu 9. juuli 1941. a. määrus tühistada ja Natalie Levi t. Šelutko süüdistusasjas menetlus lõpetada süüdistuse tõendamata-pärast.

3. Mitteteatamist ei saa kvalifitseerida KrK paragrahvi järgi, mis näeb ette kriminaalvastutuse varjamise eest. Kohtuistungi protokoll hooletu koostamine on otsuse tühistamise ajendiks.

Tavberidze jt. asi. 1. detsembri 1943. a. määrus.

Hašuri linna Gruusia NSV 1. jsk. rahvakohtu otsusega, mis Gruusia NSV Ülemkohtu poolt jõusse jäeti, mõisteti süüdi: endine Hašuri Heinvaru (Zagotseno) baasi juhataja Tavberidze — Gruusia NSV KrK § 114 ja 103—5 lg. 2 järgi, baasi tule-tõrje valveposti ülem Kiladze — KrK § 103—5 lg. 2 järgi, tule-tõrje valveposti ülem Labadze — KrK § 117 järgi ning tule-tõrjujad Horguašvili ja Gogoladze — KrK § 80 järgi.

NSVL Ülemkohtu Esimees esitas käesolevas asjas NSVL Ülemkohtu Kriminaalasjade Kohtukolleegiumile järgmise sisuga protesti:

Tavberidze tunnistati süüdi selles, et tema, kuritarvitades oma teenistuslikku seisundit, saatis tihti tule-tõrje valvepostilt valvureid ära oma isiklikkude asjade ajamiseks ja nimelt kutsus postilt ära tule-tõrje valveposti ülema Labadze ning saatis tema leiva järele, mille tagajärjel ei võetud õigeaegselt tarvitusele abinõusid baasis tekkinud tulikahju lokaliseerimiseks, milline tulikahju tekitas tunduvat kahju. Peale selle inkrimineeritakse Tavberidzele, et ta ebaseaduslikult ilma vastava korralduseta andis heinu kõrvalistele isikutele ja asutistele, millega tekitas 763 rbl. 88 kop. suuruse puudujäägi, ning ei komplekteerinud täielikult tule-tõrjujate koosseisu.

Kiladze on süüdi tunnistatud selles, et tema, olles tule-tõrje valveposti ülem, rikkus tulekaitse eeskirju, suitsetas keelatud kohtades ja viskas põleva suitsuotsa heinakuhja, mille tagajärjel puhkes tulikahju, mis tekitas tunduvat kahju.

Tuletõrjujad Horguašvili ja Gogoladze on süüdi tunnistanud selles, et nad omavahelisel kokkuleppel ei teatanud Kiladze poolt toimepandud kuriteost.

Lõpuks, Labadze on süüdi tunnistanud selles, et ta lahkus Tavberidze korraldusel postilt, mille tagajärjel ei võetud õigeaegselt tarvitusele abinõusid puhkenud tulikahju vastu.

NSVL Ülemkohus nõudis asja välja järelevalve korras kontrollimiseks. Asja kontrollimisel selgus, et kohtuistungiproto-koll on koostatud niivõrd hooletult, kirjaoskamatult ja arusaamatult, et sellest ei ole võimalik aru saada, missuguseid seletusi kaebealused ja tunnistajad kohtuistungil andsid.

Seega kohtuistungiproto-koll, mis on üks tähtsamaid ja põhilisemaid kohtudokumente asjas ja mis peab peegeldama kohtuistungikäiku ja on aluseks tehtud otsuse õigsuse kontrollimisel, on koostatud Gruusia NSV KrPK § 80 jämeda rikkumise-ga ja seepärast ei saa antud asjas jõusse jääda kohtuotsus, mis ei ole rajatud vastavale dokumendile kohtuistungiproto-kolli näol, ja asi kuulub teiskordsele läbivaatamisele.

Kuid seejuures tuleb tähendada, et asja teiskordne läbivaatamine on vajalik ainult Tavberidze ja Kiladze suhtes. Mis puutub teistesse süüdimõistetutisse, siis kuulub asi nende suhtes lõpetamisele, kuna kohtuotsuse enesega neile inkrimineeritavad teod ei sisalda kuriteo koosseisu, kui neid ka tõendatuks pidada.

Horguašvili ja Gogoladze on süüdi tunnistanud Kiladze kuriteost mitteteatamises, kusjuures nende tegu on kvalifitseeritud Gruusia NSV KrK § 80 järgi, mis näeb ette karistuse kurjategija või kuriteo jälgede varjamise eest peale kuriteo toimepanemist. Varjamine eeldab KrK § 80 järgi teatavaid aktiivseid tegusid, mida varjaja sooritab kurjategija huvides. Kuid mitteteatamist ei saa kvalifitseerida varjamisena KrK § 80 mõttes, sest et mitteteatamine ei sisalda mingit aktiivset käitumist mitteteataja poolt kurjategija kasuks, vaid väljendub tegevusetuse passiivses vormis. Sealjuures aga karistatakse mitteteatamise vormis väljendunud tegevusetust üksnes seaduses rangelt tähendatud juhtudel, ja nimelt kontrrevolutsiooniliste ja mõnede eriti ohtlike valitsemiskorra-vastaste kuritegude puhul (Gruusia NSV KrK § 58—12 ja 58—23). Juba see fakt üksi, et varjamise eest karistava KrK § 80 kõrval on Gruusia NSV Kriminaalkoodeksisse võetud mitteteatamist karistavad eriparagrahvid (kusjuures mitteteatamise eest KrK § 58—23 järgi on sätitud madalam karistus kui KrK § 80 järgi), näitab, et varjamise mõiste KrK § 80 mõttes ei hõlma mitteteatamist. Seepärast tuleb tunnistada, et Horguašvilile ja Gogoladzele otsusega inkrimi-

neeritav käitumine ei sisalda KrK § 80 koosseisu, ja kuna mitte-teatamist karistatakse üksnes seaduses otseselt nimetatud kuritegude juhtudel (KrK § 58—12 ja 58—23), missugused kuriteod antud asjas ei esinenud, siis tuleb tunnistada, et nimetatud isikute käitumises puudub üldse mingi kuriteo koosseis.

Samuti puudub kuriteo koosseis Labadze tegudes, kes, nagu nähtub kohtuotsusest, lahkus postilt ametliku ülesande täitmiseks, mille talle andis tema vahetu ülem Tavberidze, kellele tema allus, seda enam, et otsuse kohaselt puhkes tulikahju Kiladze kuriteolise käitumise tagajärjel, kes oli teenistuslikult seisundilt võrdne Labadzega ja kelle teenistuskohuseks oli rakendada objekti kaitseks tulekaitsevahendeid.

Ühinedes protestiga Kolleegium määras:

Rahvakohtu otsus ja Gruusia NSV Ülemkohtu määrus käesolevas asjas tühistada ja asi Tavberidze ja Kiladze suhtes anda uueks kohtulikuks läbivaatamiseks; teiste suhtes aga asja menetlus lõpetada nende käitumises kuriteo koosseisu puudumise tõttu.

4. Teenistuskohustesse lohakas suhtumine kuulub VNFSV KrK § 111 järgi kvalifitseerimisele üksnes sama KrK §-s 109 nimetatud tunnuste esinemisel.

Skatško asi. Süüdi mõistetud Leningradi Volodarski rajooni 1. jsk. rahvakohtu otsusega VNFSV KrK § 109 järgi. 24. novembri 1943. a. määrus.

Kohtuotsuse järgi tunnistati Skatško süüdi selles, et tema, töötades Volodarski rajooni toidukaubastu kaupluse nr. 25 labaasi-osakonna juhatajana, müütas ajavahemikul 13. — 20. septembrini 1941. a. oma sugulastele ja tuttavatele 8 kg 515 g teed ilma talongideta.

VNFSV Ülemkohus tühistas otsuse motiividel, et rahvakohus rikkus VNFSV KrPK § 277 sellega, et tunnistajate ja kaebelaluse ülekuulamine toimus kahel eri istungil, kusjuures tunnistajate ülekuulamine toimetati kaebelaluse juuresolekuta.

Rahvakohtu 27. aug. 1943. a. määrusega muudeti Skatško suhtes tõkeabinõu ja ta vabastati vahi alt.

Skatško andis allkirja selle kohta, et ta elab Altai krais Slavgorodi linnas. Hiljem, selle tõttu, et tunnistajad elasid Leningradis, süüalune aga elas Altai krais, saadeti toimik Leningradi linnakohtusse alluvuse määramiseks.

Rahvakohtu otsus ja kõik järgnenud kohtumäärused Skatško kohta kuuluvad tühistamisele ja asja menetlus lõpetamisele järgmistel põhjustel:

Toimikus leiduvaist materjalidest nähtub, et Skatško juures ei ole avastatud mingit materiaalse väärtuste puudujääki, vaid on avastatud üksnes talongide puudujääk 8 kg 515 g tee kohta.

Kohtu järeldus selle kohta, et Skatško müüs teed ilma talongideta, on rajatud üksnes oletusele. Kõik tunnistajad, välja arvatud Skatško asetäitja Kuzmina, seletavad, et nemad ei ole näinud, et Skatško oleks müünud kellelegi teed ilma talongideta.

Nende tunnistajate ütluste hindamisel tuleb arvesse võtta, et nad olid alatises kokkupuutes Skatškoga töö tõttu ja seepärast oleksid võinud näha ebaseaduslikku tee müüki, kui see tõeliselt oleks aset leidnud. Mis aga puutub Kuzmina ütlustesse, siis rääkimata juba sellest, et ta oli lepingu järgi Skatškoga võrdsest vastutav ja et ta oli teadmata põhjusel sellest vastutusest vabastatud ja vastutus oli pandud ainuüksi Skatškole, seletas Kuzmina ainult ühestainsast juhtumist, mil Skatško müüs ilma talongideta 3 pakki teed à 50 g. Seda fakti ei eitanud Skatško ja seletas, et ta müünud selle tee normeerimata kauba partiist. Toimikus on kellegi Šmakovi õiendis, millest nähtub, et tema sai tõepoolest 3 pakki teed Volodarski rajooni sõjakomissariaadi 3. vastuvõtupunkti kirjutajate kollektiivile. Kõigil neil ettetoodud tingimustel tuleb tunnistada, et Skatško süüdistus kuritarvituses oma teenistusliku seisundiga, s. t. ebaseaduslike tegude toimepanemises oma teenistusliku seisundi ärakasutamisega, ei tulene asjaoludest. Skatškot oleks võidud süüdi tunnistada lohakas suhtumises oma kohustesse, mis avaldus selles, et ta ei kindlustanud talongide nõutavat hoidmist, mis tekitas puudujäägi. Kuid arvesse võttes, et Skatško tegevus ei toonud endaga kaasa materiaalist kahju ja et sel ei olnud süstemaatilist iseloomu, tuleb tunnistada, et tema süüdistamiseks KrK § 111 järgi ei ole alust, kuna puuduvad ülalnimetatud tunnused, mis on nõutavad tähendatud paragrahvi kohaldamiseks.

VNFSV KrK § 112 märkuse kohaselt tuleb Skatško süüdi tunnistada teenistusliku üleastumise toimepanemises, mis kuulub jälitamisele distsiplinaärkorras.

Silmas pidades eeltoodut ühineb Kohtukollegium NSVL Ülemkohtu Esimehe protestiga ja määrab:

Leningradi Volodarski rajooni 1. jsk. rahvakohtu 9. veebruaril 1942. a. otsus ja kõik järgnenud kohtumäärused Jelena Ivani t. Skatško asjas tühistada ja asja menetlus tema suhtes lõpetada VNFSV KrPK § 4 p. 5 alusel.

5. VNFSV KrK § 110 võib kohaldada üksnes sama KrK §-s 109 tähendatud tunnuste olemasolul. Ettevõtete ja asutiste juhatajad võivad teostada läbiotsimisi ja väljavõtmisi üksnes neil juhtudel, kui neil on seaduse järgi õigus juurdluse toimetamiseks.

Sahharovski asi. Süüdi mõistetud Krasnodari kraikohtu poolt VNFSV KrK § 110 lg. 1 järgi. 8. detsembri 1943. a. määrus.

Sahharovski on süüdi tunnistatud selles, et tema, olles NSVL RKN puhkekodude Sotši majadegrupi direktori kohustetäitjaks, ületas oma teenistuslikud volitused, toimetades vaatlust eluruumides, kus elunesid puhkekodu „M. Ahhun” abimajandi töölised, majapidamisest riisutud kartulite, aedvilja ja toiduainete avastamise sihil, kusjuures ta toimetas kahe korteri vaatlust korterioomaniku juuresolekuta, ja mitte piirdudes ruumide ja esemete ülevaatusega, võttis läbiotsitud ruumidest avastatud kartulid, aedvilja ja puuvilja ära. Nagu nähtub toimikus olevaist materjalidest, pani Sahharovski toime temale süüks arvatavad teod järgmistel asjaoludel: Jõudnud puhkekodusse „M. Ahhun” ja läinud oma töökabinetti, ta leidis sealt asju, mis kuulusid sellesse ruumi elama asunud abimajandi töölisle Piljuginale; tema asjade hulgas avastas ta ka kartuleid ja muud aedvilja, õunu ja pirne. Kahtlustades, et majandi töölised sooritavad kartuli ja majandi teiste toiduainete riisumist, kutsus ta puhkekodu komandandi ja ühe majandi tööliste ning toimetas nende osavõtul rea majandi tööliste elukorterite vaatluse, kusjuures seal, kus elanikke sel ajal kodus ei olnud, avas toad puhkekodu komandant. Tubades avastatud kartulid ja muu aedvili ja puuvili võeti ära kui majandile kuuluvad. See tema tegevus vormistati aktidega, milledele kirjutasid alla ka vaatlusel viibinud elanikud. Ühes, nimelt tööliste Kornienko toa vaatlusse puutuvast aktis on märgitud, et küsimusele, kas tema juures avastatud 8 kg kartuleid kuulub abimajandile, vastanud viimane jaatavalt. Neil juhtudel, kui kohalviibivad elanikud kategooriliselt vaidlesid neilt aedvilja äravõtmise vastu, jäeti see kohale, kuid võeti seejärel ära Sahharovski poolt väljakutsutud miilitsatöötajate poolt.

On vaja tunnistada, et kohus leidis õigesti Sahharovski tegudes tema teenistuslike volituste ületamist. Läbiotsimise ja väljavõtmise teostamise õigus kuulub uurimisorganitele seaduses ettenähtud korras. Seepärast võivad üldreeglina ettevõtete ja asutiste juhatajad sääraseid toimetusi ette võtta üksnes neil juhtudel, kui nad võivad toimetada juurdlust neile alluvate ametiisikute kohta nende seadusvastase tegevuse alal (VNFSV

KrPK § 97 p. 3). Peale selle tuleb seoses 10. augusti 1940. a. seadlusega väikevarguse kohta tootluses tunnistada, et juhatajatel on säärane õigus kuriteo toimepanemise kohal varguse toimepanija tabamisel ja samuti neil juhtudel, kui valitsuse vastavate määrustega neile on antud õigus toimetada ettevõtete tööliste juures läbiotsimisi.

Antud juhul Sahharovski pani toime puhkekodu territooriumil elunevate tööliste läbiotsimise, ilma et ülalnimetatud tingimusi oleks olnud. Sooritades tähendatud teod, Sahharovski ületas temale kuuluvate õiguste piiri. Sellele vaatamata ei saa õigeks tunnistada Sahharovski süüdimõistmist VNFSV KrK § 110 järgi.

Põhjendades Sahharovski tegude kvalifitseerimist VNFSV KrK § 110 järgi, tähendab kohus, et „kuigi Sahharovski ei tegutsenud kasuahnel sihil või isiklikes huvides, ta rikkus siiski seadusega sätitud õiguskorda ja rühma kodanike huvisid”. See on õige, kuid mitte küllaldane kuriteoks, mis on ette nähtud VNFSV KrK §-s 110. See paragrahv nõuab, et lisaks sellele sisaldaks toimepandud tegevus VNFSV KrK §-s 109 tähendatud tunnuseid, s. t. kas süstemaatilisust, kasuahneid ajesisid või muud isiklikku huvi, kas raskete tagajärgede saabumist või nende raskete tagajärgede teadvalt saabumise võimalust. Kohus juba eitas kasuahnete või muude isiklikkude ajede olemasolu: Sahharovski tegude tagajärjel ei saanud mingeid raskeid tagajärgi. Samuti ei ole tegude süstemaatilisuse tunnuseid, seda enam, et juttu on ainult nende toimepanemise ühest juhust.

Nende raskendavate asjaolude puudumisel võis kõne allatulla üksnes VNFSV KrK § 112 märkuse 2 kohaldamine. Ühtlasi arvesse võttes, et Sahharovski tegude tõsiduse aste ei nõudnud kriminaalkaristuse kohaldamist ja küllaldane oleks olnud piirduda distsiplinaarvahenditega, Kohtukolleegium määras:

Kraikohtu otsus ja VNFSV Ülemkohtu määrus tühistada ja asja menetlus kriminaalkorras Aleksander Paveli p. Sahharovski suhtes lõpetada.

NSVL ÜLEMKOHTU PRAKTIKA

1944. a.

IV (X) vihk.

NSVL Ülemkohtu Pleenumi juhendavad määrused.

Suurte kariloomade noorkarja riisumise kvalifitseerimisest.

23. märtsi 1944. a. määrus nr. 5/2/u.

Silmas pidades kohtupraktikas üleskerkinud küsimust, seletab NSVL Ülemkohtu Pleenum oma 8. mai 1941. a. määruse nr. 18/5/u muutmiseks kohtuorganitele, et suurte kariloomade noorloomade (varssade, vasikate jt.) riisumist tuleb kvalifitseerida VNFSV KrK § 166 ja teiste liiduvabariikide KrK vastavate paragrahvide järgi kui suurte kariloomade riisumist.

NSVL Ülemkohtu Pleenumi määrused üksikutes asjades.

1. Lubamatu on kohaldada tingimisi karistust isikutele, kes süstemaatiliselt riisuvad riigi vara.

Volodina asi. 23. märtsi 1944. a. määrus.

Rjazani oblasti SiseRK vägede sõjatribunali 31. mai 1943. a. otsusega mõisteti Volodina 7. augusti 1932. a. seaduse järgi 10 aastaks vabadusekaotusele ühes õiguste kaotusega viieks aastaks ja vara konfiskeerimisega.

NSVL Ülemkohtu Sõjakolleegiumi määrusega kvalifitseeriti Volodina teod ümber VNFSV KrK § 109 järgi ja karistuseks määrati 5 aastat vabadusekaotust ilma õiguste kaotuseta, kusjuures vabadusekaotus määrati tingimisi kolmeaastase katseajaga. Karistuse tingimisi määramist motiveeris Kolleegium sellega, et Volodina mees ja vend on tegevvaes. Viimane asjaolu ei ole kinnitust leidnud küllaldaste dokumentaalsete andmetega, eriti mis puutub Volodina vennasse, kuna ankeedi andmed näitavad, et Volodinal on vennad, kes oma vanuse tõttu ei saa olla Punaarmees.

Kuid sõltumatult nimetatud asjaoludest tuleb tunnistada, et Volodinale on aluseta määratud karistus tingimisi, kuna tema suhtes on nii otsuses kui ka toimikus leiduvate materjalidega tuvastatud, et ta tegeles süstemaatiliselt riigi vara riisumisega, missuguse varaga temal oli kokkupuuteid oma teenistusliku seisundi tõttu. Seoses sellega tuleb tunnistada, et Kolleegium kvalifitseeris aluseta Volodina tegevuse ümber VNFSV KrK § 109 järgi; kui riisutud vara kogus ei olnud aluseks tema tegude kvalifitseerimiseks 7. augusti 1932. a. seaduse järgi, siis oleks need tulnud kvalifitseerida VNFSV KrK § 162 p. „d“ järgi.

Silmas pidades eeltoodut NSVL Ülemkohtu Plenum määrab: NSVL Ülemkohtu Sõjakolleegiumi 8. oktoobri 1943. a. määrus Jelena Aleksei t. Volodina suhtes tühistada, tema teod kvalifitseerida ümber 7. augusti 1932. a. seaduselt VNFSV KrK § 162 p. „d“ järgi, määrates talle karistuseks viis aastat vabadusekaotust paranduslike tööde laagrites ilma õiguste kaotuse ja vara konfiskeerimiseta.

2. Kaasaaitamine eeldab kaasaaitaja informeeritust kuriteo täideviija kuriteolisest käitumisest või tema kuriteolistest kavatsustest.

Sereda asi. Süüdi mõistetud sõjatribunali otsusega 7. augusti 1932. a. seaduse järgi VNFSV KrK § 17 kaudu. Sõjakolleegiumi määrusega ümber kvalifitseeritud VNFSV KrK § 17, 162 p. „d“ ja 166 järgi. 23. märtsi 1944. a. määrus.

Kohtuotsusega käesolevas asjas on Sereda süüdi tunnistatud selles, et tema, olles kuriteolises ühenduses käesolevas asjas riigi vara riisumise pärast süüdimõistetud Krjukoviga ja Holodkoviga, aitas neil ajavahemikul 1942. a. veebruarist kuni septembrini kõrge hinnaga realiseerida nende poolt riisutud vilja, saades neilt ühe puuda nisu, ja kasutas teisi materiaalseid vahendeid selle eest, et ta korraldas oma kodus salaurka riisutud vara realiseerimiseks.

Toimikus leiduvaist materjalidest nähtub, et Sereda süüdisus on rajatud ühele Krjukovi seletusele, kes aga hiljem muutis oma seletusi, avaldades, et ta esines Sereda ees kolhoosi majandustegelasena ja et seetõttu Sereda võis olla mitteteadlik vara kuriteolisest allikast, mida tema, Krjukov, talle realiseerimiseks pakkus. Samasuguseid seletusi andis ka Holodkov, keda Krjukov oli esitanud kolhoosi esimehena. Niisugustel asjaoludel väärivad usaldust Sereda seletused, et tema ei olnud teadlik

Krjukovi ja Holodkovi kuriteolisest tegevusest, kes esinesid kolhoosi juhtivate isikutena ja pakkusid müüa vilja; seda vilja ei olnud tema, Sereda, üksi, vaid soovitas seda ka korterinaabritele.

Sõjakolleegium kohaldas alusetult Sereda suhtes VNFSV KrK § 166, sest asjas pole tuvastatud tema suhtes ainsatki karilooma varguse fakti ja selles ei olnud temale esitatud süüdistustki.

Leides eeltoodud põhjustel Sereda süüdistuse tõendamatu olevat, NSVL Ülemkohtu Pleenum määrab:

Kemer-i oblasti SiseRK vägede sõjatribunali 30. märtsi 1943. a. otsus ja NSVL Ülemkohtu Sõjakolleegiumi 11. mai 1943. a. määrus Anna Ivani t. Sereda suhtes tühistada ja asja menetlus tema kohta lõpetada.

3. Ametialaseid funktsioone täitvate vangide kohta võib kuritegude eest, mis on seoses nende funktsioonide täitmisega, kohaldada analoogia alusel KrK vastavat paragrahvi ametialaste kuritegude kohta ainult sel juhul, kui kuriteoline käitumine ei vasta oma sisult KrK mingi teise paragrahvi tunnustele.

Bornemani asi. 9. märtsi 1944. a. määrus.

Tšuvaši ANSV Jadrinski rajooni rahvakohtu 2. septembri 1943. a. otsusega mõisteti Asunduslaagrite Osakonna nr. 1 vang Borneman VNFSV KrK § 142 lg. 2 järgi üheks aastaks üheksaks kuuks vabadusekaotusele ilma õiguste kaotuseta ja eelmise otsusega määratud karistuse kandmata osa liitmisega — kaheks aastaks vabadusekaotusele ilma õiguste kaotuseta, arvestades karistuse kandmise algust 2. septembrist 1943. a.

Borneman tunnistati süüdi selles, et tema, töötades Asunduslaagrite Osakonna nr. 1 korpuse nr. 1 komandandina, lõi mitmeid vange, missugused löögid ei tekitanud tervisrikkeid.

Tšuvaši ANSV Ülemkohtu Kriminaalasjade Kohtukolleegiumi 9. oktoobri 1943. a. määrusega, mis on tehtud süüdimõistetud kassatsioonikaebuse ja Tšuvaši ANSV prokuröri kassatsiooniprotesti põhjal, tühistati otsus ja asi anti uueks läbivaatamiseks, alates eeluurimisstaadiumist, VNFSV KrK § 16 ja 110 lg. 2 tunnustel neil motiividel, et Borneman lõi seoses oma teenistuslike kohuste täitmisega komandandina temale teenistuslikult alluvaid isikuid, ja seetõttu tuleb tema tegusid vastavalt NSVL Ülemkohtu 55. Pleenumi 28. juuli 1936. a. määrusele kvalifitseerida analoogia alusel võimuliialdusena.

Sama rahvakohtu teiskordse otsusega 27. novembrist 1943. a. mõisteti Borneman VNFSV KrK § 16 ja 110 lg. 2 järgi kolmeks aastaks vabadusekaotusele ilma õiguste kaotuseta, arvates karistuse kandmise algust 2. septembrist 1943. a. Selle otsuse peale ei kaevatud ja seega astus see seadusjõusse.

Vahepeal, 17. novembri 1943. a. määrusega oli NSVL Ülemkohtu Kriminaalasjade Kohtukolleegium, kellel puudusid andmed Tšuvaši ANSV Ülemkohtu määrusest, millega rahvakohtu otsus oli tühistatud, kvalifitseerinud Bornemani teod ümber VNFSV KrK § 143 lg. 2 järgi ja karistuseks määranud 6 kuud paranduslikke töid üldalustel ühes 15% mahaarvamisega töötasust.

NSVL Ülemkohtu Kriminaalasjade Kohtukolleegiumi kõnesolev määrus, mis on tehtud Kohtukorralduse seaduse § 16 rikkumisega, kuulub tühistamisele, sest et otsus, mille peale oli esitatud Kolleegiumile protest, ei olnud protesti läbivaatamise momendil seadusjõustunud, vaid see oli tühistatud, ja seega Kolleegium vaatas läbi protesti, mis oli esitatud otsusele, mida ei olnud.

Ühtlasi ei või jõusse jätta ka Tšuvaši ANSV Ülemkohtu määrust ega rahvakohtu teiskordset otsust 27. novembrist 1943. a.

NSVL Ülemkohtu 55. Pleenumi 28. juuli 1936. a. määruse kohaselt võib tõepoolest analoogia alusel kvalifitseerida ametialaste kuritegudena kuriteolisi tegusid, mis on toime pandud ametialaseid funktsioone täitvate vangide poolt seoses nende funktsioonide täitmisega. Kuid sellest, et Pleenum pidas võimalikuks isikute selle kategooria kohta rakenõuda KrK ühte või teist paragrahvi ametialaste kuritegude kohta üksnes analoogia alusel, järeldub, et Pleenum ei käsitanud neid ametiisikutena, kes võivad olla tavalises korras ametialaste kuritegude subjektideks. Seepärast tuleb Pleenumi määrust mõista selles mõttes, et ametialaseid funktsioone täitvate vangide kuriteolise tegevuse kohta, mis on seoses nende funktsioonide täitmisega, võib analoogia alusel rakendada KrK vastavat, ametialaseid kuritegusid käsitlevat paragrahvi üksnes sel juhul, kui kuriteoline käitumine oma sisult ei vasta KrK mõne teise paragrahvi tunnustele. Kui aga üks või teine kuriteoline tegu, mille ongi toime pannud vang seoses oma ametialaste funktsioonide täitmisega, vastab oma sisult KrK paragrahvi tunnustele, mis ei sisaldu ametialaste kuritegude peatükis, siis tuleb kohaldada just seda paragrahvi ja mitte ametialaseid kuritegusid ettenägevat paragrahvi. Silmas pidades eeltoodut tuleb ka Bornemani tegusid, mis väljendusid kerge kehavigastuse tekitamises ja mis olid toime pandud seoses

komandandikohuste täitmisega, kvalifitseerida mitte analoogia alusel kui teenistuslikkude volituste ületamist, vaid KrK vastava paragrahvi järgi, mis näeb otseselt ette käesoleva kuriteo, s. t. KrK § 143 lg. 2 järgi, mis on paigutatud isiku elu, tervise, vabaduse ja väärikuse vastaste kuritegude peatükki.

Kõige eeltoodu põhjal tuleb ebaõigeks tunnistada nii Tšuvaši ANSV Ülemkohtu määrus kui ka rahvakohtu teine otsus.

Sõltumata eeltoodust kuulub teine otsus tingimata tühistamisele VNFSV KrPK § 415 p. 1 alusel KrPK § 44 jämeda rikkumise tõttu, sest et teise otsuse tegemisest võttis osa rahvakaasistuja Ššetinina, kes võttis samuti rahvakaasistujana osa esimese otsuse tegemisest, mille kõrgema astme kohus tühistas.

Silmas pidades kõike eeltoodut NSVL Ülemkohtu Pleenum määrab:

NSVL Ülemkohtu Kriminaalasjade Kohtukolleegiumi 17. novembri 1943. a. määrus, Tšuvaši ANSV Ülemkohtu Kriminaalasjade Kohtukolleegiumi 9. oktoobri 1943. a. määrus ja Tšuvaši ANSV Jadrinski rajooni rahvakohtu 27. novembri 1943. a. otsus Aleksander Aleksandri p. Bornemani asjas tühistada ja asi anda uueks läbivaatamiseks kassatsiooni korras Tšuvaši ANSV Ülemkohtu Kriminaalasjade Kohtukolleegiumile teises koosseisus.

4. Üürnikelt, kelle perekonnas on sõjaväelaši, ei saa võtta elamispinda üüriraha mittemaksmise tõttu.

R. a s i. 9. märtsi 1944. a. määrus.

R. lahkus 1941. a. oktoobris evakuatsiooni korras koos Põhja Meretee Valitsusega Moskvast, kus ta elas Tveri bulvaril maja nr. 26, kort. nr. 46, kahest toast koosnevas korteris 22-m² pindalaga. 1942. a. aprillis esitas majavalitsus R. vastu tema evakuatsioonis oleku ajal hagi korteriüüri sissenõudmise pärast 275 rbl. 95 kop. suuruses summas, alates 1941. a. augustist kuni 1942. a. veebruarini, ja R. majast väljatõstmise pärast. Vaadatud käesoleva asja läbi 18. aprillil 1942. a. R. äraolekul ja teda kohtusse kutsumata, otsustas Moskva linna Nõukogude rajooni 1. jsk. rahvakohus R-lt sisse nõuda 275 rbl. 95 kop. ja tema toa anda rajooni elamutevalitsuse korraldusse. R. kaebusel, kes oli reevakueerunud Moskvasse 1943. a. jaanuaris, esitas NSVL Prokurör protesti rahvakohtu otsuse peale VNFSV Ülemkohtu Tsiiviilasjade Kohtukolleegiumile, kes 6. aprilli 1943. a. määrusega tühistas rahvakohtu otsuse ja andis asja uueks läbivaata-

miseks, tunnistades, et kohus ei olnud õigustatud asja arutama, ilma et R. oleks kutsutud kohtusse, ja et R. ei võlgne korteriüüri.

Asja uuel läbivaatamisel lükkas Nõukogude rajooni 1. jsk. rahvakohus 17. juuni 1943. a. otsusega majavalitsuse hagi R. väljatõstmises tagasi. Et R. toad olid 1942. a. mais majavalitsuse poolt kodanik E-le edasi antud, esitas R. hagi E. korterist väljatõstmise pärast. Nõukogude rajooni 1. jsk. rahvakohus rahuldab 15. septembri 1943. a. otsusega R. hagi; kohus otsustas E. korterist välja tõsta, kohustades rajooni elamutevalitsust andma viimasele teise elamispinna. Selle otsuse jättis Moskva linnakohus oma 2. oktoobri 1943. a. määrusega jõusse.

VNFSV Ülemkohtu Esimehe protesti põhjal tühistas VNFSV Ülemkohtu Tsiviilasjade Kohtukolleegium 26. oktoobri 1943. a. määrusega rahvakohtu otsused mõlemas asjas ja andis asja uueks läbivaatamiseks neil motiividel, et esimene asi oli otsustatud majavalitsuse esindaja osavõtuta ja teises asjas kohus ei selgitanud, missuguses korras R. evakueerus, kas ta oli saanud sissesõiduloo Moskvasse ja kas ta võlgnes korteriüüri.

Leides, et rahvakohus on küllaldaselt määral selgitanud kõik asjaolud ja et majavalitsuse esindaja kohtusse mitteilmumine, kellele asja arutamise päevast oli teatatud, ei takistanud asja arutamist, ja pidades tarvilikuks jätta rahvakohtu otsus jõusse, esitas NSVL Prokurör VNFSV Ülemkohtu määrusele protesti NSVL Ülemkohtu Tsiviilasjade Kohtukolleegiumi, kes 12. jaanuari 1944. a. määrusega tühistas VNFSV Ülemkohtu määruse, kuid ühtlasi tühistas ka rahvakohtu 17. juuni ja 15. septembri 1943. a. otsused ning andis asja uueks läbivaatamiseks Moskva linnakohtusse esimese astme kohtuna prokuröri osavõtul; seejuures Kolleegium tähendas:

1) et rahvakohus ei oleks pidanud asja arutama majavalitsuse esindaja puudumisel, kui viimane ei ilmunud 17. juunil 1943. a. mõjuval põhjusel (haigus) kohtusse;

2) et majavalitsuse hagi läbivaatamisel R. vastu tema väljatõstmise pärast oleks kohus pidanud kolmanda isikuna asjasse tõmbama kodaniku E.;

3) et esimese astme kohus ei kontrollinud poolte korteriüüri arveldust ega tuvastanud, missuguses korras R. lahkus oma elamispiinnalt 1941. a.;

4) et kohus ei kontrollinud, kas R. on sõjaväelase naine. NSVL Ülemkohtu Tsiviilasjade Kohtukolleegiumi määrus kuulub tühistamisele järgmistel põhjustel:

Rajooni sõjakomissariaadi õiendist 7. jaanuarist 1944. a., mille R. on esitanud, nähtub, et tema mees on mobiliseeritud 1941. a. novembris ja sellest ajast peale teenib Punaarmee tegev-
võe osades. Seda silmas pidades ja kooskõlas NSVL RKN 5. augusti 1941. a. määrusega „Elamispinna alalhoidmise kohta sõjaväelastele“ hoitakse alal R-le kui sõjaväelase perekonnaliik-
mele tema elamispind kogu sõja kestuseks ja eluruumi üüri-
leping R-ga ei kuulu kuni sõja lõpuni tühistamisele. Sääraste
asjaolude puhul ei ole asja kohta praktilist tähtsust NSVL
Ülemkohtu Tsiiviilasjade Kohtukolleegiumi ettepanekul kohtu
esimesel astmel kontrollida asjaolusid, kuidas R. lahkus 1941. a.
Moskvast, s. t. kas ta evakueerus individuaalses korras või koos
asutisega. Samuti puudub praktiline tähtsus Kolleegiumi osu-
tusel vajadusele kontrollida poolte üüri raha arveldust, sest et
käesoleval momendil R. üüri raha ei võlgne ja 1942. a. asetleid-
nud korteriüüri tasumise viivitus ei saa olla R. väljatõstmise
põhjuseks, kuna NSVL RKN nimetatud 5. augusti 1941. a.
määruse kohaselt ei saa elamispinda ära võtta korteriüüri
mittemaksmise tõttu üürnikelt, kellede perekonnas on sõjaväe-
lasi, ning niisugustel juhtudel võivad majavalitsused üksnes
nõuda viivituses olevat korteriüüri kas kohtu teel või notari
täitepealdise abil.

Silmas pidades eeltoodut ja arvesse võttes, et põhiküsimus
käesolevas asjas, nimelt R-l enne evakueerimist kasutada olnud
elamispinna alalhoidmise õiguse küsimus on lahendatud rahva-
kohtu poolt kooskõlas seadusega, NSVL Ülemkohtu Pleenum
määrab:

NSVL Ülemkohtu Tsiiviilasjade Kohtukolleegiumi 12. jaa-
nuari 1944. a. määrus ja VNFSV Ülemkohtu Tsiiviilasjade Kohtu-
kolleegiumi 26. oktoobri 1943. a. määrus käesolevas asjas tühis-
tada, jättes jõusse Moskva Nõukogude rajooni 1. jsk. rahva-
kohtu 17. juuni 1943. a. otsuse, sama rahvakohtu 15. septembri
1943. a. otsuse ja Moskva linnakohtu 2. oktoobri 1943. a.
määruse.

5. Alusetu otsus väljatõstmise kohta korterist, millesse on asu- tud seaduslikul alusel.

K. G. ja F. hagi G-n vastu väljatõstmise
pärast. 9. märtsi 1944. a. määrus.

1941. a. oktoobris evakueerusid K. G. ja F. individuaalses
korras Moskvast Ufa linna. Et K. võlgnes 1942. a. augustiks
majavalitsusele üle kolme kuu üüri, võeti Moskva linna täitev-

komitee 1. augusti 1942. a. otsusega NSVL RKN 11. juuni 1942. a. määruse korras K-lt tema korter ja majutati sellesse 5. augustil 1942. a. Moskva linna elamutevalitsuse orderi alusel G-n. Pöördunud Moskvasse tagasi 1943. a., esitasid K. G. ja F. hagi G-n väljatõstmise ja korteri nendele kasutada andmise pärast. Vaadanud asja läbi 4. septembril 1943. a., otsustas Moskva linna Ülejõe rajooni 1. jsk. rahvakohus tunnistada tühiseks G-n'le antud orderi ja ta korterist välja tõsta, kohustades Moskva linna elamutevalitsust andma temale teise eluruumi ning vabaneva korteri üle andma K. G-le ja F-le. Moskva linnakohus jättis selle otsuse 19. septembri 1943. a. määrusega jõusse. VNFSV Ülemkohtu Tsiviilasjade Kohtukolleegiumi määrusega 5. oktoobrist 1943. a., mis on tehtud VNFSV Ülemkohtu Esimehe protesti põhjal, tühistati rahvakohtu otsus ja Moskva linnakohtu määrus ning lükati hagejate hagi G-n väljatõstmise pärast tagasi.

VNFSV Ülemkohtu määruse peale esitas NSVL Prokurör protesti NSVL Ülemkohtu Tsiviilasjade Kohtukolleegiumile, kes, nõustunud protestiga, määras 12. veebruaril 1944. a.: tühistada VNFSV Ülemkohtu määrus ja jätta jõusse rahvakohtu 4. septembri 1943. a. otsus ja Moskva linnakohtu 19. septembri 1943. a. määrus.

NSVL Ülemkohtu Tsiviilasjade Kohtukolleegiumi määrus on ebaõige.

Toimikus leiduvaist materjalidest nähtub, et K. G. ja F. evakueerusid Moskvast individuaalses korras ja et nad ei jätnud oma ärasõidul majavalitsusele mingeid dokumente oma evakueerumise kohta. Alles 1942. a. aprillis saatis G. Ufast Moskva Nõukogude Kunstnikkude Liidu juhatuse õiendise, et tema on viidud ajutiselt tööle perifeeriasse ja et vastavalt Valitsuse 2. juuli 1941. a. määrusele tuleb hoida alles tema elamispind Moskvast. Seega ei olnud hagejate evakueerumine ajavahemikul 1941. a. oktoobrist kuni 1942. a. aprillini vormistatud. Seepärast olid nad kohustatud vastavalt Moskva linna täitevkomitee 20. septembri 1941. a. juhendi „Moskvast evakueerunud isikute poolt elamispinna eest tasumise korrast“ punktile 9 tasuma korteriüüri selle aja eest üldalustel, s.t. 100% suuruses neilt varem võetud korteriüürist. Kuid alates 1941. a. septembrist kuni 1942. a. juunini ei maksnud hagejad majavalitsusele üldse üüri ja alles 1942. a. juunis kandsid nad posti teel üle majavalitsusele 240 rbl. 56 kop., missugune summa kattis ainult 1941. a. septembri- ja oktoobrikuu korteriüüri võla. Niisugustel asjaoludel tuleb õigeaks tunnistada VNFSV Ülemkohtu järeldus,

et Moskva linna täitevkomitee poolt teostatud majutamine hagejate korterisse rohkem kui 3 kuu üüri mittetasumise pärast oli kooskõlas NSVL RKN 11. juuni 1942. a. määrusega.

Silmas pidades kõike eeltoodut NSVL Ülemkohtu Plenum määrab:

NSVL Ülemkohtu Tsiviilasjade Kohtukolleegiumi 12. veebruari 1944. a. määrus käesolevas asjas tühistada, jättes jõusse VNFSV Ülemkohtu Tsiviilasjade Kohtukolleegiumi 5. oktoobri 1943. a. määruse, millega hagejate hagi G-n väljatõstmise pärast tagasi lükati.

NSVL Ülemkohtu Kriminaalasjade Kohtukolleegiumi määrused.

- 1. Kaupade ostmist edasimüümiseks rikastumise sihil tuleb kvalifitseerida spekulatsiooni katsena.**

Žukova asi. Süüdi mõistetud Ašhabadi linna Andrejevi rajooni rahvakohtu otsusega Turkmeeni NSV KrK § 16, 95 järgi (spekulatsiooni katse). Menetlus Turkmeeni NSV Ülemkohtus lõpetatud. 16. veebruari 1944. a. määrus.

(Väljavõtte.)

Žukova on süüdi tunnistatud selles, et ta sõja ajal 1941.—1942. a. ostis üles suurel hulgal tööstuskaupu edasimüümiseks rikastumise sihil. Läbiotsimisel Žukova juures avastati 7 naistepalitud, 2 uut meestepalitud, 20 uut boitekki, 11 uut meestesärki, 3 paari uusi meestekalosse, 21 meeste-trikoosärki, 10 lastedžamperit, 25 laste-pluus-püksi, 20 paari lastesokke ja 32 paari meestesokke. Žukova seletas, et ta ostnud need kaubad edasimüümise sihiga, kuna kaupade hinnad kogu aeg tõusid. Seega tuleb Žukova enese seletuste ja avastatud tööstuskauba hulga alusel tunnistada tema süü spekulatsiooni katses tõendatuks ja tema tegevuse kvalifikatsioon Turkmeeni NSV KrK § 16, 95 järgi on õige. Seepärast tühistas Turkmeeni NSV Ülemkohus ebaõigelt ja vastuolus asjaoludega rahvakohtu otsuse ja Ašhabadi oblastikohtu määruse, lõpetades Žukova suhtes asja menetluse.

2. Varemalt edasimüümise sihita ostetud esemete müümine rikastumise sihita ei sisalda kuriteo koosseisu.

Malahhovite asi. Süüdi mõistetud Voroneži oblasti Tšigolski rajooni rahvakohtu poolt VNFSV KrK § 107 järgi. 12. jaanuari 1944. a. määrus.

Malahhovid tunnistati süüdi selles, et nad 1943. a. algul tegelesid põllumajandussaaduste ülesostmise ja edasimüümisega. 1943. a. jaanuaris ostsid nad soola, mida müüsid kolhoosnikele. Nii müüsid nad kodanik Lapšinale 4 klaasi soola 300 rubla eest ja vahetasid 8 kg soola vastu 2 puuda sibulaid, kodanik Troininile andsid nad 8 kg soola 3,5 puuda jahu vastu, 4 kg soola 8 naela kanepi vastu, kodanik Anutškinale — 2 kg soola 2 puuda kartulite vastu.

Kohtuotsus kuulub tühistamisele järgmistel põhjustel: kohus tunnistas Malahhovid ilma küllaldase aluseta süüdi spekulatsioonis. Asjaoludest ja süüdimõistetute eneste seletustest nähtub, et soola omandasid nad varem oma majapidamise vajaduseks ja vahetasid seda toiduainete — sibulate, kartulite ja teiste produktide vastu, milledest neil oli puudu. Malahhovite tähendatud tegusid ei saa käsitada spekulatsioonina, sest et nende tegudes ei ole tuvastatud rikastumise sihti. Silmas pidades eeltoodut Kriminaalasjade Kohtukollegium määras:

Voroneži oblasti Tšigolski rajooni rahvakohtu otsus ja Voroneži oblastikohtu määrus tühistada ja Malahhova ja Malahhovi süüdistusjas menetlus KrPK § 4 p. 5 alusel lõpetada.

3. Toiduainete vahetamine rikastumise sihita ei sisalda spekulatsiooni koosseisu.

Kuritsini asi. Süüdi mõistetud Melekesi linna 1. jsk. rahvakohtu poolt VNFSV KrK § 107 järgi. 9. veebruari 1944. a. määrus.

Kuritsin on süüdi tunnistatud selles, et ta hankis õllekioskites töötavate tuttavate kaudu õlut, mida vahetas toiduainete ja esemete vastu. Nii vahetas ta mitme pange õlle vastu 2,5 kotti kartuleid, 2 puuda jahu ja vildid.

Rahvakohtu otsus ja Kuibõševi oblastikohtu määrus kuuluvad tühistamisele ja asi lõpetamisele järgmistel põhjustel:

Toimikus leiduvaist materjalidest nähtub, et Kuritsin hankis oma tuttava Jelistratovi palvel kioskitest õlut, mida tollal müüdi

piiramatul arvul, ja kokkuleppel Jelistratoviga sai viimaselt õlle eest kartuleid, jahu ja vildid.

Kohus kvalifitseeris ilma küllaldase aluseta Kuritsini ülalnimetatud teod VNFSV KrK § 107 järgi, sest et nimetatud paragrahv näeb ette ülesostmist ja edasimüümist rikastumise sihil; käesoleval juhul puudus edasimüümine, esines ainult õlle vahetamine toiduainete vastu, kusjuures ei ole tuvastatud rikastumise sihti.

Eeltoodu alusel NSVL Ülemkohtu Kriminaalasjade Kohtukollegium määras:

Melekesi linna 1. jsk. rahvakohtu otsus ja Kuibõševi oblasti kohtu kriminaalasjade kohtukollegiumi määrus tühistada ja asja menetlus kriminaalkorras Kuritsini suhtes lõpetada.

4. NSVL RKN 10. septembri 1940. a. määrusega on kehtestatud kriminaalvastutus mitte ainult teiskordse, vaid ka esmakordse passide sissekirjutamise eeskirjade rikkumise eest, kui rikkujaks olid isikud, kes olid üle 3 kuu kindla tegevusalata ja alatise elukohata.

- Alimuratovi asi. Süüdi mõistetud Stalinalbadi linna Raudtee rajooni 2. jsk. rahvakohtu otsusega Tadžiki NSV KrK § 195 p. „b“ (vargus) ja § 243 lg. 2 (passide sissekirjutamise eeskirjade rikkumine) järgi. Tadžiki NSV Ülemkohtu poolt, kes vaatas asja läbi järelevalve korras, jäetud otsus jõusse süüdistuse kustutamisega KrK § 243 lg. 2 järgi. 2. veebruari 1944. a. määrus.

Alimuratov on süüdi tunnistanud selles, et ta pani 10. veebruaril 1943. a. toime raha, leivakaartide ja koduse majapidamise esemete varguse kodanik Rahmanovi juures, kelle pool ta õõbis. Lisaks sellele inkrimineeritakse Alimuratovile, et ta ei tegelnud alates 1942. a. ühiskondlikult kasuliku tööga ja et tal ei olnud alatist elukohta.

Tadžiki NSV Ülemkohus motiveeris otsuse tühistamist ja asja lõpetamist Alimuratovi süüdistuse osas Tadžiki NSV KrK § 243 lg. 2 järgi sellega, et Alimuratov ei olnud administratiivkorras karistatud, mispärast § 243 lg. 2 kohaldamine ei olnud tema suhtes õige, kuid elamine ilma kindla elukohata ja see, et Alimuratov ei tegelnud ühiskondlikult kasuliku tööga, ei sisalda üldse kuriteo koosseisu.

See määrus on ebaõige. Selle lähtekohaks on Tadžiki NSV KrK § 243 lg. 2 endine redaktsioon, mis karistas passide sisse-

kirjutamise eeskirjade teiskordset rikkumist. Tadžiki NSV Ülemnõukogu Presiidiumi 25. oktoobri 1940. a. seadlusega muudeti see paragrahv ja kooskõlastati NSVL RKN 10. septembri 1940. a. määrusega kinnitatud Passimäärustikuga, mille § 31 sätib kriminaalvastutuse VNFSV KrK § 192-a lg. 2 ja teiste liiduvabariikide KrK vastavate paragrahvide järgi (Tadžiki NSV KrK § 243, lg. 2) mitte ainult passide sissekirjutamise eeskirjade teiskordse, vaid ka esmakordse rikkumise eest, kui see esmakordne rikkumine on toime pandud isikute poolt, kes on olnud üle kolme kuu kindla tegevusalata ja on alatise elukohata. Seoses sellega on ebaõige ka Ülemkohtu teine väide selle kohta, et kohtuotsuses on ebaõigelt märgitud, et alates 10. novembrist 1942. a. ei olnud Alimuratovil alatist elukohta ja et ta ei tegelnud ühiskondlikult kasuliku tööga, sest kuigi see ei ole otsuses väljendatud küllaldaselt täpselt, tõi kohus need asjaolud esile selleks, et põhistada Tadžiki NSV KrK § 243 lg. 2 kohaldamist Alimuratovi suhtes, kes elas sisse kirjutamata.

Seepärast Kriminaalasjade Kohtukollegium määras:

Tadžiki NSV Ülemkohtu määrus Alimuratovi suhtes tühistada ja jätta jõusse Stalinabadi Raudtee rajooni 2. jsk. rahvakohtu otsus.

5. Allakirjutamata dokument ei ole isegi siis, kui see on täidetud valeandmetega, aluseks süüdistamiseks VNFSV KrK § 72 järgi, kui see dokument omandab juriidilise tähtsuse alles allkirja olemasolul.

Jefremovi asi. Süüdi mõistetud Kirovi oblasti Jaranski rajooni rahvakohtu poolt VNFSV KrK § 72 lg. 1 ja § 162 p. „g“ järgi. 26. veebruari 1944. a. määrus.

Jefremov on süüdi tunnistatud selles, et tema, töötades külvimasinal kolhoosis, riisus kahel korral kokku 2 kotti ja 20 kg kolhoosi seemerukist. Peale selle leiti tema juures läbiotsimisel 18 blanketti kolhoosi templi ja pitseriga, kusjuures kahele blanketile oli kirjutatud süüdimõistetu enese ja tema naise iseloomustus. Jefremovile esitatud süüdistus kolhoosile kuuluva rukki riisumises on rajatud üksnes 13-aastase poisikese Blohhini ütlustele. Terade puudujäägi kohta akti ei olnud koostatud. Külviks kulutatud seemne hulk ei olnud kontrollitud. Alles hiljem moodustati Jefremovi poolt külvatud pinna kontrollimiseks komisjon koosseisus kolhoosi esimees, brigadiir ja rajooni maaosakonna-agronoom. Komisjon tuvastas, et külvimäära ei ole vähendatud,

vaid, vastupidi, see on suurem, võrreldes ettenähtud normiga. Seega komisjoni akt ei kinnita Jefremovi poolt toimepandud viljariisumise fakti. Jefremovi süüdistus VNFSV KrK § 72 lg. 1 järgi on alusetu. See paragrahv näeb ette vastutuse tunnistuste ja riiklike või ühiskondlike asutiste poolt väljaantavate muude dokumentide, mis annavad õigusi või vabastavad kohustustest, võltsimise eest, mida aga Jefremovi asjas pole tuvastatud. Kohtus antud seletustes avaldas Jefremov, et nimetatud blanketid jäid vedelema paberite hulka tema kolhoosi esimeheks olemise ajast. Need tema seletused asja kohta pole millegagi ümber lükatud. Blankettidele kirjutatud tema enese ja tema naise iseloomustused, mis ei kanna kellegi allkirja, ei andnud temale mingeid õigusi ega vabastanud teda mingitest kohustustest. Seetõttu puudub alus käsitada seda süüdistuspunkti VNFSV KrK § 72 lg. 1 ettenähtud kriminaalkuriteo koosseisuna.

Silmas pidades eeltoodut NSVL Ülemkohtu Kriminaalasjade Kohtukollegium määras:

Kirovi oblasti Jaranski rajooni rahvakohtu otsus ja Kirovi oblastikohtu määrus Jefremovi süüdistuses VNFSV KrK § 162 p. „g“ järgi tühistada ja asja menetlus selles osas esitatud süüdistuse tõendamatusel põhjal lõpetada. Kohtuotsus Jefremovi süüdistuse osas KrK § 72 lg. 1 järgi tühistada ja asja menetlus selles osas lõpetada VNFSV KrPK § 4 p. 5 alusel Jefremovi tegevuses kuriteo koosseisu puudumise tõttu.

6. Ettevaatamatu süü eeldab, et süüalune kas nägi ette või pidi ette nägema oma tegude tagajärgi.

Solntseva asi. Süüdi mõistetud Moskva Esimese Mai rajooni 4. jsk. rahvakohtu otsusega VNFSV KrK § 111 järgi. 19. jaanuari 1944. a. määrus.

Söökla einelauapidaja Solntseva on süüdi tunnistatud lohaka suhtumises oma kohustesse, mille tagajärjel temal ilmes 129 kg suurune leiva puudujääk. Otsuse järgi väljendus Solntseva lohakus selles, et ta usaldas leiva kohta aruannete koostamise söökla kalkulaatorile Zraževskile (kes on hiljem ühes teises asjas süüdi mõistetud 7. augusti 1932. a. seaduse alusel), andis temale üle leivatalongid ilma allkirjata, jättis leiva ööseks lukustamata kappi ja andis leiba välja ilma kaartideta söökla juhataja ja raamatupidaja (kes on samuti süüdi mõistetud käesolevas asjas) nõudmisel. Solntseva käitumise hindamisel ei võtnud kohus arvesse, et ta väheste kirjaoskuse tõttu ei sobinud materiaalselt vastutava isiku ametisse ja et

saabunud tagajärgi ei saa käsitada tema süü, kuigi ettevaatamatu süü, resultaadina, sest et ettevaatamatu süü eeldab, et süüalune kas nägi ette või pidi ette nägema oma tegude tagajärgi. Käesolevas asjas ei ole tõendatud, et vähese kirjaoskusega Solntseva, kes ei tundnud kõiki aruandluse nõudeid ja kes osutus sööklast ebaseaduslikus leivasaamises süüditunnistatud Zraževski kuriteoliste tegude ohvriks, nägi ette või võis ette näha oma käitumise tagajärgi. Niisuguste andmete olemasolul ei olnud kohtul alust Solntseva süüdimõistmiseks VNFSV KrK § 111 järgi.

Esitatud põhjustel Kriminaalasjade Kohtukolleegium määras: Moskva linna Esimese Mai rajooni 4. jsk. rahvakohtu otsus ja Moskva linnakohtu määrus Solntseva suhtes tühistada ja asja menetlus süüdistuse tõendamatusel põhjal lõpetada.

7. Süüdistus kaasaaitamises eeldab kaasaaitaja informeeritust kuriteo täideviija kuriteolistest tegudest või viimase kuriteolistest kavatsustest.

Zagajnova jt. asi. Süüdi mõistetud Altai kraikohtu poolt VNFSV KrK § 59^s lg. 1 järgi. 9. veebruari 1944. a. määrus.

Käesolevas asjas on süüdi mõistetud grupp isikuid, kes tegelesid mitme aasta vältel riigilaenu-obligatsioonide võltsimisega, millede vastu riiklikud hoiukassad maksid neile võidud välja vari-isikute kaudu.

Zagajnova on süüdi tunnistanud selles, et ta võttis grupi osalise Kornilova palvel Alma-Ata linna kolmest hoiukassast nelja võltsitud obligatsiooni vastu välja 1200 rbl. ja sai selle eest Kornilovalt tasuks 25 rbl.

Germanova on süüdi tunnistanud selles, et ta võttis grupi osalise Kitšaki ülesandel Alma-Ata linna hoiukassast võltsitud obligatsiooni vastu välja 150 rbl. ja sai selle eest Kitšakilt 5 rbl. Teise obligatsiooni järgi teiskordsel võitude väljavõtmise katsel peeti Germanova kinni.

Sabajeva on süüdi tunnistanud selles, et ta grupi osalise Loskutova palvel võttis Buhhaara linna hoiukassast nelja võltsitud obligatsiooni järgi välja võite 600 rbl. suuruses summas ja selle teene eest sai Loskutovalt 20 rbl. Teiskordsel katsel saada veel ühe obligatsiooni järgi võitu kätte peeti Sabajeva kinni.

Altai kraikohtu otsus ja VNFSV Ülemkohtu määrus Zagajnova, Germanova ja Sabajeva suhtes kuuluvad tühistamisele järgmistel põhjustel:

Toimikus ei ole andmeid selle kohta, et Zagainova, Germanova ja Sabajeva olid teadlikud Kornilova, Kitšaki ja Loskutova kuriteolistest tegudest, vaid, vastupidi, on tuvastatud, et viimased kasutasid Zagainovat, Germanovat ja Sabajevat võitude väljavõtmiseks võltsitud obligatsioonide vastu pettuse teel. Samuti ei ole tuvastatud, et Zagainova, Germanova ja Sabajeva olid teadlikud obligatsioonide võltsitusest. Seega ei olnud kohut alust neid KrK § 59^s lg. 1 järgi süüdi tunnistada.

Eeltoodu alusel NSVL Ülemkohtu Kriminaalasjade Kohtukollegium määras:

Altai kraikohtu otsus ja VNFSV Ülemkohtu määrus Zagainova, Germanova ja Sabajeva suhtes tühistada ja asja menetlus nende suhtes VNFSV KrPK § 4 p. 5 alusel lõpetada.

8. Kriminaalkaristust võib kohaldada üksnes kuriteolise teo või tegevusetuse eest.

Dogbaševi asi. Süüdi mõistetud Tbilisi linna Kirovi rajooni 1. jsk. rahvakohtu poolt Gruusia NSV KrK § 122 lg. 1 järgi (raiskamine). 5. jaanuari 1944. a. määrus.

Dogbašev, sünd. 1871. a., personaalpensionär, on süüdi tunnistatud selles, et tema, töötades Tbilisi kaubastu jaemüügikaupluse nr. 490 juhatajana, kulutas oma haiguse ajal 1942. a. kauplusele kuuluvat raha 3404 rbl., võttis selle puudujäägina omaks ja tasus sellest enne kohut tunduva osa, jättes eelnimetatud summast katmata 907 rbl. Edasi on otsuses tähendatud, et kuna Dogbašev kattis peaaegu kogu summa, siis kohus tunnistas vajalikuks tema kuritegu ümber kvalifitseerida Gruusia NSV KrK § 122 lõikelt 2, mille järgi ta oli kohtu alla antud, sama paragrahvi lõikele 1. Ühtlasi tähendas kohus otsuses, et Dogbaševile lõpliku karistuse määramisel on kohus arvestanud Dogbaševi minevikku ja asjaolu, et ta oma tegu ei sooritanud kuriteolisel teel ja et tal ei olnud sihti riigile kahju tekitada.

Gruusia NSV Ülemkohtu Kriminaalasjade Kohtukollegium, vaadanud läbi Dogbaševi kaebuse, jättis otsuse jõusse ja tegi ühtlasi erimääruse, milles märkis, et rahvakohus muutis aluseta Dogbaševi tegevuse kvalifikatsiooni ja määras talle liialt pehme karistuse, millega moonutas karistuspoliitikat raiskajate suhtes.

Gruusia NSV Ülemkohtu määrus tuleb tunnistada ebaõigeks osas, mis osutab Dogbaševi kuriteo põhjendamatu ümberkvalifitseerimisele Gruusia NSV KrK § 122 lg. 1 järgi, kuna ei Dogbaševi ametialane seisund ega temale inkrimineeritava rais-

kamise ulatus ei olnud aluseks Gruusia NSV KrK § 122 lg. 2 kohaldamiseks. Üldse on KrK § 122 kohaldatud Dogbaševi suhtes ebaõigelt. Otsuse formuleeringus peitub vastuolu. Ühelt poolt inkrimineerib otsus Dogbaševile raiskamise, s. t. kuriteolise käitumise, kuid teiselt poolt on otsuses tähendatud, et Dogbašev ei sooritanud oma tegusid kuriteolisel teel ja et tal ei olnud sihti tekitada riigile kahju. Kui kohus oma otsuses eitab Dogbaševi tegudes kuriteolist iseloomu, siis oleks see pidanud olema aluseks mitte karistuse pehmendamiseks, vaid asja lõpetamiseks kriminaalkorras, sest et kriminaalkaristust võib kohaldada üksnes kuriteolise teo või tegevusetuse eest.

Toimikus leiduvaist materjalidest nähtub, et Dogbašev otsustas raha ajutiseks laenuks võtta seoses oma haigusega (toimikus on andmed, et ta põdes plekilist tüüfust ja ei saanud palka pikemat aega). Kuna kohus tunnistas, et Dogbašev ei taotlenud riigile kahju tekitamise sihti, siis ei saanud tema käitumist kvalifitseerida Gruusia NSV KrK § 122 järgi. Riigi raha ajutine laenuks võtmine, mida Dogbašev tegi, sisaldab mitte raiskamise, vaid teenistusliku seisundi kuritarvituse tunnuseid. Kuid ühtlasi arvesse võttes, et Dogbaševi teod ei toonud kaasa raskeid tagajärgi ja et tema tegevus oli tingitud rasketest oludest, tuleb tunnistada, et Dogbaševi poolt toimepandud kuritarvitus sisaldab Gruusia NSV KrK § 118 lg. 2 märkuse tunnuseid ja et seda tuleb käsitleda üleastumisenähtetena, mis oma vähese tähtsuse pärast ei nõua karistuse kohaldamist ja toob kaasa üksnes distsiplinaarvastutuse.

Eeltoodu alusel NSVL Ülemkohtu Kriminaalasjade Kohtukolleegium määras:

Rahvakohtu otsus ja Gruusia NSV Ülemkohtu määrus Dogbaševi suhtes tühistada ja asjas menetlus lõpetada tema käitumises kriminaalkuritöö koosseisu puudumise tõttu.

9. Kui süüalune on esitanud kaks versiooni, mis on puudulikud ja omavahel vastuolus, siis ei saa see olla iseenesest vaieldamatuks ajendiks kolmanda versiooni omaksvõtmisele, mis on rajatud oletustele ja ei leia kinnitust küllalt kaaluvate asjaolude poolt.

Novikova asi. Süüdi mõistetud Moskva linna Rostokino rajooni rahvakohtu poolt VNFSV KrK § 109 järgi. 19. veebruari 1944. a. määrus.

NSVL Ülemkohtu Esimehe poolt käesolevas asjas NSVL Ülemkohtu Kriminaalasjade Kohtukolleegiumile esitatud protestis oli tähendatud järgmist:

Otsusega on tuvastatud, et Novikova peeti kinni 8. oktoobril 1943. a. Moskva Uus-Ostankini 6. ülesõidukoha territooriumil, kusjuures tema kinnipidamisel leiti Novikova juures 5,5 kg riisi ja 5 kg liha; tema korteris avastati läbiotsimisel 4,8 kg riisi ja 3 liitrit lahtist köömneviina. Kohus leidis, et Novikova on need produktid omandanud ettevõttest, kus tal oli pääs toiduainete juurde ja kus ta oli materiaalselt vastutav isik.

Lükates tagasi Novikova poolt kohtus antud seletuse, et kinnipidamisel tema juurest leitud toiduained on ta ostnud turult 1700 rbl. eest, läbiotsimisel avastatud produktid on aga muretsenud tema perekonnaliikmed kaartide järgi (perekonnas on 3 isikut, kellel on tööliiskaardid), tõi kohus ette järgmised motiivid:

1. Kohtus Novikova poolt esitatud versioon on vastuolus tema eeluurimisel antud seletustega, et need toiduained anti temale restoranist tasumiseks aedvilja restorani kohaletoimetamise eest.

2. Ei vääri usaldust Novikova seletused selle kohta, et ta ostis produktid turult, sest et tema poolt nimetatud 1700 rbl. suurune summa, mille ta ütleb nende produktide eest maksnud olevat, on madalam turuhinnast, kuna nendé ainete hind turul on 2950 rbl. Pealegi seletas tunnistaja Ivanov, et Novikova oli sauna minemas ja seepärast tal ei võinud kaasas olla nii suurt summat, nagu seda on 1700 rbl.

Otsus kuulub tühistamisele järgmistel põhjustel:

1. Kohtuotsus on sõnastatud VNFSV KrPK § 334 jämeda rikkumisega. Tähendades, et Novikova hankis produktid ettevõttest, jättis kohus tähendamata, missugusel kuriteolisel viisil ta need produktid omandas, ja üldse ei tähendanud, et need produktid olid omandatud nimelt kuriteolisel teel, piirdudes ainult tähendusega, et need produktid olid omandatud ettevõttest.

Kuid sealjuures ei saa produktide omandamist iseenesest inkrimineerida, kui ei ole tuvastatud, et produktid olid omandatud kuriteolisel teel. Kohtuotsus ei täpsusta seda küsimust ja on sõnastatud selliselt, et ei sisalda eneses süüdistuse formuleeringut. Otsuse sõnastusest võib ainult aimata, et kohus tahtis väljendada, et produktid olid omandatud kuriteolisel teel.

2. Veenev ei ole ka otsuse argumentatsioon omaksvõetud versiooni kohta, et produktid olid omandatud ettevõttest. Otsus lükkab ümber Novikova seletuse produktide ostmise kohta turult seega, et Novikova seejuures tõi ette mittevastava hinna. Nii-sugust argumenti ei saa tõsiseks pidada, sest et, rääkimata juba sellest, et turul ei müüda kaupa rangelt hinnakirja järgi, et

juhuslikud ostud võivad toimuda kõrvalekaldumistega tavalistest hindadest, olenevalt ühtedest või teistest individuaalsetest tingimustest, milles on ostja või müüja, turult ostmise versiooni tagasilükkamine pole veel tõenduseks, et omandamine on toimunud kuriteolisel teel nimelt ettevõttest. Samuti ei ole tõsine ka argument, et Novikova oli sauna minemas ja tal ei saanud olla kaasas nii suurt summat. Kõigepealt on kohus, VNFSV KrPK § 319 rikkudes, viidanud Ivanovile, kuna see otsuse viide on vastuolus asjaoludega, milledest nähtub, et Ivanov ei seletanud ei eeluurimisel ega kohtus, et Novikova oli sauna minemas; ja pealegi, kui niisugune asjaolu olekski tuvastatud, siis Novikova võis sauna minna mitte tingimata enne produktide ostmist tema poolt, vaid ka peale nende ostmist, viies need enne koju; ja lõpuks, tahtes minna peale sauna turule sisseoste tegema, võis Novikova saunas raha hoiule anda. Seega see iseenesest mitte täisväärtuslik kohtu väide, kuna see põhineb üksnes oletusel, ei kõrvalda ühelt poolt kaebealuse enese esitatud versiooni, aga teiselt poolt ei ole jällegi kohtu poolt omaksvõetud versiooni vaieldamatuks tõendiks, et Novikova oli võtnud produktid ettevõttest.

3. Tõsisem on kohtu väide, mis on rajatud kaebealuse poolt eeluurimisel ja kohtus antud seletuste vastuolulisusele. Selle vastuolulisuse kohta seletas kohtualune, et tema eeluurimisel antud seletused olid tingitud sellest, et militsionäär sisendas talle, et niikuinii keegi ei usu, et ta ostis produktid turult, sest ta teenib restoranis, kus on samuprodukte. Seoses sellega Novikova, tema enese seletuse järgi, esitanud esimese temale pähe tulnud versiooni, et produktid anti temale restoranist aedvilja kohaletoimetamise eest tasumiseks. See versioon tundub tõepärasena. Kuid isegi sel juhul, kui see versioon tagasi lükata, ei ole alust kuritegu tõendatuks pidada, sest et kaebealuse seletuste vasturääkivused võivad teatavatel tingimustel aluseks olla kaebealuse mõlema versiooni tagasilükkamiseks, kuid nad ei ole mitte kolmanda, kaebealuse versioonides mittedisalduva versiooni tõendiks, mille järgi Novikova võttis produktid ettevõttest. Niisugune järeldus on rajatud ainuüksi oletustele, mis on seoses Novikova kui restoranitöötaja teenistusliku seisundiga.

4. Seejuures aga leidub toimikus kohtu poolt püstitatud versiooni vastu rida andmeid. Restorani töötajate seletustest nähtub, et restoranis ei ole ilmnenud puudujääki ja et Novikova käitumises pole märgata midagi kahtlustäratavat. Toimikus leidub õiend, et 8. oktoobril laos liha ei olnud, sest et selle jääk oli antud tootlusse. Väite selle kohta, et liha oli temale andnud ette-

võtte juhataja tasumiseks transpordi eest, lükkab ettevõtte juhataja kategooriliselt tagasi, ja see on rajatud Novikova enese seletusele, millest ta hiljem loobus. Lao võtmed olid laohoidja Ivanovi käes, kes lukustas lao, kuna ta sõitis produktide järele.

Võttes niiviisi arvesse, et asjas ei ole tuvastatud Novikova poolt produktide kuriteoline hankimise viis ja et üldse ei ole tõendatud, et need produktid on omandatud kuriteolisel teel, NSVL Ülemkohtu Esimees leidis, et on tarvilik otsus ja määrus käesolevas asjas tühistada ja asja menetlus lõpetada süüdistuse tõendamatusse tõttu.

Kohtukollegium nõustus NSVL Ülemkohtu Esimehe protestiga.

10. Ekspertiisi aluseks võetud dokumentide vigasus toob enesega kaasa ekspertiisi järelduste vigasuse.

Zahharova ja Tihhonova asi. Süüdi mõistetud Taimõri ringkonnakohtu poolt VNFSV KrK § 109 järgi. 23. veebruari 1944. a. määrus.

Kohtuotsusega on tuvastatud, et Zahharova, kes töötas lastesõime juhatajana, ja Tihhonova, kes töötas kokana, kuritarvitasid oma teenistuslikku seisundit: kulutasid ebaseaduslikult lastesõime leiba, mille tagajärjel oli saadud leivast kulutatud üle normi 216 kg 250 g.

Kohtuotsus ja VNFSV Ülemkohtu määrus kuuluvad tühistamisele ja asi lõpetamisele järgmistel põhjustel: kohtuotsus on rajatud komisjoni aktile ja eksperdi arvamusele. Need tõendid ei ole täisväärtuslikud ja neile ei saa rajada otsust. Komisjoni akt ei konstateeri kindlalt leiva ülekulutust. Aktis on tähendatud, et kui arvestada leiva väljaminekut sõime raamatupidamise andmete alusel, siis leiva ülekulutust ei ole; kui aga sisestatud leiva väljaminekut arvestada leiba müünud kaupluse sissekannete alusel, siis on 217-kilogrammiline ülekulutus. Ekspertiisi arvamus on samuti rajatud leiba müünud kaupluse kaustiku sissekannetele. Nii aktis tehtud järeldused kui ka eksperdi arvamus on vigased, sest et toimikusse lisatud arvestamise kaustik ei ole samuti täisväärtuslik dokument. Selles kaustikus leidub parandustega sissekandeid ja need parandused pole kellegi poolt selgitatud ega tõestatud. Sissekande viisist ja leiva saaja allkirja kujust nähtub, et leiva saaja (sõime valvur) andis tihti allkirja leiva saamise kohta tagantjärele. Mõnedel sissekannetel puuduvad leiva saaja allkirjad, kusjuures aga nende sissekannete kohaselt sõimele oli noil päevil müüdud 45 kg leiba. Selle kaustiku mittetäisväärtuslikkust tõendavad ka käesolevas asjas tunnista-

jana esinenud sõime valvuri Gainežuki seletused, milledest nähtub, et oli juhtusid, mil tema andis allkirja nii suure koguse leiva peale, mida tema tegelikult ei saanud, s.t. tegelikult saadud leiva kogus oli suurendatud. Niisugustel tingimustel tegi ekspertiis vea, rajades oma arvamuse kaustiku sissekannetele, kuna kaupluse töötajad võisid kirjutada sõime arvele kuritarvitamise sihil suurema koguse leiba. Nimetatud asjaolude esinemisel tuleb tunnistada, et Zahharova ja Tihhonova vastu esitatud süüdistus on tõendamata. Eeltoodud põhjustel NSVL Ülemkohtu Kriminaalasjade Kohtukolleegium määras:

Taimõri ringkonnakohtu otsus ja VNFSV Ülemkohtu määrus Zahharova suhtes tühistada ja asi kriminaalkorras esitatud süüdistuse tõendamatusel tõttu lõpetada.

11. Kaebealuselt õiguse võtmine kokkuleppel kaitsja kutsumiseks ettekäändel, et asjast võtab osa määratud kaitsja, on kaebealuse kaitseseõiguse jäme rikkumine.

Surova asi. Süüdi mõistetud Kuibõševi linna Dzeržinski rajooni 2. jsk. rahvakohtu otsusega VNFSV KrK § 107 järgi. 12. veebruari 1944. a. määrus.

Surova on süüdi mõistetud suhkruga spekulierimises. Rahvakohus tähendas otsuses, et Surova, töötades varem müüjana kaupluses, seejärel aga kuskil ei töötanud, oli endale muretsenud 12 kg tükkisuhkrut, 4 kg peensuhkrut ja 2 kg suhkrupuru ning sellest suhkrukogusest müüs Maksimovi korteris 1 kg, Krupinale 2 kg ja Šljahterile 1 kg, kokku 4 kg à 10 rbl., kuigi ise ostis riigihinnaga.

Surova seletas, et selle suhkru olevat ta ise ostnud ühelt tundmatult naiskodanikult sama hinnaga, millega ta müüs osa Maksimovile, Krupinale ja Šljahterile. Kuid kohus lükkas tagasi Surova poolt esitatud versiooni ja tunnistas tema süüdi spekulatsioonil.

Kohus rikkus kaebealuse kaitseseõigust. Kohtuistungil protokollist nähtub, et Surova taotles kaitsja kutsumist omal valikul (protokollis on kirjutatud „palgata advokaati“). Ära kuulanud prokuröri arvamuse, kes pooldas taotluse tagasilükkamist, kuna advokaat oli olemas, lükkas kohus süüaluse taotluse tagasi. Seega kohus tunnistas, et kaebealusel ei ole õigust kutsuda kaitsjat omal valikul juhul, kui asjast võtab osa määratud kaitsja.

Niisugune kohtu järeldus on vastuolus nõukogude kriminaalprotsessi põhimõtetega, mille kohaselt kohus juhul, kui seda sea-

dus nõuab, määrab kaitsja üksnes sel korral, kui kohtualune ei ole ise valinud endale kaitsjat kokkuleppel (VNFSV KrPK § 250). Kaitsja mitteilumisel võib kohus teda asendada üksnes kohtualuse nõusolekul (KrPK § 268). Seega nõukogude seadus kindlustab vankumatult ja järjekindlalt kaebealusele õiguse valida endale ise kaitsja isikute hulgast, kellel on õigus kohtus kaitsjana esineda (KrPK § 53). Kohus aga võttis kaebealuselt selle õiguse, rikkudes sellega jämedalt tema õigust kaitsesele.

Sõltumata sellest, kas on õige Surova versioon, et ta müüs suhkru sama hinnaga, mille eest ta selle ise omandas, on tema teod ebaõigelt kvalifitseeritud VNFSV KrK § 107 järgi, sest et üksikut suhkru müümise juhtumit tähtsusetus koguses isegi mõnevõrra kõrgendatud hinnaga ei saa käsitada ülesostmisena ja edasimüümisenä rikastumise sihil, mis on tingimuseks teo kvalifitseerimisel VNFSV KrK § 107 järgi.

Eeltoodud põhjustel NSVL Ülemkohtu Kriminaalasjade Kohtukollegium määras:

Kuibõševi linna Dzeržinski rajooni rahvakohtu otsus ja Kuibõševi oblastikohtu määrus Surova asjas tühistada ja asja menetlus VNFSV KrPK § 4 p. 5 alusel lõpetada.

12. Kohtuotsus, millel puudub kas või ühe kohtuniku allkiri, kuulub tingimata tühistamisele kui juriidilise jõuta dokument.

Kozlovi asi. Süüdi mõistetud Kirovi oblasti Polomski rajooni rahvakohtu poolt VNFSV KrK § 162 p. „d“ järgi. 2. veebruari 1944. a. määrus.

Kozlov on süüdi tunnistatud selles, et tema, olles kolhoosi „Krasnõi borets“ valvur, võttis osa kolhoosile kuulunud 12 koti teravilja vargusest, mille panid toime käesolevas asjas süüdi mõistetud Ponomarev, Dratškova, Tatanina jt.

Kozlovi osavõtt väljendus selles, et ta eelneval kokkuleppel kuriteo vahetute täideviijatega ei takistanud viimaseid varguse toimepanemises.

Kohtuotsus kuulub tühistamisele, sest et see ei ole alla kirjutatud asja arutamise osavõtnud rahvakaasistuja poolt, millega on jämedalt rikutud VNFSV KrPK § 337. Otsusel, mis on alla kirjutamata kohtunike poolt, ei ole kohtudokumendi jõudu.

Seepärast NSVL Ülemkohtu Kriminaalasjade Kohtukollegium määras:

Kirovi oblasti Polomski rajooni rahvakohtu otsus tühistada ja asi saata uueks läbivaatamiseks samale kohtule teises koosseisus, alates kohtuliku uurimise staadiumist.

13. Tsiiviilhagi kriminaalasjas, mis ei ole esitatud asja läbivaatamisel ja ei ole lahendatud asja kohta käiva kohtuotsusega, ei saa olla kohtus läbivaatamise esemeks VNFSV KrPK § 461 korras.

Fedossejevi jt. asi. 12. jaanuari 1944. a. määrus.

Fedossejev, Horeva ja teised on Burjaadi-Mongoli ANSV Ülemkohtu poolt süüdi mõistetud sotsialistliku omandi riisumise eest. Asja läbivaatamisel ei lahendanud kohus tsiiviilhagi küsimust. Seoses sellega tegi sama Ülemkohus VNFSV KrPK § 461 korras määruse sisse nõuda süüdimõistetult Ulan-Ude linna sööklate trusti kasuks teatavad summad nende poolt tekitatud kahju katteks.

Vaadanud läbi käesoleva asja kohtuliku järelevalve korras, tähendas NSVL Ülemkohtu Kriminaalasjade Kohtukooleegium oma määruses: „Fedossejevi jt. asja läbivaatamisel ei olnud esitatud tsiiviilhagi, kuigi sööklate trusti juhatusele oli teatatud asja arutamise päevast. Peale selle näeb VNFSV KrPK § 461 ette otsuse täitmisega seotud küsimuste ning samuti ka otsuse täitmisel tekkinud igasuguste kahtluste ja vaidluste lahendamise. Kriminaalasjas esineva tsiiviilhagi lahendamist aga VNFSV KrPK § 461 ette ei näe.”

Seoses sellega Kolleegium määras: Burjaadi-Mongoli ANSV Ülemkohtu määrus tühistada, jättes hagejale õiguse esitada tsiiviilhagi tsiiviilkorras.

14. Kassatsiooni tähtaega võib ennistada üksnes juhul, kui see on mööda lastud mõjuval põhjusel.

Daškevitši asi. 28. veebruari 1944. a. määrus.

Molotovi oblastikohtu väljasõiduistung 16. jaanuari 1944. a. otsusega mõisteti Daškevitš õigeks.

Kohtueesistuja jäi käesolevas asjas eriarvamusele, aga raiooniprokurör Jevstafjev, kes esines käesolevas asjas riikliku süüdistuse esindajana, pöördus väljasõiduistung poole vahekirjaga, milles teatas, et ta ei nõustu otsusega ja esitab protesti.

6. veebruaril 1943. a., s. o. kolm nädalat pärast otsuse tegemist, pöördus Gorki oblasti prokuröri asetäitja Gorki oblasti kohtu kriminaalasjade kohtukooleegiumi poole motiveerimata palvega ennistada käesolevas asjas kassatsiooni esitamise tähtaeg

ja 5. veebruaril, s. t. üks päev varem, saatis kassatsiooniprotesti VNFSV Ülemkohtu Kriminaalasjade Kohtukolleegiumile.

Gorki oblastikohtu ettevalmistava istungi 10. veebruari 1943. a. määrusega ennistati kassatsiooni tähtaeg protesti esitamiseks motiividel, et peale kassatsiooniprotesti on asjasse lisandatud rajooniprokuröri avaldus selle kohta, et ta ei ole nõus otsusega, ja et asjas on ka eesistuja eriarvamus.

VNFSV Ülemkohtu Kriminaalasjade Kohtukolleegiumi 6. märtsi 1943. a. määrusega tühistati otsus ja asi saadeti uueks kohtulikuks läbivaatamiseks motiividel, et asjas ei ole üle kuulatud mitte kõik tunnistajad ja et on vajalik hoolikalt kontrollida kõikide tunnistajate ütlusi.

Oblastikohtu ja VNFSV Ülemkohtu määruse peale esitas NSVL Ülemkohtu Esimees protesti NSVL Ülemkohtu Kriminaalasjade Kohtukolleegiumile. Protestis tähendati järgmist:

Gorki oblastikohus ennistas kassatsiooniprotesti esitamise tähtaja ilma küllaldaste alusteta. VNFSV KrPK § 345 mõtte kohaselt võib kassatsiooni tähtaega ennistada üksnes juhul, kui see on mööda lastud mõjuvatel põhjustel. Käesolevas asjas prokurör ei esitanud oma taotluses üldse mingeid põhjusi, miks tähtaeg mööda lasti, ja ei esitanud oma palve põhistamiseks mingeid motiive. Mis aga puutub oblastikohtu tähtaja ennistamise määruuses toodud motiividesse, siis mitte ükski neist ei räägi kassatsiooni tähtaja möödalaskmise põhjuste mõjuvusest.

Kassatsiooni tähtaja ennistamise ühe motiivina toob oblastikohus ette seda, et toimikus on rajooniprokuröri avaldus selle kohta, et ta ei ole nõus kohtuotsusega. See motiiv on vastuolus tehtud määrusega. Kui oblastikohus käsitas rajooniprokuröri avaldust dokumendina, millel on kassatsiooniprotesti jõud, siis oli kassatsiooni tähtaja ennistamise määruuse tegemine üldse liigne, kuna see avaldus oli esitatud tähtajal (16. jaanuaril, s. o. otsuse tegemise päeval) ning sellele järgnenud oblastiprokuröri protest oli KrPK § 410 märkuse kohaselt üksnes täiendavaks materjaliks, mille esitamiseks ei ole nõutav kassatsiooni tähtaja ennistamine. Kui aga oblastikohus ei omistanud rajooniprokuröri avaldusele kassatsiooniprotesti tähendust, siis ta käsitas avaldust põhjendamatult tähtaja ennistamise alusena, kuna see tõendab mitte tähtaja möödalaskmise mõjuvust, vaid, vastupidi, on aluseks vastupidise järelduse tegemisele, kuna avalduse esitamise fakt otsuse tegemise päeval näitab, et prokuratuuriorganid olid õigeaegselt informeeritud õigeksmõistva otsuse tegemisest, missuguse otsusega prokuratuur ei nõustunud.

Üldse tuleb märkida, et rajooniprokuröri avaldust ei saa käsitada kassatsiooniprotestina, sest et, esiteks, ta on adresseeritud kohtule, kes tegi otsuse, ja mitte kõrgema astme kohtule, ning teiseks, selle sisuks on ainuüksi teadaanne esimese astme kohtule, et on kavatsus esitada tulevikus protest. Sõltumata sellest, et sääraseid teadaandeid ei näe ette protsessuaalseadus ja et neil ei ole mingeid protsessuaalseid tagajärgi, ei saa seda teadaannet kuidagi käsitada kassatsiooniprotestina, sest et see teadaanne ei puuduta asja sisu ega sisalda otsusega mittenõusoleku motiive (kas või üldisel kujul) ning isegi mitte selle sõnastamist, milles seisneb kõrgema astme kohtule protesti esitaja taotlus.

Niisama põhjendamatult on tähtaja ennistamise motiivina esitatud asjaolu, et kohtueesistuja jäi eriarvamusele, sest et seadus lubab kassatsiooni tähtaja ennistamist ainult juhul, kui selle möödalaskmine toimus mõjuval põhjusel; kohtueesistuja eriarvamus ei ole mingil tingimusel asjaolu, mis mõjutab prokuröri poolt kassatsiooni tähtaja möödalaskmist.

Seega nähtub kõigest eeltoodust, et tähtaega ennistades lähtus oblastikohus seaduses mittetähendatud alustest. Vaatamata sellele, et seaduse järgi oli oblastikohus kohustatud arutama üksnes küsimust, kas möödalaskmine on toimunud mõjuval põhjusel, ning lähtudes ainult nendest alustest tegema oma otsuse, oblastikohus, otsustades motiivide järgi, mis olid esitatud määru- ses, kasutas oma otsuse põhistamiseks asjaolusid, mis ulatuvad välja seaduses tähendatud piiridest ja seisnevad arutlemises asja kassatsiooni korras läbivaatamise otstarbekuse kohta. Säärasel kujul on oblastikohtu määrus tehtud VNFSV KrPK § 345 jämeda rikkumisega ja kuulub seepärast tühistamisele. Ühtlasi, kuna tähtaja ennistamise määrus on tehtud ilma seaduslike alusteta ja kuulub tühistamisele ja kuna asjas pole mingeid andmeid selle kohta, et tähtaja möödalaskmiseks olid mõjuvad põhjused, tuleb tunnistada, et VNFSV Ülemkohus võttis põhjendamatult asja kassatsiooni korras läbivaatamisele; seepärast ka Ülemkohtu kassatsioonimäärus, mis on tehtud ilma seaduslike alusteta, kuulub tühistamisele juba üksnes ülaltoodud põhjustel.

Lisaks eeltoodud protsessuaalsetele kaalutlustele on protestis esitatud samuti asjaolud, mis tõendavad, et ka sisuliselt ei ole vajadust õigeksmõistva otsuse tühistamiseks.

NSVL Ülemkohtu Kriminaalasjade Kohtukolleegium tühistas VNFSV Ülemkohtu määruse ja jättis õigeksmõistva otsuse jõusse.

NSVL Ülemkohtu Tsiviilasjade Kohtukolleegiumi määrused.

1. NSVL KTK ja RKN 17. oktoobri 1937. a. määruse § 26, mis sätib elamufondi kasutamist linnades, ei laiene elamuvahekordadele maal.

Määrus nr. 1014 Epsteini hagi Surkini vastu.

Epstein rentis lepingu alusel Lenini-nimelise kolhoosi juhatusega kolhoosi majas kaks tuba 13,6 m² suuruse põrandapinnaga, alates 15. veebruarist 1939. a. kuni 15. veebruarini 1942. a. 1941. a. oktoobris evakueerus Epstein individuaalses korras Tomski linna ja tuli tagasi 1943. a. aprillis. Epsteini äraolekul andis kolhoosi juhatuse 30. oktoobril 1941. a. Epsteini toad kolhoosi esimehele Surkinile.

Epsteini hagi põhjal Surkini vastu väljatõstmise pärast otsustas Moskva oblasti Lenini rajooni rahvakohus 13. juunil 1943. a. Surkini Epsteini korterist välja tõsta. Moskva oblastikohus jättis 31. juulil 1943. a. rahvakohtu otsuse jõusse.

NSVL Ülemkohtu Esimehe protesti põhjal tunnistas Kohtukolleegium rahvakohtu otsuse ja Moskva oblastikohtu määruse tühistamisele kuuluvaks järgmistel põhjustel:

Maja, milles Epstein rentis ruumi, kuulub kolhoosile ja asetseb maal. Seepärast kolhoosi ja kolhoosi majades elunevate üürnike vahelised elamuvahekorrad tuleb sättida kolhoosi ja üürniku vahel sõlmitud kokkuleppe alusel ja mitte 17. oktoobri 1937. a. seaduse sätete alusel, mis korraldavad elamufondi kasutamist linnades. Vastavalt sellele peab vaidluse lahendamisel üürniku poolt eluruumi kasutamise tähtaja üle kolhoosi majas lähtuma mitte 17. oktoobri 1937. a. määruse § 26 sättest, mis annab korralikule üürnikule õiguse uuendada lepingut selle kehtivuse tähtaja möödumisel, vaid TsK §-st 154, mille järgi kasutuslepingut võib uuendada kokkulepitud tähtaja lõppemisel määramata tähtjaks kas uue lepingu sõlmimise teel või üüritud vara kasutamise tegeliku jätkamise teel kasutusandja vaikselt nõusolekul. Vastasel korral lõpeb kasutajal lepingu tähtaja möödumisel üüritud vara kasutamise õigus ja ta on kohustatud selle tagasi andma kasutusandjale (TsK § 174).

Toimikust nähtub, et Epstein üüris korteri kolhoosi majas tähtajalise lepingu alusel ja lepingu tähtaeg lõppes 15. veebruaril 1942. a. Kolhoos ei sõlminud uut lepingut ruumi rendileandmiseks ja seetõttu ei ole Epsteinil vastavalt TsK §-le 174 õigust

nõuda Surkini väljatõstmist korterist ja vaidluse all oleva ruumi üleandmist temale, Epsteinile.

Epsteini hagi tagasilükkamise põhjenduseks tõi kostja kohtus ette, et Epstein ei maksnud korteriüüri 21 kuu vältel, s. o. 1941. a. oktoobrist kuni 1943. a. juulini, ja seepärast kaotas Epstein vastavalt TsK § 171 punktile „z” oma õiguse korterile.

Rahvakohus ja oblastikohus möödusid vaikides sellest kostja väitest ning otsuses ja määruses pole midagi lausutud hageja korteriüüri arvete seisust. Nähtavasti nõustusid rahvakohus ja oblastikohus hageja avaldusega, et kogu korteriüür on tema poolt tasutud kapitaalremondi teostamisega. Kuid see hageja avaldus on vastuolus üürilepingu tingimustega, mille kohaselt (p. 3) remondikulude katteks arvestatakse iga kuu ainult 75% kuuüüri määrast ja ülejäänud 25% korteriüürist tuleb maksta sularahas. Et Epstein ei vabasta korteri eest üüri maksmise kohustusest ei lepingu tingimused ega tema olemine evakuatsioonis (NSVL Ülemkohtu Pleenumi 12. novembri 1942. a. määruse p. 2), siis evib asjale olulise tähtsuse kostja tähendus, et hageja ei tasunud üüri, ja kohus pidi seda asjaolu kontrollima.

Põhjendades Epsteinini õigust korterile, viitas rahvakohus NSVL RKN 5. augusti 1941. a. määrusele. Kohtu viide sellele määrusele on ebaõige, sest et 5. augusti 1941. a. määruse kohaselt hoitakse elamispind alal sõja ajal nendele isikutele, kes viibivad Punaarmees, sealjuures aga Epsteinini tütar, kes tema isa seletusel viibib Punaarmees, pole kunagi elanud vaidluse all olevas korteris.

Eeltoodud põhjustel tühistas NSVL Ülemkohtu Tsiviilasjade Kohtukolleegium 10. novembri 1943. a. määrusega rahvakohtu otsuse ja oblastikohtu määruse ja andis asja uueks läbivaatamiseks Moskva oblastikohtule esimese astme kohtuna prokuröri osavõtul.

2. Kui üürniku poolt olid tarvitusele võetud kõik abinõud korteriüüri tasumise alal oma kohustuste heauskseks täitmiseks, kuid vaatamata sellele korteriüür siiski ei jõudnud õigeaegselt majavalitsusse, siis niisugune viivitus korteriüüri maksimisega ei saa olla väljatõstmise aluseks.

Määrus nr. 1038 majavalitsuse hagi Švartsmani vastu väljatõstmise pärast.

Švartsmanil oli Moskvast kolmetoaline 38,42 m² suurune korter. 1941. a. oktoobris evakueerus Švartsman Moskvast evakueerimispunkti kaudu, andes 16. oktoobril 1941. a. majavalitsusele evakueerimispunktist õiendise oma evakueerumise kohta.

3. märtsil 1942. a. esitas majavalitsus hagi Švartsmanilt 6 kuu eest, nimelt alates 1941. a. septembrist kuni 1942. a. veebruarini, tasumata korteriüüri sissenõudmise ja Švartsmani majast väljatõstmise pärast.

Vaadanud asja läbi TsPK § 72 korras, rahuldas Moskva linna Kiievi rajooni 21. jsk. rahvakohus 9. märtsil 1942. a. majavalitsuse hagi ja otsustas Švartsmani välja tõsta ja temalt sisse nõuda 6 kuu eest võlgu olev korteriüür 393 rbl. 14 kop. suuruses summas.

1943. a. juunis Moskvasse reevakueerunud Švartsmani kaebusel tühistas Moskva linnakohus 7. juulil 1943. a. rahvakohtu otsuse ja andis asja uueks läbivaatamiseks.

Et Švartsmani korterisse oli tema äraoleku ajal majutatud rajooni elamutevalitsuse poolt antud orderite põhjal: 2. märtsil 1942. a. Borzunov 15 m² suurusesse tuppa, 18. juunil 1942. a. Feodorov 9 m² suurusesse tuppa ja 17. augustil 1943. a. Issaitšev 8 m² suurusesse tuppa, siis esitas Švartsman asja uue läbivaatamise protsessis vastuhagi nimetatud orderite kehtetuks tunnistamise ja Borzunovi, Feodorovi ja Issaitševi korterist väljatõstmise pärast.

2. sept. 1943. a. otsustas Kiievi rajooni 4. jsk. rahvakohus tunnistada Švartsmani kaotanuks õiguse elamispinnale, arvata korteriüüri võlg kaetuks ja lükata tagasi majavalitsuse hagi korteriüüri nõudmise pärast. Moskva linnakohus jättis 17. septembril 1943. a. rahvakohtu otsuse jõusse.

NSVL Ülemkohtu Esimehe protesti põhjal tunnistas Kohtukolleegium rahvakohtu otsuse ja Moskva linnakohtu määruse tühistamisele kuuluvaks järgmistel põhjustel:

1. Kohtu tähendus, et Švartsman lahkus Moskvast, ilma et ta oleks oma evakueerumisest teatanud majavalitsusele, on vastuolus toimikus leiduvate materjalidega. Švartsman esitas toimikusse evakueerimispunkti õiendise, mille pöördele majavalitsuse asjaajaja Postnikova oli andnud oma allkirja selle õiendise esimese eksemplari saamise kohta.

Kuigi Postnikova allkiri ei ole kinnitatud majavalitsuse pitseriga, tuleb Postnikova allkirja ehtsus pidada asjas tuvastatuks, kuna kohus kontrollis Postnikova allkirja ehtsuse küsimust ja küsitles selles punktis 2. septembri 1943. a. istungil majavalitsuse raamatupidajat Perelõginat, kes kinnitas, et õiendisel olev allkiri on tõesti Postnikova oma. Peale selle avaldas rajooni elamutevalitsuse esindaja 2. septembril 1943. a. kohtus, et

Švartsman andis nendele evakueerimispunkti dokumendi, kuid majavalitsusele oli ainult teadmata tema täpne evakueerumise koht, sest et õiendis on märgitud sõidu sihtkohaks Joškar-Ola, kuna tegelikult Švartsman sõitis oma mehe Beksleri ešeloniga teise linna. Kõik need andmed kinnitavad, et Švartsman tõepoolest evakueeriti ja et tema evakueerimisest oli omal ajal teatatud majavalitsusele. Kui hiljem Švartsmani evakueerimise dokumendid majavalitsuses kaotsi läksid, siis kannab selle tagajärgi majavalitsus, mitte Švartsman.

2. Samuti tuleb põhjendamatuks tunnistada kohtu motiivid Švartsmani poolt kuue kuu korteriüüri mittemaksmise kohta. Toimikust nähtub, et juba 1941. a. kandis Švartsman evakuatsioonist postiga üle korteriüüri majavalitsusele, kes seda aga vastu ei võtnud, mispärast post tagastas Švartsmani raha ja Švartsman oli sunnitud teiskordselt raha üle kandma panga kaudu 1942. a. veebruaris. Tunnistajad Anissimova ja Šaš seletasid kohtus, et Anissimova ja Monoszon käisid korduvalt 1941. a. novembris ning 1942. a. jaanuaris ja veebruaris Švartsmani ülesandel majavalitsuses palvega võtta neilt vastu Švartsmani eest korteriüür, kuid et sellest öeldi neile ära. Samuti esitas Švartsman rea dokumente korteriüüri maksmise kohta Uzbeki NSV Kommunaalpanga kaudu, alates 19. jaanuarist 1942. a. Seega olid Švartsmani poolt tarvitusele võetud kõik abinõud korteriüüri maksmise kohustuse heauskseks täitmiseks ja kui sellele vaatamata korteriüür ei jõudnud õigeaegselt majavalitsusse, siis on selles süüdi majavalitsus ja mitte Švartsman.

3. Kohtu järeldus, et Kiievi rajooni elamutevalitsus andis õigesti Švartsmani korteri peale orderi välja, ei ole kooskõlas NSVL KTK ja RKN 17. oktoobri 1937. a. määruse §-ga 30. Selle seaduse § 30 sätib, et eluruumi üürilepingut võib tühistada kohtu korras, kui üürnik ei ole maksnud korteriüüri 3 kuu jooksul, arvates maksutähtpäevast. Seega võib korteriüüri mittemaksmise fakt, kui see oleks tõepoolest aset leidnud, olla majavalitsusele üksnes hagi esitamise ajendiks ja see ei andnud majavalitsusele õigust ühekülgsest lepingut lõpetada ja ilma kohtuotsuseta võtta üürnikult elamispind ning majutada sinna teised isikud. Rikkudes 17. oktoobri 1937. a. seaduse § 30 ja viidates põhjendamatult korteriüüri mittemaksmisele Švartsmani poolt, lõpetas majavalitsus omavoliliselt ja ilma kohtuta temaga lepingu ja andis 2. märtsil 1942. a. Borzunovile orderi tema toa peale ning alles peale seda, 3. märtsil 1942. a., esitas kohtus hagi Švartsmani väljatõstmise pärast.

Eeltoodud põhjustel tühistas NSVL Ülemkohtu Kohtukollegium 23. septembri 1943. a. määrusega kõik käesolevas asjas tehtud kohtuotsused ja -määrused ja andis asja uueks läbivaatamiseks Moskva linnakohtule esimese astme kohtuna prokuröri osavõtul.

3. Asjad, millede suhtes kehtib NSVL RKN 5. augusti 1943. a. määrus, kuuluvad lõpetamisele kohtu korras igas menetluse staadiumis.

Määrus nr. 1074 — 1943. a. Ü/Ü „Keskeraviljasalve“ (Tsentrozagotzerno) Moskva kontori hagiis Lenini Raudtee vastu.

Ü/Ü „Keskeraviljasalve“ (Tsentrozagotzerno) Moskva kontori hagiis Lenini Raudtee vastu 1 192 354 rbl. 50 kop. nõudmise kohta veose sihtkohta kätte toimetamata jätmise pärast otsustas Moskva linnakohus 1. juunil 1943. a. sisse nõuda Lenini Raudteelt 1 192 354 rbl. 50 kop. Ü/Ü „Keskeraviljasalve“ Moskva kontori kasuks. VNFSV Ülemkohtu Kohtukollegium jättis 30. juunil 1943. a. Moskva linnakohtu otsuse jõusse.

NSVL Ülemkohtu Esimehe protesti põhjal kuuluvad linna-kohtu otsus ja VNFSV Ülemkohtu määrus tühistamisele järgmistel põhjustel:

Veos, mille väärtust nõutakse raudteelt, oli antud veoks Kagu Raudteel asuvasse Metšetinskaja ja Verbljudi jaama 1942. a. juulis, s. t. veidi aega enne selle paikkonna okupeerimist vaenlase poolt. Seoses hageja poolt esitatud nõudlusega toimetati veose otsimine, kus tuvastati, et veos ei saabunud sihtkohta Lenini Raudteele ega Kagu Raudteele, lähteraudteel (Vorošilovi-nimeline Raudtee) aga pole säilinud mingeid veose dokumente selle raudtee okupeerimise ja purustamise tõttu vaenlase poolt.

Et käesoleva asja kohtus läbivaatamise momendiks ei ole selgitatud veose saatus ja kohtu käsutuses ei ole kindlaid andmeid veose kaotsimineku üle raudtee süü tagajärjel, siis ei oleks kohus pidanud asja arutama sisuliselt, vaid ta oleks pidanud asja menetluse peatama kooskõlas NSVL Ülemkohtu Pleenumi 29. jaanuari 1942. a. määruse punktiga 20.

Linnakohtu ja VNFSV Ülemkohtu motiivid, et 1943. a. juulis töötas niihästi veose siht- kui ka lähteraudtee ja et järelikult kostjal oli võimalus esitada tõendeid veose hukkumise kohta sõjaolukorrast tulenevail põhjusil, tuleb tunnistada mitteelulisteks ja raudtee tähendab õigesti, et on teostamatu kohtu

nõudmine dokumentaalsete tõendite esitamise kohta, mis kinnitaksid veose hukkumist otsese sõjategevuse ja sellele järgnenud raudtee okupeerimise tingimustes vaenlase poolt.

Nõustudes väidetega, mis on esitatud NSVL Ülemkohtu Esimehe protestis, ja juhindudes NSVL RKN 5. augusti 1943. a. määrusest raudteede vabastamise kohta sihtkohta mittekohtale jõudnud veose väärtuse hüvitamisest klientuurile, kui see kaup oli raudtee poolt veoks vastu võetud jaamades, mis hiljem okupeeriti vaenlase poolt, Kohtukolleegium 15. detsembri 1943. a. istungil määras: linnakohtu 1. juuni 1943. a. otsus ja VNFSV Ülemkohtu määrus tühistada ja asja edasine menetlus lõpetada.

4. Kui veose transportimist alustavad ja lõpetavad laevandused, siis esitatakse nõudlused ja hagi selle transpordiorganisatsiooni vastu, kes alustas või lõpetas veo.

Määrus nr. 1102 — 1943. a. Põhja Raudtee SiseRK Laagrite Valitsuse hagi Põhja Jõelaevanduse Valitsuse vastu.

Põhja Raudtee SiseRK Laagrite Valitsus esitas hagi Põhja Jõelaevanduse Valitsuse vastu, milles palus kohut välja mõista kostjalt 1 484 732 rbl. 19 kop. jahuveose väärtuse hüvituseks, mis oli teel hageja aadressile sega-otseühenduse kaudu 39 veokirja järgi. Hageja vähendas asja läbivaatamisel hagihinda 1 071 210 rbl. 58 kop. peale, kuna ta oli 6 veokirja järgi veose kätte saanud.

Arhangelski oblastikohtu kohtukolleegium lükkas 10. juuni 1942. a. otsusega laagrite valitsuse hagi tagasi, kuna hageja oli mööda lasknud hagi esitamise 12-kuise aegumistähtaja. Selle otsuse tühistas VNFSV Ülemkohtu Kohtukolleegium 25. juuli 1942. a. määrusega.

Järgnevalt anti asi läbivaatamisele Gorki oblastikohtule. Gorki oblastikohtu kohtukolleegium rahuldas 30. märtsi 1943. a. otsusega laagrite valitsuse hagi 1 071 210 rbl. 58 kop. suuruses summas, mõistes selle summa välja Põhja Jõelaevanduselt. Selle otsuse tühistas VNFSV Ülemkohtu Kohtukolleegium 15. juuni 1943. a. määrusega ja andis asja uueks läbivaatamiseks.

Asi kuulub ümberotsustamisele järgmistel põhjustel:

1. Et käesolevas asjas transportimise lõpetas Põhja Jõelaevanduse Valitsus, siis kuulus asi läbivaatamisele nimetatud laevanduse asukoha kohtu järgi. Ei Sisevete transpordi määrustiku § 83 ega Raudtee-veete sega-otseühenduses veoste transportimise eeskirjade p. 39 (LMKK 1941, nr. 5, art. 96) ei õigustanud

Arhangelski oblastikohut asja üle andma läbivaatamiseks Gorki oblastikohtule.

2. Vastavalt nimetatud eeskirjade §-le 39 vastutab veoste kaotamineku eest sega-otseühenduse veoste transpordiorganisatsioon üksnes sel juhul, kui asjas on tuvastatud veoste kaotamineku nimetatud transpordiorganisatsiooni läbi. Seepärast on ebaõige VNFSV Ülemkohtu Kohtukolleegiumi 26. juuni 1943. a. määruses antud juhis, mille järgi kaotsiläinud veose väärtuse on kohustatud hüvitama mitte laevandus, vaid Gorki Raudtee ainult sel põhjusel, et see raudtee viivitas nõudluse läbivaatamise ja veose otsimisega.

3. Nimetatud eeskirjade § 39 ja 40 seisukohalt omab tähtsust mitte viivitamine nõudluste läbivaatamisel ja veose otsimisel, vaid nõudluse mitteõigeaegne edasisaatmine järgnevalt vedajalt eelmisele. Seepärast peab kohus, kui ta tuvastab, et transpordiorganisatsioon, kellele esitati nõudlus ja hagi vastavalt eeskirjade §-le 39, antud juhul Põhja Jõelaevandus, saatis eelnevale vedajale nõudluse ja hagi mitteõigeaegselt, s. o. aegumistähtaegade rikkumisega, juhul, kui hagi on tõendatud, tegema otsuse selle transpordiorganisatsiooni kahjuks, kelle vastu olid esitatud nõudlus ja hagi, s. o. Põhja Jõelaevanduse vastu, ja andma sellele transpordiorganisatsioonile regressiõiguse veose kaotaminekus tõelise süüdlase vastu.

4. Sega-otseühendusest osavõtvate laevanduste suhtes juhindub kohus aegumistähtaegade osas NSVL KTK ja RKN 3. septembri 1934. a. määruse (LSKK nr. 44, art. 347) §-st 3; nõudluste läbivaatamiseks määratud tähtaegade osas — Sisevee transpordi määrustiku § 168 viimasest lõikest. Hagi aegumistähtaja jooks nõudluste ja hagide esitamiseks arvutatakse määrustiku § 173 järgi, aegumistähtaja jooksu katkestus ja soodustatud tähtaeg hagi esitamiseks sätitakse sama määrustiku §-ga 174. Juhindudes nimetatud paragrahvidest peab kohus kontrollima, kas hageja on käesolevas asjas hagi esitamisel kinni pidanud aegumistähtaegadest.

5. Vastavalt Juhendile veoste üleandmise korra kohta ümberlaadimispunktis ning kommertsdokumentide koostamise kohta veoste transportimiseks raudtee-veetee sega-otseühenduses, mis on kinnitatud 18. aprillil 1943. a. nr. 294/93/102 all (juhtnõor nr. 7—0), tuvastatakse veoste üleandmine vaieldavate saadetiste kohta ühelt vedajalt teisele üleandmise aruannetel olevate allkirjade ja templite alusel (§ 37—42). Seepärast peab kohus, selleks et tuvastada, kes vedajaist vastutab veose puudujäägi eest, välja nõudma üleandmise aruanded.

Eeltoodud alustel NSVL Ülemkohtu Tsiviilasjade Kohtukollegium 18. detsembri 1943. a. istungil määras:

Kõik otsused ja määrused käesolevas asjas tühistada ja asi anda alluvuse järgi uueks läbivaatamiseks Arhangelski oblasti kohtule esimese astme kohtuna prokuröri osavõtul.

5. Laevandus on kohustatud trahvi maksma mitte veose transportimiseks vastuvõtmisest keeldumise eest, vaid plaanikohaste veovahendite mitteandmise eest.

Määrus nr. 1122 — 1943. a. „Holbos'i“ Kaubanduse Valitsuse hagi Leena Jõelaevanduse vastu.

„Holbos'i“ Kaubanduse Valitsus esitas hagi Leena Riikliku Jõelaevanduse vastu temalt 353 798 rbl. 20. kop. trahvi nõudmise pärast veose transportimata jätmise eest 1941. a. juulikuu plaani kohaselt. Asja läbivaatamise käigus esitas laevandus „Holbos'i“ vastu vastuhagi 62 423 rbl. 90 kop. trahvi sissenõudmise pärast sama kuu plaani kohaselt veose mitte-esitamise eest.

Jakuudi ANSV Ülemkohtu Kohtukollegium rahuldab 22. juuli 1942. a. otsusega „Holbos'i“ hagi, mõistes laevanduselt tema kasuks välja 639 704 rbl. 93. kop. VNFSV Ülemkohtu Kohtukollegium jättis oma määrusega 4. septembrist 1942. a. selle otsuse jõusse.

Kohtukollegium ühines NSVL Ülemkohtu Esimehe protestiga, mis taotles nimetatud otsuste tühistamist, järgmistel kaalutlustel:

1. Vastavalt riiklikule veoplaanile oli 1941. a. juulis „Holbos“ kohustatud veoks andma ja laevandus veoks vastu võtma 1300 tonni veoseid. Peale selle nõustus laevandus täiendavalt vedama sellel kuul 750 t ja siis veel plaaninormi arvel 1000 t veoseid, mis olid määratud Jakuudi Kaubastule. Seoses sellega kerkis asjas küsimus: missuguse veose koguse järgi tuleb arvutada trahv veose veoks mitteandmise või tonnaaži mitteandmise eest? Tugedes sellele, et nimetatud veos kuulub esimesse kategooriasse ja riikliku veoplaani kohaselt oli „Holbos'ile“ määratud 1941. a. juulikuu plaani normiks 1300 t, lähtus Jakuudi ANSV Ülemkohtu Kohtukollegium asja esmakordsel arutamisel 1300 tonnist ja mitte 3050 tonnist (1300 + 750 + 1000), nagu seda nõudis hageja. Kuid selle otsuse tühistas VNFSV Ülemkohtu Kohtukollegium, toetudes sellele, et pooled olid suurendanud veoplaani NSVL RKN 14. mai 1935. a. määruse

(LSKK nr. 25, art. 202) §-de 6 ja 8 korras 3050 tonnile, mis-
suguses koguses see võeti ka laevanduse poolt täitmisele, mis-
pärast „Holbos'i“ 1941. a. juulikuu plaani norm oli mitte 1300,
vaid 3050 tonni.

Kuid VNFSV Ülemkohtu Kohtukolleegium viitas ebaõigelt
nimetatud NSVL RKN 14. mai 1935. a. määruse §-dele 6 ja 8.
Paragrahv 6 annab veose saatjatele õiguse esitada esimese kate-
gooria veoste kohta laevanduste ülematele lõplikud, üksikasja-
lised plaanid ühes veoste lähte- ja sihtsadamate, veoste koguse
ja üleandmise tähtpäevade äratähendamisega, kuid üksnes nende
suhtes kinnitatud plaaninormide ulatuses. Mis aga puutub
§-sse 8, siis tuleb selle paragrahvi põhjal veose saatjate poolt
esitatud §-s 6 tähendatud lõplikud, üksikasjalised plaanid, mis
on ametkondadevahelises veokomisjonis laevanduse ülema juu-
res läbi vaadatud, laiali saata üksikuile sadamaile. Seega ei
anna ei üks ega teine paragrahv poeltele õigust veoste riik-
likku veoplaani muuta, ka mitte veose koguse suhtes.

2. Väär on ka VNFSV Ülemkohtu Kohtukolleegiumi teine
seisukoht, mille kohaselt juhul, kui Töö ja Kaitse Nõukogu
3. juuli 1934. a. määruse (LSKK nr. 35, art. 281) § 5 järgi on
keelatud vähendada igakuistes kinnitatud plaanides iga veoste
saatja suhtes ettenähtud transpordikogust, on lubatud veoplaa-
nide suurendamine poolte äranägemise järgi. Et esimese kate-
gooria veoste plaanimine kuulub NSVL RKN ainupädevusse,
siis tuleb tunnistada, et mitte ainult veoplaani vähendamine,
vaid ka selle suurendamine võib toimuda ainult NSVL RKN
korraldusel. Seega pooled ei või veoplaani suurendada, vaid
võivad üksnes võtta enesele lisakohustuse väljaspool plaani
veoste andmiseks või vedamiseks; see kohustus võib väljenduda
kas eri lepingu kujul või lisatonnaži tellimise ja selle aktsep-
teerimise näol laevanduse poolt. Sellest järeldub ka, et sanktsi-
oonid riikliku veoplaani ja väljaspool plaani lisaveo kokkuleppe
mittetäitmise eest on erisugused: esimesel juhul maksab süüd-
lane pool Töö ja Kaitse Nõukogu 3. juuli 1934. a. määruse
(LSKK nr. 35, art. 281) § 9 kohaselt seaduses ettenähtud
trahvi, teisel juhul makstakse trahvi üksnes sel juhul, kui selle
maksmine on pooltevahelises kokkuleppes ette nähtud.

Järelikult peab kohus asja uuel läbivaatamisel Töö ja Kaitse
Nõukogu 3. juuli 1934. a. määruse § 9 kohaselt laevandu-
selt trahvi sissenõudmisel lähtuma sellest plaanipärasest veose-
normist, mis on „Holbos'ile“ määratud NSVL RKN korral-
dusega 1941. a. juulikuuks. Et kokkuleppe § 14 ei säti trahvi
veose mittevedamise eest väljaspool plaani, siis võib kohus

otsustada küsimuse üksnes laevanduselt kahjude sissenõudmise osas, kui „Holbos“ neid tegelikult kandis seoses laevanduse poolt mittevastuvõetud veose transportimiseks seadmisega, näiteks seoses veose toimetamisega lähtepunkti, selle hoidmisega jms. (otsesed kulud), ja niisuguste kahjude hüvituse nõudmine ongi hageja poolt kohtule esitatud.

3. Hagi vastu vaieldes kaitseb laevandus seisukohta, et vastavalt Töö ja Kaitse Nõukogu 3. juuli 1934. a. määruse §-le 9 vabaneb laevandus trahvi maksmisest, kui laevandus võttis veose vedamiseks vastu, kuigi laevu tegelikult ei antud vastavalt plaanile ja veos jäi peale laadimata. Seepärast võib tema arvates laevandus vastutada Sisevete transpordi määrustiku § 159 kohaselt üksnes viivituse eest veose kohaletoimetamisel. Laevanduse poolt esitatud kaalutlused on ebaõiged. Töö ja Kaitse Nõukogu 3. juuli 1934. a. määruse § 9 täpse teksti ja mõtte järgi oli laevandus kohustatud trahvi maksma mitte veose plaanipäraseks veoks vasu võtmata jätmise eest, vaid veovahendite laadimiseks mitteandmise eest vastavalt plaanile.

Eeltoodu tõttu NSVL Ülemkohtu Tsiviilasjade Kohtukolleegium 30. detsembri 1943. a. istungil määras: kõik kohtulahendid käesolevas asjas tühistada ja asi anda uueks läbivaatamiseks samale kohtule teises koosseisus.

6. Transpordimäärustikes ja -koodeksites sätitud aegumistähtajad on eritähtajad ja neid ei või kohus ennistada ühelgi alusel.

Määrus nr. 789 — 1943. a. Kungradi rajooni tarbijate kooperatiivi hagi Amu-Darja Riikliku Laevanduse vastu.

Vaadanud läbi Kungradi rajooni tarbijate kooperatiivi hagi asja Amu-Darja Riikliku Laevanduse vastu 270 rbl. 94 kop. suuruses veose puudujäägi hüvituseks kahjutasu nõudmise pärast, rahuldas Tšardžou linna 2. jsk. rahvakohus 4. oktoobril 1941. a. rajooni tarbijate kooperatiivi hagi. Tšardžou oblasti kohus tühistas 23. dets. 1941. a. määrusega rahvakohtu otsuse ja andis asja uueks läbivaatamiseks. 18. märtsi 1942. a. määrusega lõpetas sama rahvakohus asja menetluse aegumistähtaja möödalaskmise pärast.

Vaadanud läbi käesoleva asja NSVL Ülemkohtu Esimehe protesti põhjal, leidis Kohtukolleegium, et asi kuulub ümberotsustamisele järgmistel põhjustel:

Tšardžou oblastikohus, tunnistades, et hageja kaotas hagemisõiguse aegumistähtaja möödalaskmise pärast, tühistas rahva-

kohtu otsuse eriti neil kaalutlustel, et kohtule on antud õigus ennistada aegumistähtaegasid, mis on mööda lastud mõjuvatel põhjustel, kuid kohus ei kontrollinud käesolevas asjas, mis-sugustel põhjustel hageja esitas hagi pärast aegumistähtaaja möödumist. See oblastikohtu tähendus on ebaõige, sest et transpordiala aegumistähtaegu kui eritähtaegu ei või kohus ennistada ühelgi alusel.

Ebaõige on ka rahvakohtu määrus asja menetluse lõpetamise kohta kostja avalduse alusel. Kostja vaided hagi vastu ei saa olla aluseks asja lõpetamiseks, vaid nad on poolte seletustena kohtumõistmise üheks elemendiks. Seepärast, kuigi kostja palus kohut asi lõpetada aegumistähtaaja möödalaskmise tõttu, ei oleks kohus pidanud tegema määrust, vaid asja otsustama sisuliselt.

Nagu nähtub toimikus leiduvaist materjalidest, pole selgitatud küsimust, missuguses korras toimus vaidlusaluse veose transportimine, kas toimus see raudtee kohaliku või sega-otseühenduse kaudu, sest et selle asjaolu selgitamisest oleneb, kas kohaldada kuuekuist või üheaastast aegumistähtaega. Asja uuesti läbivaatamisel peab kohus tingimata arvesse võtma, et Raudtee-veetee sega-otseühenduses veoste transportimise eeskirjade (LMKK 1941, nr. 5, art. 96) § 2 kohaselt loetakse sega-otsevedudeks need veod, mida toimetatakse sellesse ühendusvõrku lülitatud jaamade, sadamate ja portude vahel, kusjuures vedu ise toimub vastavalt Sisevete transpordi määrustiku § 81 p. „b“ kohaselt ühtsa transpordidokumendi järgi.

Eeltoodud põhjustel NSVL Ülemkohtu Tsiviilasjade Kohtukollegium 28. septembri 1943. a. istungil määras: kõik otsused ja määrused käesolevas asjas tühistada ja asi anda samale kohtule uueks läbivaatamiseks.

7. Rahuldades vallandatud töötaja hagi kasutamata puhkuse kompensatsiooni väljamaksmise pärast, võib kohus NSVL Ülemnõukogu Presiidiumi 9. aprilli 1942. a. seadluse jõul teha otsuse üksnes hagejale kuuluva summa ülekandmise kohta tema arvele hoiukassasse.

Määrus nr. 1082 G. J. Dreibandti hagi Musta Metallurgia Kaubanduse Peavalitsuse (Glavtorgtšermet) vastu puhkuse eest kompensatsiooni nõudmise pärast.

Ašhabadi linna Lenini rajooni 4. jsk. rahvakohus rahuldas 19. septembril 1943. a. G. J. Dreibandti hagi Musta Metallurgia Kaubanduse Peavalitsuse vastu puhkuseraha nõudmise pärast

Turkmeeni NSV Ülemkohtu Tsiviilasjade Kohtukolleegium jättis nimetatud otsuse 7. oktoobri 1943. a. määrusega jõusse.

NSVL Prokuröri protesti põhjal tunnistas Kohtukolleegium rahvakohtu otsuse ja Turkmeeni NSV Ülemkohtu Tsiviilasjade Kohtukolleegiumi määruse tühistamisele kuuluvaks järgmistel põhjustel:

Toimikus leiduvate materjalidega on tuvastatud, et Dreibandt töötas Musta Metallurgia Kaubanduse Peavalitsuse Ašhabadi osakonna direktorina. Vastavalt Musta Metallurgia Rahvakomissari 23. aprilli 1943. a. käskkirjale reorganiseeriti Musta Metallurgia Kaubanduse Peavalitsuse Ašhabadi osakond vabariikidevaheliseks kontoriks ja seoses sellega likvideeriti Ašhabadi osakonna direktori ametikoht; uuesti organiseeritud vabariikidevahelise kontori direktoriks määrati teine töötaja. Vastavalt Musta Metallurgia Kaubanduse Peavalitsuse vabariikidevahelise kontori 27. mai 1943. a. käskkirjale vabastati Dreibandt tööst alates 28. maist 1943. a. seoses osakonna likvideerimisega.

Käesoleva asja otsustamisel pidas kohus Dreibandti vallandamist alates 28. maist 1943. a. ebaõigeks, kuna hageja viibis tol ajal haiglas ravimisel ja tal oli haigusleht. Käesolevas toimikus leiduvaist materjalidest nähtub, et see kohtu otsus ei vasta tegelikkusele. Vallandamise momendil hageja ei viibinud mitte haiglas, vaid oli tööl, kusjuures ta seda ise tähendab ka oma hagiavalduses. Haiguslehe olemasolust Musta Metallurgia RK nähtavasti ei võinud teada, kuid nimetatud asjaolul polegi mingit tähtsust järgmistel põhjustel:

Seadus, mis keelab töötaja vallandamise haiguse ajal, peab silmas vallandamise juhtusid, mis ei ole ühenduses kogu asutise kui terviku likvideerimisega. Kui mõne töötaja haiguse ajal asutis peab lõpetama oma tegevuse, siis ei tähenda see, et töötaja haiguse pärast tuleb likvideerimine peatada.

Käesolevas asjas asutati Musta Metallurgia Kaubanduse Peavalitsuse endise Ašhabadi ja Stalinabadi osakonna alusele teine, vabariikidevaheline kontor. Musta Metallurgia Kaubanduse Peavalitsuse vabariikidevahelise kontori organiseerimise momendist alates ei olnud enam säärast ametikohta nagu Ašhabadi ja Stalinabadi osakonna direktor. Seepärast kuulus endine direktor, kodanik Dreibandt, vallandamisele sõltumata tema tervislikust olukorrast.

Samuti on ebaõige kohtuotsus Dreibandtile puhkusetasu sularahas väljamaksmise osas. Kasutamata puhkuse eest kompensatsiooni väljamaksmine sularahas on üldreeglina seadusega keelatud ja on lubatud üksnes juhul, kui töötajale on arstliku

komisjoni otsusega lubatud tegelik puhkus. Käesolevas asjas Dreibandt ei olnud enam teatavast kuupäevast alates kõnesoleva asutise koosseisus ja seepärast tal ei ole õigust puhkusele ja puhkuse aja eest saadaolevale palgale.

Käesoleval juhul võib Dreibandt tõusetada üksnes kasutamata puhkuse eest kompensatsiooni määramise, mitte aga tegeliku puhkuse andmise küsimuse. Kompensatsiooni aga ei maksta välja NSVL Ülemnõukogu Presiidiumi 9. aprilli 1942. a. seaduse järgi mitte sularahas, vaid kantakse üle hoiukassasse töötaja arvele, mis asjasse lisandatud õiendi järgi ongi administratsiooni poolt tehtud.

Silmas pidades eeltoodut NSVL Ülemkohtu Tsiviilasjade Kohtukolleegium tühistas 30. detsembri 1943. a. määrusega rahvakohtu otsuse ja lükkas Dreibandti hagi tagasi.

8. Maa ei või olla erakäibe objektiks.

Määrus nr. 1141 — 1943. a. Kirovi rajooninõukogu hagi Gevorkjani jt. vastu.

Gevorkjan andis 1936. a. tema kasutamisel oleva puuvilja- viinamarjaaia, pindalaga 6,8 ha, 12 aastaks Matinjanile, Tšantõkjanile ja Gabrieljanile rendile, saades neilt 12 500 rbl. 1938. a. müüsid Tšantõkjan ja Gabrieljan oma osa aiast, pindalaga 4000 m², 8000 rbl. eest Šišjanile. 1943. a. mais esitas Kirovi rajooninõukogu täitevkomitee nimetatud isikute vastu hagi aia müügitehingu kehtetuks tunnistamise ja aia kostjate kasutusest äravõtmise ja selle rajooninõukogu käsutusse üleandmise pärast.

Erevani linna Kirovi rajooni 2. jsk. rahvakohus otsustas 19. juulil 1943. a. Gevorkjani ja Matinjani vahel ning Tšantõkjani ja Gabrieljani vahel, samuti Tšantõkjani, Gabrieljani ja Šišjani vahel sõlmitud lepingud kehtetuks tunnistada, võtta kostjatelt aia kasutamise- ja valdamisõigus ning anda aed rajooninõukogu käsutusse, nõuda sisse Gevorkjanilt riigituludesse 12 500 rbl., andes rajooninõukogule hagi esitamise õiguse Tšantõkjani ja Gabrieljani vastu neilt 8000 rbl. sissenõudmiseks. Armeenia NSV Ülemkohtu Kohtukolleegium tühistas 30. juulil 1943. a. rahvakohtu otsuse ja andis asja uueks läbivaatamiseks.

Nõustudes NSVL Ülemkohtu Esimehe protestiga leidis Kohtukolleegium, et Armeenia NSV Ülemkohtu määrus kuulub tühistamisele järgmistel põhjustel:

NSVL Konstitutsiooni § 6 järgi on maa NSVL-s riigi ainuomand, s. o. kogu rahva vara. Tsiviilkäibest erandatud varana

(TsK § 21) ei või maa olla ei säärase tsiviiltehingute objektiks, mille sihiks on maa võõrandamine (ost-müük, eelmüük, kinkimine, vahetus), samuti ka mitte toimingu objektiks, mille sihiks on maa kasutamissoiguse ajutine edasiandmine (rentimine, allrentimine). NSVL KTK ja RKN 4. juuni 1937. a. määrus (LSKK nr. 37, art. 150), märkides, et põllumajandusliku tähtsusega maa antakse maaorganite ja linnanõukogude poolt asutistele, organisatsioonidele ja üksikutele kodanikkudele ainult tasuta kasutamiseks, tähendas ühtlasi, et on keelatud põllumajandusliku tähtsusega maa rendileandmine nii väljaspool kui ka seespool linnapiire. Seega tuleb pidada ebaseaduslikuks igasuguseid, nii otseseid kui ka varjatud tehinguid maaga, mis rikuvad maa natsionaliseerimise põhimõtet, ja säärase tehingud toovad nende osaliste suhtes kaasa mitte üksnes TsK §-s 147 ettenähtud tagajärjed, vaid ka kriminaalvastutusele võtmise VNFSV KrK § 87-a ja teiste liiduvabariikide KrK vastavate paragrahvide järgi. Seda sätet tuleb kohaldada ka puuviljaaedade, viinamarjaistanduste ja marjapõõsaste võsade kasutamissoiguse edasiandmise tehingute suhtes, kuna säärane kasutus on lahutamatult seotud maatüki kasutamisega, kus need kasvavad.

Seepärast tunnistas rahvakohus käesolevas asjas õigesti kostjate vahel aia kohta sõlmitud müügi- ja renditehingud seadusevastaseks ja tühistas need TsK § 30 alusel ühes TsK §-s 147 ettenähtud tagajärgedega. Armeenia NSV Ülemkohtu kaalutlused selle kohta, et Armeenia NSV-s ei olnud tegelikult keelatud säärast liiki tehingud ja et tehingute sõlmimise momendist peale kostjad kasutasid aeda töötstarbeliselt, ei tõenda nende tehingute õiguspärasust, ja kui säärane praktika esines Armeenia NSV-s, siis see oli ilmselt vastuolus maa natsionaliseerimise seaduse ja NSVL Konstitutsiooniga.

Armeenia NSV Ülemkohtu määrmuses esitatud kaalutlustel võis tähtsus olla küsimuse kohta, kas käesoleval juhul tuleb kostjad anda kohtu alla KrK § 106 järgi, kuid neil ei või olla mingit jõudu nende tehingute kehtivuse küsimuses.

Eeltoodud põhjustel NSVL Ülemkohtu Tsiviilasjade Kohtukolleegium 30. detsembri 1943. a. istungil määrmis: Armeenia NSV Ülemkohtu määrmus tühistada ja Kirovi rajooni 2. jsk. rahvakohtu otsus 19. juulist 1943. a. jõusse jätta.

NSVL ÜLEMKOHTU PRAKTIKA

1944. a.

V (XI) vihk.

NSVL Ülemkohtu Pleenumi juhendavad määrused.

1. Riisumistes, raiskamistes, puudujääkides ja kuritarvitustes süüdlaselt väljamõistetud summade sissenõudmise korrast juhul, kui otsuse täitmine on edasi lükatud ja süüdimõistetu saadetud tegevväkke.

13. aprilli 1944. a. määrus nr. 6/3/u.

Kohtupraktikas kerkis küsimus kuritarvitustes, riisumistes, raiskamistes ja puudujääkides süüdimõistetu isikuilte tekitatud kahjude tasumiseks väljamõistetud summade sissenõudmise korra kohta juhtudel, kui kohtuotsuse täitmine on edasi lükatud ja süüdimõistetu saadetud tegevväkke (VNFSV KrK § 28 märkus 2 ja teiste liiduvabariikide KrK vastavad paragrahvid).

Ühenduses sellega tõstis NSVL Kohtu Rahvakomissar NSVL KohtuRK põhimäärustiku § 7 punkt „v“ korras NSVL Ülemkohtu Pleenumi ees küsimuse kohtutele vastava seletuse andmise kohta.

NSVL Ülemkohtu Pleenum määrab anda kohtutele järgmine seletus:

Kõnesolevais asjades kohtuotsuse täitmise edasilükkamise kohaldamisel süüdimõistetu saatmisega tegevväkke on kohus, lähtudes konkreetsetest asjaoludest, samuti õigustatud peatama tekitatud kahjude tasumiseks väljamõistetud summade sissenõudmise.

Karistuse määramise korrast kodanike isikliku vara riisumise eest.

13. aprilli 1944. a. määrus nr. 6/4/u.

Kohtupraktikas üleskerkinud küsimuse puhul seletab NSVL Ülemkohtu Pleenum kohtuorganitele, et kodanike vara riisumise asjus on kohus, lähtudes konkreetsetest asjaoludest, õigustatud

määrama karistust vabadusekaotuse näol, sõltumata karistuse tähtajast, kui see karistuse liik (vabadusekaotus) on ette nähtud Kriminaalkoodeksi vastavas paragrahvis.

Seejuures juhindub kohus NSVL ja liiduvabariikide kriminaal-seadusandluse põhialuste §-st 18, mille mõtte järgi on lubatud vabadusekaotus ka tähtajaga alla ühe aasta.

NSVL Ülemkohtu Kriminaalasjade Kohtukolleegiumi määrused.

1. Võõra vara ebaseadusliku oma omandiks muutmise kvalifitseerimisel tuleb vahet teha valvatava ja hoiule antud vara mõiste vahel.

Areštovitši asi. Süüdi mõistetud Rostovi oblastikohtu poolt 7. augusti 1932. a. seaduse järgi. VNFSV Ülemkohtu poolt ümber kvalifitseeritud VNFSV KrK § 162 p. „d“ järgi. 8. aprilli 1944. a. määrus.

Areštovitš on süüdi tunnistatud selles, et tema, olles määratud raamatupidajaks Rostovi aidakahjuritega võitlemise kontoris, riisus ajavahemikul 14. veebruarist kuni 2. aprillini 1943. a. kaustilist soodat, mida hoiti keldris, mille võtmed olid tema käes. Koos kod. Štšegoleviga riisus Areštovitš umbes 30 kg soodat 15 000 rubla väärtuses.

VNFSV Ülemkohus kvalifitseeris Areštovitši kuriteo ümber KrK § 162 punkti „d“ järgi, motiveerides seda sellega, et riisumise viis ja riisutu kogus ei andnud kohtule alust kvalifitseerida Areštovitši kuritegu 7. augusti 1932. a. seaduse järgi.

VNFSV Ülemkohtu otsus kuulub tühistamisele järgmistel põhjustel. Toimikus leiduvaist materjalidest nähtub, et kaustiline sooda oli Areštovitši vastutaval hoiul. Sellist ülesannet ei või sarnastada ladude ja hoiupaikade valvamisega, millest räägivad VNFSV KrK § 162 punktid „g“ ja „d“, kus mainitakse riigi- ja ühiskondlikke ladusid ning hoiupaiku valvavaid isikuid.

Isik, kes valvab mingisugust vara, täidab ainult tehnilist ülesannet, mis seisneb valvatava vara hoidmises

füüsilise hävingu, rikke või kaotsimineku ohu eest, mis võib ähvardada seda vara loodusjõudude või selleks mitteõigustatud isiku käitumise läbi. Isik, kellele on tehtud ülesandeks vara hoida, teostab neid õigusi ja kohustusi, mis on vajalikud hoiule antud vara alalhoidmiseks, vastavalt hoiulepingule, seadusele ja vara iseloomule.

Isikul, kelle käes on vara hoiul, lasub samuti kohustus valvata vara, kuid ainult ühe tema kohustuse näol, mis järgneb hoiulepingust või seadusest. Järelikult, hoiul olev vara on seda hoidva isiku korralduses, valvatav vara aga pole valvuri korralduses. Sellest järeldub, et valvur, kes pöörab valvatava vara oma omandiks, paneb toime riisumise, kuna ametiisik, kellele on tehtud ülesandeks mingi vara hoidmine, paneb seda omastades toime raiskamise. Seega tema kätte usaldatud vara omastanud Areštovitši teod moodustavad raiskamise ja neid oleks tulnud kvalifitseerida VNFSV KrK § 116 lg. 2 järgi, kui ei kerkiks küsimust 7. augusti 1932. a. seaduse kohaldamisest.

Toimikus leiduvaist materjalidest nähtub, et peale sooda omastas Areštovitš ka tema kätte usaldatud kontori raha 3269 rubla suuruses summas. See kuritegu pole peegeldunud ei süüdistuse formulatsioonis ega ka süüdimõistetu tegevuse kvalifikatsioonis, mille kohaldas VNFSV Ülemkohus. Peab tunnistama, et käesoleval juhul on alusetu 7. aug. 1932. a. seaduse mittekohaldamine, arvestades nii Areštovitši poolt omastatud vara väärtust ja selle otstarvet kui ka kuriteo kordasaatmise olukorda okupatsioonist vabastatud maakoha tingimustes; see kuritegu oma raskuse tõttu ulatub välja riisumiste ja raiskamiste piiridest, mis on ette nähtud nii VNFSV KrK §-s 116, kui ka sama koodeksi §-s 162. Peab tunnistama, et VNFSV Ülemkohtul polnud alust Areštovitši tegude ümberkvalifitseerimiseks VNFSV KrK § 162 p. „d“ järgi.

Eeltoodud põhjustel Kriminaalasjade Kohtukollegium määras:

VNFSV Ülemkohtu määrus tühistada ja Areštovitši süüdistusasi saata uueks läbivaatamiseks VNFSV Ülemkohtu samale kollegiumile teises koosseisus süüdimõistetu kassatsioonikaebuse läbivaatamiseks.

2. Riikliku või ühiskondliku vara vargust, mis oli eraisikule kuulavas hoiupaigas, võib kvalifitseerida sotsialistliku omandi riisumisenä ainult sel juhul, kui varguse toimepanija teadis, et tema poolt riisutud vara on riiklik või ühiskondlik.

Korejevi asi. Süüdi mõistetud Tatari ANSV Laiševski rajooni rahvakohtu poolt VNFSV KrK § 162 p. „g“ järgi. 1. aprilli 1944. a. määrus.

Korejev on süüdi tunnistatud selles, et ta riisus 10 kg kolhoosile „Krasnõi Pahhar“ kuuluvaid hapukapsaid. Riisutud kapsastega peeti ta kuriteo kohal kinni.

Kohtuotsus kuulub tühistamisele järgmistel põhjustel. Kohus on asja läbi vaadanud advokaadi osavõtuta, kuigi süüalune polnud veel saanud 16-aastaseks, ja peale selle on ta II grupi invaliid ning kannatab kehalise puuduse all, mis sõltumata tema vanusest teeb kohustuslikuks kaitsja osavõtu asja arutamisest (VNFSV KrPK § 55). Peale selle pole kohus küllaldaselt mõistnud asja sisu. Kapsaid, millest on asjas juttu, hoiti mitte kolhoosi ruumis, vaid keldris, mis kuulus kolhoosnikule Litsovale, kes tabaski Korejevi kapsastega, kui ta koju tuli. Seega peab kõigepealt asetama küsimuse, kas käesolevat vargust võib kvalifitseerida kui ühiskondliku vara vargust, kuna vargus oli toime pandud mitte ühiskondlikust laost, vaid kolhoosi liikmele isiklikult kuuluvast ruumist. Ühiskondliku omandi vargusena võib seda vargust käesoleval juhul kvalifitseerida ainult sel tingimusel, kui varguse toimepannud Korejev teadis, et tema poolt riisutavad kapsad kuuluvad kolhoosile. Nagu seletas Korejev, leppisid tema ja alaealine Katkov kokku Litsova pojaga, et viimane annab neile mõlemale kapsaid vahetuseks suuskade eest. Kui nad Litsova äraolekul tulid kahekesi kapsastele järele, siis aitas Litsova alaealine poeg neid kapsaste keldrist välja toomisel, kuid nad võtsid mitte Litsovale, vaid kolhoosile kuuluvaid kapsaid. Nende seletuse põhjal pole aga võimalik tuvastada, kas märges varastatud kapsaste kolhoosile kuuluvuse kohta tähendab seda, et Korejev juba riisumise momendil teadis, et kapsad kuuluvad kolhoosile, või et ta sai sellest teada peale varguse toimepanemist. Seepärast, rääkimata juba sellest, et kohus määras Korejeville mittevastavalt raske karistuse, ei või tunnistada põhjendatuks käesoleva kuriteo kvalifikatsiooni ennast VNFSV KrK § 162 p. „g“ järgi. Samuti peab märkima, et kuigi pole kerkinud küsimust Korejevi süüdimatuse kohta, tema raskekujuline kõrvahaigus, mis on seotud ergukava vigastusega ja füüsilise põndumusega, nagu see on kaebuse juures esitatud arstitõendis tähendatud, oleks pidanud kohut

mõjutama tema suhtes kaaluma teise, vabadusekaotusest otsustarbekohasema karistusvahendi kohaldamist. Pidades VNFSV KrK § 8 põhjal edaspidist menetlust käesolevas asjas mitteotstarbekohaseks, Kriminaalasjade Kohtukolleegium määras:

Laiševski rajooni rahvakohtu otsus ja Tatari ANSV Ülemkohtu määrus tühistada ja menetlus Korejevi süüdistusasjas VNFSV KrK § 8 alusel lõpetada.

3. Isikliku vara vargust rongis tuleb kvalifitseerida VNFSV KrK § 162 p. „v“ ja mitte p. „g“ järgi.

Orlovi asi. Süüdi mõistetud Leningradi oblasti Akulovi rajooni 1. jsk. rahvakohtu poolt VNFSV KrK § 162 p. „g“ järgi. 5. aprilli 1944. a. määrus.

Orlov on süüdi mõistetud selle eest, et tema sõidu ajal rongis, ronides vaguni pingi alla ja lõigates katki reisija koti, riisus sellest 6 purki kalakonserve.

Orlovi kuritegu pole õigesti kvalifitseeritud VNFSV KrK § 162 p. „g“ järgi, kuna see on ette nähtud sama koodeksi § 162 punktis „v“, mispärast NSVL Ülemkohtu Kohtukolleegium määras:

Kvalifitseerida Orlovi kuritegu VNFSV KrK § 162 p. „v“ järgi ja määrata talle karistuseks kaheksa kuud vabadusekaotust.

4. Süüdistus varguses eeldab nende esemete konkreetset ära-tähendamist, millede riisumine on süüalusele süüks arvatud.

Zubova asi. Süüdi mõistetud Moskva linna Krasnopresnenski rajooni 4. jsk. rahvakohtu poolt VNFSV KrK § 162 p. „g“ järgi. 12. aprilli 1944. a. määrus.

Zubova on kohtuotsusega süüdi tunnistatud selles, et tema, „elades 1941. a. oktoobrist kuni 1942. a. juunini Kurjatnikovide korteris, kes olid lähetuses ja Moskvast ei viibinud, tegeles Kurjatnikovidele kuulavate asjade riisumisega. Osa asju avastati läbiotsimisel Zubova juures ja võeti ära“.

Kohtuotsus kuulub tühistamisele järgmistel põhjustel. Eelkõige, kohtuotsus on koostatud VNFSV KrPK § 334 rikkumisega. Paragrahv 334 nõuab, et kohtuotsuses oleks täpselt ära märgitud kuriteo koosseis, milles kohtualust süüdistatakse. Zubova on süüdi tunnistatud varavastase kuriteo toimepanemises, vara

varguses, järelikult antud kuriteo koosseisu määramisel on oluliseks osaks varguse objektiks olnud vara täpne äratähendamine. Kuid, nagu nähtub ülaltoodud süüdistuse formulatsioonist, ei ole kohtuotsuses tähendatud riisutud asju ning see ei sisalda isegi riisutud vara hulka ja väärtust. Juba üksnes selle puuduse tõttu ei või otsus sellisel kujul jõusse jääda. Kuid ta on ebaõige ka Zubovale omistatud Kurjatnikovidele kuuluvate asjade varguses süüdistuse põhjendamatus tõttu.

Toimikus leiduvaist materjalidest nähtub, et A. V. Kurjatnikov, kes elas Moskvast välismaale lähetusele ning ühenduses sellega sai Moskva linna täitevkomitee elamutevalitsuselt tunnistuse temale kuuluva elamispinna alalhoidmise kohta kahe aasta jooksul. 1941. a. augustis sõitis tema juurde ka ta naine. Ärasõidul Moskvast andis viimane toa ja tuppä jäanud vara nimekirja alusel üle majavalitsejale. Nimekirja võeti ainult suured asjad, peamiselt mööbel. Muid asju (riided, pesu jne.), mis olid lukustatud kapis ja kummutis, nimekirja ei võetud. Tuba pitseeriti majavalitsuse poolt. 1941. a. oktoobris majutati Kurjatnikovide tuppä Zubova. Toas leiduvad asjad anti Zubovale üle majavalitsuse esindaja poolt sama nimekirja järgi, mille alusel neid andis üle Kurjatnikova, kuid sellele nimekirjale tegi Zubova pealdise selle kohta, et kapis üks vahe on tühi ja et üks lahtine laegas sisaldab samas pealdises loendatud asju, et kaks kummutisahtlit raamatutega on samuti lukustamata ning kolmas on suletud. Peale selle on loendatud diivanis olevad asjad ja mõningad üksikud sööginõud ning majapidamistarbed.

Ühenduses Kurjatnikovi kirjaliku pöördumisega Moskva linna prokuröri poole, kus Kurjatnikov teatas, et temani jõudnud andmete järgi on tema tuppä majutatud teine isik ja et sinna jäetud vara riisutakse selle elanike poolt, tõsteti Zubova 1942. a. juunis tähendatud toast välja. Temale nimekirja alusel üleantud Kurjatnikovide vara äraandmisel majavalitsejale puudusid mõningad esemed nende hulgast, mis olid loendatud Zubova poolt nimekirjale tehtud pealdises (villane sall, paar ratsapükse, villane svetter, villane kleit, elektritriikraud). Vara üleandmist aktiga ei vormistatud. Tuba pitseeriti ja võtmed anti majavalitsejale hoiule. Pärast tagasipöördumist Moskvasse 1942. a. lõpus teatasid Kurjatnikovid prokuratuuriorganitele 367 eseme kadumisest nende poolt jäetud vara hulgast, kogusummas üle 100 000 rubla väärtuses, ning palusid nende asjade riisumise eest Zubova vastutusele võtta. Juurdluse tulemusena anti Zubova kohtu alla süüdistuses Kurjatnikovidele kuuluvate asjade vargu-

ses ning kohus pidas tema süüdistuse tõendatuks. Kohtuotsuses mingisuguseid süütõendeid toodud ei ole. Otsustades mitte küllaldaselt selge süüdistuskokkuvõtte järgi, lugesid uurimisorganid selliseiks tõendeiks 1) tunnistajate (majaelanike) seletusi selle kohta, et Zubova ja ta majateenija kasutasid Kurjatnikovide asju; 2) mõnede asjade puudumist asjade üleandmisel Zubova poolt 1942. a. juunis; 3) Zubova juurest läbiotsimisel mõnede asjade leidmist, mida Kurjatnikovid tunnistasid neile kuuluvaks.

Kuid tähendatud asjaoludest ei või osa pidada küllaldaselt tuvastatuks ja osa nendest ei või olla süüdistuse tõendiks. Kurjatnikovidele kuuluvate asjade kasutamise suhtes peab märkima, et kõik tunnistajad, kes eeluurimisel seletasid, et Kurjatnikovide asju kasutasid Zubova ja ta majateenija, seletasid kohtuistungil, et neid asju kasutas Zubova majateenija, kuna Zubova seljas nad ei ole neid asju näinud (jutt on seljaskantavaist asjadest). Peale selle peab märkima, et asjade kasutamine ei tähenda veel nende vargust. Varguse tõendiks oleks see vaid tingimusel, kui oleks tuvastatud esiteks, et Zubova on avanud nende asjade lukustatud panipaigad, ja teiseks, et ta just neid asju ei andnud tagasi. Kuid ei üks ega ka teine asjaolu pole kindlaks tehtud. Zubova poolt asjade nimekirjale tehtud ülalnimetatud pealdis, mis majavalitseja poolt, kes nimekirja vastu võttis, pole ümber lükatud, tunnistab sellest, et Zubova poolt vara vastuvõtmisel olid mõned hoiupaigad juba avatud.

Mõningate asjade puudumise kohta Zubova poolt vara üleandmisel seletas viimane, et tema äraolekul lubas tema majateenija ühel naisterahval, kes end nimetas Kurjatnikovide sugulaseks ja kellel oli nendelt vastav volitus, mõningaid asju võtta. Osa neist asjadest ta hiljem tagastas. Neid seletusi pole kontrollitud. Lõpuks, Zubova juurest läbiotsimisel leitud ja Kurjatnikovide poolt omaks tunnistatud asjade suhtes on olemas tunnistajate Besseda ja Morozkina seletused, kes kinnitavad, et need asjad kuuluvad Zubovale. Mis aga puutub elektritriikrauas, mis samuti leiti Zubova juurest, siis teatas viimane juba vara majavalitsusele üleandmisel, et ta andis triikraua remonti. Järelikult peab tunnistama, et asjas pole küllaldaselt andmeid, mis paljastavad Zubovat Kurjatnikovidele kuuluvate asjade varguses. Tuvastatuks võib ainult lugeda nende asjade ebaseaduslikku kasutamist, peamiselt Zubova majateenija poolt. See asjaolu võib aga olla üksnes haginõude aluseks, mida võib esitada Zubova vastu, sest ta peab vastutama oma majateenija

tegude eest, kui see kasutas neid asju Zubova nõusolekul ja teadmisel.

Eeltoodud põhjustel Kriminaalasjade Kohtukolleegium määras:

Moskva linna Krasnopresnenski rajooni 4. jaoskonna rahvakohtu otsus ja Moskva linnakohtu määrus tühistada ning asja menetlus süüdistuse tõendamatusse tõttu lõpetada.

5. Süüdistus varguses eeldab tõendite olemasolu, mis tõendavad riisumise kordasaatmise fakti ennast, ja see ei või olla rajatud üksnes sellele, et süüaluse käest leitud esemete saamise allikas on teadmata või kahtlane.

Naumova asi. Süüdi mõistetud Leningradi linna Sverdlovi rajooni 2. jsk. rahvakohtu poolt VNFSV KrK § 162 p. „e“ järgi. 29. aprilli 1944. a. määrus.

Naumova on süüdi tunnistatud selles, et ta riisus 2. aprillil 1943. a. ettevõttest ühe liitri õli, millega ta peeti kinni läbikäiguputkas tehase territooriumilt lahkumisel. Naumova süüdimõistmise aluseks KrK § 162 p. „e“ järgi oli tema kinnipidamise fakt läbikäiguputkas liitri õliga, teisi Naumovale omistatud riisumist kinnitavaid tõendeid toimikus pole. Naumova eitas kategooriliselt süüdistust õli varguses ja seletas, et ta ostis selle õli tehase territooriumil ühelt tundmatult naisterahvalt 150 rubla eest. Tunnistaja Petrova seletas kohtuistungil, et Naumova tehase territooriumilt lahkudes kannu õliga ei varjanud ja enne läbiotsimist teatas, et viib selles õli.

Pidades esitatud põhjustel Naumova süüdistust mittetõendatuks Kriminaalasjade Kohtukolleegium määras:

Leningradi linna Sverdlovi rajooni 2. jaoskonna rahvakohtu otsus tühistada ja menetlus Naumova süüdistusasjas süüdistuse tõendamatusse tõttu lõpetada.

6. Teenistusliku seisundi kuritarvitust, millel puuduvad Gruusia NSV KrK §-s 114 (VNFSV KrK § 109 ja teiste liiduvabariikide KrK vastavad paragrahvid) tähendatud tunnused, tuleb kvalifitseerida Gruusia NSV KrK § 118 lg. 2 (VNFSV KrK § 112, lg. 2 ja teiste liiduvabariikide KrK vastavad paragrahvid) järgi.

Selvjani asi. Süüdi mõistetud Abhaasia ANSV Ülemkohtu poolt Gruusia NSV KrK § 122 lg. 1 (raiskamine) ja § 114 (teenistusliku seisundi kuritarvitus) järgi. 22. aprilli 1944. a. määrus.

Selvjan on süüdi tunnistatud selles, et tema, töötades Ažarski tarbijatekooperatiivi kaupluse nr. 5 juhatajana,

turustas ilma tarbijatekooperatiivi esimehe loata talvisest tagavarast 463 kg suhkrut ja raiskas 6626 rubla.

Abhaasia ANSV Ülemkohtu otsus ja Gruusia NSV Ülemkohtu määrus kuuluvad muutmisele järgmistel põhjustel:

Selvjani süüdistus 6626 rubla riigiraha raiskamises pole põhjendatud.

Toimikus leiduvate materjalidega on tuvastatud, et Selvjan oli kutsutud sõjakomissariaati ja tema äraolekul oli äri, kus ta töötas, avatud. Samuti pandi Selvjani äraolekul äris toime revideerimine, millega selgitati 6626 rubla puudujääk. Toimikust nähtub, et sõjakomissariaati minnes andis Selvjan üle äris müügist saadud raha oma naisele tarbijatekooperatiivile edasiandmiseks, mida viimane ka tegi. Fakti, et sõjakomissariaati minnes võttis Selvjan äri rahast endale 600 rubla, ei saa käsitada raiskamisena, kuna Selvjan ei olnud nelja kuu jooksul palka saanud.

Mis puutub Selvjanile esitatud süüdistusse Gruusia NSV KrK § 114 järgi, siis tunnistas kohus ise otsuses, et kuigi Selvjan andis elanikele suhkrut välja tarbijatekooperatiivi juhatuse loata, ei taotlenud ta sellega mingit kasuahnet sihti. Tähendatud asjaolude esinemisel on Gruusia NSV KrK § 114 Selvjani suhtes rakendatud ebaõigelt ning tema käitumist, mis väljendus selles, et ta tarbijatekooperatiivi juhatuse loata realiseeris talvisest tagavarast 463 kg suhkrut, tuleb kvalifitseerida Gruusia NSV KrK § 118 lg. 2 järgi.

Eeltoodud põhjustel NSVL Ülemkohtu Kriminaalasjade Kohtukollegium määras:

Abhaasia ANSV Ülemkohtu otsus ja Gruusia NSV Ülemkohtu määrus Selvjani suhtes Gruusia NSV KrK § 122 lg. 1 järgi tühistada ja asja menetlus selles osas kriminaalkorras lõpetada süüdistuse tõendamatause pärast. Kuritegu Gruusia NSV KrK § 114 järgi ümber kvalifitseerida sama KrK § 118 lõikele 2, määrates Selvjanile karistuseks ühe kuu paranduslikke töid.

7. Ametiisiku poolt tema kätte usaldatud rahasummade ebaseaduslikku kasutamist, kui sellel puudub omastamise siht, tuleb kvalifitseerida kui teenistusliku seisundi kuritarvitust, mitte aga kui raiskamist.

Malõševi asi. Süüdi mõistetud Kirovi oblasti Muraškinski rajooni 1. jsk. rahvakohtu poolt VNFSV KrK § 116 lg. 2 järgi. 1. aprilli 1944. a. määrus.

Malõšov on süüdi tunnistatud selles, et tema, töötades 1943. a. Halturini-nimelise kolhoosi esimehena, hankis kolhoosi jaoks

ebaseaduslikul viisil Lina Varumise Keskuse (Zagotljon) kontorist 140 kg ristikuseemet, makstes selle eest kontori juhatajale Rogožinile 8750 rubla, ning samuti ostis sama kolhoosi jaoks tema käest 10 liitrit petrooleumi 1000 rubla eest.

Malõševi süü on tõendatud, kuid tema kuritegu on kohtu poolt ebaõigesti kvalifitseeritud VNFSV KrK § 116 lg. 2. järgi.

Tema kuritegu tuleb antud kujul kvalifitseerida VNFSV Kriminaalkoodeksi § 109 järgi.

Seepärast Kriminaalasjade Kohtukolleegium määras:

Muraškinski rajooni 1. jaoskonna rahvakohtu otsus ja Kirovi oblastikohtu määrus Malõševi suhtes muuta, tema kuritegu ümber kvalifitseerida VNFSV KrK § 109 järgi ja määrata temale karistuseks üks aasta paranduslikke töid; määratud karistuse hulka arvata vahi all viibitud aeg sellise arvestusega, et üks päev vabadusekaotust vastab kolmele päevale paranduslikke töid.

8. Ametiasutisse jäetud isikliku vara riisumist ametiisiku poolt, kui see vara ei olnud viimase kätte hoiule antud, ei või kvalifitseerida ametialase kuriteona.

Gusseva asi. Süüdi mõistetud Moskva oblasti Krivandinski rajooni rahvakohtu poolt VNFSV KrK § 116 järgi. 15. aprilli 1944. a. määrus.

(Väljavõtte.)

Kohus on 40 kg eraisikule kuulunud kartulite omastamist Gusseva poolt ebaõigesti kvalifitseerinud riigivara raiskamisena. Et tähendatud kartulid polnud posti vastutaval hoiul, vaid olid administratsiooni teadmata eraisiku poolt jäetud koridori, siis nende riisumist Gusseva poolt tuleb kvalifitseerida VNFSV KrK § 162 järgi.

9. Ametiisik ei kannu vastutust kõrgemalseisva organi korralduse, tagajärjel tekkinud tagajärgede eest, kui nende korralduste täitmine oli kõnesolevale isikule kohustuslik.

Volkova asi. Süüdi mõistetud Moskva linna Kalinini rajooni 2. jsk. rahvakohtu poolt VNFSV KrK § 111 järgi. 15. aprilli 1944. a. määrus.

Kohtuotsusega on Volkova süüdi tunnistatud selles, et tema, töötades Lennukitööstuse RK trustis söökla nr. 5 direktorina, suhtus lohakalt oma kohustustesse seega, et lubas alaealisel

Skorohhodoval asuda tööle leivalõikajana ja ei jälginud selle tegevust.

Skorohhodova töötas kahe kuu jooksul ilma töölepingut vastavalt vormistamata ning tal tekkis 255,5 kg leiva puudujääk. Eeluurimise ja kohtuliku uurimisega on tuvastatud, et Volkova ise töötas söökla nr. 5 direktorina umbes kolm kuud. Skorohhodoval, kes varem töötas ettekandjana, oli lubatud tööle asuda leivalõikajana 18. trusti kaadriteosakonna korralduse kohaselt, kes Skorohhodova tööle võttis ning ta ka ümber paigutas. Volkoval endal ei olnud söökla töötajate palkamise ja vallandamise õigust. Söökla Volkova poolt teisele direktorile üleandmise päevaks ei olnud Skorohhodoval mingisugust leiva puudujääki. See puudujääk tekkis siis, kui söökla direktoriks oli Ledneva, mitte aga Volkova. Peab tunnistama, et säärase asjaolude puhul polnud kohtul aluseid Volkova VNFSV KrK § 111 järgi süüdimõistmiseks. Neil asjaoludel Kriminaalajakohutukolleegium määras:

Moskva linna Kalinini rajooni 2. jaoskonna rahvakohtu otsus ja Moskva linnakohtu määrus Volkova suhtes tühistada ning asja menetlus tema suhtes VNFSV KrPK § 4 p. 5 põhjal lõpetada.

10. NSVL Ülemnõukogu Presiidiumi 15. aprilli 1943. a. määruse põhjal on raudteelased võrrutatud sõjaväelastega üksnes vastutuse osas ametialaste kuritegude eest.

Rogulini asi. Süüdi mõistetud Kupjanski rajooni 1. jsk. rahvakohtu poolt Ukraina NSV KrK § 135 (kaubandust reguleerivate eeskirjade rikumine) järgi. Harkovi oblastikohtu poolt on asi lõpetatud. Ukraina NSV Ülemkohtu poolt on rahvakohtu otsus ja oblastikohtu määrus tühistatud ja asi alluvuse järgi üle antud sõjatribunalile. 15. aprilli 1944. a. määrus.

Rogulin on kohtuotsusega süüdi tunnistatud selles, et ta 27. mail 1943. a., tulles Aleksejevskast Kupjanskisse, tõi kaasa 91 klaasi mahorkat, millest ta müüs maha 18 klaasi 900 rubla eest ja 49 klaasi vahetas soola vastu. Harkovi oblastikohus tühistas kohtuotsuse, motiveerides seda sellega, et Rogulin vahetas mahorkat oma perekonna toitmiseks vajalikkude toiduainete vastu.

Ukraina NSV Ülemkohus, puudutamata süüdistuse sisu, tähendas, et rahvakohtul polnud õigust asja oma menetlusse võtta, kuna Rogulinit kui raudteelast tuleb lugeda sõjaväelaseks

NSVL Ülemnõukogu Presiidiumi 15. aprilli 1943. a. määruse põhjal.

Ühenduses sellega tühistas Ülemkohus kohtuotsuse ja saatis asja alluvuse järgi läbivaatamiseks sõjatribunalile.

Ukraina NSV Ülemkohtu määrus kuulub tühistamisele. NSVL Ülemnõukogu Presiidiumi 15. aprilli 1943. a. määruse sisust nähtub, et raudteelased on võrrutatud sõjaväelastega ametialaste kuritegude eest (§ 3); määruse § 4 sätib raudteetranspordil toimepandud kuritegude alluvuse sõjatribunalile. Et Rogulinile inkrimineeritud teod ei ole toime pandud raudteetranspordil ega ole seoses tema ametialase tegevusega, siis ei allu Rogulini asi sõjatribunalile ja rahvakohus võttis õigesti asja oma menetlusse. Kuid isegi juhul, kui asi olekski sõjatribunalile allunud, oleks kohtuotsuse tühistamine ainult sel motiivil, et asja vaatas läbi teise alluvusega kohus, ebaõige, sest vastavalt Ukraina NSV KrPK § 348 punktile 5 võib kohtuotsuse tühistamine kohtupidamise eeskirjade rikkumise põhjusel aset leida ainult siis, kui neil rikkumistel oli oluline mõju kohtuotsusele. Lugesdes eeltoodud põhjustel õigeks Harkovi oblasti kohtu määruse, mis lõpetas asja menetluse, Kriminaalasjade Kohtukolleegium määras:

Ukraina NSV Ülemkohtu otsus käesolevas asjas tühistada ja jõusse jätta Harkovi oblastikohtu määrus.

11. Süüdistus VNFSV KrK § 79⁴ ja 111 järgi võib aset leida vaid juhul, kui seal tähendatud tagajärjed on kausaalses seoses süüaluse kuriteolise tegevusega või tegevusetusega.

Suvorovi ja Staršinovi asi. Süüdi mõistetud Moskva oblasti Taldomski rajooni 2. jsk. rahvakohtu poolt, esimene VNFSV KrK § 79⁴ ja teine VNFSV KrK § 111 järgi. 1. aprilli 1944. a. määrus.

Suvorov ja Staršinov, kes töötasid kolhoosis, Suvorov — kolhoosi tallimehena ja Staršinov — algul esimehena ja seejärel brigadiirina, on süüdi tunnistatud selles, et Suvorov suhtus kuriteolise hooletusega kolhoosi hobustesse, mille tagajärjel mitu hobust langes rivist välja. Staršinov aga ei taganud vajalikku hoolitsemist kolhoosi hobuste eest, andis korraldusi haigete hobustega töötamiseks ja ei jälginud Suvorovi tööd, mille tagajärjel mitu hobust langes rivist välja.

Kohtuotsus kuulub tühistamisele ja asi lõpetamisele järgmistel põhjustel. VNFSV KrK §-s 79⁴ ettenähtud kuriteo koosseisu jaoks on vajalik kuriteoliselt hooletu hobuste kohtlemine, mis toob endaga kaasa hobuse hukkamise või viib ta kõlbmatusse seisundisse. Raskendavaiks asjaoludeks, mis on aluseks kuriteo kvalifitseerimiseks VNFSV KrK § 79⁴ lg. 2 järgi, on kuriteoliselt hooletu hobuste kohtlemise süstemaatiline iseloom ja tähendatud tagajärgede saabumine tunduva arvu hobuste hukkamise näol. Suvorovi käitumises ei ole tuvastatud VNFSV KrK § 79⁴ lg. 2 märgitud tunnuseid ja seepärast on süüdimõistev otsus Suvorovi suhtes tehtud küllaldase aluseta. Suvorov ja Staršinov eitasid neile esitatud süüdistust. Suurem osa asjas ülekuulatud tunnistajaist ei kinnitanud Suvorovile ja Staršinovile esitatud süüdistuse õigsust, vaid, vastupidi, seletasid, et Suvorov suhtus töösse hästi.

Tunnistaja F. P. Staršinovi seletus Suvorovi poolt hobuste hooletu kohtlemise kohta on ebakonkreetne; see ei esita ühtegi juhtu, mil süüalune nimelt oleks hobuseid kuriteoliselt hooletult kohelnud.

Peale selle, nagu seletas F. P. Staršinov, polnud ta ise pealtnägijaks Suvorovi poolt hobuste hooletul kohtlemisel, vaid kuulis seda teistelt isikutelt. Keegi isikuist, kes töötasid koos Suvoroviga, F. P. Staršinovi tunnistust ei kinnitanud. Suvorov seletas, et F. P. Staršinov kandis tema peale viha ja selle tõttu ta tunnistaski tema vastu ebatõtt.

Selliste andmete puhul ei või tunnistaja Staršinovi seletused, mis pole kinnitatud muude toimiku andmetega, olla küllaldaseks aluseks Suvorovi süüdimõistmiseks VNFSV KrK § 79⁴ lg. 2 järgi.

Rahvakohus ei võtnud arvesse, et hobuste läbiuurimine käesoleval juhul toimus kevadise külvi lõpul, kui hobused olid põllutööde tagajärjel kurnatud, ja et kolhoosil oli üldse 10 tööhobust, kusjuures pooled neist olid kolhoosile jäetud sõjaväeosade poolt halvas seisundis. Aktiga on tuvastatud, et hobune nimega „Zorka“ lõppes vanaduse tõttu, hobune „Neždanka“ langes rivist välja naela torke tõttu kapja ning hobune nimega „Maltšik“ — kastreerimise tagajärjel, mitte aga nende hobuste hooletu kohtlemise tagajärjel, nagu see on tähendatud kohtuotsuses.

Tunnistajate seletustest nähtub, et kolhoos oli küllaldasel määral loomatoiduga varustatud ja mingit loomatoidu pillamist polnud.

Eeltoodud põhjustel ja mitte leides Suvorovi ning Staršinovi

tegevuses kriminaalkuriteo koosseisu, Kriminaalasjade Kohtukollegium määras:

Moskva oblasti Taldomski rajooni 2. jaoskonna rahvakohtu otsus ja Moskva oblastikohtu määrus tühistada ning Suvorovi ja Staršinovi süüdistusasjas menetlus VNFSV KrPK § 4 p. 5 alusel lõpetada.

12. VNFSV KrK § 79⁴ võib kohaldada ainult selles paragrahvis tähendatud tagajärgede esinemise korral.

Aleksandrova asi. Süüdi mõistetud Smolenski oblasti Andrejevi rajooni rahvakohtu poolt VNFSV KrK § 79⁴ lg. 1 järgi. 26. aprilli 1944. a. määrus.

Aleksandrova on süüdi mõistetud selle eest, et tema, saanud 1943. a. oktoobris kolhoosilt hobuse telliskivide veoks oma maja juurde, kasutas hobust ebaõigesti, mille tagajärjel hobusel toimus abort.

Kohtuotsus on ebaõige ja kuulub tühistamisele järgmistel põhjustel. VNFSV KrK § 79⁴ näeb ette kriminaalkaristuse hobuste hooletu kohtlemise eest riiklikes ja ühiskondlikes asutistes ning karistus on tingitud selles paragrahvis ettenähtud tagajärgede saabumisest, nimelt hobuse hukkamisest või ta viimisest kõlbmatusse seisundisse. Kui neid tagajärgi ei saanud, siis võib süüdlast vastavalt KrK § 79⁴ märkusele karistada ainult distsiplinaarkorras.

Asjas on tuvastatud, et pärast toimunud aborti jäi hobune terveks ja töökõlblikuks, s. t. VNFSV KrK §-s 79⁴ ettenähtud tagajärgi ei saanud. Kohus tähendas otsuses, et abort toimus hobuse ebaõige tööks kasutamise tagajärjel, ja rajas Aleksandrova süüdistuse 9. nov. 1943. a. aktile, kuid toimikus leiduvate materjalidega ja kohtus ei ole tuvastatud, kelle poolt ja milles konkreetselt seisnes hobuse ebaõige kasutamine. Samuti pole selgitatud põhjus, mis kutsus hobusel esile abordi. Tunnistajate seletustest nähtub, et hobuse tiinusest keegi ei teadnud. Sellest ei teadnud ka Aleksandrova. Hobune oli kogu aeg kasutamisel.

Kõigi nende tingimuste tõttu peab Aleksandrovale pandud vastutuse hobuse abordi eest tunnistama ebaõigeks ning kohtul polnud alust tema süüdimõistmiseks.

Seepärast NSVL Ülemkohtu Kriminaalasjade Kohtukollegium määras:

Rahvakohtu otsus Aleksandrova suhtes tühistada ja asja menetlus VNFSV KrPK § 4 p. 5 põhjal lõpetada.

13. Lepingujärgsete kohustuste mittetäitmist ei või isegi sõja ajal kvalifitseerida VNFSV KrK § 59⁶ järgi, mis näeb ette keeldumise või kõrvalehoidumise koormatiste täitmisest, mitte aga kõrvalehoidumise lepingust, mis on kahepoolne akt, tulenevate kohustuste täitmisest.

Ponomarevi asi. Süüdi mõistetud Burjaadi-Mongoli ANSV Bitšuri rajooni rahvakohtu poolt VNFSV KrK § 59⁶ järgi. 12. aprilli 1944. a. määrus.

Vastavalt kohtuotsusele on Ponomarevile süüks arvatud, et ta ei tasunud põllumajandus- ja kindlustusmaksu 1941. a. eest, ei täitnud lepingut koolile küttepuude valmistamise kohta ning hoidus kuritahtlikult kõrvale töödest töökohustuse korras. Seega on Ponomarevile süüks pandud kolme eri liiki kohustuse mittetäitmine, kuid ühelgi neist juhtudest ei ole kohus õigesti lahendanud küsimust Ponomarevi vastutusest.

Põllumajandus- ja kindlustusmaksu mittetasumise suhtes peab kõigepealt märkima, et see süüdistus on tõstetud maksuagendi tõendi alusel, milles öeldakse, et põllumajandusmaksu alal on Ponomarevi võlg 1941. a. eest 230 rbl. 74 kop. ja kindlustusmaksu alal 21 rbl. 92 kop. Asjas pole aga vastava finantsorgani (rajooni rahandusosakonna) avaldust Ponomarevi kriminaalvastutusele võtmise kohta. Peale säärase asjade algatamise korra rikkumise fakti jättis kohus tähele panemata, et vastavalt 1. septembri 1939. a. põllumajandusmaksu seadusele võetakse maksuvõlgnikke kriminaalvastutusele vaid maksude korduva mittetasumise juhtudel. VNFSV KrK § 59⁶ näeb ette kriminaalvastutuse maksude tasumisest keeldumise või kõrvalehoidumise eest, see tähendab, ta nõuab süüaluse käitumises tahtlust, mis on suunatud oma kohustuste mittetäitmisele riigi ees. Ponomarevi käitumises pole tuvastatud tähendatud tunnuseid, mis on vajalikud kriminaalvastutuse algatamiseks lisaks neile trahvivahendeile, mida on õigustatud kohaldama maksuvõlgnike suhtes finantsorganid. Samuti põhjendamatult on esitatud Ponomarevile süüdistus koolile küttepuude valmistamise lepingu täitmata jätmise pärast. Nagu nähtub külanõukogu esimehe poolt koostatud aktist, on jutt lepingust, mille järgi Ponomarev oli kohustatud valmistama 45 kantmeetrit puid. Ponomarev toetus sellele, et ta üksinda polnud suuteline lepingut täitma, kuna aga teine isik, kellega ta kokku leppis ühiselt töötama, tööst loobus. Kohus jättis tähele panemata mitte ainult selle, et lepingujärgsete kohustuste täitmata jätmine pole VNFSV KrK

§ 59⁶ rikkumine (see paragrahv näeb ette maksude mittetasumise ja koormatiste mittetäitmise), vaid ka selle, et vastavalt VNFSV KrK §-le 131 toob riikliku või ühiskondliku asutisega või ettevõttega sõlmitud lepingu täitmata jätmine kaasa kriminaalvastutuse tingimusel, kui tsiviilkohtupidamise korras on tuvastatud lepingujärgsete kohustuste täitmata jätmise kuritahtlik iseloom. Materjalid ei sisalda andmeid, mis kinnitaksid Ponomarevi käitumise kuritahtlikku iseloomu. Ning lõpuks on Ponomarevile ebaõigelt süüks arvatud töökohustuse korras tööde mittetäitmine, sest Ponomarev on saavutanud vanusepiiri, mis vabastab tema töökohustusest.

Eeltoodud põhjustel ja leides, et Ponomarevi VNFSV KrK § 59⁶ järgi süüdimõistmiseks pole küllaldest alust, Kriminaal-asjade Kohtukollegium määras:

Bitšuri rajooni rahvakohtu otsus tühistada ja Ponomarevi süüdistusasjas menetlus lõpetada.

14. Äkki tekkinud tugeva hingelise erutuse seisundis toimepandud tapmine eeldab vaheaja puudumist hingelist erutust põhjustanud asjaolu ja järgnenud tapmise vahel.

U. a.s. Süüdi mõistetud Moskva oblasti Orekhovo-Zujevo rajooni 7. jsk. rahvakohtu poolt VNFSV KrK § 138 järgi. 1. aprilli 1944. a. määrus.

U. on süüdi tunnistatud selles, et ta 22. oktoobri 1943. a. öösel tugeva hingelise erutuse seisundis, mis tekkis äkki ähvarduste ja solvamiste mõjul tema kaasüürilise J. ja võõra mees-isiku poolt, tappis J. kirvehoobiga pähe sel ajal, kui viimane magas.

Kohtuotsus kuulub tühistamisele järgmistel põhjustel. Tapmine kuulub nende kuritegude hulka, millede tuvastamiseks on olulise tähtsusega motiivide väljaselgitamine, mis ajendasid antud isikut seda toime panema. Sellest, millised olid need motiivid, oleneb kuriteo kvalifikatsioon, kuna ühed neist motiividest tunnistatakse süüd raskendavaiks (vt. KrK § 136), teised aga süüd kergendavaiks asjaoludeks (vt. KrK § 138). Kuid sellega ei piirdu tapmise motiivide tuvastamise tähtsus. Mittevastavus toimepandud tapmise nähtavate motiivide ja selle teo vahel annab teatud tingimustes aluse asetada küsimus tapmise toimepannud isiku süüdivuse kohta.

Nagu kohtuotsusest nähtub, pidas kohus seda tuvastatuks, et U. pani toime J. tapmise äkki tekkinud tugeva hingelise erutuse seisundis. Kuid juba asjaolude esitamine otsuses tunnis-

tab kohtu selle järelduse ekslikkust. Kohus tähendab, et tugev hingeline erutus tekkis U-l solvamiste ja ähvarduste tagajärjel J. ja ta külalise poolt. Kuid ühtlasi on tuvastatud, et U. pani tapmise toime siis, kui J. magas, niisiis teatud ajavahemiku järel, mis paratamatult pidi mööduma U. ähvardamise ja solvamise hetkest selle hetkeni, mil J. peale külalise lahkumist heitis magama ja uinus. Järelikult langeb ära äkilisuse moment, mis on vajalikuks tunnuseks seose olemasolu määramisel selle psüühilise seisundi, milles pannakse toime tapmine, ja seda seisundit esilekutsunud tegurite vahel.

Seega ei saa juttu olla äkki tekkinud tugeva hingelise erutuse seisundi mõjul toimepandud tapmisest ja järelikult on kohaldatud ebaõigelt VNFSV KrK § 138, mis näeb ette sellise tapmise.

J. tapmisele eelnenud sündmused ja nimelt J. kojutulek võõra meesterahva saatel sel ajal, kui U. ja ta lapseealine tütar olid juba magama heitnud, seejärel nende käitumine, mis põhjustas U. ja tema tütre rahutuse, solvamised J. poolt ja ähvardused meesterahva poolt ning nende vastused U. poolt tehtud märkustele — see kõik on kohtu poolt tuvastatud eranditult U. seletuste alusel. Kohus leidis, et U. ja J. vahel kujunenud vahekorrad olid ajendiks sellisteks tülitsemisteks, kusjuures nende põhjuseks oli J. ebasünnis käitumine, kes, nagu otsuses märgitud, elas prassivat eluviisi. Sealjuures ei ole need kohtu tähendused aga küllaldaselt põhjendatud. Kuigi U-ga lähedalt kokkupuutunud tunnistajad märkisid ta kalduvust teatud meelelahutuseks, ei iseloomustanud need ta käitumist kaugeltki nii, nagu seda tegi kohus. Tunnistajate seletused J. ja U. vahekordadest on üksteisele vasturääkivad, kuid enamik neist märkis nii ühelt kui ka teiselt poolt kaebuste puudumist halva vahekorra kohta. Seejuures, kui nende vahekord olekski läinud sellisel määral teravaks, et oleks saanud võimalikuks ühe tapmine teise poolt, siis oleks see avaldunud väliselt sellisel kujul, et tunnistajad poleks võinud seda mitte märgata. Järelikult on otsus ka käesoleva sündmuseni viinud põhjuste seletamise vaatepunktist põhjendamatu. Kõige enam selgub see aga süüdimõistetu enda seletustest. U. seletas, et pärast seda, kui oli lahkunud J. juures külas olnud meesterahvas, kes ähvardas teda U-d maha lasta, kui ta tegi märkuse nende käitumise kohta, tema, olles ärritatud, ei saanud uinuda ja kaua, umbes tund aega, lamas riietatult voodis. Tal tekkis mõte, et ta võib J. pärast kannatada saada, sest selle külalised võivad joobnud olekus tema tappa. Siis ta tõusis, võttis kirve, läks tuppa, kus magas

J., ning andis talle kirvehoope pähe. Mitu korda ta J-d lõi, seda ta ei mäleta. Laiba lahkamise aktist nähtub aga, et J. kehal leiti 28 haava. U. seletused motiivide kohta, mis ajendasid teda J. tapmist toime panema, kõrvaldavad kohtu toetumise õigsuse sellele, et tapmine oli toime pandud äkki tekkinud tugeva hingelise erutuse seisundis, ning paljastavad ilmse mittevastavuse motiivide ja sooritatud teo vahel. Neist motiividest pole võimalik leida toimepandud tapmise seletust ega seletada seda erilist erutatud seisundit, milles U. pidi olema, et selliselt sooritada tapmine.

Sääraste tingimuste esinemisel oleksid nii uurimisorganid kui ka kohus pidanud oma initsiatiivil tõstma küsimuse süüaluse vaimse seisundi järeleuurimise vajaduse kohta.

Eeltoodud põhjustel Kohtukolleegium määras: Orehhovo-Zujevo rajooni 7. jaoskonna rahvakohtu otsus ja Moskva linna kohtu määrus U. suhtes tühistada ning asi anda uueks läbivaatamiseks, alates eeluurimisstaadiumist.

15. Teise maakohta tööle sõidust keeldumine pole iseenesest aluseks kriminaalvastutusele võtmiseks 26. juuni 1940. a. seadluse järgi, välja arvatud juhtudel, kui selline vastutus on säti- tud eriseadusega.

K. asi. Süüdi mõistetud Moskva linna Sverdlovi rajooni 4. jsk. rahvakohtu poolt 26. juuni 1940. a. seadluse § 5 lg. 2 järgi. Moskva linnakohtu määrusega asi lõpetatud. VNFSV Ülemkohtu määrusega Moskva linnakohtu määrus tühistatud ja asi antud viimasele teiskordseks läbivaatamiseks. Moskva linnakohtu teiskordse määrusega otsus tühistatud ja asi antud uueks kohtulikuks läbivaatamiseks. 8. aprilli 1944. a. määrus.

K. on süüdi tunnistanud selles, et tema, töötades NSVL Teaduste Akadeemia Füsioloogia-instituudis vanema teadusliku kaastöölise kohustetäitjana, ei täitnud instituudi direktori korraldust tagasipöördumise kohta oma töökohta Alma-Ata linna kuuajalise puhkuse järel, mis talle oli antud alates 28. septembrist 1943. a. instituudi reevakueerimise ajal vanemate saatmiseks Alma-Ata linnast Moskvasse, mille järel ta pidi tagasi pöörduma Alma-Atasse seoses sellega, et ta oli arvatud grupi koosseisu, kes oli ajutiselt jäetud sinna instituudi direktori poolt eriulesannete täitmiseks.

Lubamatult veniva iseloomu omandanud käesoleva asja arutamine kohtuorganites ja sisult erinevate otsuste ja määruste

tegemine, mis ei lahendanud asja, on selle tulemus, et asja läbi-vaatamisele on lähenetud ebaõigelt. Ebaõige on juba asja menetlusse võtmine kohtu poolt antud kujul ja nende materjalidega, mis olid saadetud instituudi direktsiooni poolt.

Vastavalt instituudi direktori 17. novembri 1943. aasta käskkirjale võeti K. vastutusele selle eest, et ta keeldus täitmast instituudi direktsiooni korraldust sõita Alma-Ata linna vastavalt instituudi direktsiooni 10. ja 28. sept. 1943. a. käskkirjale ning Teaduste Akadeemia lähetamise tunnistusele.

Asutise administratsiooni korralduse mittetäitmine on töödistsipliini rikkumine ja toob kaasa distsiplinaarkaristuse või kohtu alla andmise (18. jaanuaril 1941. a. NSVL RKN poolt kinnitatud riiklike, kooperatiivsete ja ühiskondlike ettevõtete ja asutiste tööliste ning teenistujate töösisekorra tüüpeeskirjade § 10 p. „b“ ja § 19).

Millise ültätähendatud eeskirjade §-s 19 märgitud vastutuse liigi toob enesega kaasa käesolev töödistsipliini rikkumine, kas distsiplinaar- või kriminaalvastutuse, ja kui kriminaalvastutuse, siis missuguse kuriteo kvalifikatsiooniga, — see sõltub rikkumise iseloomust, asjaoludest, milledes see oli toime pandud, ja tagajärgedest, mida ta tõi või oleks võinud kaasa tuua.

Seega võib administratsiooni korralduse mittetäitmine olenevalt asjaoludest kaasa tuua kas distsiplinaarkaristuse või kriminaalvastutuse. Distsiplinaarvastutus järgneb sel juhul, kui korralduse mittetäitmine oma tagajärgede poolest, mida see esile kut- sus või võis esile kutsuda, polnud tunduv ja kui ta polnud se- ses säärase asjaoludega, millede esinemisel seadus sätib kindla kriminaalvastutuse. NSVL Ülemnõukogu Presiidiumi 26. juuni 1940. a. seadlusega ettenähtud kriminaalvastutuse toob admi- nistratsiooni korralduse mittetäitmine endaga kaasa eriti sel juhul, kui see oli seoses omavolilise töölt puudumisega või ette- võttest või asutisest omavolilise töölt lahkumisega.

Kõigest sellest järeldub, et instituudi administratsiooni 17. novembri 1943. a. käskkiri pole küllaldane kriminaalmenet- luse alustamiseks K. süüdistuses NSVL Ülemnõukogu Presii- diumi 26. juuni 1940. a. seadluse järgi.

Teise maakohta tööle sõidust keeldumine võib olla keelduja kriminaalvastutusele võtmise aluseks 26. juuni 1940. a. seadluse § 5 lg. 1 järgi kui antud ettevõttest või asutisest omavolilise lahkumise eest sel juhul, kui säärane vastutus on ette nähtud eriseaduses, nagu näiteks NSVL Ülemnõukogu Presiidiumi 19. oktoobri 1940. a. seadluses „Inseneride, tehnikute, meistrite, teenistujate ja kvalifitseeritud tööliste kohustusliku üleviimise

korrast ühest ettevõttest ja asutisest teise" või NSVL RKN 23. juuli 1941. a. määruses „Vabariikide ja kraide (oblastite) täitevkomiteedele õiguse andmisest üle viia töölisi ja teenistujaid teisele tööle“. Vastasel korral võib selline vastutus järgneda üksnes tingimusel, kui teise maakohta tööle sõidust keeldumine on seoses keelduja omavolilise lahkumisega antud ettevõttest või asutisest.

Selline administratsiooni korralduse täitmisest keeldumine võib kaasa tuua 26. juuni 1940. a. seadluse § 5 lg. 2 sätitud kriminaalvastutuse mõjuvate põhjusteta omavolilise töölt puudumise eest juhul, kui administratsiooni korralduse teise maakohta sõidust mittetäitmine oli seoses keelduja omavolilise töölt puudumisega, näiteks, kui ta ühenduses sellega lakkas tööle ilmunast. Instituudi direktsiooni 17. novembri 1943. a. käskkiri, samuti kui muudki tema poolt kohtusse saadetud materjalid, ei sisaldanud osutust säärasele asjaolule, mis võiks olla aluseks vastavalt ülaltoodule K. käitumise kvalifitseerimisel instituudist omavolilise lahkumisena või omavolilise töölt puudumisena. Seda puudust ei kõrvaldatud ka asja läbivaatamisel kohtus ja alles pärast mitmekordset asja arutamist kohtuinstantsides on Moskva linnakohtu määruses tõstetud küsimus vajadusest tuvastada, kas K. käitumine oli ühenduses tema omavolilise töölt puudumisega, see tähendab, oli tõstetud küsimus, millest pidi alustama asja arutamist.

Seoses sellega peab märkima, et käesoleva asja arutamise käigus esitas instituudi direktsioon materjali, mis tõendab, et K. märkis oma tööle ilmunise Moskva instituudi töötajate tööle ilmunise ja töölt lahkumise registreerimisraamatusse tagantjärele, alates oktoobri lõpust 1943. a. Siiski peab silmas pidama, et samadest materjalidest, eriti instituudi kantsleijuhataja raportist, ilmneb, et instituudi direktsioon tegi korralduse mitte lubada K. tööle ilmunist registreerida. Kui K. ei töötanud instituudis seetõttu, et administratsioon ei lubanud teda tööle, siis ei oleks tulnud tõsta küsimust K. omavolilise töölt puudumise kohta, vaid distsiplinaar- või kriminaalvastutusest administratsiooni korralduse täitmisest keeldumise eest Alma-Atasse sõitmise kohta, kuid mitte 26. juuni 1940. a. seadluse järgi, vaid kui ametialase kuriteo eest, kui administratsiooni selle korralduse mittetäitmine tõi kaasa või oleks võinud kaasa tuua tõsisid tagajärgi.

Teine kohtu poolt käesolevas asjas tehtud viga seisneb selles, et kohus vaatas läbi küsimuse K. vastutusest vaid sellelt seisukohalt, kas tal oli õigus või mitte, jättes tähele panemata,

et asja ei arutata konflikti korras, vaid lahendatakse kriminaal-asja ning järelikult lõppküsimuseks, mis kuulub kohtu poolt lahendamisele, on küsimus K. süü kohta temale süüks arvata-vas käitumises.

Toimikus leiduvate materjalide põhjal tuleb lugeda tuvasta-tuks, et instituudi direksiooni otsusega, mis leidis väljendust tema poolt antud käskkirjades, pidi K. jääma Alma-Atasse koos grupi instituudi töötajatega instituudi direksiooni eri-ülesande täitmiseks ja et temale võimaldatud sõit Moskvasse 1943. a. septembris ei tähendanud tema tagasi-pöördumist alalisele tööle Moskvasse. Asjaolu, et selle sõidu teostamiseks anti talle evakuatsioonist tagasipöördu-jaile määratud dokumendid, ei tõenda hoopiski seda, et insti-tuudi juhatus mõtles sellega tema tagasipöördumist alalisele tööle Moskvasse. Seepärast K. toetumine sellele, et instituudi direksiooni korraldus tema sõidu kohta Alma-Atasse oli instituudi direksiooni eelnevate korralduste muutmine, pole põhjendatud. Peab ühtlasi märkima, et selline toetumine ei või-nud üldse olla administratsiooni korralduse täitmisest keeldu-mise põhjuseks, sest viimasel oli õigus komandeerida K. Alma-Atasse ka siis, kui K. enne seda oleks instituudi reevakueeri-mise korras pöördunud tagasi Moskvasse oma alalisele tööle. Kuid nende asjaolude tuvastamisega ei lahendu veel K. süü küsi-mus. Ülalnimetatud 18. jaanuari 1941. a. tüüpeeskirjade sisust osas, mis käsitleb administratsiooni kohustusi (III jagu), selgub, et viimase korraldused peavad olema mitte ainult seaduslikud, vaid ka selged ja täpsed. Kuid instituudi direksiooni korraldu-sed polnud sellised. Nagu nähtub reast dokumentidest, eriti instituudi direktori kirjast rahvakohtule ning Kõrgemate Koolide ja Teaduslike Asutiste Töötajate Liidu Keskkomitee töökaitse osakonna juhataja teatisest 2. veebruaril 1944. a. K. kaebuse kontrollimise tulemuste kohta, ei olnud grupi töötajate jätmine Alma-Atasse mõeldud nende jätmisena ajutisele tööle, nagu on märgitud 10. sept. 1943. a. käskkirjas (kuni 1. jaanuarini 1944. a.), vaid instituudi filiaali organiseerimisena Alma-Atasse. Neil asjaoludel oli K. lähetamine tööle Alma-Atasse sisuliselt tema üleviimine alalisele tööle Alma-Atasse. Rääkimata sellest, et instituudi töötaja säärane üleviimine ei põhjene seadusel, tekitasid instituudi administratsiooni vastavad korral-dused oma ebaselgusega K-le sellise olukorra, kus ta ei võinud teada, millistel tingimustel teda jäetakse või saadetakse Alma-Atasse tööle. Sama iseloom oli lähetamise tunnistusel, kus lähetuse kestuseks oli märgitud 15 päeva, s. o. aeg, mis kulub

Alma-Atasse sõitmiseks; K-le ei või süüks arvata, et selliste tingimuste puhul ta nõudis lähetuse kestuse tähendamist.

Et selle konflikti tekkimist soodustasid samuti instituudi administratsiooni ebaõiged teod ebatäpsete korralduste näol, siis pole alust näha K. käitumises kriminaalsüüd. Arvestades ühtlasi seda, et K. on instituudist vallandatud ja selles olukorras on käesoleva asja edaspidine menetlemine seda vähem otstarbekohane, Kohtukollegium määras:

Moskva linna Sverdlovi rajooni 4. jaoskonna rahvakohtu otsus ja kõik järgnevad kohtuorganite määrused K. suhtes tühistada ning asja menetlus kriminaalkorras tema suhtes lõpetada.

16. Kullakaevurid, kes pole põhikirja alusel tegutsevate artellide liikmed, ei vastuta omavolilise mõjuvate põhjusteta töölt puudumise eest kriminaalkorras.

Berkimbetovi asi. Süüdi mõistetud Mägi-Badahšani autonoomse oblasti Murgabi rajooni 2. jsk. rahvakohtu poolt 26. juuni 1940. a. seadluse § 5 lg. 2 järgi. Tadžiki NSV Ülemkohtu poolt on sama Ülemkohtu esimehe protest asja lõpetamise kohta tagasi lükatud. 22. aprilli 1944. a. määrus.

Berkimbetov on kohtu poolt süüdi mõistetud selle eest, et tema, töötades Tadžiki Kullakaevanduste Trusti kaevanduste valitsuse Rang-Kuli kullaleiukohas kullakaevurina, pani ajavahe-
mikul 29. septembrist kuni 6. oktoobrini 1943. aastal toime omavolilise mõjuvate põhjusteta töölt puudumise.

Kohtuotsus kuulub tühistamisele ja asja menetlus lõpetamisele järgmistel põhjustel.

Kullakaevurid, kes töötavad kulla-, plaatina-, tina- ja väärismetallide tööstuse ettevõttele kas artellide koosseisus või ainu-
isikuliselt lepingute, loatunnistuste või orderite alusel vastavalt NSVL KTK ja RKN 6. mai 1929. a. määrusele (NSVL SKK 1929, nr. 33, art. 292, IV peatükk), vastutavad 26. juuni 1940. a. seadluse järgi töödistsipliini rikkumiste eest korras, mis on ette nähtud NSVL Värvilise Metallurgia Rahvakomis-
sariaadi 9. juuni 1941. a. käskkirjas.

See käskkiri sätib erineva vastutuse kullakaevureile, kes on põhikirja alusel tegutsevate kullakaevurite artellide liikmed, ning kullakaevureile, kes on mittepõhikirjaliste artellide liikmed või kes töötavad ainu-
isikuliselt.

Esimeste, s. o. põhikirja alusel tegutsevate artellide liikmete

suhtes on kehtiv 26. juuni 1940. a. seadluse rakendamisel samasugune kord nagu töönduskooperatsiooni artellide liikmete suhtes, s. o. põhikirjade alusel tegutsevate artellide liikmed, kes omavoliliselt lahkusid töölt artellist või kes puuduvad omavoliliselt mõjuvate põhjusteta töölt, võetakse kohtulikule vastutusele 26. juuni 1940. a. seadluse järgi artellide juhatuste esimeeste poolt (vastavalt Üleliidulise Tööstuskooperatsiooni Liidu Nõukogu määrusele, mis on kinnitatud NSVL Rahvakomissaride Nõukogu 22. juuli 1940. a. määrusega).

Kullakaevurid aga, kes pole põhikirjaliste artellide liikmed, vastutavad kohtulikult üksnes omavolilise töö lõpetamise eest enne lepingus, loatunnistuses või orderis ettenähtud tähtaega ja nende suhtes kohaldatakse selle eest 26. juuni 1940. a. seadluses ettenähtud karistusvahendeid kui omavolilise lahkumise eest. Nad võetakse vastutusele ettevõtete (kullaleiukohtade, kullakaevanduste) direktorite poolt.

Järelikult selleks, et lahendada küsimus, kas Berkimbetov kuulub kriminaalvastutusele 26. juuni 1940. a. seadluse järgi 6 päeva kestel tööle mitteilmumise eest (Berkimbetovi seletuste järgi sõitis ta oma külanõukogusse, kes oli ta välja kutsunud loomade äraandmiseks), oleks kohus pidanud kõigepealt selgitama, missuguses korras süüalune töötas kullaleiukohas ja kas ta oli põhikirja alusel tegutseva artelli liige. Toimikus pole mingisuguseid andmeid selle küsimuse kohta. Kui otsustada selle järgi, et käskkiri tema vastutusele võtmise kohta on välja antud kaevanduse direktori poolt ning et materjal on saadetud kohtusse samuti viimase poolt, siis peab järeldama, et Berkimbetov polnud põhikirja alusel tegutseva artelli liige, sest et viimasel juhul, vastavalt Värvilise Metallurgia RK 9. juuni 1941. a. käskkirjale, ta kuuluks vastutusele võtmisele artelli juhatuse esimehe korralduse alusel.

Lükates tagasi Tadžiki NSV Ülemkohtu Esimehe protesti, kes viitas sellele, et Berkimbetov ei olnud põhikirja alusel tegutseva artelli liige ja ei vastuta kriminaalkorras 26. juuni 1940. a. seadluse järgi, sest et ta pole tööd lõpetanud, Tadžiki NSV Ülemkohtu Kriminaalasjade Kohtukolleegium toetus sellele, et vastavalt Tadžiki Kullakaevanduste Trusti juhataja teatele on Rang-Kuli kullakaevurite artell, kus Berkimbetov töötas, põhikirja alusel tegutsev artell ja töölised töötavad seal käsu alusel.

Kõigepealt peab märkima, et nimetatud trusti juhataja teates pole sugugi juttu sellest, et Berkimbetov oli põhikirja alusel tegutseva artelli liige. Seal teatatakse vaid sellest, et Rang-Kuli

kaevanduse kullakaevurite artellid „Stahhanovets“ ja „Dopri-zõvnik“ on põhikirja alusel tegutsevad artellid, kuid nad pole registreeritud kohalikes organites. Peale selle on olemas üksikud kulla vabatoodangu brigaadid. Ühtlasi peab tunnistama õigeks Tadžiki NSV Ülemkohtu Esimehe osutamist sellele, et artelli, mille põhikiri pole seatud korras registreeritud, ei saa pidada põhikirja alusel tegutsevaks artelliks. See järeldeb Tsiviilkoodeksi §-st 14 ja 9. veebruari 1931. a. Majanduskäibest osavõtivate ettevõtete, organisatsioonide ja isikute riikliku registreerimise määrustiku §-st 2 p. 5, mille kohaselt artelli põhikiri peab olema registreeritud ja artell omandab õigusvõime põhikirja registreerimise hetkest alates.

Silmas pidades eeltoodut ja arvestades, et asja uueks läbivaatamiseks saatmine on käesoleval ajal otstarbetu, Kriminaalasjade Kohtukolleegium määras:

Murgabi rajooni 2. jaoskonna rahvakohtu otsus ja Tadžiki NSV Ülemkohtu Kriminaalasjade Kohtukolleegiumi määrus Berkimbetovi suhtes tühistada ning asja menetlus tema suhtes kriminaalkorras lõpetada.

NSVL Ülemkohtu Tsiviilasjade Kohtukolleegiumi määrused.

1. Eluruumi üürilepingu tühistamine selle tagajärjel, et üürileandja ei täida temal lasuvat remondikohustust, võib toimuda ainult üürniku nõudel ning on viimase õigus, mitte aga kohustus.

Määrus nr. 30 — 1944. a. P. V. Gersamia hagi M. R. Salukvadze vastu.

Gersamia esitas rahvakohtus hagi Salukvadze vastu korteriüürivõla sissenõudmise ja tema kui korteriüüri kuritahtliku mittemaksja väljatõstmise pärast.

Tbilisi linna Lenini rajooni 4. jaoskonna rahvakohus määras 18. novembri 1941. a. otsusega kostjalt Salukvadzelt sisse nõuda Gersamia kasuks korteriüürivõlg 8 kuu eest 229 rubla 66 kop. suurusel summas, alates 1. detsembrist 1941. a. nõuda sisse iga kuu eest üüriraha 26 rubla 71 kop.; kostja väljatõstmise suhtes aga lükkas kohus hagi tagasi.

Gruusia NSV Ülemkohtu Kohtukolleegium 11. detsembril 1941. a. määrusega jättis rahvakohtu otsuse korteriüüri sissenõudmise osas jõusse, kuid väljatõstmise osas tühistas selle ja

määras Salukvadze koos kõigi ta kaaselanikega välja tõsta ning tuba anda hageja korraldusse. Ühenduses Salukvadze kutsumisega Punaarmeesse, peatati kohtuotsuse täitmine tema väljatõstmise osas.

Kohtukolleegium tunnistas, et NSVL Ülemkohtu Esimehe protest Gruusia NSV Ülemkohtu Kohtukolleegiumi määruse tühistamise pärast kuulub rahuldamisele järgmistel põhjustel.

Toimikus leiduvaist materjalidest nähtub, et Salukvadze poolt kasutatud korter nõudis kapitaalremonti ja kostja oli sunnitud tegema osa edasilükkamatust remondist iseseisvalt ilma maja- valdaja osavõtuta. Kohtuistungil seletas kostja, et viivitus korteriüüri maksmises tekkis ühenduses maja remondi vajadusega. Antud tingimustel tuleb rahvakohtu järeldust, et kostja poolt käesoleval juhul puudus korteriüüri kuritahtlik mittemaksmine, pidada põhjendatuks ning lugeda õigeks ka hagi rahuldamisest keeldumine väljatõstmise osas.

Kolleegium tähendab ebaõigelt, et üürnik on kohustatud vabastama elamispinna sel juhul, kui üürileandja ei teosta ruumi remonti ja kui seda remonti ei teosta ka üürnik. Tsiviilkoodeksi § 171 p. „b“ näeb ette võimaluse lõpetada antud tingimustes leping asjasthuvitatud poole nõudmisel, ja seega elamispinna vabastamine remondi mitteteostamise tõttu üürileandja poolt on üürniku õigus, mitte aga kohustus.

Eeltoodud põhjustel NSVL Ülemkohtu Tsiviilasjade Kohtukolleegium 12. veebruari 1944. a. istungil määras:

Gruusia NSV Ülemkohtu 11. detsembri 1941. a. määrus tühistada ja Tbilisi linna Lenini rajooni 4. jaoskonna rahvakohtu otsus 18. novembrist 1941. a. jätta jõusse.

2. Broneerimistunnistuse puudumine elamispinnale, mis kuulub evakuitsioonis olevaile isikuile, pole iseenesest tõenduseks nende õiguse kaotamisest elamispinnale.

§ 1. Määrus nr. 127 — 1944. a. Zbarskaja hagis Mohhovi jt. vastu.

Moskva linna Frunze rajooni 1. jaoskonna rahvakohus, vaa- danud läbi Zbarskaja haciasja Mohhovi vastu ja Frunze rajooni elamutevalitsuse vastu elamispinna tagasisaamise pärast, määras 20. augusti 1943. a. otsusega tühistada Mohhovile rajooni elamutevalitsuse poolt antud order 13 ruutmeetri suurusele toale Mansurovski põiktänaval majas nr. 6 korteris nr. 8 ja vabanev tuba anda Zbarskajale; ühtlasi kohustas rajooni elamutevalitsust andma Mahhovile teine elamiskõlblik pind. 9. septembri 1943. a.

määrusega tühistas Moskva linnakohus rahvakohtu otsuse ja andis asja uueks läbivaatamiseks.

Moskva linna Frunze rajooni 2. jaoskonna rahvakohus 19. oktoobri 1943. a. otsusega lükkas Zbarskaja hagi tagasi, otsustas Mohhovi vaieldavast toast välja tõsta ja toa üle anda rajooni elamutevalitsusele. 5. novembril 1943. a. jättis Moskva linnakohus rahvakohtu otsuse Zbarskaja hagi tagasilükkamise osas jõusse, kuid Mohhovi väljatõstmise osas tühistas selle, kinnistades vaieldava pinna Mohhovile ja ta perekonnale.

VNFSV Ülemkohtu Kohtukolleegium jättis 25. detsembri 1943. a. määrusega otsuse ja määruse jõusse.

Kohtukolleegium nõustus NSVL Prokuröri protestiga, mis taotles rahvakohtu 20. augusti 1943. a. otsuse jõusse jätmist ja kõikide järgnevate otsuste ja määruste tühistamist järgmistel põhjustel.

Toimikus leiduvate materjalidega on tuvastatud, et Zbarskaja evakueeriti 19. oktoobril 1941. a. Moskvast koos Laske-moona RK kaastööliste perekondadega Tšeljabinski linna. See asjaolu, et ta enne ärasõitu ei esitanud broneerimistunnistust elamispinnale, ei või olla elamispinna äravõtmise põhjuseks.

VNFSV Ülemkohtu Kohtukolleegiumi argumendid selle kohta, et Zbarskaja, olles väljaspool Moskvat, ei maksnud enam kui 6 kuu jooksul korteriüüri, on vastuolus toimikus leiduvate materjalidega. Oktoobrikuus 1941. a. kulutas Zbarskaja enne ärasõitu Moskvast majavalitseja palvel maja tarveteks 150 rbl., mida viimane pidi arvestama korteriüüri arvele, sõltumata Zbarskaja palvest ses asjas. Arve kaotamise tõttu majavalitus ei arvestanud seda summat kohe, kuid hiljem Kropotkini rajooni elamutevalitsuse ettepanekul oli see korteriüüriks siiski arvestatud. Et Zbarskaja pidi maksma üüriraha 32 rubla kuus, siis tema poolt makstud 150 rubla kattis korteriüüri maksed kuni 1942. a. veebruarikuuni. 1942. a. märtsikuus tegi Zbarskaja uue sissemaksu.

Kõigi nende tingimuste puhul polnud kohtul alust arvata, et Zbarskaja kaotas NSVL RKN ja KTK 17. oktoobri 1937. a. määruse § 30 alusel õiguse elamispinnale.

Peale selle ei arvestanud kohus seda, et Zbarskaja poeg on Punaarmee tegevüksuses ja et seetõttu NSVL RKN 5. augusti 1941. a. määruse põhjal temalt ei oleks tohtud elamispinda ära võtta.

Eeltoodud põhjustel NSVL Ülemkohtu Tsiviilasjade Kohtukolleegium 21. märtsi 1944. a. istungil määras:

Jätta jõusse Moskva linna Frunze rajooni 1. jaoskonna

rahvakohtu 20. augusti 1943. a. otsus, millega on otsustatud annulleerida rajooni elamutevalitsuse poolt Mohhovile antud order toa saamiseks, Mohhov välja tõsta, vabanev tuba üle anda Zbarskajale ja kohustada rajooni elamutevalitsust andma Mohhovile teine elamiskõlblik pind. Kõik järgnevad kohtuotsused ja määrused tühistada.

§ 2. Määrus nr. 97 — 1944. a. L. A. Katsi hagi S. V. Ššukini ja A. P. Zotovi vastu.

NSVL Lennukitööstuse RK tehasele nr. 381 kuulavas majas omas Kats kolmetoalist korterit 40-ruutmeetrise pinnaga.

1940. a. novembris saatis Lennukitööstuse RK Katsi vanemtehnoloogina tehasesse nr. 126 Kaug-Idas, kusjuures RK ettepanekul tehas, kellele kuulus maja, kus Kats elas, kinnistas viimasele elamispinna kogu tema töötamise ajaks Kaug-Idas. 1941. aastal, kui Katsi perekond evakueerus Moskvast, jäi tema korterisse elama majateenija Kossak, kellele tehase elamutevalitsus 1941. a. septembris andis ühe Katsi tubadest. Ülejäänud kahele toale andis elamutevalitsus orderid S. V. Ššukinile 3. septembril 1941. a. ja A. P. Zotovile 20. märtsil 1943. a. 1943. a. aprillis kutsuti Kats Moskvasse ja määrati tööle NSVL Lennukitööstuse RK aparaati. Selle tõttu, et ta korter oli üürnike käes, esitas Kats 1943. a. juunis hagi Ššukini ja Zotovi korterist väljatõstmise pärast.

Moskva linna Leningradi rajooni 4. jaoskonna rahvakohus 21. juuni 1943. a. otsusega määras Ššukini ja Zotovi väljatõstmisele. 7. juuli 1943. a. määrusega jättis Moskva linnakohus rahvakohtu otsuse jõusse. VNFSV Ülemkohtu Tsiviil-asjade Kohtukolleegium tühistas rahvakohtu otsuse ja Moskva linnakohtu määruse ning andis asja uueks läbivaatamiseks. Moskva linna Leningradi rajooni 5. jaoskonna rahvakohus lükkas 7. jaanuari 1944. a. Katsi hagi tagasi. 18. jaanuari 1944. a. määrusega jättis Moskva linnakohus selle otsuse jõusse.

NSVL Ülemkohtu Esimehe protesti põhjal kuuluvad rahvakohtu 7. jaanuari 1944. a. otsus ja Moskva linnakohtu 18. jaanuari 1944. a. määrus tühistamisele järgmistel põhjustel.

Toimikus leiduvaist materjalidest nähtub, et Kats sai vaiel-dava korteri ametkondlikus majas kui tehase nr. 39 tööline. Majavaldaja — tehas — ei vaielnud ja ei vaidle vastu Katsi õigusele korteri edaspidiseks kasutamiseks. Et tehas käesoleva ajani peab üürilepingut Katsiga kehtivaks, siis Katsi ja Zotovi ning Ššukini vahel tekkinud vaidluse lahendamisel pole sugugi

oluline, kas Katsil oli korterile broneerimistunnistus ja kas ta tuli sinna korterisse vahetuse korras. Ükskõik, kas need küsimused oleksid lahendatud jaatavalt või eitavalt, Zotov ja Štšukin ei saa hagi puudumisel tehase poolt Katsi vastu põhjendada nende asjaoludega oma nõudeid korterile.

Selle tõttu, et orderite väljaandmine Zotovile ja Štšukinile tehase elamutevalitsuse poolt osutus ekslikuks, kuna elamispind, millele neile orderid anti, polnud vaba ja kuulus seaduslikul alusel teisele üürnikule, s. o. Katsile, on Zotovil ja Štšukinil õigus esitada nõudeid neile teise elamispinna saamise pärast ainult tehasele. Toimikust nähtub, et tehas ei eita oma kohustust neile elamispinna andmiseks ja juba 19. detsembril 1943. a. tegi Štšukinile ja Zotovile ettepaneku võtta orderid teistele tubadele tehase majas. Kirjaga NSVL Ülemkohtu nimele 11. jaanuaril 1944. a. kinnitas tehas uuesti oma nõusolekut kindlustada Zotovile ja Štšukinile elamispind.

Eeltoodud põhjustel NSVL Ülemkohtu Tsiviilasjade Kohtukollegium 10. märtsi 1944. a. istungil määras:

Moskva linna Leningradi rajooni 5. jaoskonna rahvakohtu 7. jaanuari 1944. a. otsus, Moskva linnakohtu 18. jaanuari 1944. a. määrus ja VNFSV Ülemkohtu 16. augusti 1943. a. määrus tühistada ning jätta jõusse Moskva linna Leningradi rajooni 4. jaoskonna rahvakohtu 21. juuni 1943. a. otsus ja Moskva linnakohtu 7. juuli 1943. a. määrus, täiendades rahvakohtu otsust järgmise eeskirjaga: kohustada NSVL Lennukitööstuse RK tehast nr. 381 (39) andma Zotovile ja Štšukinile teised eluruumid kehtivate elamu sanitaarnormide kohaselt vastavalt nende perekonnaliikmete arvule.

3. Elamute planeerimise, ehitamise ja remondi küsimuste lahendamise ei kuulu kohtuorganite pädevusse.

Määrus nr. 26 — 1944. a. Podolski tinatehase hagi T. D. Denissova vastu.

Linna arhitekti poolt kinnitatud projekti järgi pidi Podolski tinatehas 1943. aastal teostama vabrikule kuuluva elumaja ümberplaneerimise.

Seetõttu, et selles majas elanud Denissova protestis ümberplaneerimise tööde teostamise vastu, esitas tehas 1943. a. mai kuus rahvakohtus hagi maja ümberplaneerimise kinnitamise ja ümberplaneerimise tagajärjel tekkiva liigse isoleeritud toa Denissova käest äravõtmise pärast.

Moskva oblasti Podolski rajooni 1. jaoskonna rahvakohus oma otsusega 28. maist 1943. a. otsustas maja ümberplaneerimise projekti kinnitada ja lubada vabrikul Denissovalt ära võtta liigne elamispind üksiku isoleeritud toa näol pindalaga 11,5 m². Moskva oblastikohtu tsiviilasjade kohtukolleegium jättis 12. juuni 1943. a. määrusega rahvakohtu otsuse ümberplaneerimise osas jõusse, aga Denissova käest toa äravõtmise osas tühistas selle ja lükkas tehase hagi tagasi.

VNFSV Ülemkohtu Esimehe protesti põhjal tühistas VNFSV Ülemkohtu Tsiviilasjade Kohtukolleegium 20. septembri 1943. a. määrusega rahvakohtu otsuse ja oblastikohtu määruse ning andis asja uueks läbivaatamiseks, tähendades, et asja uuel läbivaatamisel peab kohus juhinduma 17. oktoobri 1937. a. seadusest, mille kohaselt mingisugused ümberplaneerimised elamispinna äravõtmise eesmärgiga üürniku nõusolekuta ei ole lubatavad.

Podolski linna 3. jaoskonna rahvakohus oma otsusega 15. novembrist 1943. a. lükkas tehase hagi tagasi. 3. detsembri 1943. a. määrusega jättis Moskva oblastikohtu tsiviilasjade kohtukolleegium selle rahvakohtu otsuse jõusse.

Kohtukolleegium leidis, et NSVL Ülemkohtu Esimehe protest, milles taotleti kõikide asjas tehtud otsuste ja määruste tühistamist ja asja andmist uueks läbivaatamiseks, kuulub rahuldamisele järgmistel põhjustel.

Vastavalt NSVL RKN ja KTK 17. okt. 1937. a. määruse §-dele 8 ja 9 on riikliku elamufondi vahetu juhtimine ja vastutus selle säilitamise eest pandud kohalikele nõukogudele ja riiklikele asutistele ning tööstusettevõtetele nende korralduses olevate majade suhtes, samuti kuulub tehnilise ja sanitaarjärelevalve teostamine, kasutamise ja remondi teostamise järelevalve ja kontroll, sõltumata sellest, kelle korralduses on ehitis, kohalikkude nõukogude kohustuste hulka ehitusliku ja arhitektuurilise järelevalve eriorganite näol. Nende organite otsused ehitiste remondivajaduste kohta, samuti ehitustööde mahu ja iseloomu kohta, ei allu kontrollimisele kohtu korras ega nõua kinnitamist kohtuorganite poolt.

Lähtudes sellest, et maja ümberplaneerimise ja kapitalremondi projekt oli seatud korras kinnitatud, polnud tehasel vajadust projekti kinnitamise taotlusega kohtu poole pöördumiseks ja kohus polnud õigustatud tegema otsust, mis keelas vabrikul projektis ettenähtud tööde tegemise.

Kui Denissova arvas, et remondi tagajärjel tema elamispind väheneb, siis võis ta pöörduda kohtusse oma korteriõiguste

kaitsmiseks, ja kohus, tuvastades, et ta nõuded on põhjendatud, pidi Tsiviilkoodeksi § 171 p. „i“ kohaselt kaaluma küsimust temale peale maja remondi lõppu elamispinna andmise kohta tehase poolt vastavalt elamu sanitaarnormidele ja ta perekonnaliikmete arvule.

Eeltoodud põhjustel NSVL Ülemkohtu Tsiviilasjade Kohtukollegium 12. veebruari 1944. a. istungil määras:

Kõik kohtuotsused ja -määrused asja kohta tühistada ja asi anda uueks läbivaatamiseks Moskva oblastikohtule esimese astme kohtuna prokuröri osavõtul.

4. Üürniku elamispinnale majutamise kord ja tingimused ei või mõjutada hagi lahendamist üürniku väljatõstmise pärast temaga kooselamise võimatuse põhjusel.

Määrus nr. 101 — 1944. a. E. L. Šalamberidze hagi I. N. Džinoridze vastu.

Šalamberidze esitas hagi Džinoridze väljatõstmise pärast korterist, mille üürnikuks oli tema, hageja, kostjaga kooselamise võimatuse motiividel.

Tbilisi linna Molotovi rajooni 1. jaoskonna rahvakohus määras 10. mail 1943. a. kostja Džinoridze välja tõsta. Gruusia NSV Ülemkohtu Kohtukollegium tühistas 28. mai 1943. a. määrusega rahvakohtu otsuse ja kohustas rahvakohut sõja lõpuni asja menetlust peatama.

Kohtukollegium leiab, et NSVL Ülemkohtu Esimehe protest rahvakohtu otsuse ja Gruusia NSV Ülemkohtu Kohtukollegiumi määruse tühistamise pärast kuulub rahuldamisele järgmistel põhjustel.

Gruusia NSV Ülemkohtu Kohtukollegium andis korralduse asjas menetlus peatada põhjustel, et kostja perekond on sõjaolukorra tõttu evakueeritud Tbilisi linna. Seejuures aga asjaolu, et kostja ja ta perekonnaliikmed saabusid Tbilisi linna evakuatsiooni korras, ei võinud olla menetluse peatamise põhjuseks.

See fakt oleks oluline Džinoridzede kui ajutiste üürnike väljatõstmise hagi lahendamisel, kuid ka sel juhul oleks tulnud haginõuded sisuliselt läbi vaadata vastavalt NSVL Ülemkohtu Pleenumi 12. detsembri 1940. a. määruse „Kohtupraktikast NSVL KTK ja RKN 17. okt. 1937. a. määruse „Elamisfondi alalhoiust ja elamumajanduse parandamisest linnades“ kohaldamise kohta“ punktile 5.

Kui oleks olnud tuvastatud ajutise majutamise fakt tähtajaga

sõja lõpuni, siis oleks võidud teha otsus hagi tagasilükkamise kohta, kuid mitte määrus menetluse peatamise kohta.

Mis puutub aga väljatõstmisse kooselamise võimatuse põhjusel, siis vaieldavale pinnale majutamise tingimused ja kord ei mõjuta sel juhul vaidluste lahendamist ja kohus peab läbi vaatama väljatõstmise hagi vastavalt ülaltähendatud NSVL Ülemkohtu Pleenumi 12. detsembri 1940. a. määruse punktis 17 antud juhistele.

Eeltoodud põhjustel NSVL Ülemkohtu Tsiviilasjade Kohtukollegium 10. märtsi 1944. a. istungil määras:

Tbilisi linna Molotovi rajooni 1. jaoskonna rahvakohtu 10. mai 1943. a. otsus ja Gruusia NSV Ülemkohtu 28. mai 1943. a. määrus tühistada ja asi anda uueks läbivaatamiseks samale kohtule teises koosseisus.

5. Hagid sõjaväelaste perekondade väljatõstmise pärast seoses elamispinna ebaseadusliku kasutamisega nende poolt või elamispinna ajutiseks kasutamiseks andmise korral või eluruumi mittevastava kasutamise põhjusel, samuti kooselamise võimatuse põhjusel, ei kuulu NSVL Ülemkohtu Pleenumi 23. juuni 1941. a. määruse alusel peatamisele.

Määrus nr. 40 — 1944. a. E. A. Tvaliašvili hagi M. Tšernitšenko jt. vastu.

Tvaliašvili esitas hagi Maria Tšernitšenko ja Natalia Aleksejeva vastu nende väljatõstmise pärast kahest toast Tbilisi linnas Veriiski põiktänaval majas nr. 7 põhjusel, et elamispind oli neile antud ajutiseks kasutamiseks ühenduses hageja sõiduga tööle kolhoosi.

Tbilisi linna Ordžonikidze rajooni 1. jaoskonna rahvakohus, tuvastanud, et mõlemad kostjad on sõjaväelaste naised ja et nad on evakueeritud Tbilisisse seoses sõjaolukorraga ning et vaidluse esemeks olev elamispind koosneb kahest toast, mida võib isoleerida, määras oma otsusega 13. maist 1943. a. Tvaliašvili hagi osaliselt rahuldada, andes temale ühe 9-ruutmeetrise idapoolse toa ja kostjatele läänepoolse toa elamisõigusega kuni sõja lõpuni. Gruusia NSV Ülemkohtu Kohtukollegium tühistas 21. mai 1943. a. määrusega rahvakohtu otsuse ja peatas menetluse sõja lõpuni.

Kohtukollegium leiab, et NSVL Ülemkohtu Esimehe protest Gruusia NSV Ülemkohtu määruse tühistamise pärast kuulub rahuldamisele järgmistel põhjustel.

NSVL Ülemkohtu Pleenumi 23. juuni 1941. a. määrust

„Kõigis lõpetamata kohtuasjades menetluse peatamise kohta Punaarmeesse ja Sõjalaevastiku koosseisu kutsutud ja mobiiliseeritud isikute, samuti nende perekonnaliikmete eluruumidest väljatõstmise asjades“ ei saa laiendada sõjaväelaste perekondade vastu esitatud hagidele, mis tulenevad nende poolt elamispinna ebaseadusliku hõivamise faktist, kui elamispinna üürnikeks on teised isikud, hagidele elamispinna lepingu järgi ajutiseks kasutamiseks andmise pärast, hagidele seoses eluruumi mittevastava kasutamisega ning samuti kooselamise võimatuse põhjusel.

Toimikus olevate materjalidega on tuvastatud, et kostjatele oli vastavalt lepingule antud ajutiseks kasutamiseks osa vaidlusalusest elamispiinnast, kuid nad hõivasid ebaseaduslikult kogu elamispinna, mille üürnikuks on hageja. Neil andmeil kooskõlas asja faktilise seisukorraga tegi kohus õige otsuse, millega kohustati kostjaid vabastama ühte tubadest ja andma see hageja kasutusse. Gruusia NSV Ülemkohtu Kohtukollegium tühistas põhjendamatult selle otsuse.

Eeltoodud põhjustel NSVL Ülemkohtu Tsiviilasjade Kohtukollegium 12. veebruari 1944. a. istungil määras:

Gruusia NSV Ülemkohtu Kohtukollegiumi 21. mai 1943. a. määrus tühistada ja jätta jõusse Tbilisi linna Ordžonikidze rajooni 1. jaoskonna rahvakohtu otsus 13. maist 1943. a.

6. Teovõimetu isiku poolt sõlmitud tehingu kehtetuks tunnistamine võib järgneda vaid juhul, kui viimase teovõimetus leiab kinnitamist vastavate organite poolt; tunnistajate seletused võivad olla aluseks ainult teovõimetuse fakti kontrollimiseks.

Määrus nr. 100 — 1944. a. Kalinini oblasti prokuröri hagi H. H. Korukovi vastu.

Kalinini oblasti prokurör pöördus kohtusse avaldusega majaosa kinkimise lepingu tühistamise pärast põhjusel, et leping elumajast 8/30 osa Korukovile kinkimise kohta, mis oli sõlmitud A. J. Zimina ja H. Korukovi vahel, oli Zimina poolt sõlmitud sel ajal, kui ta oli vaimselt puudulik ja rasketes majanduslikes tingimustes.

Et Zimina suri ja isikuid, kel oleks olnud õigus tema vara pärida, polnud, siis palus prokurör vara vaibevaraks tunnistada ja see üle anda riigituludesse, kusjuures hagejana oli asjasse tõmmatud Kalinini linna Proletarski rajooni rahandusosakond.

Asi oli kohtus korduvalt läbivaatamisel. Kalinini linna Proletarski rajooni 1. jaoskonna rahvakohus oma otsusega 30. märtsist 1943. a. otsustas Zimina ja Korukovi vahel 18. detsembril 1942. a. sõlmitud kinkilepingu kehtetuks tunnistada; Ziminast järelejäänud vara, mis koosneb 8/30 osast ühekordsest puust tiibehitisest koos hoovipealsete kõrvalhoonete ja päraldistega ja asub Kalinini linnas Proletarski rajoonis, kvartalis nr. 2, Bolševikkude tänaval nr. 25, tunnistada vaibevaraks ning üle anda riigituludesse ja ette panna Proletarski rajooni rahandusosakonnale teostada kogu Zimina vara üleskirjutamine; Korukovilt sisse nõuda riigituludesse 48 rubla. 6. aprilli 1943. a. määrusega jättis Kalinini oblastikohtu kohtukolleegium selle rahva-kohtu otsuse jõusse.

Kohtukolleegium leiab, et NSVL Ülemkohtu Esimehe protest rahvakohtu otsuse ja oblastikohtu määruse tühistamise pärast kuulub rahuldamisele järgmistel põhjustel.

Tunnistades kehtetuks tehingu VNFSV Tsiviilkoodeksi § 31 alusel, toetub kohus oma otsuses sellele, et tehing on sõlmitud teovõimetu isiku poolt; see kohtu väide on rajatud asjas ülekuulatud tunnistajate Gordejeva, Barabanova ja Jakovleva seletustele, kes avaldasid, et kinkija Zimina oli kõrges vanuses ning haige ja hakkas viimasel ajal ajama segast juttu.

Selline otsus on ebaõige. VNFSV TsK § 8 alusel toimub ühe või teise isiku teovõimetuks tunnistamine vastavate asutiste poolt. VNFSV Abielu, perekonna ja eestkoste seaduste koodeks (III osa) näeb ette eestkoste määramise vanaduse, vaimuhaiguse või nõdramõistuslikkuse tõttu teovõimetuile isikuile, kusjuures APEK § 103—110 järgi toimub isiku vaimuhaigeks või nõdramõistuslikuks tunnistamine läbivaatuse teel erikomisjoni poolt.

Need normatiivsed aktid, mis räägivad, et teovõimeetus peab olema tõendatud pädevate organite dokumentidega, annavad aluse järeldamiseks, et tunnistajate ütlused ei või olla küllaldasteks tõenditeks isiku kui teovõimetu poolt sõlmitud tehingu kehtetuks tunnistamisel (VNFSV TsK § 31) ja võivad olla ainult aluseks teovõimeetuse kontrollimiseks vastavate dokumentide nõudmise, raviautistest tõendite hankimise ning vajaduse korral ekspertiisi määramise teel.

Teovõimeetuse kohta tunnistajate ütluste kontrollimine dokumentide abil on seda enam vajalik vaidluste korral lepingu vastu, mis on vormistatud notariaalkorras, kuna sel juhul küsimus lepingu sõlminud poolte teovõime üle on notariaalorgani poolt olnud kontrollimise esemeks ja notariaalne akt ei saa

olla kõigutatav tunnistajate seletustega, mis on rajatud vaid tunnistajate muljetele nende isikute käitumise kohta, kelle teovõime üle on vaidlus.

Käesoleva toimiku materjalides ei leidu mingisuguseid dokumente, mis kinnitaksid, et kinkija Zimina oleks tol ajavahemikul, kui ta sõlmis temale kuuluva majaosa kohta kinkilepingu Korukovi kasuks, olnud sellises seisundis, mis annaks põhjust teda teovõimetuks pidada. Ei Zimina vanus (74 aastat) ega tema haigus (vastavalt Zatmatski polikliiniku arstitõendile kannatas Zimina südamelihase kroonilise põletiku sagedaste teravnemiste all) ei tõenda mõistuse kaotamise võimalust; selles tõendis arst kinnitab, et haigel ei ole millalgi märgatud vaimset ega psüühilist riket. Ka vara Korukovile kinkimise fakt ei sisalda tunnuseid, mis lubaksid järeldada, et Zimina polnud võimeline oma asju arukalt ajama ja toimis oma huvide vastu. Asjas ülekuulatud tunnistajad seletasid, et Zimina tundis Korukovi ammu ja leidis haiguse ajal Korukovide perekonnas peavarju ning hoolitsust.

Eeltoodud põhjustel NSVL Ülemkohtu Tsiviilasjade Kohtu kolleegium 10. märtsi 1944. a. istungil määras:

Kalinini linna Proletarski rajooni 1. jaoskonna rahvakohtu 30. märtsi 1943. a. otsus ja Kalinini oblastikohtu 6. aprilli 1943. a. määrus tühistada ja asi anda uueks läbivaatamiseks Kalinini oblastikohtule esimese astme kohtuna prokuröri osavõtul.

7. Kui transportimiseks antud veos on lähtejaama poolt hankijale-saatjale tagastatud ja seega veoleping on jäänud teostamata, siis alluvad vaidlused saaja ja hankija vahel kättetoimetamata veose pärast kui hagit, mis tulenevad hankelepingust, Riikliku Arbitraaži organeile.

Määrus nr. 146 — 1944. a. Põšlinski vaseelektrolüüdi-tehase hagi Sverdlovi Raudtee Valitsuse jt. vastu.

Põšlinski vaseelektrolüüdi-tehas esitas Kaganovitši-nimelise (praegu Sverdlovi) Raudtee Valitsuse vastu hagi 1 079 733 rubla 13 kop. sissenõudmise pärast tema aadressil kättetoimetamata veose — 16 saadetise töötlemata vase eest. Kaaskostjatena olid asjasse tõmmatud Kaspia Merelaevandus, veose saatja — Alaverdi vasesulatamistehas — ja Tbilisi vasevaltsimistehas.

Sverdlovi oblastikohtu kohtukolleegium määras 20. augusti 1943. a. otsusega sisse nõuda Sverdlovi Raudtee Valitsuselt vaseelektrolüüdi-tehase kasuks 351 845 rbl. 3 kop. ühes 6 %-ga

aastas, arvates 19. veebruarist 1943. a. kuni tasumise päevani, ja kohtukulu 32 086 rbl., Tbilisi vasevaltsimistehaselt 32 962 rbl. 73 kop. ühes 6 %-ga aastas, arvates 19. veebruarist 1943. a. kuni tasumise päevani, ja kohtukulu 1978 rbl. ning Alaverdi vasesulatamistehaselt 445 328 rbl. 28 kop. ühes 6 %-ga aastas ning kohtukulu 30 720 rbl.

Kohtukolleegium leiab, et NSVL Ülemkohtu Esimehe protest Sverdlovi oblastikohtu otsuse tühistamise pärast Alaverdi vasesulatamistehaselt 445 328 rbl. 28 kop. sissenõudmise osas kuulub rahuldamisele järgmistel põhjustel.

Sverdlovi oblastikohus, rikkudes VNFSV TsPK § 69 ja 98, arutas asja kostja, Alaverdi vasesulatamistehase puudumisel, kusjuures puudusid teated tehasele 20. augustiks 1943. a. kohtusse ilmuniseks kohtukutse kätteandmise kohta. Järelevalve korras esitatud kaebuses kinnitab tehase esindaja, et kohtukutse 20. augusti 1943. a. kohtuistungile ilmuniseks anti neile kätte alles 20. oktoobril 1943. a.

Veose väärtuse sissenõudmine saatjalt põhjeneb sellel, et kolme vagunit töötlemata vaske, mis olid laaditud hageja aadressil saatekirjade nr. 211 413, 211 522 ja 211 523 järgi, ei saadetud ära ja need tulid saatjale tagasi. Alaverdi tehase esindaja teadaandel võeti see vask tehase poolt kuni hageja või Vasetööstuse Peavalitsuse korralduseni hoiule. Sellest järeldub, et vaidlus 445 328 rbl. 28 kop. sissenõudmise pärast, mis on hageja poolt üle kantud Alaverdi tehasele saamata vase hinna katteks, ei tulene veolepingust, vaid hankelepingust ja seetõttu see vaidlus allub Riikliku Arbitraaži organeile. Muus osas on Sverdlovi oblastikohtu määrus õige.

Eeltoodud põhjustel NSVL Ülemkohtu Tsiviilasjade Kohtukolleegium 12. aprilli 1944. a. istungil määras:

Sverdlovi oblastikohtu 20. augusti 1943. a. otsus Alaverdi vasesulatamistehaselt 445 328 rbl. 28 kop. sissenõudmise osas tühistada ja asi selles osas anda läbivaatamiseks Riiklikule Arbitraažile, muus osas oblastikohtu otsus jätta jõusse.

8. Asja lõpetamine põhjustel, mis on tähendatud VNFSV KrK § 6 märkuses, annab vahi alt vabastatule õiguse saada töötasu kahekuise sunnitud töölt puudumise eest.

Määrus nr. 66 — 1944. a. M. E. Brodjanski hakis Rajooni Transpordi Toidukaubastu vastu.

Brodjanski töötas Tadžiki NSV Rajooni Transpordi Toidukaubastu laojuhatajana. Seoses tema vastu kriminaalmenetluse

alustamisega vahistati Brodjanski 20. veebruaril 1943. a. 25. aprillil 1943. a. lõpetas prokurör Brodjanski vastu alustatud menetluse Tadžiki NSV KrK § 5 märkuse „a“ alusel asja vähese tähtsuse ja tema kohtu alla andmise ebaotstarbekohasuse tõttu. Ühenduses sellega vabastati ta 26. aprillil 1943. a. vahi alt. 21. mail 1943. a. esitas Brodjanski Rajooni Transpordi Toidukaubastu vastu hagi töötasu sissenõudmise pärast kahekuise sunnitud töölt puudumise eest.

Stalinabadi linna Raudtee rajooni 1. jaoskonna rahvakohus oma otsusega 12. juunist 1943. a. otsustas Rajooni Transpordi Toidukaubastult Brodjanski kasuks sisse nõuda 1396 rubla 88 kop. töötasu kahe kuu vahi all viibimise aja eest. Stalinabadi oblastikohtu tsiviilasjade kohtukolleegium jättis 2. juuli 1943. a. määrusega rahvakohtu otsuse jõusse. Tadžiki NSV Ülemkohtu Kohtukolleegium tühistas 29. juuli 1943. a. määrusega rahvakohtu otsuse ja oblastikohtu määruse ning lõpetas asja menetluse.

Kohtukolleegium leiab, et NSVL Ülemkohtu Esimehe protest Tadžiki NSV Kohtukolleegiumi määruse tühistamise pärast kuulub rahuldamisele järgmistel põhjustel.

Tadžiki NSV Ülemkohtu Kohtukolleegium tähendas põhjendamatult, et vahi alt vabastatud töölised ja teenistujad pole õigustatud nõudma töötasu väljamaksmist kahe kuu eest neil juhtudel, kui kriminaalmenetlus, millega seoses nad vahistati, lõpetati Tadžiki NSV KrK § 5 märkuses „a“ tähendatud põhjustel.

Vastavalt NSVL Ülemkohtu Pleenumi 21. sept. 1939. a. määrusele on õigeksmõistva kohtuotsuse tegemisel, asja lõpetamisel kuriteo koosseisu puudumise tõttu ning asja lõpetamisel põhjustel, mis on toodud VNFSV KrK § 6 märkuses ja teiste liiduvabariikide kriminaalkoodeksite vastavates paragrahvides, vabastatu õigustatud nõudma töötasu väljamaksmist kahekuise sunnitud töölt puudumise eest.

Leides, et rahvakohtu poolt tehtud otsus vastab tegelikkudele asjaoludele ja NSVL Ülemkohtu Pleenumi 21. septembri 1939. a. määrusele, NSVL Ülemkohtu Tsiviilasjade Kohtukolleegium 25. veebruari 1944. a. istungil määras:

Tadžiki NSV Ülemkohtu Kohtukolleegiumi 29. juuli 1943. a. määrus tühistada ja jätta jõusse Stalinabadi linna Raudtee rajooni 1. jaoskonna rahvakohtu 12. juuni 1943. a. otsus ning Stalinabadi oblastikohtu 2. juuli 1943. a. määrus.

9. Advokaatide kolleegiumi liikmete hagid teise maakohta üleviimisest tingitud kulude pärast vaadatakse kohtu poolt läbi tsiviilõigusliku vaidlusena.

Määrus nr. 82 — 1944. a. A. M. Dvinski hagi Kurgan-Tjube õigusnõuandla vastu.

Advokaat A. M. Dvinski viidi vastavalt Tadžiki NSV Kohtu-RK 8. juuli 1941. a. käskkirjale üle Stalinabadi oblasti Kurgan-Tjube õigusnõuandlast Kuljabi oblasti advokaatide kolleegiumi. Et üleviimisega ja sõiduga seotud kulusid ei makstud talle välja, pöördus ta rahvakohtu poole Kuljabi oblasti advokaatide kolleegiumilt 2281 rbl. 80 kop. sissenõudmise pärast.

29. aprilli 1943. a. määrusega lõpetas Kuljabi linna rahvakohus menetluse asja kohtuorganitele mittealluvuse tõttu. Tadžiki NSV Ülemkohtu Tsiviilasjade Kohtukolleegium tühistas 20. juuli 1943. a. määrusega rahvakohtu otsuse ja andis asja uueks sisuliseks läbivaatamiseks.

Kohtukolleegium leiab, et NSVL Ülemkohtu Esimehe protest rahvakohtu otsuse ja Tadžiki NSV Ülemkohtu määruse tühistamise pärast kuulub rahuldamisele järgmistel põhjustel.

Rahvakohtu määrus, millega asja menetlus lõpetati ja asi tunnistati kohtuorganitele mittealluvaks, on õigesti tühistatud, kuid mitte neil põhjustel, mis on tähendatud Tadžiki NSV Ülemkohtu määruses. Tadžiki NSV Ülemkohtu Tsiviilasjade Kohtukolleegium motiveeris määruse tühistamist sellega, et kohus oleks pidanud Dvinski haginõuded läbi vaatama Töökoodeksi § 82 alusel. Kuid see Kohtukolleegiumi tähendus, et Dvinski hagi teise advokaatide kolleegiumi üleviimisest tingitud kulude katmise pärast tuleb lahendada Töökoodeksi § 82 alusel, on ebaõige.

Vastavalt NSVL RKN 15. augusti 1939. a. määrusega nr. 1219 (LMKK 1939, nr. 49) kinnitatud NSVL Advokatuuri määrustiku §-le 14 on advokaatide kolleegium advokaaditööga tegelevate isikute vabatahtlik, aga mitte palgaliste isikute ühendus. Kolleegiumi liikmeks vastuvõtmine, advokaatide töölesaatmine, distsiplinaarkaristuste määramine, advokaatide kolleegiumist väljaheitmine jne. toimuvad advokaatide kolleegiumi presiidiumi poolt Advokatuuri määrustiku § 10, 18 jt. alusel ja neid asju ei sätita Töökoodeksiga ega üldse mitte tööseadusandlusega.

Toimikust nähtub, et Dvinski viidi üle tööle teise kolleegiumi Tadžiki NSV KohtuRK käsul, aga mitte tema isiklikul soovil. Seoses ümberkolimisega ta kandis kulusid, mille tasumisest

talle keelduti põhjusel, et üleviimine on tema suhtes karistusvahendiks. Hiljem tunnistati käskkiri Dvinski üleviimise kohta ebaõigeks, kuna see oli Advokatuuri määrustikuga vastuolus.

Käesolev asi kui tsiviilõiguslik vaidlus allub rahvakohtule, kuna Dvinski viidi üle teise advokaatide kolleegiumi mitte omal soovil, ja et kolleegiumi presiidium keeldus talle tasumast teise paika üleviimisega seotud kulusid, siis oli ta õigustatud pöörduma rahvakohtusse tehtud kulutuste tasumise pärast üldises hagi korras ja kohus oleks pidanud, juhindudes Advokatuuri määrustikust, lahendama vaidluse sisuliselt.

Eeltoodud põhjustel NSVL Ülemkohtu Tsiviilasjade Kohtukolleegium 10. märtsi 1944. a. istungil määras:

Kuljabi linna 1. jaoskonna rahvakohtu 29. aprilli 1943. a. otsus tühistada ja asi anda Kuljabi oblastikohtule sisuliseks läbi vaatamiseks.

10. Juhtudel, kui talundi liige on Punaarmee või Sõjalaevastikus, peatatakse menetlus ainult talundi jagamise vaidlustes, mitte aga hagides talundi varast osa väljaeraldamise pärast.

Määrus nr. 120 — 1944. a. A. P. Guštšina hagi A. V. Guštšini vastu.

Kirovi oblasti Šarangi rajooni rahvakohus, vaadanud 16. septembril 1943. a. läbi hagi asja Guštšina nõudes Guštšini vastu vara väljaeraldamise pärast, otsustas kostja majapidamise varast Guštšinale välja eraldada vara 25 232 rubla väärtuses. Kirovi oblastikohtu kohtukolleegium tühistas 7. oktoobri 1943. a. määrusega rahvakohtu otsuse ja peatas asja menetluse hageja abikaasa kui Guštšinite kolhoositalundi liikme Punaarmee tagasipöördumiseni.

Kohtukolleegium leiab, et NSVL Ülemkohtu Esimehe protest rahvakohtu otsuse ja oblastikohtu määruse tühistamise pärast kuulub rahuldamisele järgmistel põhjustel.

Asja menetluse peatamine toimus NSVL Ülemkohtu Pleenumi 29. juuli 1943. a. määruse „Kolhoosi- ja üksiktalundite vara jagamise ja selle eraldamise asjade läbivaatamisest kohtute poolt, kui talundi liige viibib Punaarmees või Sõjalaevastikus“ alusel. Sealjuures peatatakse Pleenumi nimetatud määruse p. 1 alusel talundi liikmete Punaarmees või Sõjalaevastikus viibimise ajaks ainult kohtulikud vaidlused talundi jagamise pärast. Käesoleval juhul aga nõuab hageja, kes kooselamise võimatuse põhjusel asus mehe vanemaist eraldi elama, temale talundi varast osa väljaeraldamist. See hagi peab vastavalt

Pleenumi määruse punkt 1 teises lõikes toodud juhistele lahendada sõltumata sellest, kas keegi talundi liikmeist viibib Punaarmees või Sõjalaevastikus.

Asja kohtu poolt lahendamisel tuleb arvestada juhiseid, mis on antud NSVL Ülemkohtu Pleenumi 29. juuli 1943. määruse punktides 2 ja 5. Selle määruse alusel võivad talundi koosseisust lahkuvad sõjaväelaste naised nõuda ainult omaenda ja nende juures olevate laste osa ühisvarast väljaeraldamist. Nõuda Punaarmees või Sõjalaevastikus teeniva mehe varanduse osa väljaeraldamist talundi varast võib naine ainult sellekohase volituse olemasolu korral.

Eeltoodud põhjustel NSVL Ülemkohtu Tsiviilasjade Kohtukolleegium 27. märtsi 1944. a. istungil määras:

Kirovi oblasti Šarangi rajooni rahvakohtu 16. septembri 1943. a. otsus ja oblastikohtu 7. oktoobri 1943. a. määrus tühistada ja asi anda uueks läbivaatamiseks samale kohtule teises koosseisus prokuröri osavõtul.

NSVL ÜLEMKOHTU PRAKTIKA

1944. a.

VI (XII) vihk.

NSVL Ülemkohtu Pleenumi juhendavad määrused.

1. Kohtupraktikast vaidluste asjades, mis tulenevad veoste transpordist raudtee-veetee sega-otseühenduse alal.

1. juuni 1944. a. määrus nr. 8/6 u.

Raudtee-veetee sega-otseühenduse alal tekkinud läbivaadatud tsiviilasjade põhjal konstateerib NSV Liidu Ülemkohtu Pleenum, et nende asjade lahendamisel teevad kohtud olulisi vigu.

Sisevete transpordi määrustiku § 81 p. „b“ ja Raudtee-veetee sega-otseühenduses veoste transpordi eeskirjade § 2 kohaselt loetakse veoste transport raudtee-veetee sega-otseühenduses teostatuks ainult sel juhul, kui veos transporditakse ühtsaa transpordidokumendi (saatekirja) põhjal punktide vahel, mis on sätitud korras lülitatud seda liiki transporti. Kuid sageli loevad kohtud segatranspordiks selliseid transpordite, mis ei vasta ülaltoodud tunnustele.

Nii tunnistas Tšardžou linna 2. jsk. rahvakohus reas Kungradi Rajooni Tarbijate Kooperatiivide Liidu poolt Amu-Darja Jõelaevanduse vastu esitatud hagides raudtee-veetee sega-otseühenduse olemasolu, sellal kui raudteel tulnud veos kuni ümberlaadimise punktini transporditi ühe saatekirja alusel, ümberlaadimise punktist kuni sihtsadamani aga transporditi seda veost veeteel teise saatekirja alusel; kohus ei kontrollinud sihtsadama sega-otseühendusse lülitamist.

Asjade lahendamisel rakendavad kohtud sageli mitte seda transpordimäärustikku või -koodeksit, mille põhjal asi peab lahendatama. Näit. Tbilisi linna Stalini rajooni 2. jsk. rahvakohus mõistis Tehnilise Varustuse Baasi „Tbilstroj“ hagi asjaš Taga-Kaukaasia Raudtee Valitsuse ja Alam-Volga Jõelaevanduse vastu välja laevanduselt haigetava summa, käsitades laevandusettevõtete vastutust sättiva Sisevete transpordi määrustiku asemel NSVL raudteede määrustikku.

Kohtud harilikult ei viita kehtivaile Raudtee-veetee sega-otseühenduses veoste transportimise eeskirjadele ja nende arendamiseks antud juhendeile ning ei juhindu nendest, vaatamata sellele et tähendatud eeskirjad on kohtutele kohustuslikud ja sisaldavad eriti seda liiki transporti korraldavaid norme kui ka juhiseid, millistel juhtudel peab rakendama seda või teist transpordimäärustikku või -koodeksit.

Lahendades aegumise tähtaegade rakendamisega ühenduses olevaid küsimusi, arvestavad kohtud mõnikord vääralt nõudluste ja hagide esitamise aegumise tähtaegu. Näiteks lükkas Semipalatinski linna 1. jsk. rahvakohus aegumise tähtaja möödumise tõttu tagasi Põllumajandus-varustusbaasi („Selhozsnaženije“) Kazahhi kontori hagi Ülem-Irtõši Jõelaevanduselt veose vigastamise pärast kahjutasu nõudmises, ehkki toimikust nähtub, et veose väljastamine toimus 10. juulil 1941. a., nõudlus esitati 19. augustil 1941. a., s.o. Sisevete transpordi määrustiku §-s 168 ettenähtud 45-päevase tähtaja jooksul. Nõudluse peale laevandus ei andnud vastust, mille tõttu kontor õigesti esitas 6. märtsil 1942. a. hagi, s.o. raudtee-veetee sega-otseühenduse transpordile ettenähtud 12-kuuse aegumistähtaja piirides, milline Sisevete transpordi määrustiku § 174 kohaselt möödus alles 25. augustil 1942. a. (12 kuud + 45 päeva).

Raudtee-veetee sega-otseühendusest tekkinud hagid tuleb Eeskirjade § 59 kohaselt esitada sihtkoha raudtee- või laevandusevalitsusele. Kuid kohtud võtavad sageli oma menetlusse Eeskirjade § 39 rikkumisega esitatud hagisid. Nii võttis Gorki oblasti Kirovi rajooni 1. jsk. rahvakohus oma menetlusse ja vaatas sisuliselt läbi Moskva küttevarustuse trusti (Moszagot-top) valitsuse poolt Gorki Raudtee Valitsuse vastu esitatud hagi, kuigi veose sihtkohaks oli Moskva-Oka Jõelaevanduse sadam „Löunasadam“ ja seepärast nõudlus ning hagi kuulusid esitamisele Moskva-Oka Jõelaevanduse vastu ja asi kuulus lahendamisele tähendatud laevanduse asukoha kohtus.

Eeltoodud põhjustel määrab NSV Liidu Ülemkohtu Pleenum anda kohtutele järgmised seletused:

1. Transpordiga ühenduses olevad vaidlused lahendatakse Raudtee-veetee sega-otseühenduses veoste transportimise eeskirjade põhjal ainult sel juhul, kui veost transporditi kogu teekonaks koostatud ühtsa transpordidokumendi (saatekirja) järgi (Sisevete transpordi määrustiku § 81 p. „b“) NSVL RKN poolt 6. veebruaril 1941. a. (LMKK nr. 5, art. 96) kinnitatud Raudtee-veetee sega-otseühenduses veoste transportimise eeskirjade kohaselt.

Massiliste veoste (veere-, puiste- jms. veosed) suhtes järgivad kohtud sel juhul ka Teede RK, NSVL Jõelaevanduse RK ja NSVL Merelaevanduse RK 19. aprilli 1943. a. ühise käskkirjaga nr. 294/93/103 (juhtnõor nr. 7—0) kinnitatud Ümberlaadimise punktides veoste üleandmise ja raudtee-veetee sega-otseühenduses veoste transportimisel kommertsdokumentide koostamise korra juhendi § 5-ndat.

2. Raudtee-veetee sega-otseühenduse transpordist tulenevate hagide lahendamisel peab kohus juhinduma nii tähendatud eeskirjadest ja nende põhjal antud juhendeist kui ka NSVL raudteede määrustikust raudteede suhtes, Sisevete transpordi määrustikust laevanduste suhtes ja NSVL merekaubalaevanduse koodeksist — merelaevanduste ja sadamate suhtes.

Vaidluste juhul küsimuste üle, mis on ette nähtud sõlmjaama lepingus, peab kohus nõudma toimikusse sõlmjaama lepingu esitamist ja lahendama vaidluse, lähtudes teise kokkuleppe tingimustest (Eeskirjade § 16).

3. NSVL KTK ja RKN 3. septembri 1943. a. määruse (LSKK nr. 44, art. 347) § 3 kohaselt võib raudtee-veetee sega-otseühenduses veoste transportimisest tulenevaid nõudlusi ja hagsid esitada hagi üheaastase aegumistähtaja jooksul.

4. Nõudluste ja hagide esitamise tähtaegade arvestamine tähendatud hagi aegumise aja piirides toimub vastava määrustiku või koodeksi kohaselt vastavalt sellele, missuguse transpordiorganisatsiooni vastu oli esitatud nõudlus ja hagi.

Kui nõudlus on esitatud raudtee vastu, siis peab viimane nõudluse läbi vaatama kuuekuuse tähtaja jooksul, arvates nõudluse saamisest. Kui selle tähtaja jooksul avaldaja ei saa raudteelt nõudlusele vastust või saab vastuseks nõudluse rahuldamisest keeldumise, siis võib ta kahe kuu jooksul vastuse saamise päevast arvates pöörduda hagiga kohtusse, aga vastuse mittedaamisel — kahe kuu jooksul, arvates raudteele nõudluse läbivaatamiseks määratud kuuekuuse tähtaja möödumise päevast (NSVL raudteede määrustiku § 97 p. „v“).

Kui nõudlus on esitatud jõe- või merelaevanduse vastu, siis peavad viimased nõudluse läbi vaatama, olenevalt nõudluse alusest, 30 või 45 päeva jooksul, arvates nõudluse esitamise päevast (Sisevete transpordi määrustiku § 168 ja Merekaubalaevanduse koodeksi § 247), ja selleks ajaks aastane hagi aegumise jooks peatub.

Kui tähendatud 30- või 45-päevase tähtaja jooksul avaldaja ei saa laevanduselt nõudlusele vastust või saab vastuseks nõudluse rahuldamisest keeldumise, siis uueneb hagi aegumise jooks

ja avaldaja võib jääva hagiaegumise tähtaja piirides, aga kui jääv aegumistähtaeg on lühem kui kolm kuud, siis kolme kuu piirides pöörduda kohtusse hagiga laevanduse vastu (Sisevete transpordi määrustiku § 174 ja Merekaubalaevanduse koodeksi § 243).

5. Eeskirjade § 39 kohaselt tuleb raudtee-veetee sega-otseühenduses transportimisest tulenevad nõudlused ja hagid esitada sihtkoha raudtee- või laevandusevalitsuse vastu.

6. Kui hagiavalduse kohtusse esitamisel ilmnes Eeskirjade § 39 nõuete mittetäitmine hageja poolt, siis VNFSV TsPK § 31 ja teiste liiduvabariikide TsPK vastavate paragrahvide kohaselt peab kohus keelduma hagiavalduse vastuvõtmisest mittealluvuse tõttu ja selle hagejale tagastama, ära näidates vastava kostja ja kohtu, kellele asi allub kostja asukoha järgi.

Kui kohtulikul asja sisulisel läbivaatamisel tuvastatakse hagi esitamine mittevastava kostja vastu, siis kohus, teostades VNFSV TsPK § 166 ja teiste liiduvabariikide TsPK vastavate paragrahvide kohaselt mittevastava kostja asendamise, peab tegema määruse asja üleviimise kohta kohtusse õige kostja elukoha järgi (VNFSV TsPK § 103 ja teiste liiduvabariikide TsPK vastavad paragrahvid).

Kui mittevastava transpordiorganisatsiooni vastu esitatud hagi on kohtu poolt sisuliselt otsustatud, siis peab kõrgema instantsi kohus, olenemata VNFSV TsPK §-s 246 ja teiste liiduvabariikide TsPK vastavates paragrahvides tähendatud alustest, tegema määruse otsuse tühistamise ja õige kostja asukoha koh-tule asja uueks lahendamiseks üleandmise kohta.

7. Kui toimikus leiduvais materjalides on andmeid, mis tõendavad, et veos läks kaduma või rikuti enne selle sihtkoha raudteele või laevandusele üleandmist, siis Eeskirjade § 39 ja 40 kohaselt tõmmatakse kaaskostjana kaasa ainult see raudtee või jõe- või merelaevandus, kes ei andnud üle veost antud liiki transpordi viimases ümberlaadimispunktis või andis veose üle selles punktis puudujäägiga või riketega.

Sellepärast, kui veos transporditi sega-otseühenduse korras merelaevanduse poolt läbi mitme jõelaevanduse ja mitmeid raudteid pidi, siis juhul, kui sihtjaamas veost ei antud välja või see anti välja puudujäägiga või rikutuna, võib selleks andmete olemasolul kaaskostjatena kaasa tõmmata ainult sihtteele lähimat jõe- ja merelaevandust; teisi transpordist osavõtnud raudteid ja jõelaevandusi kaaskostjatena kaasa ei tõmmata.

Üleandmist ühelt transpordiorganisatsioonilt teisele tuvastatakse agentide allkirjade ja üleandmise aruannetel leiduvate kuu-

päeva templite alusel. Veoste üleandmist meresadamates võib teendada ka teadetega veose valmisolekust üleandmiseks (juhtnõor nr. 7—0, 1943, § 27—28).

Ühe transpordiorganisatsiooni poolt teisele puudujäägiga või rikutud veose üleandmise tõendiks on kommertsakt.

8. Kui esitatud hagi on tõendatud, teeb kohus Eeskirjade § 39 (käesoleva määruse p. 5) kohaselt otsuse välja mõista kahjud transpordiorganisatsioonilt, kelle vastu olid esitatud nõudlused ja hagi, aga juhul, kui esitatakse tõendid veose kaotamise või rikkumise kohta teiste transpordist osavõtnud transpordiorganisatsioonide poolt, mõistetakse kahjud välja Eeskirjade § 30 ja 40 kohaselt (käesoleva määruse p. 7) asjas kaaskostjaks tõmmatud transpordiorganisatsioonilt.

Rahuldades hagi, annab kohus transpordiorganisatsioonile, kellelt kahjud välja mõisteti, õiguse esitada temalt väljamõistetud summade kohta regressi korras hagi transpordiorganisatsiooni vastu, kes faktiliselt kaotas veose või andis selle üle puudujäägiga või rikkega.

9. Hageja poolt pretensioonikorrast kinnipidamise, veose saatja kostjana kaasatõmbamise küsimuse lahendamisel ja teistel vastavatel juhtudel juhindub kohus NSVL Ülemkohtu Plenumi 29. jaanuari 1942. a. määrusest nr. 3/7/u „Protessesuaalsetest rikkumistest asjades, mida kohtud vaatavad läbi NSVL raudteede määrustiku ja Sisevete transpordi määrustiku põhjal“.

10. Käesoleva määruse avaldamisega lugeda kehtetuks NSV Liidu Ülemkohtu 4. juuni 1935. a. direktiivkiri nr. 35 „Sega-otseühenduse või veetee-otseühenduse transpordist tulenevate hagide esitamise korras“ (NSV Liidu Ülemkohtu Plenumi kehtivate määruste ja direktiivkirjade kogu, 1941, lk. 106).

2. Töölt vallandamisele ja frondile karistusroodudesse saatmisele mõistetud transpordialaste töötajate karistatuse kustumise tähtaegadest.

22. juuni 1944. a. määrus nr. 9/7/u.

Kohtupraktikas kerkis küsimus 9. mai 1943. a. seadlusega mere- ja jõetranspordile laiendatud NSVL Ülemnõukogu Presiidiumi 15. aprilli 1943. a. seadluse „Sõjaseisukorra kehtestamisest kõikidel raudteedel“ § 5-nda kohaselt töölt vallandamisele ja frondile karistusroodudesse saatmisele mõistetud transpordialaste töötajate karistatuse kustumise tähtaegade kohta.

Ühenduses eeltooduga annab NSVL Ülemkohtu Pleenum koh-
tuorganitele järgmise seletuse: VNFSV KrK § 55 p. „v“ ja
teiste liiduvabariikide KrK vastavate paragrahvide kohaselt
kustub ülaltoodud juhtudel karistatus kolme aasta möödumisel,
arvates süüdimõistetu üleviimisest juhtkonna poolt karistusroo-
dust üldsõjaväeossa või tema vabastamisest Punaarmee, kui
selle aja kestel süüdimõistetu ei saanud korda uut kuritegu.

NSVL Ülemkohtu Pleenumi määrused üksikuis asjades.

1. Riikliku omandi korduvad vargused isiku poolt, kel oli eri-
pääs selle vara hoiukohta, kuuluvad kvalifitseerimisele VNFSV
KrK § 162 p. „d“, aga mitte p. „g“ järgi.

Tsōganova asi. 13. aprilli 1944. a. määrus.

Baškiiri ANSV Beloretski rajooni 6. jsk. rahvakohtu
10. aprilli 1943. a. otsusega, mis oli jõusse jäetud Baškiiri
ANSV Ülemkohtu Kriminaalasjade Kohtukolleegiumi 28. aprilli
1943. a. määrusega, mõisteti lihakombinaadi sooltejaoskonna
tööline Tsōganova VNFSV KrK § 162 p. „d“ järgi 3 aastaks
vabadusekaotusele. Ta tunnistati süüdi selles, et tema, töötades
lihakombinaadi sooltejaoskonnas, tegeles süstemaatiliselt rasva
riisumisega, riisudes sel viisil umbes 70 kg rasva.

NSVL Ülemkohtu Kriminaalasjade Kohtukolleegiumi 23. veeb-
ruari 1944. a. määrusega kvalifitseeriti Tsōganova teod ümber
VNFSV KrK § 162 p. „g“ järgi ja, arvesse võttes, et tema
ülalpidamisel on kolm last ja mees on Punaarmees, määrati
talle karistuseks kaks aastat vabadusekaotust tingimisi kahe-
aastase tähtajaga.

Muutes Tsōganovale süüks arvatud teo kvalifikatsiooni, viitas
Kolleegium sellele, et Tsōganoval ei olnud eripääsu õigust rasva
juurde. Käesoleval juhul tõlgitses Kolleegium seadust ebaõigesti,
sest KrK § 162 p. „g“ kui ka p. „d“ näevad ette ühe nende
rakendamise tingimusena erilise või spetsiaalse pääsu mitte
riisumise vahetu objekti juurde, vaid ruumi (laod, hoiupai-
gad jne.), kus need esemed leiduvad. Seepärast ka käesolevas
asjas KrK § 162 p. „d“ rakendamiseks muude tingimuste ole-
masolul oli nõutav mitte eripääs rasva juurde, vaid pääs ruumi,
kus rasva hoiti. Olles tööliseks lihakombinaadis, kus hoiti rasva,
oli Tsōganoval säärane pääs ja ta kasutas seda pääsu riisu-

mise sihil. Teisest küljest kinnitab Kolleegium oma määruses kohtuotsust selles, et Tsõganova saatis vargused korda süstemaatiliselt, s. o. korduvalt. Korduvad riikliku omandi vargused isiku poolt, kes omas eripääsu selle omandi juurde, kuuluvad kvalifitseerimisele VNFSV KrK § 162 p. „d”, aga mitte p. „g” järgi. Seepärast ka Tsõganova teod kuulusid kvalifitseerimisele KrK § 162 p. „d” järgi.

Silmas pidades eeltoodut ja arvesse võttes, et NSVL Ülemkohtu Kriminaalasjade Kohtukolleegium, arvestades määruses tähendatud kergendavaid asjaolusid, mis leiduvad asjas, määras Tsõganovale õige karistuse, NSVL Ülemkohtu Pleenum määrab:

NSVL Ülemkohtu Kriminaalasjade Kohtukolleegiumi 23. veebruari 1944. a. määrus Tsõganova asjas Tsõganova tegude kvalifikatsiooni muutmise osas VNFSV KrK § 162 p. „d”-lt p. „g”-le tühistada, jättes määruse muus osas jõusse.

2. Kuriteo subjektiks võib VNFSV KrK § 109 järgi olla ainult ametiisik.

Afanasjevi asi. 22. juuni 1944. a. määrus.

Kagu Raudtee sõjatribunali 24. jaanuari 1944. a. otsusega mõisteti Rtištševi osakonna vedurimajandi endine elektrimontöör Afanasjev VNFSV KrK § 16, 193¹⁷ p. „a” järgi 2 aastaks vabadusekaotusele ilma õiguste kaotuseta, otsuse täitmise edasilükkamisega ja transpordis töötama jätmisega VNFSV KrK § 28 märkuse 2 korras. Afanasjevit süüdistati selles, et tema 1943. a. oktoobris-novembris lülitas ebaseaduslikult raudtee elektriliini kuue selleks õigust mitteomava kodaniku korterid, mille eest ta sai neilt 800 rubla.

NSVL Ülemkohtu Raudtee Sõjakolleegiumi 9. juuni 1944. a. määrusega kvalifitseeriti Afanasjevi teod ümber VNFSV KrK § 109 järgi, kusjuures karistuse määra osas jäeti otsus jõusse ja kustutati KrK § 28 märkuse 2 kohaldamine.

Kolleegium eitas õigesti Afanasjevi tegudes § 193¹⁷ p. „a” koosseisu, kuna selle kehtivuse piirid kuriteo subjekti suhtes on paragrahvis endas täpselt piiratud juhtkonda kuuluvate isikutega, mispärast seda ei võidud rakendada analoogia alusel Afanasjevi suhtes, keda tema töö iseloomu tõttu ei või lugeda juhtkonna hulka. Kuid Kolleegium kvalifitseeris põhjendamatult Afanasjevi teod ümber KrK § 109 järgi, sest et olles tööliseks-elekttrimontööriks, temale ei või vaadata kui ametiisikule, kes oleks täit-

nud mingisuguseid haldus-, majanduslikke või operatiiv-korraldavaid funktsioone.

Afanasjevit peab tunnistama süüdi selles, et ta, olles lubatud tootmistööle raudtee elektriliinil, kelmuslikult, kasuühneil ajedel ja kasutades temale elektrimontöörina tema töö laadi tõttu osutatud usaldust, lülitas ebaseaduslikult sellesse liini mittekuuluvaid abonente, millega tekitas riigile kahju; neid Afanasjevi tegusid tuleb kvalifitseerida kelmusena VNFSV KrK § 169 lg. 2 järgi.

Kuid ühtlasi kustutas Kolleegium põhjendamatult otsusest Afanasjevi suhtes KrK § 28 märkuse 2 kohaldamise, kui võtta arvesse Afanasjevi kauaaegset tööstaaži transpordis, eriti raskete tagajärgede puudumist ja tema puhtsüdamlikku ülestunnistust nii eeluurimisel kui ka kohtus.

Silmas pidades kõike eeltoodut NSVL Ülemkohtu Plenum määras:

NSVL Ülemkohtu Raudtee Sõjakolleegiumi 9. juuni 1944. a. määrus Afanasjevi asjas tühistada ja temale süüks arvatud teod kvalifitseerida VNFSV KrK § 169 lg. 2 järgi, jättes tema suhtes Kagu Raudtee sõjatribunali 24. jaanuari 1944. a. otsuse muus osas jõusse.

3. Isikud, kes on nooremad kui 16 aastat, vastutavad omavoliilise sõjatööstus-ettevõttest lahkumise eest 28. detsembri 1940. a. seadluse järgi sel juhul, kui nad on õpilasteks tootluses või kui nad oma töö iseloomu ja staaži tõttu sarnanevad õpilastega.

Koldini asi. 11. mai 1944. a. määrus.

Gorki oblasti SiseRK vägede sõjatribunali 9. mai 1943. a. otsusega mõisteti NSVL Ülemnõukogu Presiidiumi 26. detsembri 1941. a. seadluse järgi viieks aastaks vabadusekaotusele tehase nr. 112 tööline Koldin, kes tunnistati süüdi selles, et ta 20. märtsil 1943. a. tehastest deserteeris.

Käesoleva asja järelevalve korras läbi vaadanud, tühistas NSVL Ülemkohtu Sõjakolleegium oma 5. novembri 1943. a. istungil kohtuotsuse ja VNFSV KrK § 8 põhjal lõpetas asja menetluse. Motiividenä tõi Kolleegium ette, et Koldin on sündinud 1927. aastal, omavoliilise lahkumise momendil ei olnud ta kuueteistkümnepäevane ja seepärast pidanuks tema käitumist kvalifitseerima mitte 26. detsembri 1941. a. seadluse, vaid 28. detsembri 1940. a. seadluse järgi; pidades ühtlasi asja edaspidist menetlust ilmselt ebaotstarbekohaseks, Kolleegium, tühistades otsuse, lõpetas asja VNFSV KrK § 8 alusel.

Kolleegiumi määrus on ebaõige ja kuulub muutmisele. NSVL Ülemkohtu Pleenumi 1. augusti 1942. a. määruse kohaselt tuleb NSVL Ülemnõukogu Presiidiumi 28. detsembri 1940. a. seadluse järgi kvalifitseerida mitte kõikide alla kuuesteistkümnepäevaste isikute sõjatööstus-ettevõttest omavolilist lahkumist, vaid ainult nende lahkumist, kes on õpilased tootluses. Mõningil juhtudel, lähtudes konkreetseist asjaoludest, võib asetada küsimuse kvalifikatsiooni kohta selle seadluse järgi ka alla kuuesteistkümnepäevaste vanuste isikute suhtes, kes vormiliselt ei kuulu küll õpilaste hulka tootluses, kuid oma staaži ja töö ise-loomu tõttu sarnanevad õpilastega. Kuid ebaõige on Kolleegiumi kategooriline väide, et kõigil juhtudel vastutavad alla kuuesteistkümnepäevaste vanused töölised omavolilise lahkumise eest 28. detsembri 1940. a. seadluse järgi.

Eeltoodu alusel ja arvestades, et Kolleegiumi lõppotsus käesoleva konkreetse asja lõpetamise kohta KrK § 8 järgi on õige, NSVL Ülemkohtu Pleenum määrab:

NSVL Ülemkohtu Sõjakolleegiumi 5. novembri 1943. a. määrus Koldini asjas jätta jõusse, kustutades sellest määrusest osutuse sellele, et Koldini teod oleks tulnud kvalifitseerida 28. detsembri 1940. a. seadluse järgi ainult seepärast, et tema kuriteo kordasaatmise momendil ei olnud kuuesteist aastat vana.

4. Otsus peab põhinema kõikide asjaolude hoolikal analüüsil nende kogumis.

Kondraševi asi. 1. juuni 1944. a. määrus.

Tšeljabinski oblastikohtu 7. jaanuari 1944. a. otsusega mõisteti VNFSV KrK § 59^{3v} lg. 1 järgi süüdi autojuhid Kondrašev ja Nikitin, viimane VNFSV KrK § 51 kohaldamisega.

Otsusega käesolevas asjas on tuvastatud, et Kondrašev, töötades Tšeljabinski linnas Kirovi-nimelise tehase garaažis autojuhina, 11. detsembril 1943. a. koos Nikitiniga kasutas ilma garaažiülevaataja loata kergesõiduauto ZIS-101 eraisikute sõidutamiseks, kellelgi polnud piiritust; olles viinastanud olekus, vedas ta linna mööda oma sugulasi ja tuttavaid. Sõites Kirovi tänaval, Kondrašev, juhtides masinat, rikkus jämedalt tänavliiklemise eeskirju, mille tagajärjel sõitis peale mööduvale inimeste gruppile; masina löögist kannatas 14 inimest, kellest 13 said kehalisi vigastusi, kuna üks suri saadud kehavigastuste tagajärjel.

VNFSV Ülemkohtu Kriminaalasjade Kohtukolleegium 26. jaanuari 1944. a. määrusega kohaldas Kondraševi suhtes VNFSV KrK § 51, Nikitini suhtes aga jättis otsuse jõusse.

NSVL Ülemkohtu Kriminaalasjade Kohtukolleegiumi 1. märtsi 1944. a. määrusega lükati tagasi NSVL Prokuröri protest, millega taotleti VNFSV Ülemkohtu Kriminaalasjade Kohtukolleegiumi määruse tühistamist Kondraševile määratud karistuse pehmuse tõttu.

Seepeale esitas NSVL Prokurör protesti NSVL Ülemkohtu Pleenumile, milles toonitatakse, et on vajalik tühistada NSVL Ülemkohtu Kriminaalasjade Kohtukolleegiumi ja VNFSV Ülemkohtu Kriminaalasjade Kohtukolleegiumi määrused Kondraševile määratud karistuse pehmuse tõttu ja asi anda teiskordseks kassatsiooniks korras läbivaatamiseks VNFSV Ülemkohtu Kriminaalasjade Kohtukolleegiumile.

Küsimuse arutamise käigus NSVL Ülemkohtu Pleenumis leidis NSVL Prokurör vajalikuks muuta protesti, taotledes nii kõrgemate kohtuorganite määruste kui ka esimese astme kohtu otsuse tühistamist ja asja uueks lahendamiseks andmist alates eeluurimisstaadiumist.

Kaalunud NSVL Prokuröri protesti, leiab NSVL Ülemkohtu Pleenum, et asi tuleb anda uueks läbivaatamiseks, alates eeluurimisstaadiumist, kuna asjas ei ole selgitatud põhilist ja otsustava tähtsusega küsimust, kes juhtis masinat avarii momendil. Selle küsimuse lahendamisel on oluline tähtsus, kuna sellest sõltuvad kummagi asjas süüdimõistetu osa tuvastamine ja karistumäär.

Toimikus leiduvaist materjalidest nähtub, et nii eeluurimisel kui ka kohtus kinnitas Kondrašev, et õnnetuse momendil ei juhtinud masinat mitte tema, vaid Nikitin; vastupidiselt sellele seletas aga Nikitin, et masinat juhtis Kondrašev. Nikitini seletusi kinnitavad ka tunnistaja Dobõtšina seletused, kes avarii momendil oli samuti masinas. Kohus, tunnistades, et masinat juhtis Kondrašev, tuli sellele järeldusele mitteküllaldaselt selgitatud andmete põhjal.

Nii Nikitini kui ka Dobõtšina seletused ei või ilma täiendava kontrollita olla aluseks sellele järeldusele, kuna Nikitin on asjast huvitatud isik ja Dobõtšina, nagu nähtub toimikus leiduvaist materjalidest ja eriti Nikitini enese seletustest, oli temaga lähedases vahekorras, mispärast ka tema seletusi ei või tunnistada absoluutselt erapooletuks. Selle kõrval on toimikus mõningaid andmeid, mis tunnistavad Kondraševi versiooni kasuks, nimelt, et masinat juhtis avarii momendil Nikitin. Nii seletas kohtus tunnistaja Ivlev, kes töötas autojuhina, et tema aitas Nikitinil masinat käivitada ja masin sõitis minema linna suunas, kus-

juures masinat juhtis Nikitin. Ivlevi seletused käivad just selle momendi kohta, millal masinat Nikitini ja Dobõtšina seletuste järgi juhtis mitte Nikitin, vaid Kondrašev. Ka seletas Ivlev, et sel ajal magas Kondrašev masina kabiinis, mis samuti kinnitab Kondraševi versiooni selle kohta, et ta ebakaine oleku tõttu magas masinas ja ärkas alles õnnetuse momendil.

Nikitini ja Dobõtšina seletustes on lahkuminekuid, kuna Nikitin seletas, et Dobõtšina istus kabiinis tema ja Kondraševi vahel; Dobõtšina aga seletas, et ta istus kabiini ääres.

Kondrašev seletas, et tema juuresolekul avaldas Dobõtšina inspektor Dunajevskajale, et masinat juhtis mitte Kondrašev, vaid Nikitin. Selles punktis andis Dobõtšina kohtus lahkuminevaid seletusi; ühelt poolt kinnitas ta Kondraševi seletusi, avaldades, et ta tõesti ütles Dunajevskajale ja Omeltšenkole, et Kondrašev istus „taga masinas”, teiselt poolt seletas ta samas, et ta rääkis tähendatud isikutele sellest, et masinat juhtis Kondrašev. Kohtus küsitletud Omeltšenko ei andnud selle kohta selgeid seletusi, sest ükskord seletas ta, nagu oleks Dobõtšina avaldanud, et rooli juures oli Kondrašev, ja seejärel teatas, et ta ei või täpselt kinnitada, millise avalduse nimelt tegi Dobõtšina temale ja Dunajevskajale, ja et Dobõtšina tõepoolest nagu oleks öelnud, et Kondrašev viibis „taga masinas“.

Säärases olukorras omavad asja kohta olulist tähtsust Dunajevskaja seletused, keda siiski asja kohta üle ei kuulatud.

Eeltoodu alusel NSVL Ülemkohtu Pleenum määrab:

Tšeljabinski oblastikohtu 7. jaanuari 1944. a. otsus, VNFSV Ülemkohtu Kriminaalasjade Kohtukolleegiumi 26. jaanuari 1944. a. määrus ja NSVL Ülemkohtu Kriminaalasjade Kohtukolleegiumi 1. märtsi 1944. a. määrus Kondraševi ja Nikitini suhtes tühistada ja asi nende kohta anda uueks läbivaatamiseks, alates eeluurimisstaadiumist, kohustades uurimisorganeid täpsustama küsimust selle kohta, kes juhtis masinat avarii momendil.

5. VNFSV KrPK § 465, mis viitab VNFSV KrK §-le 49, peab silmas säärase kuritegude konkurentsi, mis on kõik korda saadetud enne esimese otsuse tegemist neis asjades.

Kuznetsov-Talavini asi. 13. aprilli 1944. a. määrus.

Ivanovo linna Frunze rajooni 1. jsk. rahvakohtu 30. novembri 1942. a. otsusega, mis Ivanovo oblastikohtu 9. detsembri 1942. a. määrusega on jäetud jõusse, mõisteti Kuznetsov-Talavin

VNFSV KrK § 162 p. „g“ järgi üheks aastaks vabadusekaotusele, millega VNFSV KrK § 54 põhjal liideti üks aasta tingimisi mõistetud vabadusekaotust, missugune karistus oli Kuznetsov-Talavinile mõistetud samuti VNFSV KrK § 162 p. „g“ järgi varema, nimelt 25. septembri 1942. a. kohtuotsusega. 30. novembri 1942. a. otsusega tunnistati Kuznetsov-Talavin süüdi selles, et ta 28. oktoobril 1942. a., see on juba pärast esimese otsuse kuulutamist, koos teiste isikutega pani toime magasinist varguse.

Et KrK § 54 annab kohtule õiguse niihästi tingimisi mõistetud karistust liita kui ka ainult piirduda karistusega teise otsuse järgi, siis esitati NSVL Ülemkohtu Kriminaalasjade Kohtukolleegiumile protest ettepanekuga piirduda süüdimõistetu suhtes karistusega teise kohtuotsuse järgi ja vastavalt sellele vähendada kohtu poolt üldkokkuvõttes määratud karistust kahelt aastalt vabadusekaotuselt vabadusekaotuseni üheks aastaks.

Läbi vaadanud protesti, vähendas Kolleegium oma 29. jaanuari 1944. a. määrusega Kuznetsov-Talavini karistust üheaastasele vabadusekaotusele, kuid seejuures tegi ebaõige viite seadusele, mida protestis ei olnud tähendatud.

Kolleegium väitis, et kohtul ei olnud küllaldasi aluseid liita karistust esimese otsuse järgi ja et VNFSV KrPK § 465 kohaselt pidanuks kohus katma karistuse esimese otsuse järgi karistusega teise otsuse järgi. KrPK §-le 465 on käesoleval juhul viidatud ebaõigelt, kuna see paragrahv, mis viitab VNFSV KrK §-le 49, näeb ette selliste kuritegude konkurentsi, mis kõik on korda saadetud enne esimese otsuse tegemist. Käesoleval juhul aga teine kuritegu saadeti korda katsetähtaja jooksul, s. o. pärast esimese otsuse tegemist; see juhtum on nähtud ette mitte VNFSV KrPK §-s 465, vaid VNFSV KrK §-s 54, mis annab kohtule õiguse liita tingimisi karistus kas tervelt või osaliselt teise kohtuotsusega määratud karistusega, või piirduda teises kohtuotsuses määratud karistusega.

Silmas pidades eeltoodut NSV Liidu Ülemkohtu Pleenum määrab:

NSVL Ülemkohtu Kriminaalasjade Kohtukolleegiumi 29. jaanuari 1944. a. määrus Kuznetsov-Talavini asjas tühistada. Kooskõlas VNFSV KrK §-ga 54 vähendada Kuznetsov-Talavini karistust vabadusekaotuseni üheks aastaks, s. o. piirduda tema suhtes teise kohtuotsusega määratud karistusega.

6. Töö tõttu ametkondlikus majas elamispinna saanud isiku perekonnaliikmed omavad õigust sellele elamispinnale ainult seni, kuni ei ole lõppenud selle isiku enda õigus elamispinnale.

A. hagi asi P. vastu. 13. aprilli 1944. a. määrus.

Oma töö tõttu sai A. ametkondlikus majas korteri 36-m² üldpindalaga. 1926. aastal lõpetas A. koosseisude koondamise tõttu töö tähendatud asutises ja asus tööle NSVL Kalatööstuse Rahvakomissariaadi süsteemi. Maikuu 1941. a. saadeti A. tööle Arhangelski linna Polaarmaade Teadusliku Uurimise Instituudi direktorina. A. perekond jäi Moskvasse ja seejärel evakueeriti 1941. a. oktoobris Moskvast Tšeljabinskisse, kust sõitis edasi A. töökohta Arhangelski.

Kalatööstuse RK 17. mai 1943. a. käskkirjaga määrati A. Kalatööstuse Rahvakomissariaadi Üleliidulise Merekalanduse ja Okeanograafia Teadusliku Uurimise Instituudi Saraatovi kalandusjaama direktoriks ja ta kolis Saraatovi linna. Septembrikuus 1943. a. pöördus A. perekond evakuatsioonist tagasi Moskvasse. Et korterisse, kus elas A., oli seda maja kasutava asutise asjadevalitsuse korralduse kohaselt 1943. a. maikuu paigutatud P., siis esitas A. naine kohtule hagi P. väljatõstmise ja korteri temale tagasiandmise pärast.

22. septembril 1943. a. tunnustas Moskva linna Krasno-Presnenski rajooni 4. jsk. rahvakohus A. õigust vaidluse all olevale elamispinnale ja kohustas asutise asjadevalitsust selle pinna andma A-le. 3. oktoobril 1943. a. tühistas Moskva linnakohus rahvakohtu otsuse ja andis asja uueks läbivaatamiseks.

16. novembril 1943. a. otsustas Krasno-Presnenski rajooni 1. jsk. rahvakohus tagasi lükata A. hagi põhjusel, et korteri põhiüürnik lahkus Moskvast alatisele töökohale ja kaotas sellega õiguse elamispinnale ametkondlikus majas.

7. detsembril 1943. a. tühistas Moskva linnakohus ka selle otsuse, leides, et A. tasus regulaarselt üürimaksu ja et seega ei kaotanud õigust elamispinnale.

Moskva linnakohtu 7. detsembri 1943. a. määrusele esitas NSVL Ülemkohtu Esimees NSVL Ülemkohtu Tsiviilasjade Kohtukolleegiumile protesti põhjusel, et korter ametkondlikus majas oli antud A-le tema töö tõttu asutise aparaadis ja seejärel oli ainult tal endal korteri iseseisva kasutamise õigus, tema perekonnaliikmed aga võisid elada korteris seni, kuni A. ise omas õigust korterile, ja et A. ärasõidu tõttu Moskvast oma alatisele töökohale Arhangelski kaotas õiguse korterile ja NSVL

Ülemkohtu Pleenumi 12. detsembri 1940. a. määruse p. 2 kohaselt kaotas elamisõiguse korteris ka tema perekond. Seepärast protestis tehti ettepanek tühistada linnakohtu määrus ja jätta jõusse rahvakohtu 16. novembri 1943. a. otsus A. hagi tagasilükkamise kohta.

10. märtsil 1944. a. jättis NSVL Ülemkohtu Kohtukollegium protesti tagajärjeta ja, tühistades nii linnakohtu 7. detsembri 1943. a. määruse kui ka rahvakohtu 16. novembri 1943. a. otsuse, andis asja uueks läbivaatamiseks ettepanekuga kontrollida: esiteks, millises korras lahkus A. Moskvast, kas ajutisele komandeeringule või alalisele tööle, ja teiseks, kas ei leidu A. perekonnas Punaarmeesse kutsutud isikuid, kellele NSVL RKN 5. augusti 1941. a. määruse kohaselt pidi säilitatama elamispind sõja kestel.

NSVL Ülemkohtu Tsiviilasjade Kohtukollegiumi määrus on ebaõige.

Küsimust selle kohta, kas A. oli Moskvast lähetatud ajutisele komandeeringule või sõitis ta Moskvast oma uuele teenistuskohale, on kohtu poolt korduvalt kontrollitud ja selles küsimuses on toimetusse esitatud mitu õiendit A. teenistusliku seisundi kohta perioodil 1941.—1943. a. Et kõik need õiendid ei andnud selget vastust A. töösuhete iseloomu kohta Kalatööstuse Rahvakomissariaadi Üleliidulise Merekalanduse ja Okeanograafia Teadusliku Uurimise Instituudiga, kelle ülesandel, A. sõnade järgi, ta oli komandeeringus 1941.—1943. a., siis nõudis NSVL Ülemkohus Kohtukorralduse seaduse § 15 kohaselt Kalanduse Rahvakomissariaadi Kaadrite Osakonnalt teateid selle kohta, kus A. oli koosseisus ja kust ta sai töötasu 1941.—1943. a. ja kus oli tema töökoht. Sellele järelepärimisele saadud vastusest nähtub, et 1941. aastast kuni 1943. a. juulikuuni A. Üleliidulises Merekalanduse ja Okeanograafia Instituudis ei töötanud, vaid töötas Polaarmaade Teadusliku Uurimise Instituudi direktorina Arhangelskis, milliselt kohalt ta vabastati Kalatööstuse Rahvakomissariaadi 17. juuli 1943. a. käskkirjaga ja määrati Saratovi kalandusjaama direktoriks; 1944. aasta 16. veebruarist lähetati A. üldse Kalandusrahvakomissariaadi süsteemist Tarbijate Kooperatiivide Keskliidu korraldusse; kõige selle aja jooksul sai A. töötasu töökoha järgi. Seega on toimikus täpne vastus Kohtukollegiumi poolt asetatud küsimusele A. teenistusliku seisundi kohta ja kohtule ette panna veel kord seda kontrollida ei ole mingit vajadust.

Ka küsimus hageja poja viibimise kohta Punaarmees ei nõua kontrollimist. Toimiku 13-ndal lehel on väeosa õiend, et hageja

poeg on kutsutud sõjaväkke veterinaararstina. Kumbki pool ei vaielnud selle asjaolu vastu. Toimikus ei ole mingisuguseid andmeid, mis tekitaksid selle õiendi suhtes kahtlust. Et hageja poja sõjaväes viibimise fakt on vastuvaidlematu, siis polnud alust seda teha kohtu kontrollimise eriliseks esemeks ja asi anda uueks läbivaatamiseks. Kuid säärane kontrollimine oleks iseenesest olnud ka otstarbetu. Korter, mille suhtes käib vaidlus, oli antud A-le ametkondlikus majas tema töövahekorra tõttu. Seepärast omas ainult A. korteri iseseisva kasutamise õigust, aga mitte tema perekonnaliikmed, kes omasid ainult tuletatud õigust korteris elamiseks seni, kuni A. säilitas oma õiguse. Et A. ärasõiduga Moskvast uuele teenistuskohale lõppes tema õigus korteri kasutamiseks, siis NSVL Ülemkohtu 12. detsembri 1940. a. määruse p. 2 kohaselt lõppes ka tema perekonnaliikmete korteri kasutamise õigus, seehulgas ka nende perekonnaliikmete õigus, kes on kutsutud Punaarmee ridadesse. Seepärast, kuidas ka oleks lahenenud küsimus selle kohta, kas A. perekond on sõjaväelase perekond või mitte, A. korterivaidluse lahendamises see tähtsust ei oma.

Eeltoodud põhjustel ja leides, et asja uueks läbivaatamiseks andmine on ülearune ja et asi on sisuliselt õigesti lahendatud Moskva linna Krasno-Presnenski rajooni 1. jsk. rahvakohtu poolt, NSVL Ülemkohtu Pleenum määrab:

NSVL Ülemkohtu Tsiiviilasjade Kohtukolleegiumi 10. märtsi 1944. a. määrus ja Moskva linnakohtu 7. detsembri 1943. a. määrus käesolevas asjas tühistada ning Moskva linna Krasno-Presnenski rajooni 1. jsk. rahvakohtu otsus 16. novembrist 1943. a. jõusse jätta.

7. Väljatõstmise hagi põhjendamatu tagasilükkamine.

M. asi. 1. juuni 1944. a. määrus.

M. oma ema ja lapsega omas Moskvast 12 ruutmeetri suurus tuba. 1941. a. oktoobrikuus evakueerus M. ühes asutise aparaadiga, kus ta töötas, oma perekonnaga Moskvast, kuhu ta tuli novembris 1943 asutise väljakutsel tagasi. Et M. äraolekul oli majavalitsus 1941. a. novembris tema tuppa paigutanud E., kellele seejärel novembris 1942 oli toa kohta avatud ka isiklik arve, siis esitas M. kohtusse hagi E. toast väljatõstmise pärast.

Moskva linna Nõukogude rajooni 5. jsk. rahvakohus jättis 16. veebruaril 1944. a. M. hagi tagajärjeta motiividel, et ta ei maksnud evakuatsiooni ajal korteriüüri.

Moskva linnakohus jättis 3. märtsil 1944. a. rahvakohtu otsuse jõusse.

NSVL Ülemkohtu Esimees esitas protesti rahvakohtu otsusele ja linnakohtu määrusele NSVL Ülemkohtu Tsiiviilasjade Kohtukolleegiumi, kes oma 17. mai 1944. a. määrusega lükkas protesti tagasi ja jättis rahvakohtu otsuse ning linnakohtu määruse jõusse põhjustel, et M. evakueerus individuaalkorras ja 17 kuu kestel ei tasunud korteri eest üüri, mispärast majavalitsus oli NSVL RKN 11. juuni 1942. a. määruse alusel õigustatud tema tuba teisele isikule andma.

Rahvakohtu otsus, Moskva linnakohtu määrus ja NSVL Ülemkohtu Tsiiviilasjade Kohtukolleegiumi määrus on ebaõiged.

Toimikus leiduvaist materjalidest nähtub, et juba kaks päeva pärast M. Moskvast ärasõitu võttis majavalitsus tema toa enda kasutamisele ja paigutas sinna majavalitsuse töötaja E. Juba see fakt üksi räägib, et M. tuba võeti ära mitte seepärast, et M. ei maksnud korteriüüri, sest sel ajal M-l mingisugust üüri-võlga ei olnud.

Toimikus on andmeid, et hiljem moodustunud M. võlgnevus loodi kunstlikult majavalitsuse poolt. M. seletuse järgi, mis on tõendatud ka tunnistaja R. seletusega, saatis tema juba detsembris 1941 R. kaudu majavalitsusele korteriüüri 1941. a. oktoobri-, novembri- ja detsembrikuu eest, kuid majavalitsus keeldus raha vastu võtmast. M. sõnade järgi tegi ta ka 1942. a. katset korteriüüri maksta, kuid ka sel korral keeldus majavalitsus raha vastu võtmast. Kuigi hageja seda asjaolu ei tõendanud kohtule mingisuguste tõenditega, kuid kuna majavalitsus oli huvitatud M. käest toa äravõtmisest ja need seletused on tõenäolised, siis neid ilma kontrollimata hüljata olnuks ebaõige.

Peab tähendama, et M. tuppä uue üürniku majutamine toimus ilma Moskva Linna Täitevkomitee või rajooni elamutevalitsuse määrusega NSVL RKN 11. juuni 1942. aasta määruse korras toa äravõtmise kohta ja ilma E-le ruumi alatise kasutamise õiguse kohta orderit välja andmata. Toimikus leidub ainult rajooni elamutevalitsuse korraldus endise üürniku isikliku arve ülekandmise kohta uuele elanikule M. toas, kuid M. tuppä uue üürniku majutamise kohta Moskva Linna Täitevkomitee või rajooni täitevkomitee määruse puudumisel ei võit rajooni elamutevalitsuse korraldus E-le isikliku arve avamise kohta olla aluseks E. tunnistamisel toa seaduslikuks kasutajaks.

M. esitas toimikusse oma asutise kaks õiendit selle kohta, et 15. oktoobril 1941. a. tema evakueerus koos asutise aparaadiga ja et 10. septembril 1943. a. kutsuti ta NSVL SiseRK lin-

namiiitsa kaudu evakuatsioonist tagasi tööle Moskvasse. Toimikus ei leidu mingisuguseid andmeid selle kohta, et nende õien-dite sisu ei vasta tegelikkusele.

Kohtu järeldus, et M. evakueerus individuaalselt, on säärase asjaolude juures põhjendamatu.

Eeltoodud põhjustel NSVL Ülemkohtu Pleenum määrab:

NSVL Ülemkohtu Tsiiviilasjade Kohtukolleegiumi 17. mai 1944. a. määrus, Moskva linna Nõukogude rajooni 5. jsk. rahva-kohtu 16. veebruari 1944. a. otsus ja Moskva linnakohtu 3. märtsi 1944. a. määrus käesolevas asjas tühistada ja asi anda uueks läbivaatamiseks Moskva linna Nõukogude rajooni rahvakohtule.

8. Kohtuotsuse täitmise edasilükkamise küsimuse lahendamisel tuleb arvestada poolte seaduslikke õigusi ja huvisid.

K. asi. 1. juuni 1944. a. määrus.

K. Ts. L. ja S. L. hagi asjas M. S. K-vi ja Moskva linna Krasnogvardeiski rajooni elamutevalitsuse vastu K-vile K. korteri peale väljaantud orderi kehtetuks tunnistamise ja K-vi välja-tõstmise pärast otsustas Moskva linnakohtu tsiiviilasjade kohtu-kolleegium 23.—26. veebruaril 1944. aastal tühistada rajooni elamutevalitsuse poolt K-vile väljaantud orderi ja tunnustada K. Ts. L. ja K. S. õigust K. Marxi tänava majas nr. 10, krt. 16 olevale elamispinnale, välja tõsta K-v tema poolt kasutatavast ruumist, kohustada rajooni elamutevalitsust andma temale 1944. a. 20-ndaks märtsiks teine elamispind; kuni K-vile teise elamispinna andmiseni K-vi väljatõstmist mitte täide viia. VNFSV Ülemkohtu Tsiiviilasjade Kohtukolleegium jättis 20. märtsil 1944. a. linnakohtu otsuse jõusse.

NSVL Ülemkohtu Esimehe protesti põhjal muutis NSVL Ülemkohtu Tsiiviilasjade Kohtukolleegium 29. aprillil 1944. a. linnakohtu otsust ja VNFSV Ülemkohtu määrust, määrates: otsuse resolutiivosast kustutada tähendus selle kohta, et kuni K-vile teise elamispinna andmiseni tema väljatõstmist mitte teos-tada, kohustades Moskva linna Krasnogvardeiski rajooni ela-mutevalitsust andma K-vile kolmekuuse tähtaja jooksul, arvates 1. maist, teine elamisruum, paigutades ühte, nimelt lähikäida-vasse tuppa K. Ts. L., teise tuppa kuni 1944. aasta 1. augustini jätta ajutiselt elama K-v, tähendatud tähtaja möödumisel aga K-v välja tõsta, sõltumata temale teise elamisruumi andmisest.

Kolleegiumi määrus kuulub tühistamisele järgmistel põhjustel:

Käesolevas asjas taotlevad hagejad pika aja kestel elamis-
pinnale oma seaduslikku õigust, millist õigust on kohtuotsused
korduvalt tunnustanud. Selliste tingimuste juures peab tunnista-
tama, et Kolleegiumi määrus käesoleval konkreetset juhul kohtu-
otsuse täitmise edasilükkamise kohta, põhjustades hagejate sea-
duslike õiguste realiseerimise edasist venitamist, kes nendest
olenemata põhjustel on pikema aja kestel oma õigustest põhjen-
damata ilma jäetud, on vastuolus Kohtukorralduse seaduse
§-ga 2, mis nõukogude õigusemõistmise ühe ülesandena näeb
ette NSVL kodanike isiklike õiguste reaalsel kaitset.

Eeltoodud põhjustel NSVL Ülemkohtu Plenum määrab:

NSVL Ülemkohtu Tsiviilasjade Kohtukolleegiumi 29. aprilli
1944. a. määrus käesolevas asjas tühistada ning jätta jõusse
Moskva linnakohtu 23.—26. veebruari 1944. a. otsus, kustutades
selle otsuse resolutiivosast tähenduse selle kohta, et kuni K-vile
teise elamispinna andmiseni tema väljatõstmist mitte teostada.

**9. Hagid tööle tagasivõtmise asjades ei kuulu kohtuorganite
lahendamisele, kui on olemas järelevalve korras tühistamata
hindamis-konfliktkomisjoni otsus, mis on tunnistatud vallanda-
mise õigeks.**

Martõnova asi. 13. aprilli 1944. a. määrus.

Martõnova töötas Burjaadi-Mongoli ANSV SiseRK asundus-
laagrite osakonna paranduslike tööde kolooniate jaoskonna lao-
juhatajana ja vallandati 11. septembril 1942. a. töölt.

Vallandamise käskkirja peale esitas Martõnova kaebuse hin-
damis-konfliktkomisjonile, kuid viimane tunnistas 6. oktoobril
1942. a. Martõnova vallandamise õigeks.

Novembrikuus 1942 pöördus Martõnova kohtusse hagiga
tema vallandamise käskkirja tühistamise ja tema tööle tagasi-
võtmise pärast.

Burjaadi-Mongoli ANSV Selengini rajooni rahvakohus otsus-
tas 6. märtsil 1943. a. Martõnova tööle tagasi paigutada ja sun-
nitud tööltpuudumise eest sisse nõuda SiseRK asunduslaagrite
osakonna paranduslike tööde kolooniate jaoskonnalt 333 rubla
ning SiseRK asunduslaagrite osakonna paranduslike tööde
kolooniate jaoskonna ülemalt Zlatinilt kui Martõnova ebaõigesti
töölt vallandanud isikult 417 rubla.

NSVL Ülemkohtu Tsiviilasjade Kohtukolleegium tühistas
12. jaanuaril 1944. a. rahvakohtu otsuse Zlatinilt 417 rubla
sissenõudmise osas ja andis selles osas asja uueks läbivaata-
miseks.

Silmas pidades, et Martõnova vallandamisega ühenduses olnud töötüli oli lahendatud hindamis-konfliktkomisjonis ja hindamis-konfliktkomisjoni otsus ei ole järelevalve korras tühistatud, et TsK § 21 märkuse ja Töötülide lepitus-vahekohtuliku ja kohtuliku läbivaatamise eeskirjade (LSKK 1928, nr. 55, art. 405) § 48 kohaselt ei kuulunud Martõnova haginõuded tema tööle tagasivõtmise pärast kohtuorganite läbivaatamisele, NSVL Ülemkohtu Pleenum määrab:

Burjaadi-Mongoli ANSV Selengini rajooni rahvakohtu 6. märtsi 1943. a. otsus ja NSVL Ülemkohtu Tsiviilasjade Kohtukolleegiumi 12. jaanuari 1944. a. määrus käesolevas asjas tühistada ja asja menetlus lõpetada.

10. Kohtuotsust võib tühistada ainult mõjuvate, selle otsuse õigsuses kahtlust äratavate või õigsust riivavate põhjuste olemasolul.

Amu-Darja Jõelaevanduse hagi asi.
22. juuni 1944. a. määrus.

Amu-Darja Jõelaevanduse Valitsus esitas Naftatööstuse Peavalitsuse Turkmeeni Vabariikliku Kontori vastu kolm hagi trahvi sissenõudmise pärast 1941. a. juuni-, juuli- ja augustikuu plaani järgi määratud naftasaaduste veoste transpordiks mitteesitamise pärast. Tähendatud hagiavaldustes palus laevandus kohut kustjalt välja mõista trahv juunikuu eest — 197 602 rbl. 40 kop., juulikuu eest — 117 233 rbl. 20 kop. ja augustikuu eest — 535 199 rbl. 10 kop.

25. jaanuari 1942. a. määrusega otsustas Tšardžou linna 3. jsk. rahvakohus tähendatud hagid ühendada ja edaspidi arutati asja kui üht menetlust. Viimase otsusega 29. augustist 1942. a. otsustas Turkmeeni NSV Ülemkohtu Tsiviilasjade Kohtukolleegium rahuldada laevanduse hagid ja mõistis kontorilt laevanduse kasuks välja 851 042 rubla.

Selle otsuse peale esitas NSV Liidu Prokurör protesti NSVL Ülemkohtu Tsiviilasjade Kohtukolleegiumile, kes oma määrusega 14. augustist 1943. a. selle protesti rahuldas. Kolleegium tühistas Turkmeeni NSV Ülemkohtu otsuse motiividel, et mitte omades enda korralduses pooltevaheliste vastunõudluste tasaarvamise akti, ei suutnud kohus teha õiget otsust asjas, mille läbivaatamine on liialt veninud. 1941. a. augustikuu trahvi küsimuse lahendamisel lähtus kohus 7700 tonnist, samal ajal kui plaan nägi ette 6800 tonni naftasaaduste transpordi; juunikuu transpordiplaani mittetäitmise eest kontori trahvist vabastamise

küsimuse lahendamisel ei arutanud kohus kostja toetumist sellele, et Tšalõši sadam oli üle ujutatud, mis takistas kostjat veost plaanikohaselt transpordiks esitamast.

Kolleegiumi otsus kuulub tühistamisele järgmistel põhjustel:

Toimikus leiduvaist materjalidest nähtub, et asja arutati korduvalt Turkmeeni NSV kohtuorganeis. Asja läbivaatamise venimine on seletatav sellega, et oma vastastikes nõudlustes vahetasid pooled Töö ja Kaitse Nõukogu 3. juuli 1934. a. määruse §-s 9 ettenähtud vastutuse veoste transpordi riikliku plaani mittetäitmise eest sama määruse §-s 12 sätitud vastutusega transpordivahendite laadimiseks andmise hilinemise eest, võrreldes tähtaegadega, mis on ette nähtud graafikus laevade laadimiseks andmiseks, või vastutusega graafiku järgi antud laeva laadimisest keeldumise eest; et laevade laadimiseks andmise graafikud olid koostatud ebaõigelt, suuruses, mis tunduvalt ületas nii dekaadide kui ka kokku kuu kohta plaanis ettenähtud tonnaaži; et transpordiplaanides on tähendatud ainult veoste lähte- ja sihtpunktid ja veosed ise on märgitud vaid üldnimetusega naftasaadused, ilma nende tähendatud rühma eriliikidesse — bensiin, ligroin, petrooleum jne. — jaotamiseta, mis just tekitaski vaidlusi trahvi suuruse üle, kuna iga naftasaaduse liigi kohta on ette nähtud eri veotariif, mille alusel Töö ja Kaitse Nõukogu 3. juuli 1934. aasta määruse § 9 järgi määratakse trahvi suurus transpordiplaani rikkumise eest.

Nagu toimikus leiduvaist materjalidest nähtub, pani Turkmeeni NSV Ülemkohtu Kohtukolleegium pooltele kohustuse vastastikku oma nõudlusi tasa arvestada, kuid pooled, selle hulgas ka ülaltähendatud põhjuste tõttu, ei jõudnud asjas mingisugusele kokkuleppele. Toimikus leiduva tõendimaterjali kontrollimine kooskõlas Töö ja Kaitse Nõukogu 3. juuli 1934. a. määrusega viib järeldusele, et Naftatööstuse Peavalitsuse Turkmeeni Kontor on kohustatud veoste transpordi riikliku plaani mittetäitmise eest maksma laevandusele trahvi iga tähendatud kuu eest.

Nii oli veoste riiklikus plaanis juunikuuks 1941. a. ette nähtud naftasaaduste transport 7360 tonni suuruses, millisest normist tulebki lähtuda selle kuu eest trahvi suuruse küsimuse lahendamisel.

Selle kuu plaani täitmiseks andis laevandus tonnaaži 32 praami näol 6900 tonni naftasaaduste laadimiseks, tegelikult laadis kostja ainult 26 praami 5225 tonni põletusainega ja veose puudumisel keeldus ülejäänud kuue temale laadimiseks antud praami laadimisest. Niiviisi ei saanud kostja veose puu-

dumise tõttu kasutada plaanis ettenähtud tonnaaži normi ja ka mitte tonnaaži seda suurust, mis temale tegelikult oli laadimiseks antud. Kostja toetumine üleujutusele Tšalõši sadama rajoonis kui teda Töö ja Kaitse Nõukogu 3. juuli 1934. a. määruse § 14 p. „a“ kohaselt vastutusest vabastavale asjaolule on põhjendamata, sest see asjaolu ei ole tõendatud aktiga, s. o. korras, mis on ette nähtud Töö ja Kaitse Nõukogu nimetatud määruse §-s 16 ja poolte vahel 5. jaanuaril 1941. a. sõlmitud lepingu §-s 27, samuti kui ei ole tuvastatud üleujutuse mõju kostja poolt 1941. a. juunikuu veoste transpordi plaani mittetäitmisele. Sellega osutub Turkmeeni NSV Ülemkohtu otsus kontorilt laevanduse kasuks juunikuu transpordiplaani mittetäitmise pärast trahvi väljamõistmises õigeks. Töö ja Kaitse Nõukogu 3. juuli 1934. a. määruse § 12 kohaselt on kontoril õigus saada laevanduselt ainult trahvi tonnaaži hiline misega andmise eest.

1941. a. juulikuuks määratud plaani kohaselt pidanuks transporditama 5750 tonni. Selle plaani arvel andis laevandus 28 laeva kõigi 5750 tonni täielikuks laadimiseks, kontor aga laadis ainult 4896 tonni ja keeldus vastava veose puudumise tõttu laadimast kolme laeva tonnaažiga 750 tonni. Peale selle ei laaditud saatja süü tõttu täis rida praame. Kokku ei andnud kontor 1941. a. juulikuus 857 tonni veost, mille eest ta ongi kohustatud laevandusele trahvi maksma.

Riikliku plaani kohaselt, mis on määratud augustikuuks 1941. a., pidanuks transporditama 7700 tonni. Laevade laadimiseks andmise graafik oli koostatud ja poolte poolt kooskõlastatud ainult I dekaadiks, järgneva kahe dekaadi tarvis ei koostatud graafikuid, kostja keeldus veose saatmisest ja tühistas tellimuse tonnaaži andmise kohta. Üldse andis kontor augustikuus plaani arvel 4219 tonni. Kuigi võtta arvesse, et kahe praami eest laevandus loobus trahvi nõudmisest ja tonnaaži andmisest keeldumise etteteatamise tõttu Töö ja Kaitse Nõukogu 3. juuni 1934. a. määruse § 10 järgi vähendatakse trahvi $\frac{1}{3}$ võrra, siis ka neil tingimustel on kontor ikkagi kohustatud tasuma laevandusele trahvi.

Kohtu poolt laevanduse kasuks väljamõistatud trahvi 851 042 rbl. on tõendatud toimiku andmetega.

Ülaltoodu põhjal ja tähele pannes, et käesoleva asja kohtuliku arutamise käigus on leidnud lahenduse küsimus 1941. a. augustikuu naftasaaduste transpordi plaanijärgse normi suuruse kohta ja Tšalõši sadama üleujutuse mõju kohta transpordi juunikuu plaani täitmisele; et NSVL Ülemkohtu Tsiviilasjade

Kohtukolleegium ei toonud ette muid motiive Turkmeeni NSV Ülemkohtu 29. augusti — 1. septembri otsuse tühistamiseks, mispärast ei ole aluseid Turkmeeni NSV Ülemkohtu ülaltähen-
datud otsuse tühistamiseks, NSVL Ülemkohtu Pleenum mää-
rab:

Tühistada NSVL Ülemkohtu Tsiviilasjade Kohtukolleegiumi
14. augusti 1943. a. määrus ja jätta jõusse Turkmeeni NSV
Ülemkohtu 29. augusti — 1. septembri 1942. a. otsus käesole-
vas asjas.

NSVL Ülemkohtu Kriminaalasjade Kohtukolleegiumi määrused.

- 1. Ametiisik võib teenistusalaselt vastutada ainult oma õiguste
ja volituste piirides.**

Jelissejevi asi. Süüdi mõistetud Malinski
rajooni 1. jsk. rahvakohtu poolt VNFSV KrK § 111
järgi. 8. aprilli 1944. a. määrus.

Jelissejev on süüdi tunnistanud selles, et tema, töötades
1943. a. veebruarikuust alates pearaamatupidajana Malinski
rajooni toiduainetetööstuse kombinaadis, kus tema silmade all
toimus toiduainete riisumine ja mahasahkerdamine, „ei võtnud
tarvitusele energilisi abinõusid, vaid tegeles, Jelissejevi sõnade
järgi, ainult ettekannetega ega nõudnud dokumentide vormista-
mist“. Jelissejevi poolt oma kohustesse lohaka suhtumise taga-
järjel sai rajooni toiduainetetööstuse kombinaat 9082 rubla
kahju.

Jelissejev ei tunnistanud end süüdi ja seletas, et tema tegi
kõik, mis seadus temalt kui pearaamatupidajalt nõudis, ja ta
ei võinud teha midagi rohkem. Kõigist tema poolt märgatud
kuritarvitustest kirjutas ta Moskvasse oblasti tööstuskombinaa-
dile ja teatas miilitsale. Ta tegutses avalikult ja ütles kõigile
tema poolt kuritarvitustes tabatud kombinaadi töötajale, et ta
paljastab nad ja kirjutab kõik ebaseaduslikud toiduainete müü-
gid nende arvele. Seepärast ässitas rajooni toiduainetetööstuse
kombinaadi direktsioon tema vastu kõik teenistujad, kaebas
tema peale, et ta olevat intrigant, ja asi läks selleni, et direk-
tor Konjaškina (kes on käesolevas asjas süüdi mõistetud) val-
landas tema töölt, kuid korralduse põhjal Moskvast võeti ta
tööle tagasi.

Jelissejevi seletused leidsid kaudse kinnituse tunnistaja Ševereva seletustes. Oma seletustes püüdis Ševereva Jelissejevit mustata. Tema sõnade järgi kirjutanud Jelissejev tema arvele 27 kg saia, mille teised olevat riisunud. Ta süüdistas Jelissejevit selles, et see ostnud endale kombinaadis töötamise aja kestel mitu ülikonda, kuid „ei või seda tõendada dokumentidega“. Siiski seletas ta, et Jelissejev ähvardas kõiki ebaseaduslike tegude pärast. Peale selle leidub toimikus NSVL Prokuratuuri vastus Jelissejevile, milles on teatatud, et temalt saadud materjalid toiduainete mahasahkerdamise kohta rajooni toiduainetetööstuse kombinaadis on võetud menetlusse.

Toodud faktidega peab lugema ümberlükatuks Jelissejevi süüdistuse selles, et tema ei võtnud tarvitusele energilisi abinõusid toiduainete riisumise ja mahasahkerdamise vastu.

Eeltoodut silmas pidades Ülemkohtu Kriminaalasjade Kohtukollegium määras:

Malinski rajooni 1. jaoskonna rahvakohtu otsus ja Moskva oblastikohtu määrus tühistada ja asja menetlus kriminaalkorras Jelissejevi suhtes lõpetada.

2. Asjas tuvastatud tagajärgi ei või panna ametiisiku süüks, kui tema oma tegudega või tegevusetusega ei tekitanud neid tagajärgi ja ei võinud neid kõrvaldada.

Hodareva ja Gogia asi. Süüdi mõistetud Gruusia NSV KrK § 118 lg. 2 järgi (lohakus ilma raskete tagajärgedeta) Gruusia NSV Tbilisi linna Stalini rajooni 3. jsk. rahvakohtu poolt 22. aprilli 1944. a. määrus.

Hodareva ja Gogia töötasid Tbilisi linna Stalini rajooni keskhoiukassa kontrolöridena. Kohus tunnistas nad süüdi selles, et nad kod. Kirosjani hoiuse operatsioonide järelkontrollil ei kontrollinud küllaldaselt tähelepanelikult hoiustaja allkirja väljamineku-orderitel tema algupärase allkirjaga. Toimikus leiduvaist materjalidest nähtub, et Kirospan hoiustas hoiukassasse 3600-rubla summa. Mõni aasta hiljem ilmus Kirospan hoiukassasse palvega anda temale hoiuraamatu duplikaat, kuna ta on kaotanud hoiuraamatu, mis temale hoiustamisel anti. Kirosjani hoiuse kontrollimisel selgus, et tema arvele oli jäänud kõigest 900 rubla, 2700 rubla oli aga mitmesugustel aegadel väljamineku-orderite järgi välja makstud Kirosjani allkirja vastu. Käe kirja ekspertisiga tuvastati, et need allkirjad on võltsitud. Rahvakohus, mõistes süüdi lohaka suhtumise eest oma kohustesse kaks hoiu-

kassa kontrolöri, kes võtsid vahetult osa kindlakstegemata isikule 2700 rubla väljaandmisest, mõistis koos nendega süüdi ka kontrolörid Hodareva ja Gogia, kes järelkontrollil (juba pärast raha väljaandmist) samuti ei märganud allkirjade võt-situst väljamineku-orderitel.

Vaatamata sellele et kohus ei tuvastanud, millisel määral käekirja tundmises eriteadmisi mitteomavatel kontrolöridel oli käesoleval juhul võimalus „üldise sarnasuse“ (juhise kohaselt) alusel tuvastada allkirjade võt-simist väljamineku-orderitel, ei võtnud kohus arvesse ka asjaolu, et Hodarevat ja Gogiat ka seepärast ei oleks võidud võtta kriminaalvastutusele, kuigi nende käitumises oleks kindlaks tehtud hooletus, et nende hooletuse ja 2700 rubla väljaandmise vahel ei olnud mingisugust sidet, kuna raha anti välja enne, kui väljamineku-orderid saabusid neile kontrollimiseks.

Hodareva ja Gogia käitumine võis olla aluseks hoiukassa administratsioonile neid üksnes distsiplinaarkorras karistada.

Eeltoodud põhjustel Kohtukolleegium määras:

Rahvakohtu otsus ja Gruusia NSV Ülemkohtu määrus tühistada ja asja menetlus kriminaalkorras Hodareva ja Gogia suhtes lõpetada.

3. Ametialaseid funktsioone täitvad vahialused võivad vastutada kuritegude eest, mis on ühenduses nende funktsioonide täitmisega, analoogia alusel KrK ametialaste kuritegude paragrahvide järgi, kui nende käitumine oma väliste tunnuste poolest ei vasta KrK teistele paragrahvidele.

Poležajeva jt. asi. 22. aprilli 1944. a. määrus.

Karakanda oblastikohtu otsuse põhjal mõisteti VNFSV KrK § 109 järgi süüdi ühe karistuslaagri lambafarmi juhataja Poležajeva ja samuti KrK § 16, 109 järgi rida vahialuseid, kes täitsid järgmisi ülesandeid: Trankel — zootehniku, Popovskaja — loomaarsti, Željznaja — lambafarmi arveametniku, Ibrahimov ja Jelizbarov — brigadiiride ülesandeid.

NSVL Ülemkohtu Esimees esitas asjas NSVL Ülemkohtu Kriminaalasjade Kohtukolleegiumile protesti, milles tähendas järgmist:

Kohtuotsusega asjas on tuvastatud, et Poležajeva, töötades lambafarmi juhatajana, Trankel zootehnikuna, Popovskaja loomaarstina, Željznaja arveametnikuna teostasid lammaste arvestamist kuritahtlikult ja hooletult ning varjasid vastsündi-

nud tallede suremust, millega soodustasid nii tallede kui ka emalammaste riisumist. 60 talle puudumise ilmsikstulekul viisid nad omavahelisel kokkuleppel loomade üldarvu kontrolliva komisjoni eksitusse sel teel, et varjasid seda puudujääki, mille tagajärjeks oli komisjoni poolt ebaõige akti koostamine selle kohta, et 1943. a. 1. aprilliks puudujääki ei ole; puudujäägi kavatsesid nad katta kevadise sündimuse arvel. See pettus avastati 13. aprillil 1943. a. ja kõik tähendatud isikud võeti kriminaalvastutusele. Farmi uuesti-määratud juhatusel aprillikuus üleandmisel koostasid kohtualused fiktiivaktid, milles kanti väljamineku hulka 9 emalammast, kes olevat murtud huntide poolt 1942. aastal, kuid aktid koostati aprillikuus 1943. a. Kõige selle tagajärjel oli lambafarmi üleandmise momendil puudu 89 talle ja 9 emalammast, millega oli karistuslaagrile tekitatud kahju riigihindade järgi 6096 rbl. 48 kop. suuruses ja turuhindade järgi 54 278 rbl. suuruses, millise summa kohus otsustas võrdsetes osades sisse nõuda nii tähendatud süüdimõistetutelt kui ka brigadiiridelt Ibrahimovilt ja Jelizbarovilt. Ibrahimov oli süüdi tunnistanud selles, et ta kokkuleppel Poležajeva, Trankeli ja Željaznaga varjas 34 talle puudujääki; kohtualune Jelizbarov varjas 28 talle suremist. Mõlemad soodustasid sellega lammaste riisumist.

Kazahhi NSV Ülemkohtu Kriminaalasjade Kohtukolleegiumi 25. augusti 1943. a. määrusega jäeti kohtuotsus Poležajeva suhtes jõusse. Mis puutub aga teistesse nimetatud süüdimõistetuistesse, siis nende suhtes otsus tühistati ja asi lõpetati kriminaal-korras alusel, et nemad kui vahialused ei olnud ametiisikud ja ei võinud kanda kriminaalvastutust ametialaste kuritegude paragrahvide järgi. Oma tööülesannete täitmisega ühenduses olevate üleastumiste eest võisid nad vastutada ainult administratiivkorras.

Asjas on vajalik märkida järgmist: toimikus ei ole mingisuguseid andmeid, mis tõendaksid tähendatud süüdimõistetute kasuarnet huvi. Asjas tuleb pidada kahtlemata tuvastatuks, et lammaste arvestamine oli farmis halvasti korraldatud, et lammaste ülelugemist ei teostatud regulaarselt ja et selle tagajärjel võis esineda üksikuid kuritarvitusi. Kuid toimikus ei ole mingisuguseid andmeid, mis tõendaksid seda, et need või teised isikud oleksid lambaid riisunud. Ei ole ka mingisuguseid andmeid selle kohta, et ülaltähendatud isikud oleksid varjanud lammaste suremust. See järeldus põhineb peamiselt lambafarmi töötajate (brigadiiride jt.) seletustel, mis ei või olla süüdistuse aluseks, kuna isikud, kes andsid neid seletusi, on asjast huvi-

tatud; toimikust nähtub, et sõnniku seest ja aukudest leiti arvelevõtmise eest varjatud surnud tallesid. Isikud, kes vahetult tegelesid tallede eest hoolitsemisega, olid ise huvitatud nende lõpnud tallede varjamisest, sest surnud tallede protsendi suurenemine vähendas nende töö näitajaid ja kajastus nende materiaalses huvides. Seepärast nende seletusi selle kohta, et lõpnud tallede varjamine sündis farmi juhtide näpunäiteil, ei või pidada täiel määral usutavaks. Sellega seoses peab tunnistama, et puudujääki, mille suuruse kohus määras 89 tallele, ei või lugeda usutavaks reaalseks puudujäägiks, kuna selles arvus võisid väljenduda varjatud lõpnud talled, s. o. talled, kes ühelt poolt olid sündimisel arvestatud, kuid hiljem lõpnutena jäetud arvestamata.

Samuti tuleb lugeda põhjendamatuks kohtualuste süüdistamist selles, et aktid 9 emalamba lõpmise kohta on fiktiivsed. Asjas on kahtlematult tuvastatud, et need aktid olid koostatud tagantjärele, kuid asjas ei või ümberlükatuks lugeda nende emalammaste huntide poolt hävitamise fakti ennast, kuna see leiab kinnitust mõnede lambakarjuste seletustega ja eriti kütt Tšermenovi tunnistusega kohtus selle kohta, et tema ise oli huntide lammastele kallalekippumise kohal ja üheksast hukkunud lambast nägi viit huntide poolt lõhkikistuina.

Peale kuritahtlikult hooletu suhtumise oma kohustesse Poležajeva, Trankeli, Popovskaja ja Željznaja poolt on asjas samuti tuvastatud, et nemad, avastanud 60 talle puudujäägi, viisid lammaste arvestamist toimetava komisjoni eksitusse.

Ibrahimovi ja Jelizbarovi suhtes on asjas tuvastatud, et nad varjasid nende brigaadis avastatud tallede puudujääki.

Pöördudes Kazahhi NSV Ülemkohtu määruse juurde käesolevas asjas, peab tunnistama, et selles sisaldub põhimõtteliselt ebaõige kinnitus selle kohta, et ametialaseid funktsioone täitvad vahialused ei või mingil juhul vastutada ametialaste kuritegude paragrahvide järgi. NSVL Ülemkohtu 55. Pleenumi 28. detsembri 1936. a. määruse kohaselt võib ametialaseid funktsioone täitvate vahialuste kuriteolist käitumist, mis on ühenduses nende poolt nende funktsioonide täitmisega, analoogia alusel kvalifitseerida ametialase kuriteona. Et Pleenum pidas võimalikuks selle isikute kategooria kohta kohaldada KrK paragrahve ametialaste kuritegude kohta ainult analoogia alusel, siis järgneb, et neid paragrahve võib nende suhtes kohaldada ainult sel juhul, kui nende kuriteoline käitumine oma sisu kohaselt ei vasta KrK mõne teise paragrahvi tunnustele. Käesoleval juhul kuriteoliselt hooletu suhtumine oma kohus-

tesse ja nende poolt toimepandud kuritarvitus, mis väljendus puudujäägi varjamises, ei vasta oma iseloomult mingile KrK ametialaste kuritegude peatükis mittesisalduvale paragrahvile ja seepärast võisid süüdimõistetud oma kuriteolise käitumise eest analoogia alusel vastutada vastavate KrK ametialaseid kuritegusid käsitlevate paragrahvide alusel.

Teiselt poolt, nagu nähtub ülaltoodust, on asjas tõendamata, et süüdimõistetute kuriteoline suhtumine oma kohustesse tõi endaga kaasa rasked tagajärjed karistuslaagritele materiaalse kahju näol, kuna asjas ei ole tuvastatud, et avastatud puudujääk on tõeliselt reaalne puudujääk ja mitte raamatuline puudujääk, mis väljendus selles, et õigeaegselt ei arvestatud lõpnud loomi. Et seega asjas ei ole tuvastatud raskeid tagajärgi ja samuti mitte süüdimõistetute kasuarnet huvi, peab tunnistama, et nende käitumine võis kaasa tuua mitte kriminaal-, vaid ainult distsiplinaarkaristuse (VNFSV KrK § 112 lg. 2 märkuse kohaselt), seepärast, kuigi Kazahhi NSV Ülemkohtu otsuse lõppjäreldus on õige, tuleb siiski tagasi lükata antud määruses selle lõppjärelduse põhistamiseks esitatud motiivid.

Nõustudes protestiga, määras Kolleegium: asi kõikide süüdimõistetute suhtes VNFSV KrK § 112 lg. 2 märkuse põhjal lõpetada.

4. Ametialase kuriteo subjektideks võivad olla ametiisikud või isikud, kes täidavad ametialaseid funktsioone.

Semelkova asi. 22. aprilli 1944. a. määrus.

Semelkovat süüdistati VNFSV KrK § 16, 111 põhjal selles, et tema karistuse kandmise ajal SiseRK karistuslaagris läks tema lohakuse tõttu kaduma üks lehm nende hulgast, kes olid tema kui lüpsja-karjatalitaja hoole all.

Lõpetades asja ettevalmistaval istungil, märkis kohus, et kuigi Semelkova oli valveta seisundis, ei olnud temal siiski õigust ilma loata steppi minna, kus lehmad olid karjas, ja seepärast ei või ta kanda vastutust lehma kaotsimineku eest. Peale selle märkis kohus, et tema kui vahialune ei või vastutada VNFSV KrK § 111 järgi.

Kohtuotsus kuulub muutmisele järgmistel põhjustel:

Kohtu põhimõtteline seisukoht, et vahialused ei või vastutada KrK ametialaste kuritegude paragrahvide järgi, on ebaõige ja vastuolus NSVL Ülemkohtu 55. Pleenumi 28. detsembri 1936. a. määrusega, mille kohaselt ametialaseid funktsioone

täitvate vahialuste kuriteolist käitumist, kui see on ühenduses nende funktsioonide täitmisega vahialuste poolt, võib analoogia alusel kvalifitseerida ametialase kuriteona.

Siiski on käesoleval juhul kohtu lõppjärelendus õige niihästi seepärast, et asjas ei ole küllaldaselt selgitatud, kas Semelkova oli õigus loata minna karjamaale, kui ka seepärast, et vaatamata tema kui vahialuse seisundile ei või teda kui lüpsjatkajatalitajat oma töö iseloomu tõttu pidada ametiisikuks, ja seepärast ei saa ta milgil tingimusel vastutada ametialaste kuritegude paragrahvide järgi.

Seepärast Kriminaalasjade Kohtukolleegium, nõustudes NSVL Ülemkohtu Esimehe protestiga, määras:

Karakanda oblastikohtu SiseRK karistuslaagri alatise sessiooni ettevalmistava kohtuistungil määruse Semelkova suhtes muutmiseks kustutada sellest kohtu otsus, et vahialused ei või vastutada KrK ametialaste kuritegude paragrahvide järgi, ja muus osas jätta määrus jõusse.

5. Ametiisiku poolt temale asetatud ülesannete kuritegelikult hooletut täitmist tuleb kvalifitseerida lohakusena ja mitte kui teenistusliku seisundi kuritarvitust.

Markovski asi. Süüdi mõistetud Tatari ANSV Laiševi rajooni rahvakohtu poolt VNFSV KrK § 109 järgi. 1. aprilli 1944. a. määrus.

Markovski tunnistati kohtu poolt süüdi selles, et tema, töötades agronoomina „Oktoobri 25-nda aastapäeva“ nimelises sovhoosis, jättis viljakoristamise perioodil, vaatamata kinniste ruumide olemasolule, pikema aja kestel teravilja lahtisele rehepeksupõrandale, kus isesoojenemise tõttu muutus kõlbmatuks 10 tonni rukist, 10 tonni otra ja 18 tonni kaera, ja samuti selles, et ta ei organiseerinud nõutaval viisil viljakoristamist, mille tagajärjel jäi koristamata ja lume alla 60 ha kaera, 134 ha otra, 44 ha vikki, 6 ha hirssi ja 96 ha seemneristikheina.

Toimikus leiduvaist materjalidest nähtub, et kaetud rehepeksupõrandate organiseerimine oli ülesandeks tehtud brigadiir Moissejevile, kes aga seda ülesannet ei täitnud, ja et rehepeksupõranda korraldajat Prohhorovi, kelle süü läbi teravilja isesoojenemine tekkis, karistati sovhoosi juhatuse poolt.

Ekspert Bigautdinov avaldas, et Markovski korraldus kaetud rehepeksupõrandalt katuse eemaldamise kohta oli õige, sest vana katuse allesjätmine oleks ähvardanud uudsevilja nakatamist vähktõvega.

Sovhoosi direktori Maksimovi seletustest nähtub, et vanade katuste eemaldamist rehepeksupõrandalt kaalus sovhoosi administratsioon ja sanktsioneeris nende eemaldamise.

Markovski süü seisneb selles, et ta ei teostanud vastavat kontrolli isikute tegevuse üle, kelle ülesandeks oli õigeaegne teraviljahoiukohtade ehitamine, ja et ta viljakoristamise ajal ei võtnud tarvitusele vastavaid abinõusid tööjõu ja viljakoristamismasinade õigeks kasutamiseks.

Sääraste asjaolude puhul tuleb Markovski kuritegu kvalifitseerida VNFSV KrK § 111 järgi.

Seepärast Kriminaalasjade Kohtukolleegium määras:

Laiševi rajooni rahvakohtu otsus ja Tatari ANSV Ülemkohtu määrus Markovski suhtes muuta, tema kuritegu kvalifitseerida VNFSV KrK § 111 järgi ja määrata temale karistuseks kaks aastat ja neli kuud vabadusekaotust ilma õiguste kaotuseta.

6. Altkäemaksu saamise subjektiks võib olla mitte ainult ametiisik, kes võib tema poolt täidetavate teenistuslike funktsioonide tõttu sooritada tegusid, mis on altkäemaksu andmise põhjuseks, vaid ka säärane ametiisik, kes oma teenistusliku seisundi tõttu võib mõjutada teist ametiisikut sooritama tegusid, mis on soovitavad altkäemaksu andjale.

Dratševa asi. 29. aprilli 1944. a. määrus.

(Väljavõtte.)

...VNFSV Ülemkohtu viga seisneb ebaõiges arusaamises sellest, mida tuleb mõista teo all, mille ametiisik võis toime panna oma teenistusliku seisundi tõttu. Oleks ebaõige arvata, et sääraseks võib olla ainult niisuguse teo toimepanemine, mis on antud ametiisiku üheks funktsiooniks, s. o. tegu, mis kuulub tema õiguste ja kohustuste ringi. Sääraseks teoks võib olla ka niisugune, mis küll ei kuulu antud ametiisiku funktsioonide hulka, kuid mis nimelt viimase teenistusliku seisundi tõttu võib viia tagajärjeni, mida taotles altkäemaksu andnud isik. See leiab aset neil juhtudel, kui ametiisik soodustab huvitatud isiku poolt soovitud tagajärje saabumist, kasutades selleks ametiisikuna oma autoriteeti või muud võimalust oma teenistusliku seisundi tõttu teiste ametiisikute mõjutamiseks, kelledest sõltub selle tagajärje saabumine. Seda liiki teo pani käesoleval juhul toime Dratševa. Seepärast esimese astme kohus kvalifitseeris tema poolt toimepandud teo õigesti VNFSV KrK § 117 järgi...

7. Töönduse registreerimiseeskirjade rikkumine juhul, kui tegeldakse mittekeelatud tööndusega, toob kaasa administratiiv-, aga mitte kriminaalvastutuse.

Nikiforova jt. asi. Süüdi mõistetud Džambuli linna 2. jsk. rahvakohtu poolt VNFSV KrK § 105 järgi. 22. aprilli 1944. a. määrus.

Süüdimõistetud on süüdi tunnistatud kodutööndust sättivate eeskirjade rikkumises. See rikkumine väljendus selles, et Nikiforova, saanud Džambuli linna rahandusosakonnast registreerimistunnistuse jääkompvekkide (kuukeste) tootmiseks ja nende müümiseks kandelaualt Džambuli linna turul, ilma et tunnistuses oleks tähendatud, et tööndusest võtavad osa perekonnaliikmed, rakendas jääkompvekkide tootmisest osa võtma mitte ainult oma meest Tšio-Tja-I'd, vaid ka Tšernovat ühes selle mehe Jan-Len-Ho'ga tingimusel, et töönduse tulud jaotatakse võrdselt. Kõik neli töötasid poolteise kuu kestel salaja Tšernova poolt töönduse otstarbeks üüritud ruumis, kusjuures saadusi müüs Nikiforova.

Kohus leidis, et süüdimõistetute tegudes sisalduvad kaubandust reguleerivate eeskirjade rikkumise tunnused.

NSVL RKN poolt 26. märtsil 1936. a. kinnitatud Rahanduse RK kodu- ja käsitöönduse registreerimiseeskirjade § 3 p. „g“ märkuse kohaselt on jääkompvekkide tootmine lubatud kodutööndus. Registreerimistunnistuse kohaselt võib kodutööndaja neid jääkompvekke ka müüa. Kodutööndaja perekonnaliikmed võivad tootmisel täita abitöid ja müüa saadusi, võtmata eraldi registreerimistunnistust, kuid nad peavad olema märgitud kodutööndaja registreerimistunnistusel.

Lubatud tööndusega ilma registreerimistunnistusega tegelemine, registreerimistunnistuse edasiandmine ja selle kasutamine teise isiku poolt, toodete valmistamine ja müümine mittekooskõlas tunnistuse sisuga moodustab töönduse registreerimiseeskirjade rikkumise, mis toob kaasa süüdlaste karistamise administratiivkorras rahatrahviga. Seega süüaluste teod, nagu need on kohtuotsuses kirjeldatud, ei sisalda kriminaalkuriteo koosseisu.

Silmas pidades eeltoodut Kohtukolleegium määras:

Džambuli linna 1. jsk. rahvakohtu otsus ning oblastikohtu ja Kazahhi NSV Ülemkohtu määrus käesolevas asjas Nikiforova, Tšernova, Tšio-Tja-I ja Jan-Len-Ho suhtes tühistada ning asja menetlus kriminaalkorras lõpetada.

8. Süüdistus varguses eeldab riisumise kordasaatmise fakti ennast kinnitavate tõendite olemasolu ja ei või põhineda ainult sellel, et süüaluse juures avastatud asjade omandamise allikas on teadmata või kahtlane.

Sotnikovide asi. Süüdi mõistetud Mordva ANSV Ülemkohtu poolt 7. augusti 1932. a. seaduse järgi. 22. aprilli 1944. a. määrus.

Sotnikov on süüdi tunnistatud selles, et tema, töötades töölisena jalaväe-sõjakooli kraaamilaos ja enne seda sama kooli õmblustöökojas rätsepana, riisus süstemaatiliselt sõjaväe varustusesemeid ja samuti omandas neid ebaseaduslikult sõjaväelastelt. Jevdokia Sotnikova on süüdi tunnistatud selles, et tema oma mehe Sotnikovi poolt riisunud ja ebaseaduslikult omandatud sõjaväevarustuse saatis oma koju Vojevodskoje külla ja hoidis seda maasse kaevatuna.

Toimikus leiduvaist materjalidest nähtub, et Sotnikovi ja Sotnikova süüdimõistmise aluseks oli Sotnikova juures eri kohtadesse peidetud mitmesuguste asjade leidmine. Sotnikov ennast süüdi ei tunnistanud ja seletas, et osa leitud asju sai ta vastavate lubadega oma teenistuskohalt sõjakoolist ja osa asju muretses artellis, kus ta varem pikemat aega töötas. Sotnikova samuti ei tunnistanud ennast süüdi ja kinnitas üldjoontes oma mehe selëtusi; asjade maa sees hoidmise kohta aga seletas, et ta kartnud „õnnetut juhtumit“, kahjutuld või varanduse riisumist.

Mingisuguseid tõendeid Sotnikovide süü kohta riisumises toimikus olevais materjalides ei leidu. Ülekuulatud tunnistajad ei ole paljastanud Sotnikovisid riisumises. Jalaväe-sõjakooli esindaja, varustusülemä abi Brik seletas, et laos, kus Sotnikov töötas, ei ole mingisugust sõjaväevara puudujääki, et Sotnikov isiklikult ei omanud pääsu laosse. Sotnikovilt läbiotsimisel äravõetud ja jalaväe-sõjakoolile üleantud asjad on arvestatud laos uuestisaadutena. Tunnistaja Brik ei kinnitanud, et Sotnikovide juurest leitud asjad kuuluvad sõjakoolile, ta seletas, et sääraseid asju kasutavad nii sõjavägi kui ka eraisikud. Peale selle seletasid Melnikova, Surajeva ja teised tunnistajad, et Sotnikov töötas rohkem kui 6 aastat artellis, kust ta sai seaduslikul teel mitmesuguseid artelli poolt toodetavaid asju.

Ülaltoodust lähtudes NSV Liidu Ülemkohtu Kriminaal-asjade Kohtukolleegium määras:

Mordva ANSV Ülemkohtu otsus ja VNFSV Ülemkohtu määrus Sotnikovi ja Sotnikova suhtes tühistada ja asja menetlus süüdistuse tõendamataste tõttu lõpetada.

9. Süüalune vastutab oma käitumise tagajärgede eest ainult sel juhul, kui ta nägi ette või pidi ette nägema neid tagajärgi.

Poljakova ja Merinova asi. Süüdi mõistetud Kirovi oblasti Uržumi rajooni 1. jsk. rahvakohtu poolt VNFSV KrK § 16, 79^a järgi 19. aprilli 1944. a. määrus.

Merinova ja Poljakova on süüdi mõistetud selles, et nad kuriteolise hooletusega suhtusid kolhoosi lammaste eest hoolitsemisse, mille tagajärjel 20 lammast suleti ööseks lauta, kus nad umbse õhu tõttu lämbusid ja hukkusid. Nagu otsusest nähtub, asetsesid pooled lambafarmi hooneist (soe ja külm laut) Poljakovi hoovis. Kolhoosi lambakarjaseks oli Merinova, kellel lasuski vastutus lammaste eest hoolitsemisel. Kuid Merinova suhtus oma kohustusse lohakalt ja tegi lammaste karjamaale ja karjamaalt farmi ajamise ülesandeks oma alaealisele tütrele, kelle tegevuse järele ta aga ise ei valvanud.

28. juunil 1943. a. ajas Merinova tütar lambad ainult hoovi ja lautadesse neid ei paigutanud, kusjuures ta ajas hoovi mitte ainult kolhoosi, vaid ka kolhoosnikele individuaalselt kuuluvad lambad. Lambad jooksid ise sooja lauta. Poljakova aga kartusest, et lambad võivad tungida juurviljaaeda, sulges lauda, milles olid lambad. Lauta oli korjunud tunduv hulk sõnnikut, mida õigeaegselt ei olnud koristatud. Lambad surid öö jooksul laudas tekkinud gaasi ja õhupuuduse tõttu.

Tunnistanud Merinova kui lambakarjuse süüdi lammaste hukkumises, tähendas rahvakohus oma otsuses, et Poljakova, kes küll ei olnud farmi töötaja, sulges ometi teadlikult lauda ukse, kus lambad olid sees, missuguseks tegevuseks ta polnud õigustatud, mispärast ka tema on süüdi saanud tagajärgedes.

VNFSV KrK § 10 näeb ette, et karistusi kohaldatakse isikute suhtes, kes saatsid korda ühiskonnaohtlikke tegusid, ainult neil juhtudel, kui need isikud:

a) tegutsesid tahtlikult, s. t. nägid ette oma tegude tagajärgede ühiskonnaohtlikku iseloomu, soovisid neid tagajärgi või teadvalt lasksid neil saabuda, ja

b) tegutsesid ettevaatamatult, s. t. ei näinud ette oma tegude tagajärgi, olgugi et nad neid pidid ette nägema, või kerge-meelselt lootsid ära hoida seesuguseid tagajärgi.

Rahvakohus ei tuvastanud Merinova ja Poljakova käitumises kuriteolist tahtlust, mis oli suunatud kolhoosi lammaste hävitamisele, ja otsuse formulatsiooni järgi tunnistas nad mõle-

mad süüdi ettevaatamatus käitumises, leides, et kuigi nad ei näinud ette oma tegude tagajärgi, oleksid nad pidanud neid ette nägema.

Lambakarjase Merinova suhtes, kes ilmutas kuriteolist hooletust oma otseste kohustuste suhtes seega, et ta ei koristanud õigeaegselt laudast sõnnikut, usaldas oma tütrele järelevalve ja hoolitsemise lammaste eest ja ise üldse ei tundnud huvi lammaste olukorra vastu, kuidas neid laudas peetakse jms., oli rahvakohtul täielik alus lugeda tuvastatuks tema süü VNFSV KrK § 16, 79⁴ lg. 2 järgi, kuna ta oleks pidanud ette nägema kahjulikkude tagajärgede saabumise võimalust oma tegevusetuse tagajärjel, millised tagajärjed lõpuks ka saabusid. Mis puutub Poljakovasse, siis ei saa otsust lugeda tema suhtes õigeks. Kohus tuvastas, et Poljakova ei ole farmi töötaja, ja mõistis tema süüdi ainult seepärast, et ta sulges lambalauda ukse kar-tusest, et lambad öösel tungivad juurviljaaeda ja hävitavad tai-med. Lauda seisukorrast ja sellest, et sinna oli korjunud tunduv kogus sõnnikut, mis soodustas gaasi tekkimist, Poljakova ei võinud teada ega teadnudki ja seepärast ta ei võinudki ette näha saabu-vaid tagajärgi. Nimetatud põhjustel ei saa Poljakova käitumises näha VNFSV KrK § 16, 79⁴ lg. 2 ettenähtud krimi-naalkorras karistatava teo tunnuseid.

Sellest lähtudes ei või tema kanda ka vastutust kahju eest, mis on tekitatud kolhoosile Merinova kuriteoliselt hooletu tege-vuse läbi.

Eeltoodud põhjustel NSVL Ülemkohtu Kriminaalasjade Koh-tukolleegium määras:

Kirovi oblasti Uržumi rajooni 1. jsk. rahvakohtu otsus Pol-jakova suhtes tühistada ja asja menetlus tema suhtes VNFSV KrPK § 4 p. 5 põhjal lõpetada.

10. Kassatsioonitähtaja ennistamist võib lubada ainult juhul, kui see on mööda lastud mõjuvatel põhjustel.

Morozkini asi. 22. aprilli 1944. a. määrus.

Morozkinile esitati süüdistus selles, et tema 12. veebruaril 1944. a. katsus ebakaines olekus ilma piletita tungida kinosse „Udarnik“, ja kuna teda kinosse sisse ei lastud, väljendus mittetsensuur-selt, millega saatis korda VNFSV KrK § 74 lg. 1 ettenähtud kuriteo.

Moskva linna Frunze rajooni 6. jsk. rahvakohus, läbi vaadanud asjas olevad materjalid, leidis, et Morozkini teos puuduvad KrK § 74 lg. 1 ettenähtud kuriteo tunnused, ja mõistis tema selle paragrahvi järgi õigeks, kuid algatas tema vastu kriminaaljalituse VNFSV KrK § 76 järgi.

Moskva linnakohus, läbi vaadanud Moskva linna Frunze rajooni prokuröri protesti, tühistas rahvakohtu otsuse, motiveerides protesti sellega, et Morozkini poolt huligaansete tegude kordasaatmine kino-teatris „Udarnik“ on tõendatud tunnistajate Bepalovi ja Belkovi poolt ja kohtul ei olnud alust Morozkini tegusid VNFSV KrK §-lt 74 lg. 1 ümber kvalifitseerida §-le 76.

Peale selle on Moskva linnakohtu otsuses tähendatud, et Morozkin, olles ebakaines olekus, väljendus kino-teatri eesruumis mittetsensuurse söimuga ja ei täitnud kontrolöri nõudmisi, kes teda ilma piletiga ei lasknud teatrisse. Kontrolör ei ole võimuesindaja ja Morozkini huligaansete tegude ajal miilitsaesindajaid kohal ei olnud.

Moskva linnakohtu määrus ja ka rahvakohtu otsus on ebaõiged ja kuuluvad tühistamisele järgmistel põhjustel:

VNFSV KrPK § 345 lubab ennistada edasikaebuse tähtaega, kui see on mööda lastud mõjuvatel põhjustel. See säte kehtib mõlema poole, seega ka protesti esitanud prokuröri suhtes. Rahvakohtu 14. veebruari 1944. a. otsuse peale esitas prokurör protesti 26. veebruaril 1944. a. ja taotles möödalastud edasikaebetähtaja ennistamist, kuid ei näidanud, millistel põhjustel ta laskis tähtaja mööda minna. Ka ei ole rahvakohtu otsuses näidatud tähtaja möödalaskmise põhjusi. Seepärast tuleb protesti esitamise tähtaja ennistamine lugeda ebaõigeks.

Peale selle tuleb VNFSV KrPK § 409 kohaselt rahvakohtu otsusele esitatud kassatsioonikaebuse või prokuröri protesti läbivaatamisele kutsuda ka pooled, kuigi nende ilmumine ei ole kohustuslik. Sellest sättest tuleb kinni pidada ka juhul, kui otsuse peale edasikaebamise tähtaeg on ennistatud ühele poolest, kes esitas kaebuse või protesti. Kuid toimikus leiduvais materjalides ei ole andmeid, millest nähtuks, et asja arutamisest prokuröri kassatsiooniprotesti puhul oleks teatatud ka kohtu poolt õigeks mõistetud Morozkinile. Seega vaatas Moskva linnakohus läbi protesti, mille vastuvõtmisel oli rahvakohus rikkunud seaduses ettenähtud korda, mispärast linnakohtu määrus kuulub tühistamisele.

Morozkini süüdistuse sisu suhtes on tuvastatud, et toimiku materjalid koosnevad kahest raportist: militsionäär Leonovi ja

sõjaväelase Suvorovi omast, kahe tunnistaja ja süüaluse Morozkini enda seletustest.

Militsionäär Leonov kannab ette oma raportis, et Morozkin, toimetatuna miilitsa valvetuppa kino-teatris „Udarnik“, väljendus mittetsensuursete sõnadega tema, Leonovi, ja van.-leitnant Suvorovi kohta ja samuti solvas miilitsa valvetoas viibivaid isikuid. Van.-leitnant Suvorov kannab omakorda ette, et kino-teatris peeti kinni Morozkin, kes oli ebakaines olekus, tungis kino-teatrisse ja kinnipidamisel patrulli poolt väljendus mittetsensuursete sõnadega ning solvas teda, Suvorovit. Leonovit ja Suvorovit üle ei kuulatud. Tunnistajad Belkov ja Bepalov seletasid eeluurimisel, et miilitsa valvetuppa, kus nad mõlemad viibisid, toodi Morozkin, kes, olles ebakaines olekus, väljendus mittetsensuursete sõnadega ja solvas teda sinna toimetavat sõjaväelast.

Kohtus Belkov ja Bepalov muutsid nende poolt miilitsas antud seletusi, avaldades, et Morozkin, toimetatuna valvetuppa, vandus kaks korda, ei avaldanud aga mingisugust vastupanu, käitus viisakalt, ei solvanud kedagi ega huligaanitsenud.

Morozkin ei eitanud oma ebakainet olekut, kuid seletas, et teda peeti kinni ainult seepärast, et ta palus kontrolöri kas lasta teda kino-teatrisse või tagastada temale kaotatud pileti eest raha. Seega on ebaõige Moskva linnakohtu viide Belkovi ja Bepalovi seletustele, kes nagu oleksid tõendanud Morozkini huligaanseid tegusid, mis seisnesid selles, et ta väljendus teatri eesruumis mittetsensuursete sõnadega. Belkov ja Bepalov andsid seletusi ainult selle kohta, mis toimus miilitsa valvetoas, aga mitte teatri eesruumis.

Mis toimus kino-teatri sissekäigu juures ja eesruumis, ning samuti, mis oli Morozkini kinnipidamise tõeliseks põhjuseks, ei ole asjas tuvastatud, selle kohta ei ole üle kuulatud kedagi pealtnägijaist. Kuid sellel on asjas väga oluline tähtsus. Belkovi ja Bepalovi vastuoluliste seletuste põhjust ei ole kontrollitud, nagu ei ole kontrollitud ka Leonovi ja Suvorovi teateid, milledest ilmneb Morozkini huligaansus.

Eeltoodut silmas pidades NSV Liidu Ülemkohtu Kriminaal-asjade Kohtukollegium määras:

Rahvakohtu otsus ja Moskva linnakohtu määrus Morozkini suhtes tühistada ja asi anda uueks läbivaatamiseks, alates eeluurimisstaadiumist.

11. Asja võib uurimise puudulikkuse motiividel uueks läbivaatamiseks anda ainult sääraste asjaolude selgitamiseks, mis puudutavad süüaluse süü või süütuse küsimuse lahendamist.

Tadevosjani asi. Süüdi mõistetud Erevani linna Stalini rajooni 3. jsk. rahvakohtu poolt Armeenia NSV KrK § 200 lg. 2 järgi. Armeenia NSV Ülemkohtu poolt asi antud uueks läbivaatamiseks. 26. aprilli 1944. a. määrus.

Tadevosjan on süüdi tunnistanud selles, et ta ajavahemikul veebruarist kuni septembrini sai iga kuu seadusevastaselt kaks komplekti toiduainetekaarte oma sugulasele ja selle lapsele, kes elasid ajutiselt tema juures kuni veebruarikuuni. Neile isikuile toiduainetekaartide saamiseks sai Tadevosjan õiendid kvartali volinikult, kelle ta viis eksitusse seega, et andis viimasele valeandmed oma perekonna koosseisu kohta. Armeenia NSV Ülemkohtu määrus, millega asi anti uueks läbivaatamiseks, kuulub tühistamisele järgmistel põhjustel: Ülemkohus, tühistades rahvakohtu otsuse, viitas vajadusele selgitada, kas kohtualuse Tadevosjani sugulane Movsesjan, kes tema juures elas ajutiselt kuni veebruarikuuni, oli kolhoosnik või teenistuja, kas Movsesjan sai kaarte ajavahemikul, mil ta elas Erevani linnas, seal ja samuti ka oma alatise elukoha järgi Ahta asunduses. Need Armeenia NSV Ülemkohtu põhjendid on aluseta, kuna neil ei ole midagi ühist Tadevosjani süüdistusega kodanik Movsesjani ja tema lapse jaoks ebaseaduslikus kaartide saamises. Lähtudes eeltoodust NSVL Ülemkohtu Kriminaalasjade Kohtukolleegium määras:

Armeenia NSV Ülemkohtu Kohtukolleegiumi määrus tühistada ja asi anda Tadevosjani suhtes uueks läbivaatamiseks Armeenia NSV Ülemkohtu Kriminaalasjade Kohtukolleegiumile teises koosseisus.

NSVL Ülemkohtu Tsiviilasjade Kohtukolleegiumi määrused.

1. Kolhoosile kuuluva mittetõukarja hävimisest või riisumisest tingitud kahjud määratakse karja kokkuostu kõrgeimate hindade kolmekordses suuruses.

Määrus nr. 36 — 1944. a. Kolhoosi „Budenovets“ hagi asjas A. Altšinovi jt. vastu.

Menzelini rajooni rahvakohus, läbi vaadanud kolhoosi „Budenovets“ hagi A. A. Altšinovi, M. G. Rjazanovi, I. P. Stepanovi ja H. J. Mikunovi vastu 37 500 rubla karja kadumamineku läbi tekkinud kahju nõudmise pärast, oma otsusega

24. juunist 1942. a. otsustas kolhoosi kasuks välja mõista Rjazanovilt 25 000 rubla ja Altšinovilt 12 500 rubla, Stepanovi ja Mikunovi vastutusest vabastada. Tatari ANSV Ülemkohtu Tsiiviilasjade Kohtukolleegium jättis 9. veebruari 1943. a. määrusega rahvakohtu otsuse jõusse.

NSVL Ülemkohtu Esimehe protesti põhjal leidis Kohtukolleegium, et rahvakohtu otsus ja Tatari ANSV Ülemkohtu määrus kuuluvad tühistamisele järgmistel põhjustel:

Toimikus leiduvate materjalidega on tuvastatud, et kolhoosi „Budenovets“ liige Rjazanov töötas karjalauda valvurina. 15. septembril 1942. a. ajasid kolhoosi karjased Stepanov ja Mikunov karjamaalt koju lambakarja, kelle hulgas oli ka üks õhv. Karjastelt võttis karja vastu kolhoosi loomakasvataja Altšinov, kes pärast lammaste ülelugemist need lambalauta ajas. Seetõttu, et Rjazanov öösi lambalauta ei valvanud, tuli kari laudast välja ja 15 lammast ning üks õhv läksid kaduma, kusjuures neist 9 lammast leiti hiljem huntide poolt murtutena. Leides, et loomad läksid kaduma Altšinovi ja Rjazanovi süü läbi, kes jätsid lambalauda ööseks valveta, otsustas kohus neilt kolhoosi kahjude katteks sisse nõuda 37 500 rubla.

Kohtu järeldus selle kohta, et käesoleval juhul kahju kolhoosile on tekitatud Altšinovi ja Rjazanovi süü läbi, tuleb tunnistada õigeks. TsK § 403 põhjal oli kohtul alus panna neile kohustus tasuda kolhoosile tekitatud kahjud. Kuid kahjutasu suuruse määramisel lähtus kohus ebaõigelt loomade turuhinnast. Vastavalt NSVL RKN 9. jaanuari 1944. a. määrusele „Isikute materiaalsest vastutusest, kes on süüdi kolhoosidele ja sovhoosidele kuuluva karja hävimises või riisumises“ tuleb üksikute isikute süü läbi hävinud suurte sarvloomade, sigade, lammaste ja kitsede eest tasutava kahju summa määrata mitte turuhindade, vaid loomade kõrgeimate kokkuostuhindade 3-kordse väärtuse suurusel, aga kahjude puhul tõukarja hävimisel 3-kordses loomade väärtuses tõukarja hindade järgi.

Kuigi karja hävimine, mille väärtuse tasumist kostjailt nõutakse, toimus enne NSVL RKN 9. jaanuari 1944. a. määruse andmist, loeb Kolleegium TsK § 4 juhatusel siiski vajalikuks lahendada asi NSVL RKN mainitud määruse alusel.

Eeltoodud põhjustel NSVL Ülemkohtu Tsiiviilasjade Kohtukolleegium 12. veebruari 1944. a. istungil määras:

Menzelini rajooni rahvakohtu 24. detsembri 1942. a. otsus ja Tatari ANSV Ülemkohtu 9. veebruari 1943. a. määrus tühistada ja asi anda uueks läbivaatamiseks samale kohtule teises koosseisus prokuröri osavõtul.

2. Maakasutamise küsimused lahendatakse maaorganite kaudu ja ei või olla kohtuliku arutamise aineks.

Määrus nr. 155 — 1944. a. A. M. Dogadini hagi kolhoosi „Krasnõi Pahhar“ vastu.

Dogadin esitas rahvakohtus kolhoosi „Krasnõi Pahhar“ vastu hagi kahjude sissenõudmise pärast, mis on tekitatud temalt aiamaatüki ebaõige äravõtmisega.

Moskva oblasti Nogini rajooni rahvakohus jättis 6. septembri 1943. a. otsusega Dogadini hagi rahuldamata. Moskva oblastikohtu tsiviilasjade kohtukollegium oma määrusega 21. septembrist 1943. a. jättis rahvakohtu otsuse jõusse.

NSVL Ülemkohtu Esimehe protesti põhjal tunnistas Kohtukollegium, et rahvakohtu otsus ja oblastikohtu määrus kuuluvad tühistamisele järgmistel põhjustel:

Aiamaatükkide kasutamise õiguse küsimused lahendatakse maaorganite ja mitte kohtu poolt. Toimikus leiduva 7. juuli 1943. a. vahekirjaga nr. 36 tunnistas Nogini rajooni täitevkomitee Dogadinilt aiamaatüki äravõtmise ebaõigeks ja seejärel polnud kohtul õigust oma otsuses seda küsimust puudutada. Sellest hoolimata keeldus kohus Dogadini hagi rahuldamast põhjusel, et kostja — kolhoos —, võttes Dogadinilt aiamaatüki, tegutses seaduspäraselt.

Et pädevate organite poolt on Dogadinilt aiamaatüki äravõtmine tunnistatud ebaõigeks, siis pidi kohus asja uuel läbi vaatamisel lahendama ainult küsimuse Dogadini kasuks temalt äravõetud maatükisse paigutatud vahendite ja töö väärtuse väljamõistmise kohta.

Eeltoodud põhjustel NSVL Ülemkohtu Tsiviilasjade Kohtukollegium 12. aprilli 1944. a. istungil määras:

Nogini rajooni rahvakohtu 6. septembri 1943. a. otsus ja Moskva oblastikohtu 21. septembri 1943. a. määrus tühistada ja asi anda samale kohtule uueks läbivaatamiseks teises kohtu koosseisus prokuröri osavõtul.

3. Ülalpeetavate poolt eluüla'pidamiseks küllaldaste pensionide ja toetusrahade saamine võtab neilt õiguse kahjutasu saamiseks TsK § 409 alusel.

Määrus nr. 186 — 1944. a. hagi asjas Punaarmee Sõja-õhujõudude Valitsuse vastu.

Kod. H. esitas Punaarmee Sõja-õhujõudude Valitsuse vastu hagi tema ja tema laste kasuks kahjutasu maksmise pärast H. mehe hukkamise tõttu kostja süü läbi.

Kaasani linna Lenini rajooni 3. jsk. rahvakohus otsusega 26. augustist 1943. a. otsustas Punaarmee Sõja-õhujõudude Valitsuselt hageja kasuks välja mõista möödunud aja eest ühekordselt 40 950 rubla ja kohustada kostjat maksma hageja lastele 1460 rubla kuus kuni nende täisealiseks saamiseni ja hagejale endale eluaegselt 625 rubla kuus.

NSVL Ülemkohtu Esimehe protesti põhjal tunnistas Kohtukollegium, et asi kuulub ümberotsustamisele järgmistel põhjustel:

TsK § 409 kohaselt kuulub surma põhjustamise korral kahjutasu saamise õigus isikule, kes oli surnu ülalpidamisel ja kel ei ole teisi äraelamisvõimalusi. Nagu kinnitab Punaarmee Sõja-õhujõudude Valitsuse esindaja ja õigeks võtab hageja, anti hagejale mehe surma puhul NSVL RKN määruse kohaselt ühekordset toetust 25 000 rubla suuruses ja määrati isiklik eluaegne pension 500 rubla suuruses kuus, lastele aga igakuine pension 300 rubla suuruses igaühele kuni täisealiseks saamiseni.

Kod. H-le ja tema lastele saadaoleva kahjutasu suuruse määramisel võttis kohus need summad arvesse, kuid ka sel tingimusel on kohtuotsus ebaõige, sest valitsuse erimääruse kohaselt määratud kõrge ühekordne toetusraha ja kõrgendatud personaalpensionid on küllaldasteks elatusvahenditeks, mis võtavad hagejalt õiguse hagi esitamiseks kahjutasu saamiseks TsK § 409 alusel. Et hageja ja tema lapsed said valitsuselt spetsiaalse hüvituse pensioni näol, siis hagi täiendava kahjutasu saamiseks ei või kuuluda rahuldamisele.

Eeltoodud põhjustel NSVL Ülemkohtu Tsiiviilasjade Kohtukollegium 24. aprilli 1944. a. istungil määras:

Kaasani linna Lenini rajooni 3. jsk. rahvakohtu 26. augusti 1943. a. otsus tühistada ja Punaarmee Sõja-õhujõudude Valitsuse vastu esitatud hagi täiendava kahjutasu nõudmises jätta tagajärjeta.

4. Korteriuürniku viibimine kutse või mobilisatsiooni tõttu Punaarmees või Sõjalaevastikus ei ole takistuseks korteriuüri nõudmise hagi asjade kohtulikuks läbivaatamiseks.

Määrus nr. 196 — 1944. a. Š. ja K. Adanaja hagi asjas S. S. Kvitsaridze vastu.

Majavaldajad Š. Adanaja-Tsheidze ja K. K. Adanaja esitasid S. S. Kvitsaridze vastu hagi temalt üürivõla sissenõudmise ja kui nende majas tegelikult mitteeluneva pahatahtliku mittemaksja väljatõstmise pärast.

Kutaisi linna 2. jsk. rahvakohus oma 20. juuli 1943. a. määrusega peatas menetluse põhjusel, et kostja poeg on Punaarmees.

Gruusia NSV Ülemkohtu Kohtukolleegium jättis 25. augusti 1943. a. määrusega rahvakohtu otsuse jõusse.

NSVL Ülemkohtu Esimehe protesti põhjal tunnistas Kohtukolleegium, et rahvakohtu ja Gruusia NSV Ülemkohtu määrus kuuluvad korteriüüri nõudmise osas tühistamisele järgmistel põhjustel:

NSVL Ülemkohtu Pleenumi 23. juuni 1941. a. määruse kohaselt peatatakse menetlus hagi asjades isikute eluruumidest väljatõstmise pärast, kui need isikud on kutse ja mobilisatsiooni tõttu Punaarmees või Sõjalaevastikus, ja samuti nende perekonnaliikmete vastu. Asja peatamist vaidlustes sõjaväelaste perekonnaliikmeilt korteriüüri nõudmise pärast ei ole ette nähtud ei NSVL Ülemkohtu üלטähendatud määruses ega ka NSVL Ülemkohtu Pleenumi 30. augusti 1941. a. määruses.

NSVL Ülemkohtu Pleenum andis 12. novembri 1942. a. määrusega kohtutele seletuse, et sel juhul, kui hagiavalduses peale sõjaväelase või tema perekonnaliikmete väljatõstmise palve leiduvad veel teised nõudmised, eriti nõudmised üüriraha pärast, võib kohus kostja väljatõstmise osas menetluse eraldada ja hageja muude taotluste osas asja sisuliselt otsustada. Seega on käesolevas asjas korteriraha sissenõudmise osas menetluse peatamine ebaõige.

Eeltoodud põhjustel NSVL Ülemkohtu Tsiviilasjade Kohtukolleegium 24. aprilli 1944. a. istungil määras:

Kutaisi linna 2. jsk. rahvakohtu 20. juuli 1943. a. ja Gruusia NSV Ülemkohtu 25. augusti 1943. a. määrus osas, mis puutub korteriüüri nõudmisse, tühistada ja asi selles osas anda uueks läbivaatamiseks samale kohtule; muus osas rahvakohtu ja Gruusia NSV Ülemkohtu määrus jätta jõusse.

5. Magasinide juhatajad kuuluvad töötajate kategooriasse, kelle ametisse tagasivõtmise nõudmised ei või olla kohtuliku arutamise aineks.

Määrus nr. 197 — 1944. a. G. A. Lalazarovi hagi asjas Tbilisi Kaubastu vastu.

Tbilisi linna Beria-nimelise rajooni 4. jsk. rahvakohus, läbi vaadanud Lalazarovi hagi Tbilisi Kaubastu vastu tööle tagasivõtmise ja sunnitud tööltpuudumise tasu pärast oma otsusega 5. aprillist 1943. a. otsustas Lalazarovi tööle tagasi paigutada ja sunnitud tööltpuudumise 20 päeva eest töötasu välja mõista.

Gruusia NSV Ülemkohtu Tsiviilasjade Kohtukolleegium oma määrusega 29. aprillist 1943. a. tühistas rahvakohtu otsuse ja lükkas Lalazarovi hagi tagasi, tunnistades tema nõuded põhjendamatuks.

NSVL Ülemkohtu Esimehe protesti põhjal tunnistas Kohtukolleegium, et rahvakohtu otsus ja Gruusia NSV Ülemkohtu määrus kuuluvad tühistamisele järgmistel põhjustel:

Toimikus leiduvate materjalidega on tuvastatud, et hageja Lalazarov töötas Tbilisi Kaubastu kaupluse nr. 5 juhatajana. Oma ametikoha järgi kuulub Lalazarov töötajate kategooriasse, kes on tähendatud NSVL Töö RK 18. oktoobri 1929. a. määruse lisas toodud loendis nr. 1 ja kelle ametisse tagasivõtmine ei kuulu NSVL KTK ja RKN poolt 29. augustil 1928. a. kinnitatud Töötulide lepitus-vahekohtuliku ja kohtuliku läbivaatamise eeskirjade § 65 p. „a“ kohaselt lahendamisele hindamiskonfliktkomisjonides ja kohtuorganites.

Eeltoodud põhjustel NSVL Ülemkohtu Tsiviilasjade Kohtukolleegium 24. aprilli 1944. a. istungil määras:

Tbilisi linna Beria-nimelise rajooni 4. jsk. rahvakohtu 5. aprilli 1943. a. otsus ja Gruusia NSV Ülemkohtu 29. aprilli 1943. a. määrus tühistada ja asja menetlus lõpetada.

6. Ühe vanema paremad materiaalsed tingimused ei ole küllaldaseks aluseks lapse temale kasvatada andmiseks.

Määrus nr. 200 — 1944. a. G. J. Hažalija hagis N. I. Švangiradze vastu.

Hažalija esitas oma endise naise Švangiradze vastu hagi 2½-aastase poja Valeri äravõtmise pärast.

Kutaisi linna 2. jsk. rahvakohus 5. mai 1943. a. otsusega määras lapse emalt ära võtta ja anda ta isale motiividel, et lapse isa on dotsent, töötab Kutaisi Pedagoogilise Instituudi direktori asetäitjana ja võib kindlustada lapsele vastava kommunistliku kasvatuse, lapse ema aga on Instituudi üliõpilane ja ei ole suuteline last kindlustama ning ei oma küllaldaselt aega, et hoolitseda lapse kasvatamise eest.

Gruusia NSV Ülemkohtu Tsiviilasjade Kohtukolleegium 31. mai 1943. a. määrusega jättis rahvakohtu otsuse jõusse.

NSVL Ülemkohtu Esimehe protesti põhjal leidis Kohtukolleegium, et rahvakohtu otsus ja Gruusia NSV Ülemkohtu Kohtukolleegiumi määrus kuuluvad tühistamisele järgmistel põhjustel:

Väiteid, mille põhjal kohus leidis olevat võimaliku last ema Švangiradze käest ära võtta ja isale kasvatada anda, ei saa

tunnistada õigeks. Lapse äravõtmise küsimuse lahendamisel peab kohus Gruusia NSV Abielu, perekonna ja eestkoste seaduste koodeksi § 51 sätete kohaselt lähtuma ainult lapse huvidest. Seejuures peab kohus silmas pidama, et lapse huvisid ei kindlustataks mitte üksnes tema kasvatamise aineliste tingimustega. Isa parem materiaalne seisund ei ole ema käest 2¹/₂-aastase lapse äravõtmise põhjuseks. Omades paremaid ainelisi tingimusi, on lapse isal võimalus anda lapsele peale alimendimaksete täiendavat materiaalist abi. Niisuguses vanuses lapse emalt äravõtmine ja tema isale andmine võib toimuda üksnes tingimusel, kui ema jätab lapse ilma vajalikust emahoolitsusest ja ei anna talle normaalset kasvatust. Toimikus selle kohta andmeid ei leidu. Nagu nähtub asjas ülekuulatud tunnistajate Matšavariani, Gabidzašvili ja Lordkipanidze seletustest, toimuvad lapse kasvatamine ja ta arenemine normaalsetes tingimustes. Lapse eest hoolitsevad ema, vanaema ja vanaisa. Ema töösolek, õpingud jm. ei või olla temalt lapse äravõtmise põhjuseks.

Uuel asja arutamisel tuleb kohtul asjast osavõtuks kaasa tõmmata hooldus- ja eestkosteorganite esindaja ning nende organite abil selgitada poolte elutingimusi.

Eeltoodud põhjustel NSVL Ülemkohtu Tsiviilasjade Kohtukolleegium 29. aprilli 1944. a. istungil määras:

Kutaisi linna 2. jsk. rahvakohtu 5. mai 1943. a. otsus ja Gruusia NSV Ülemkohtu 31. mai 1943. a. määrus tühistada ning asi anda uueks läbivaatamiseks samale kohtule teises koosseisus prokuröri ning hooldus- ja eestkosteorganite osavõtul.

Sisukord.

I (VII) vihk.

NSVL Ülemkohtu Pleenumi juhendavad määrused.

1. Kolhoosi- ja üksiktalundite vara jagamise ja selle eraldamise asjade läbivaatamisest kohtute poolt juhul, kui talundi liige viibib Punaarmees või Sõjalaevastikus	3
2. NSV Liidu Ülemkohtu Pleenumi 30. augusti 1941. a. määruse nr. 38/19/u „Vastutuse kohta riiklikele varumisorganisatsioonidele toornahkade müümise kohustusest kõrvalehoidmise eest” muutmisest.	5
3. Alla 16 aasta vanuste transpordiaaste töötajate poolt toimepandud omavolilise mõjuvate põhjusteta töölt puudumise ja ettevõttest omavolilise lahkumise kvalifitseerimisest	5
4. NSV Liidu ja liiduvabariikide kriminaalseadusandluse põhialuste § 19 ² kohaldamisest süüdimõistetutele, kes alluvad kutsele või mobilisatsioonile.	5
5. NSVL Ülemkohtu Pleenumi 8. jaanuari 1942. a. määruse nr. 1/2/u täiendamisest.	6
6. Menetluse lõpetamisest isikute suhtes, kes on tagaselja süüdi mõistetud 26. detsembri 1941. a. ja 26. juuni 1940. a. seadluse järgi, juhul, kui nad kutsutakse Punaarmeesse või Sõjalaevastikku.	7
7. VNFSV KrK § 28 märkuse 2 (ja teiste liiduvabariikide KrK vastavate paragrahvide) kohaldamise korrast isikuile, kes saadud invaliidisuse tõttu on vabastatud tegevväest.	8
8. NSVL Ülemkohtu Pleenumi 15. septembri 1942. a. määruse nr. 15/M/17/u täiendamisest.	8

NSVL Ülemkohtu Pleenumi määrused üksikuis asjades.

1. Süstemaatilist ebaseaduslikku toiduainete saamist suures koguses, kuigi tasu eest, nende varjamise teel selle riikliku organi eest, kellele need pidi üle antama, võib kvalifitseerida 7. augusti 1932. a. seaduse järgi.	9
2. NSV Liidu Ülemkohtu Pleenumi 1. augusti 1942. a. määrust nr. 14/M/10/u võib kohaldada alla 16-aastaste isikute suhtes, kes küll vormiliselt ei ole õpilasteks tootluses, kuid oma ea, seisundi ja lühikese tööloleku aja tõttu sarnanevad õpilastega	10
3. Juhtivasse koosseisu kuuluva isiku poolt toimepandud omavolilist lahkumist kestusega mitte üle 2 öö-päeva tuleb kvalifitseerida VNFSV KrK § 193 ⁷ järgi redaktsioonis, mis kehtis kuni 6. juuli 1940. a. seadluse andmiseni.	11

4. Transpordialase töötaja ajutist töölt kõrvaldamist ebakaines olekus tööle ilmumise tõttu ei saa kvalifitseerida omavolilise lahkumisena. . . 11
5. Sõjaväelane, kes küll ei ole oma aukraadilt juhtivasse koosseisu kuuluv isik, kuid täidab teenistuslikult ametialaseid funktsioone, mis on omistatud juhtivasse koosseisu kuuluvale isikule, vastutab kuritarvituste eest teenistusosal mitte VNFSV KrK § 109, vaid 1937 järgi 13
6. Teadvalt kuriteolisel teel saadud asjade kasutamist ei saa käsitada kuriteost osavõtuna. 14
7. VNFSV KrK § 8 võib kohaldada neil juhtumel, kui süüaluse käitumine on kriminaalselt karistatav. 14
8. Vara arestimine võib toimuda juurdluse käigus siis, kui on juba saadud andmeid kuriteo kohta, ja mitte eelnevalt — iga võimaliku kuriteo juhtumiks, milles süüdistamiseks esialgu ei ole veel mingit alust 15
9. Otsust ei saa rajada puudulikult uuritud andmeile 17

NSVL Ülemkohtu Tsiviilasjade Kohtukolleegiumi määrused.

1. Kontraktatsioonilepingu sõlmimise momendist tekib kontrakteerival organisatsioonil kontraktatsiooni esemele asjaõigus. 20
2. Pank vastutab varaliselt oma töötajate ebaõige tegevuse eest, kui panga töötajate ebaõige tegevuse ja kliendi kahjude vahel on kausaalne seos. 22
3. Üldist viidet sõjalukorrale ei või kohus võtta aluseks vabastamiseks vastutusest kohustuste järgi. 24
4. Avastanud asjas kogutud tõendite mittetäielikkuse, peab teise astme kohus kohtuotsuse tühistama ja asja andma uueks läbivaatamiseks. . . 26
5. Jõustunud kohtuotsuse tühistamine liiduvabariigi Ülemkohtu poolt, kui kohtuotsus pole ettenähtud korras protestitud, on Kohtukorralduse seaduse § 16 jäme rikkumine 27
6. Laste põlvenemise fakti ja nende vanuse tuvastamise asja ebaõige lahendamine 28
7. Tsiviilprotsessi reeglite jämedad rikkumised, mis toovad enesega kaasa kohtuotsuse tühistamise 29
8. Kohtuistungi protokoll on üks tähtsamaid kohtulikke dokumente, mille alusel kõrgema astme kohus teostab kontrolli alama astme kohtu otsuse seaduslikkuse ja põhjendatuse üle 32
9. Menetluse ebaõige peatamine maksuvõlgade sissenõudmise asjas. . . 33
10. Tsiviilasjas menetluse ebaseaduslik lõpetamine kohtu poolt. . . . 34
11. Pooltevaheline vaidlus selle üle, kes peab maksma riigimaksu, ei allu kohtuorganeile 37
12. Vaidluse puudumisel toimetab pärimisõiguse tõendamist mitte kohus, vaid notar 38
13. Kolhoosnikule tööpäevade arvestamine kuulub põllumajandusliku artelli juhatase ja liikmete üldkoosoleku pädevusse ja kaebused kolhoosi poolt tööpäevade ebaõige arvestamise üle ei kuulu kohtus läbivaatamisele 39
14. NSVL RKN 16. veebruari 1942. a. määruse tõttu kaotavad idasse evakueeritud tehaste tööliste ja teenistujate perekonnaliikmed õiguse nende poolt varem kasutatud elamispinnale. 40
15. Metsarikkumise asjades peab kohus tuvastama, kas saab ebaseaduslikult omandatud metsa tagasi anda metsamajandile, ja, olenevalt

- saadud andmeist, tegema otsuse metsa väärtuse sissenõudmise kohta metsarikkujalt või määruse metsa üleandmise kohta metsamajandile.
16. Seadusjõustunud kriminaalkohtuotsus on kuriteo tuvastamise küsimuses kohuslik tsiviilkohtule, kes arutab selle kuriteo tsiviiltagajärgi 42

II (VIII) vihk.

NSVL Ülemkohtu Pleenumi määrused.

1. Omavolilist lahkumist transpordiala ettevõttest, mis on toime pandud isiku poolt, kes lahkumise momendil oli alla 16 aastat vana, tuleb kvalifitseerida 28. detsembri 1940. a. seadluse järgi, kuigi selle isiku kuriteoline seisund kestis ka peale nimetatud vanusepiiri saavutamist 45
2. Omavolilist lahkumist sõjatööstus-ettevõttest tuleb kvalifitseerida 26. detsembri 1941. a. seadluse järgi ka neil juhtudel, kui isik on mobiliseeritud määramata ajaks tööle antud ettevõttesse. 47
3. VNFSV KrK §-s 59^{3v} ettenähtud kuriteo subjektideks võivad olla üksnes transpordiala töötajad 49
4. Metallmüntide hoidmist ei saa käsitada kriminaalkorras karistatava kuriteona, kui puuduvad andmed, et münt oli ebaseaduslikkude tehingute esemeks 49
5. Majapidamise tarbeks määratud omatehtud noa valmistamine ja hoidmine ei anna alust VNFSV KrK § 182 lg. 4 kohaldamiseks, kuigi valmistatud nuga oma tüübilt oli sarnane soome pussiga. 51
6. Kaebelune ei kanna materiaalselt vastutust solidaarselt teiste kaebelalustega, kui tema tegevus või tegevusetus ei olnud kausaalses seoses materiaalselt kahju põhjustanud kuriteolise tagajärjega. 52
7. VNFSV TsK § 60 ei pea silmas üksnes omaniku käest vara kaotsimineku juhtusid selle sõna otseses mõttes või omanikult vara riisumise juhtusid, vaid ka juhtusid, kus vara läks omaniku valdusest ära vastu tema tahtmist hooletuse, juhuuse või vältimatu jõu tagajärjel. 53

NSVL Ülemkohtu Kriminaalasjade Kohtukolleegiumi määrused.

1. 7. augusti 1932. a. seaduses ettenähtud asjades ei ole esmakordne karistus ja riisutu tagastamine asjaolud, mis mõjustavad kuriteo kvalifikatsiooni. 54
2. Oinastamine eeldab süüalusele tema teenistusliku seisundi tõttu usaldatud raha või muu vara ebaseaduslikku enda omandiks muutmist; neil juhtudel aga, kui vara ei olnud usaldatud süüalusele, vaid ta oli selle omandanud ebaseaduslikult oma teenistusliku seisundi kuriteolise ärakasutamisega, samuti ka neil juhtudel, kui usaldatud vara ei olnud tarvitatud süüaluse kasuks, vaid see oli tema poolt ära kulutatud mitteettenähtud otstarbeks, tuleb sääraseid tegusid kvalifitseerida teenistusliku seisundi kuritarvitustena 56
3. Azerbaidžani NSV KrK § 151 (ametialane raiskamine) järgi võib kuriteo subjektiks olla mitte üksnes ametiisik, vaid ka iga teine isik, kes omandab temale usaldatud riikliku või ühiskondliku asutise või ettevõtte vara 57

	Lk.
4. Ametiisiku poolt oma teenistuskohuste mittetäitmine kuriteolise hoole- tuse tagajärjel tuleb kvalifitseerida mitte teenistusliku seisundi kuri- tarvitusena, vaid lohakusena	58
5. VNFSV KrK § 128-v eeldab käitumist, milles sisalduvad süüaluse isikliku huvi elemendid	59
6. Riikliku kaubastu müüja süüdistamine kõrgema hinna võtmises eeldab tegusid, mis on seoses tarvitajalt varastamisega; tarvitajale kõrgen- datud hinnaga selle kauba teadvalt müümist, millele tarvitajal ei olnud õigust, tuleb müüja suhtes kvalifitseerida teenistusliku seisundi kuri- tarvitusena	60
7. Spekulatsioon eeldab sääraseid tegusid, kus ülesostmine toimub süü- aluse vahenditega ja esineb tahtsus järgnevaiks edasimüümiseks rikastumise sihil	61
8. Mobilisatsiooni korras tööle asunud isikute omavolilise töölt lahku- mise asjades tuleb välja selgitada mobilisatsiooni alused ja tingi- mused, mis mõjustavad kuriteo kvalifikatsiooni	62
9. Seaduslik töölt vallandamine asjaoludel, mis ei sõltu süüalusest, ei kohusta tema vabastamist põhjustanud asjaolude möödumisel uuesti samale tööle astuma	63
10. Vabriku-tehasekooli astumine on asjaolu, mis kohustab administrat- siooni sisseastujat töölt vabastama	64
11. VNFSV KrK § 59 ^e eeldab tahtlikult toimepandud tegusid; kohtu- menetluse keelesse puutuvate süüaluse õiguste rikkumine on süü- aluse kaitseõiguse oluline rikkumine	65
12. Ühe ja sama isiku süüdistusasjad võidakse ühendada ühte menet- lusse üksnes sel juhul, kui inkrimineeritavad kuriteod on üheliigilised või seotud omavahel ühtsa sihiga	66
13. On lubamatu jätta kohtusse kutsumata kohtualust, kes kehalise defekti tõttu on võimetu andma kohtule seletusi, motiividel, et puudub tõlk	67
14. Asitõendeid ei või anda kannatanule kahju hüvituseks, kui kannatanu ei olnud nende asitõendite seaduslik valdaja	68

NSVL Ülemkohtu Tsiviilasjade Kohtukollegiumi määrused.

1. NSVL Ülemkohtu Pleenumi 29. jaanuari 1942. a. määruse nr. 3/7/u „Protessuaalsetest rikkumistest NSVL Raudtee määrustiku ja Sise- veete transpordi määrustiku alusel läbivaadatavate asjade alal” punkt 22 laieneb asjadele, mis vaadatakse läbi raudtee-veete otse- segäühenduses veoste transpordist tulenevate hagide põhjal	71
2. Trahvi sissenõudmine ei vabasta maksuvõlgnikku põllumajandus- saaduste kohustuslike andamite täitmisest riigile natuuras või nende turuhinna maksmisest	72

III (IX) vihk.

NSVL Ülemkohtu Pleenumi määrused.

(a) Kriminaalasjades.

1. Riisuja palvel ja huvides teadvalt varastatu realiseerimist tuleb kvalifitseerida riisumisele kaasaaitamisena	75
---	----

2. Omastamise sihil riikliku vara äravõtmist isiku valdusest, kes selle vara riisus, tuleb kvalifitseerida riikliku vara riisumisenä 76
3. Mõjuvate põhjusteta tööle mitteilmumist üldpuhkepäeval, mis on ettevõtte direktori poolt kuulutatud tööpäevaks, tuleb käsitada kriminaalselt karistatava kuriteona 79
4. Kriminaalseadust, mis piirab isikute ringi, kelle kohta ta kehtib, ei saa kohaldada analoogia alusel isikute kohta, kes ei ole seaduses otseselt tähendatud 81
5. Konfiskeerimisele võib kuuluda üksnes see süüdimõistetu vara, mis kuulub täielikult temale 82
6. Sündmuse juhuslikkuse versiooni ei saa ühendada tahtliku või ettevaatamatu süü tagajärjel saabunud sündmuse versiooniga 82
7. Otsuse tegemisel on kohus kohustatud arvestama kõiki asjaolusid nende kogumis ja mitte lubama formaalset suhtumist süüküsimuse lahendamisel 84
8. Eksperti arvamus tuleb esitada motiveeritud kujul, milles on põhistatud selle lõppjäreldused; eksperti järeldused ei tohi puudutada asjaolusid, mis kuuluvad üksnes uurimisorganite pädevusse 87
9. Asja tagastamine uueks uurimiseks võib aset leida üksnes sel juhul, kui on selgitamata asjaolud, millel on oluline tähtsus otsuse tegemisel 90
10. Kaebealuse ülestunnistus ei ole tema süü vaieldamatuks tõendiks. Kõrgema instantsi kohtul puudub õigus tuvastada oma määrukses kaebealuse süü uusi fakte, mis on kohtuotsuses tähendamata, ilma et ta annaks asja uueks läbivaatamiseks 91

(b) Tsiviilasjades.

11. Töötajate hagide alusel töölepingute lõpetamise asjade läbivaatamise korrast 95
12. Materiaalse täisvastutuse kohaldamiseks tööliste ja teenistujate suhtes töölepingu järgi on vajalik vastutava isiku kriminaalsüü, mis on tuvastatud pädevate organite poolt 97
13. Kohus peab vaidluse õiguse üle lahendama täpselt kooskõlas seadusega ja õiguse rikkumise juhul kindlustama rikutud õiguse ennis-
tamise 98

NSVL Ülemkohtu Kriminaalasjade Kohtukollegiumi määrused.

1. VNFSV KrK § 59° eeldab tahtlikult toimepandud tegusid 102
2. VNFSV KrK § 95 eeldab tahtlikult toimepandud tegusid. Asja lõpetamine süüdistuse tõendamatusel pärast ei saa olla süüdistavate seletuste valelikkuse vaieldamatuks tõendiks isiku suhtes, kelle asi lõpetati 103
3. Mitteteatamist ei saa kvalifitseerida KrK paragrahvi järgi, mis näeb ette kriminaalvastutuse varjamise eest. Kohtuistungil protokollil hooletu koostamine on otsuse tühistamise ajendiks 104
4. Teenistuskohustesse lohakas suhtumine kuulub VNFSV KrK § 111 järgi kvalifitseerimisele üksnes sama KrK §-s 109 nimetatud tunnuste esinemisel 106

5. VNFSV KrK § 110 võib kohaldada üksnes sama KrK §-s 109 tähendatud tunnuste olemasolul. Ettevõtete ja asutiste juhatajad võivad teostada läbiotsimisi ja väljavõtmisi üksnes neil juhtudel, kui neil on seaduse järgi õigus juurdluse toimetamiseks 108

IV (X) vihk.

NSVL Ülemkohtu Pleenumi juhendavad määrused.

- Suurte kariloomade noorkarja riisumise kvalifitseerimisest 111

NSVL Ülemkohtu Pleenumi määrused üksikutes asjades.

1. Lubamatu on kohaldada tingimisi karistust isikutele, kes süstemaatiliselt riisuvad riigi vara 111
2. Kaasaaitamine eeldab kaasaaitaja informeeritust kuriteo täideviija kuriteolisest käitumisest või tema kuriteolistest kavatsustest . . 112
3. Ametialaseid funktsioone täitvate vangide kohta võib kuritegude eest, mis on seoses nende funktsioonide täitmisega, kohaldada analoogia alusel KrK vastavat paragrahvi ametialaste kuritegude kohta ainult sel juhul, kui kuriteoline käitumine ei vasta oma sisult KrK mingi teise paragrahvi tunnustele 113
4. Üürnikelt, kelle perekonnas on sõjaväelasi, ei saa võtta elamispiinda üüriraha mittemaksmise tõttu 115
5. Alusetu otsus väljatõstmise kohta korterist, millesse on asutud seaduslikul alusel 117

NSVL Ülemkohtu Kriminaalasjade Kohtukolleegiumi määrused.

1. Kaupade ostmist edasimüümiseks rikastumise sihil tuleb kvalifitseerida spekulatsiooni katsena 119
2. Varemalt edasimüümise sihita ostetud esemete müümine rikastumise sihita ei sisalda kuriteo koosseisu 120
3. Toiduainete vahetamine rikastumise sihita ei sisalda spekulatsiooni koosseisu 120
4. NSVL RKN 10. septembri 1940. a. määrusega on kehtestatud kriminaalvastutus mitte ainult teiskordse, vaid ka esmakordse passide sissekirjutamise eeskirjade rikkumise eest, kui rikkujaks olid isikud, kes olid üle 3 kuu kindla tegevusalata ja alatise elukohata . . . 121
5. Allakirjutamata dokument ei ole isegi siis, kui see on täidetud valeandmetega, aluseks süüdistamiseks VNFSV KrK § 72 järgi, kui see dokument omandab juriidilise tähtsuse alles allkirja olemasolul 122
6. Ettevaatamatu süü eeldab, et süüalune kas nägi ette või pidi ette nägema oma tegude tagajärgi 123
7. Süüdistus kaasaaitamises eeldab kaasaaitaja informeeritust kuriteo täideviija kuriteolistest tegudest või viimase kuriteolistest kavatsustest. 124
8. Kriminaalkaristust võib kohaldada üksnes kuriteolise teo või tegevusetuse eest 125
9. Kui süüalune on esitanud kaks versiooni, mis on puudulikud ja omavahel vastuolus, siis ei saa see olla iseeneselt vaieldamatuks ajen-

	Lk.
diks kolmanda versiooni omaksvõtmisele, mis on rajatud oletustele ja ei leia kinnitust küllalt kaaluvate asjaolude poolt	126
10. Ekspertiisi aluseks võetud dokumentide vigasus toob enesega kaasa ekspertiisi järelduste vigasuse	129
11. Kaebealuselt õiguse võtmine kokkuleppel kaitsja kutsumiseks ettekäändel, et asjast võtab osa määratud kaitsja, on kaebealuse kaitseõiguse jäme rikkumine	130
12. Kohtuotsus, millel puudub kas või ühe kohtuniku allkiri, kuulub tingimata tühistamisele kui juriidilise jõuta dokument	131
13. Tsiviilhagi kriminaalasjas, mis ei ole esitatud asja läbivaatamisel ja ei ole lahendatud asja kohta käiva kohtuotsusega, ei saa olla kohtus läbivaatamise esemeks VNFSV KrPK § 461 korras	132
14. Kassatsiooni tähtaega võib ennistada üksnes juhul, kui see on mööda lastud mõjuval põhjusel	132

NSVL Ülemkohtu Tsiviilasjade Kohtukollegiumi määrused.

1. NSVL KTK ja RKN 17. oktoobri 1937. a. määruse § 26, mis sätib elamufondi kasutamist linnades, ei laiene elamuvahetuskordadele maal.	135
2. Kui üürniku poolt olid tarvitusele võetud kõik abinõud korteriüüri tasumise alal oma kohustuste heauskseks täitmiseks, kuid vaatamata sellele korteriüür siiski ei jõudnud õigeaegselt majavalitsusse, siis niisugune viivitus korteriüüri maksmisega ei saa olla väljatõstmise aluseks	136
3. Asjad, millede suhtes kehtib NSVL RKN 5. augusti 1943. a. määrus, kuuluvad lõpetamisele kohtu korras igas menetluse staadiumis	139
4. Kui veose transportimist alustavad ja lõpetavad laevandused, siis esitatakse nõudlused ja hagi selle transpordiorganisatsiooni vastu, kes alustas või lõpetas veo	140
5. Laevandus on kohustatud trahvi maksuma mitte veose transportimiseks vastuvõtmisest keeldumise eest, vaid plaanikohaste veovahendite mitteandmise eest	142
6. Transpordimäärustikes ja koodeksites sätitud aegumistähtjad on eritähtjad ja neid ei või kohus ennistada ühelgi alusel	144
7. Rahuldades vallandatud töötaja hagi kasutamata puhkuse kompensatsiooni väljamaksmise pärast, võib kohus NSVL Ülemnõukogu Presiidiumi 9. aprilli 1942. a. seadluse jõul teha otsuse üksnes hagejale kuuluva summa ülekandmise kohta tema arvele hoiukassasse.	145
8. Maa ei või olla erakäibe objektiks	147

V (XI) vihk.

NSVL Ülemkohtu Pleenumi juhendavad määrused.

1. Riisumistes, raiskamistes, puudujääkides ja kuritarvitustes süüdlaselt väljamõistetud summade sissenõudmise korras juhul, kui otsuse täitmine on edasi lükatud ja süüdimõistetud saadetud tegev-väkke	149
2. Karistuse määramise korras kodanike isikliku vara riisumise eest.	150

NSVL Ülemkohtu Kriminaalasjade Kohtukollegiumi määrused.

1. Võõra vara ebaseadusliku oma omandiks muutmise kvalifitseerimisel tuleb vahet teha valvatava ja hoiule antud vara mõiste vahel	150
---	-----

2. Riikliku või ühiskondliku vara vargust, mis oli eraisikule kuuluvas hoiupaigas, võib kvalifitseerida sotsialistliku omandi riisumisena ainult sel juhul, kui varguse toimepanija teadis, et tema poolt riisutud vara on riiklik või ühiskondlik 152
3. Isikliku vara vargust rongis tuleb kvalifitseerida VNFSV KrK § 162 p. „v” ja mitte p. „g” järgi 153
4. Süüdistus varguses eeldab nende esemete konkreetset äratähendamist, millede riisumine on süüaluste süüks arvatud 153
5. Süüdistus varguses eeldab tõendite olemasolu, mis tõendavad riisumise kordasaatmise fakti ennast, ja see ei või olla rajatud üksnes sellele, et süüaluse käest leitud esemete saamise allikas on teadmata või kahtlane 156
6. Teenistusliku seisundi kuritarvitust, millel puuduvad Gruusia NSV KrK §-s 114 (VNFSV KrK § 109 ja teiste liiduvabariikide KrK vastavad paragrahvid) tähendatud tunnused, tuleb kvalifitseerida Gruusia NSV KrK § 118 lg. 2 (VNFSV KrK § 112 lg. 2 ja teiste liiduvabariikide KrK vastavad paragrahvid) järgi. 156
7. Ametiisiku poolt tema kätte usaldatud rahasummade ebaseaduslikku kasutamist, kui sellel puudub omastamise siht, tuleb kvalifitseerida kui teenistusliku seisundi kuritarvitust, mitte aga kui raiskamist . . . 157
8. Ametiasutisse jäetud isikliku vara riisumist ametiisiku poolt, kui see vara ei olnud viimase kätte hoiule antud, ei või kvalifitseerida ametialase kuriteona. 158
9. Ametiisik ei kannu vastutust kõrgemalseisva organi korralduse tagajärjel tekkinud tagajärgede eest, kui nende korralduste täitmine oli kõnesolevale isikule kohustuslik. 158
10. NSVL Ülemnõukogu Presiidiumi 15. aprilli 1943. a. määruse põhjal on raudteelased võrutatud sõjaväelastega üksnes vastutuse osas ametialaste kuritegude eest. 159
11. Süüdistus VNFSV KrK § 79⁴ ja 111 järgi võib aset leida vaid juhul, kui seal tähendatud tagajärjed on kausaalses seoses süüaluse kuriteolise tegevusega või tegevusetusega 160
12. VNFSV KrK § 79⁴ võib kohaldada ainult selles paragrahvis tähendatud tagajärgede esinemise korral. 162
13. Lepingujärgsete kohustuste mittetäitmist ei või isegi sõja ajal kvalifitseerida VNFSV KrK § 59⁶ järgi, mis näeb ette keeldumise või kõrvalehoidumise koormatiste täitmisest, mitte aga kõrvalehoidumise lepingust, mis on kahepoolne akt, tulenevate kohustuste täitmisest 163
14. Akki tekkinud tugeva hingelise erutuse seisundis toimepandud tapmine eeldab vaheaja puudumist hingelist erutust põhjustanud asjaolu ja järgnenud tapmise vahel. 164
15. Teise maakoha tööle sõidust keeldumine pole iseenesest aluseks kriminaalvastutusele võtmiseks 26. juuni 1940. a. seadluse järgi, välja arvatud juhtudel, kui selline vastutus on sätitud eriseadusega. 166
16. Kullakaevurid, kes pole põhikirja alusel tegutsevate artellide liikmed, ei vastuta omavolilise mõjuvate põhjusteta töölt puudumise eest kriminaalkorras. 170

NSVL Ülemkohtu Tsiivilasjade Kohtukolleegiumi määrused.

1. Eluruumi üürilepingu tühistamine selle tagajärjel, et üürileandja ei täida temal lasuvat remondikohustust, võib toimuda ainult üürniku nõudel ning on viimase õigus, mitte aga kohustus 172

2. Broneerimistunnistuse puudumine elamispinnale, mis kuulub evakuaatsioonis olevaile isikuile, pole iseenesest tõenduseks nende õiguse kaotamisest elamispinnale. 173
3. Elamute planeerimise, ehitamise ja remondi küsimuste lahendamine ei kuulu kohtuorganite pädevusse. 176
4. Üürniku elamispinnale majutamise kord ja tingimused ei või mõjutada hagi lahendamist üürniku väljatõstmise pärast temaga kooselamise võimatuse põhjusel. 178
5. Hagid sõjaväelaste perekondade väljatõstmise pärast seoses elamispinna ebaseadusliku kasutamisega nende poolt või elamispinna ajutiseks kasutamiseks andmise korral või eluruumi mittevastava kasutamise põhjusel, samuti kooselamise võimatuse põhjusel, ei kuulu NSVL Ülemkohtu Pleenumi 23. juuni 1941. a. määruse alusel peatamisele. 179
6. Teovõimetu isiku poolt sõlmitud tehniku kehtetuks tunnistamine võib järgneda vaid juhul, kui viimase teovõimetus leiab kinnitamist vastavate organite poolt; tunnistajate seletused võivad olla aluseks ainult teovõimetuse fakti kontrollimiseks. 180
7. transportimiseks antud veos on lähtejaama poolt hankijale-saatjale tagastatud ja seega veoleping on jäänud teostamata, siis alluvad vaidluse saaja ja hankija vahel kättetoimetamata veose pärast kui hagid, mis tulenevad hankilepingust, Riikliku Arbitraaži organeile. 182
8. Asja lõpetamine põhjustel, mis on tähendatud VNFSV KrK § 6 märkuses, annab vahi alt vabastatule õiguse saada töötasu kahekuise sunnitud töölt puudumise eest. 183
9. Advokaatide kolleegiumi liikmete hagid teise maakotta üleviimisest tingitud kulude pärast vaadatakse kohtu poolt läbi tsiviilõigusliku vaidlusena. 185
10. Juhtudel, kui talundi liige on Punaarmee või Sõjalaevastikus, peatatakse menetlus ainult talundi jagamise vaidlustes, mitte aga hagi-des talundi varast osa väljaeraldamise pärast. 186

VI (XII) vihk.

NSVL Ülemkohtu Pleenumi juhendavad määrused.

1. Kohtupraktikast vaidluste asjades, mis tulenevad veoste transpordist raudtee-veetee sega-otseühenduse alal 189
2. Töölt vallandamisele ja frondile karistusroodusesse saatmisele mõistetud transpordialaste töötajate karistatuse kustumise tähtaegadest 193

NSVL Ülemkohtu Pleenumi määrused üksikuks asjades.

1. Riikliku omandi korduvad vargused isiku poolt, kel oli eripäas selle vara hoiukohta, kuuluvad kvalifitseerimisele VNFSV KrK § 162 p., d" aga mitte p. „g" järgi 194
2. Kuriteo subjektiks võib VNFSV KrK § 109 järgi olla ainult ametiisik 195
3. Isikud, kes on nooremad kui 16 aastat, vastutavad omavolilise sõjatööstus-ettevõtteist lahukumise eest 28. detsembri 1940. a. seadluse järgi sel juhul, kui nad on õpilasteks tootluses või kui nad oma töö iseloomu ja staaži tõttu sarnanevad õpilastega 196
4. Otsus peab põhinema kõikide asjaolude hoolikal analüüsil nende kogumis 197

5. VNFSV KrPK § 465, mis viitab VNFSV KrK §-le 49, peab silmas säärase kuritegude konkurentsi, mis on kõik korda saadetud enne esimese otsuse tegemist neis asjades 199
6. Töö tõttu ametkondlikus majas elamispinda saanud isiku perekonnaliikmed omavad õigust sellele elamispinnale ainult seni, kuni ei ole lõppenud selle isiku enda õigus elamispinnale 201
7. Väljatõstmise hagi põhjendamatu tagasilükkamine 203
8. Kohtuotsuse täitmise edasilükkamise küsimuse lahendamisel tuleb arvestada poolte seaduslikke õigusi ja huvisid 205
9. Hagid tööle tagasivõtmise asjades ei kuulu kohtuorganite lahendamisele, kui on olemas järelevalve korras tühistamata hindamiskonfliktkomisjoni otsus, mis on tunnistatud vallandamise õigeks . 206
10. Kohtuotsust võib tühistada ainult mõjuvate, selle otsuse õigsuses kahtlust äratavate või õigsust riivavate põhjuste olemasolul . . . 207

NSVL Ülemkohtu Kriminaalasjade Kohtukollegiumi määrused.

1. Ametiisik võib teenistusalaselt vastutada ainult oma õiguste ja volituste piirides 210
2. Asjas tuvastatud tagajärgi ei või panna ametiisiku süüks, kui tema oma tegudega või tegevusetusega ei tekitanud neid tagajärgi ja ei võinud neid kõrvaldada 211
3. Ametialaseid funktsioone täitvad vahialused võivad vastutada kuritegude eest, mis on ühenduses nende funktsioonide täitmisega, analoogia alusel KrK ametialaste kuritegude paragrahvide järgi, kui nende käitumine oma väliste tunnuste poolest ei vasta KrK teistele paragrahvidele 212
4. Ametialase kuriteo subjektideks võivad olla ametiisikud või isikud, kes täidavad ametialaseid funktsioone 215
5. Ametiisiku poolt temale asetatud ülesannete kuritegelikult hooletut täitmist tuleb kvalifitseerida lohakusena ja mitte kui teenistusliku seisundi kuritarvitust 216
6. Altkäemaksu saamise subjektiks võib olla mitte ainult ametiisik, kes võib tema poolt täidetavate teenistuslike funktsioonide tõttu sooritada tegusid, mis on altkäemaksu andmise põhjuseks, vaid ka säärase ametiisik, kes oma teenistusliku seisundi tõttu võib mõjutada teist ametiisikut sooritama tegusid, mis on soovitavad altkäemaksu andjale 217
7. Töönduse registreerimiseeskirjade rikkumine juhul, kui tegeldakse mittekeelatud tööndusega, toob kasa administratiiv-, aga mitte kriminaalvastutuse 218
8. Süüdistus varguses eeldab riisumise kordasaatmise fakti ennast kinnitavate tõendite olemasolu ja ei või põhineda ainult sellel, et süüaluse juures avastatud asjade omandamise allikas on teadmata või kahtlane 218
9. Süüalune vastutab oma käitumise tagajärgede eest ainult sel juhul, kui ta nägi ette või pidi ette nägema neid tagajärgi 220
10. Kassatsioonitähataja ennistamist võib lubada ainult juhul, kui see on mööda lastud mõjuvatel põhjustel 221
11. Asja võib uurimise puudulikkuse motiividel uueks läbivaatamiseks anda ainult säärase asjaolude selgitamiseks, mis puudutavad süüaluse süü või süütuse küsimuse lahendamist 224

NSVL Ülemkohtu Tsiviilasjade Kohtukolleeegiumi määrused.

1. Kolhoosile kuuluva mittetõukarja hävimisest või riisumisest tingitud kahjud määratakse karja kokkuostu kõrgeimate hindade kolmekordses suuruses 224
2. Maakasutamise küsimused lahendatakse maaorganite kaudu ja ei või olla kohtuliku arutamise aineks 226
3. Ülalpeetavate poolt eluülalpidamiseks küllaldaste pensioonide ja toetusrahade saamine võtab neilt õiguse kahjutasu saamiseks TsK § 409 alusel 226
4. Korteriuürniku viibimine kutse või mobilisatsiooni tõttu Punaarmee või Sõjalaevastikus ei ole takistuseks korteriüüri nõudmise hagi-asjade kohtulikuks läbivaatamiseks 227
5. Magasinide juhatajad kuuluvad töötajate kategooriasse, kelle ametisse tagasivõtmise nõudmised ei või olla kohtuliku arutamise aineks 228
6. Ühe vanema paremad materiaalsed tingimused ei ole küllaldaseks aluseks lapse temale kasvatada andmiseks 229

Tõlkinud H. Kenn H. Kurg ja J. Pill.

I. trükk.

Vastutav toimetaja

I. Rebane.

Tehniline toimetaja

H. Kõhu.

Ladumisele antud 30.VIII 46. Trükkimisele antud 30. X 46. Paberi kaust 61X86. 1/16. Trükipoognaid 15¹/₁₆. Autoripoognaid 15,52. Arvestuspoognaid 15,69. MB 05181. Laotihedus trpg. 45800. Tiraaž 3200.

Trükikoja tellimus nr. 783.

Trükikoda „Noor-Eesti“, Tartu, Kastani 38.

Hind rbl. 14.—

Судебная практика Верховного

Суда СССР, 1944 г.

Вып. I (VII) — VI (XII).

На эстонском языке. Эгосиздат

„Научная Литература“, Тарту.

RBL. 14.—

A

28508

TÜ RAAMATUKOGU

1 0300 00543161 6